

Metodické poznámky

**k šlabikáru,
čítanke
a písankám**
pre 1. ročník
základných
škôl

Autorky ©

Lýdia Virgovičová

Mgr. Zuzana Virgovičová

Lektorky ©

PaedDr. Miriam Harnúšková-Valášková, PhD.

Mgr. Beatrix Kahancová

Mgr. Drahuša Kamenská

PaedDr. Dana Kovárová

Cover design ©

Karol Rosmány

Illustrations ©

Akademická maliarka

Viera Kardelisová-Hrúzová

Vydal ©

Orbis Pictus Istropolitana, spol. s r.o.

Miletičova 7, 821 08 Bratislava

v roku 2007

Zodpovedná redaktorka

Mgr. Eva Macáková

Jazyková redaktorka

Monika Gúčiková

Všetky práva vyhradené!

Kopírovať, rozmnožovať a šíriť toto dielo alebo jeho časť
v akejkoľvek podobe bez súhlasu majiteľa práv je trestné.

Lýdia Virgovičová

Metodické poznámky

**k šlabikáru,
čítanke
a písankám**
pre 1. ročník
základných
škôl

OrbisPictusIstropolitana
Bratislava

OBSAH

ÚVOD	4
I. KAPITOLA	
Čo je čítanie?	6
Postupnosť v osvojovaní si čítania	7
Chyby a ťažkosti pri čítaní	7
Rozdiely medzi žiakmi	9
Zameranie učiteľovej práce	9
Charakteristika šlabikára	10
Obsah šlabikára	11
Vyvodenie písmen	11
Vyvodenie slov	11
II. KAPITOLA	
Písomný prejav žiaka	13
Žiaci píšuci ľavou rukou	15
Najdôležitejšie zásady pri písaní	15
Správne sedenie pri písaní	16
Držanie ceruzky – pera	16
Blok prípravných cvikov Moje prvé čiary	17
Písanie písmen	18
Písanie slabík	19
Písanie slov	19
Čím píšeme?	20
Súbor písaniek s predtlačou	21
Diktáty	25
Hodnotenie žiakov (len odporúčané)	27
III. KAPITOLA	
Aktívne učenie a učebné pomôcky	28
Aktívne vyučovanie	28
Práca v skupinách a v dvojiciach	29
Úloha kociek s písmenami pri vyučovaní	30
Demonštračné kocky pre učiteľa	30
Práca s kockami	30
Použitie kociek pri vyvodzovaní a utvrdzovaní písmen	30
Použitie kociek pri vyvodzovaní a utvrdzovaní slabík	31
Použitie kociek pri vyvodzovaní a utvrdzovaní slov	31
Obrázky a kartičky k vyvodu písmen, slabík a slov	31
IV. KAPITOLA – ŠLABIKÁR	
Prípravné obdobie	33
Metodické poznámky k šlabikáru – I. časť	35
Metodické poznámky k šlabikáru – II. časť	83
V. KAPITOLA – ČÍTANKA	
Charakteristika čítanky pre 1. ročník ZŠ	123
Práca s textami	125
Etapy osvojenia si čítania	126
Fyziologická príprava na hlasné čítanie	126
Poznámky k textom čítanky	128
Návrh časovo-tematického plánu učiva	146
Literatúra	148

ÚVOD

*Tajomstvo výchovy spočíva v rešpektovaní žiaka.
Ralph Waldo Emerson*

Od učiteľa 1. ročníka sa vyžaduje organizovať podmienky na samostatné, tvorivé a aktívne osvojenie si učiva, ohľaduplný, diferencovaný prístup rešpektujúci individuálne rozdiely žiakov. Čím rozmanitejšia je činnosť, do ktorej sa žiaci zapájajú, tým viac podnetov sa im poskytuje na uplatnenie a rozvoj aktivity a poznania.

Na vyučovanie slovenského jazyka a literatúry sa kladie veľký dôraz, lebo tvorí základ výchovy a vzdelávania vo všetkých predmetoch na 1. stupni ZŠ. Cieľom vyučovania slovenského jazyka a literatúry je naučiť žiakov správne a s porozumením čítať a výstižne sa vyjadrovať ústnou i písomnou formou.

V 1. ročníku prevláda zvuková podoba slova, hlasné čítanie, memorovanie, reprodukcia s cieľom osvojiť si správnosť a kultúrnosť vyjadrovania. Tieto zretele sme uplatňovali aj pri zostavovaní šlabikára.

Na základe dlhoročných skúseností z vyučovania v 1. ročníku sme zvolili metódy a formy práce, prostredníctvom ktorých si žiaci praktickými činnosťami aktívne a tvorivo osvojujú písmená, ľahko a hravo sa naučia čítať a písať.

Poznávanie sa spája s názorným zobrazením a zároveň so slovným pomenovaním. Aktívne učenie žiakov má rôzne stupne náročnosti. Jeho cieľom je naučiť i precvičovať nové učivo na vyučovacích hodinách a zároveň spätnou väzbou sa presvedčiť o zvládnutí učiva. Šlabikár vytvára podmienky na moderné, tvorivé vyučovanie v optimistickej atmosfére, v ktorej sa žiaci i učiteľ cítia dobre.

Pri vyvodzovaní a precvičovaní učiva žiaci uplatňujú vlastné rozhodnutia a samostatné činnosti. Budujú si tak zdravé sebavedomie a pocit istoty, vytvárajú si vlastný názor na veci a javy.

V metodických poznámkach upozorňujeme na ciele a tematické zameranie jednotlivých strán šlabikára, čítanky a písaniek s predtlačou. Navrhujeme vhodné aktivity, metódy a formy práce ako inšpiráciu pre učiteľov prvého ročníka.

Autorky

Súbor učebných pomôcok pre 1. ročník tvoria:

I. KAPITOLA

Čo je čítanie?

Hlavným vzdelávacím cieľom v 1. ročníku školskej dochádzky je naučiť dieťa čítať a písať, správne sa vyjadrovať a rozvíjať jeho tvorivosť. Gramotnosť je nevyhnutným predpokladom pozitívneho duševného rozvoja dieťaťa, jeho ďalšieho vzdelávania a skultúrňovania.

Podstatou čítania je rozumieť, pochopiť napísané, t. j. dešifrovať grafické znaky do hovorenej podoby a dať im konkrétny význam. Písanie je schopnosť dať hovorenému slovu optickú podobu, vyjadriť ho presne určenými grafickými znakmi.

Predpoklady na osvojovanie si čítania a písania má dieťa vo svojom celkovom intelektovom vybavení, najmä v úrovni tzv. verbálnych, všeobecných rečových schopností. Tie tvoria základnú súčasť inteligencie človeka.

Čítanie je zložitá poznávacía činnosť, do ktorej sa zapájajú mnohoraké psychické funkcie. Predovšetkým zmyslová činnosť – dieťa vidí to, čo má čítať, zrakom analyzuje tento podnet, rozlišuje jeho jednotlivé znaky.

Predstavivosť pomáha dieťaťu vytvoriť si obraz o zvukovej podobe videného podnetu, t. j. zrakom vnímanú podobu hlásky, slabiky či slova spájať s príslušnou zvukovou podobou.

Pri čítaní sa uskutočňujú aj náročné rozumové operácie: dieťa rozlišuje detailné znaky zmyslového podnetu, uvedomuje si podobnosti a rozdiely, vyčleňuje charakteristické prvky jednotlivých písmen, dokáže identifikovať to isté písmeno v rôznych podobách, spája napísané so zvukovou podobou, uvedomuje si konkrétny obsah a význam písaných a vyslovovaných podnetov. Pritom vykonáva zložitú analyticko-syntetickú, porovnávacie úkony, abstrahuje a zovšeobecňuje, konkretizuje. Zapojenie pamäti umožňuje dieťaťu zafixovať si vytvorené spojenia, zapamätať si, že určitý grafický znak sa viaže len s určitým zvukovým vyjadrením, čo je základnou podmienkou správnej identifikácie jednotlivých hlások či písmen. Pri čítaní dieťa uskutočňuje aj rečovo-motorické úkony tým, že videný podnet pretvára na konkrétny zvuk, vyslovuje ho.

Čítanie a písanie posúvajú myslenie dieťaťa celkovo do vyššej, všeobecnejšej a abstraktnejšej roviny. Keď si osvojovalo hovorenú reč, dokázalo pochopiť, že jednotlivé slová sú vlastne zvukovými podobami, signálmi skutočných vecí a javov a dajú sa použiť ako ich náhrada. Osvojovanie si čítania a písania stavia dieťa pred náročnejší problém – pochopiť, že písaná reč je sústavou znakov, ktoré už nenahrádzajú bezprostredné skutočné veci, ale ich rečové signály.

Na začiatku školského veku však myslenie dieťaťa ešte nedosahuje vysokú úroveň zovšeobecňovania a abstrakcie. Naopak, jeho významnou charakteristikou je konkrétnosť a názornosť. Preto je nevyhnutné, aby vyučovacia činnosť učiteľa nadväzovala na tieto vývinové osobitosti a aby sa sprostredkúvanie čitateľských spôsobilostí – vyvodzovanie hlások, slabík – priamo spájalo s rozvíjaním žiaducich operácií myslenia. Zlyhávajúce ktorejkoľvek zložky – či už nedokonalá analýza, neschopnosť zovšeobecňovať, alebo slabá úroveň pamäti – môže výrazne ohroziť úspešnosť čítania a písania. Učiteľ môže dieťaťu uľahčiť situáciu tým, že vo vyučovaní maximálne využíva názornosť, praktické pomôcky a reálne situácie, s ktorými žiak spája osvojované učivo. Priame, praktické skúsenosti pomáhajú posúvať myslenie dieťaťa na vyššiu úroveň.

Postupnosť v osvojovaní si čítania analyticko-syntetickou metódou

O skutočnom čítaní možno hovoriť až vtedy, keď žiak plynulo prechádza od videného slova k jeho vysloveniu a chápe zmysel toho, čo číta.

Žiak nadobúda čitateľskú spôsobilosť v 3 hlavných fázach:

1. Zraková orientácia – Dieťa vidí slovo či hlásku napísanú v šlabikári, jeho vnem je však ešte nerozčlenený, napísané slovo je preň len zhlukom čiar bez významu.

2. Analytická fáza – Dieťa začína rozčleňovať písanú reč, usiluje sa postrehnúť špecifické znaky a podľa nich identifikovať jednotlivé písmená. Uvedomuje si ich zvukovú podobu a dokáže ju vysloviť. Dieťa artikuluje jednotlivé hlásky alebo slabiky, nedokáže ich však spojiť do celku.

3. Analyticko-syntetická fáza – Dieťa chápe, že slovo nie je len spleťou čiar, zoskupením hlások a slabík, ale predovšetkým nositeľom konkrétneho významu, že čítané má reálny obsah a zmysel. Toto poznanie je pre dieťa novým objavom i pozitívnou motiváciou dosiahnuť čitateľské pokroky.

Cieľom moderných vyučovacích metód počiatočného čítania je urýchliť a uľahčiť dieťaťu priebeh jednotlivých fáz učenia tým, že využívajú práve analyticko-syntetický postup sprostredkovania čitateľských spôsobilostí.

Pochopením významu sa však osvojovanie čítania nekončí. Praktické využitie tejto spôsobilosti vyžaduje **4. fázu**, ktorou je **automatizácia čitateľských úkonov**. Jej zmyslom je odstrániť počiatočné chyby a ťažkosti, dosiahnuť plynulosť a ľahkosť čitateľského výkonu.

Kým nie je čítanie náležite zautomatizované, dieťa sa zastavuje pohľadom na každom písmene čítaného slova a len pomaly presúva zrak, čo má negatívne dôsledky na rýchlosť a plynulosť čítania. Automatizáciou sa pohyb zraku urýchľuje, predbieha artikuláciu, úroveň čítania sa zlepšuje.

Čítať znamená pre žiaka v 1. ročníku *nahlas vyslovovať to, čo vidí*. Pohyby rečových orgánov a zvuk sú neodmysliteľnými sprievodcami čítania. Len postupne prechádza žiak na čítanie potichu, ale aj pri ňom spravidla viditeľne pohybuje perami. Sprievodné pohyby rečových orgánov prestávajú až na úrovni dokonale zautomatizovaného čítania.

Automatizácia čitateľských úkonov sa dosahuje cvičením v škole i mimo nej. Čítanie by sa nemalo viazať len na základnú učebnicu – šlabikár, dieťa by malo čítať aj iný materiál, napr. rôzne nápisy, časopisy, noviny a pod. Dieťa si začína uvedomovať mnohorakosť praktického využitia čitateľských spôsobilostí, čím sa zvyšuje jeho motivácia.

V 1. ročníku by sa malo čítanie zautomatizovať natoľko, aby v závere školského roka žiak plynule prečítal a porozumel krátkemu súvislému textu (máj, jún, čítankový materiál). Automatizácia čítania sa prehlbuje najmä v 2. a 3. ročníku.

Chyby a ťažkosti pri čítaní

Okrem výrazne pomalého tempa a nedostatočnej plynulosti sa v počiatočnom čítaní vyskytujú najmä tieto typické chyby:

Zámena hlások – žiak vyslovuje inú hlásku, než vidí napísanú. Napríklad **a** namiesto **o**, *cesta* namiesto *cesto* a pod. Omyly vznikajú tým viac, čím viac sa grafické znaky podobajú (čím sú rozdiely medzi nimi jemnejšie). Typické ťažkosti spôsobujú najmä tzv. reverzie, chyby zo smerovej orientácie písmen. Dieťa si mylí smer hore – dolu alebo vpravo – vľavo, čo spôsobuje problémy pri identifikácii písmen *p*, *b*, *d*, *s*, *z*, *t*, *l* a iné.

Vynechávanie – žiak neprečíta všetky hlásky, resp. písmená, čím dochádza ku skomoleniu a k zmene významu. Napríklad *veslo* namiesto *veselo*, *mača* namiesto *mačka* a iné.

Pridávanie hlásky – žiak vysloví viac, než vidí napísané: *Julom* namiesto *Julo*, *slova* namiesto *sova*. Krátku samohlásku vysloví ako dlhú, tvrdú ako mäkkú.

Tieto nedostatky sa vyskytujú v počiatočných fázach čítania viac-menej u každého žiaka a premietajú sa aj do písania. Ich príčinou sú najmä typické nedostatky vnímania, pri ktorom dieťa „pozerá, ale nevidí“, nepresnosti v analyticko-syntetických úkonoch. Dieťa nerozlišuje charakteristické znaky písmen a priraduje k nim aj nesprávnu zvukovú podobu. Mnohé chyby spôsobuje aj zlyhávanie pamäťových funkcií – dieťa nemá ešte dosť zafixované spojenia medzi zrakovou a zvukovou podobou jednotlivých hlások. Dôležitá je aj pozornosť, jej rozsah i stálosť: dieťa nestačí postrehnúť a trvalejšie sledovať celý komplex charakteristických znakov písanej reči, často si niečo nevšimne, zabudne alebo sa pomýli. Problémom býva aj rozdeľovanie pozornosti. Koncentrovať sa nielen na namáhavú analýzu slova, ale aj na jeho obsah a zmysel.

Rozdiely medzi žiakmi

Aj keď sa určité vývinové nedostatky vyskytujú v počiatočnom čítaní u každého žiaka, predsa existujú medzi nimi značné odlišnosti. Každý žiak disponuje rozdielnou úrovňou i odlišnou skladbou psychických predpokladov na zvládnutie čítania a písania. Líšia sa od seba nadaním, temperamentom, povahovými vlastnosťami, samostatnosťou, aspiračnou úrovňou, pracovitosťou, kvalitou rodičovskej starostlivosti či kultúrnej podnetnosti rodinného prostredia.

U niektorých žiakov od začiatku vynikajúco fungujú všetky potrebné procesy a činnosti – sú pozorní, vnímaví, chybovosť je minimálna, čitateľské úkony si osvojujú rýchlo. Ide spravidla o nadaných žiakov s vysokou úrovňou všeobecných intelektových schopností, s výrazným aktívnym záujmom o poznávanie. Typické pre nich je, že ľahko zvládajú nielen stanovené učivo, ale nárokuje si aj zvýšený prísun informácií a poznatkov. Prejavujú to výraznou zvedavosťou, početnými otázkami, ba aj nespokojnosťou s vysvetlením, ktoré dostanú. Neraz vyvolávajú dojem nedisciplinovanosti a sú negatívne hodnotení zo strany vyučujúceho, ktorý nie vždy postrehne, že ide o žiakov s vysokými intelektovými nárokmi. Takíto žiaci vyžadujú osobitnú pozornosť učiteľa a individuálne učebné programy, prispôbené ich väčším schopnostiam.

Nemenej náročná na neštandardné vyučovacie postupy je aj práca s tými žiakmi, ktorí majú nižšie predpoklady na úspešné zvládnutie učiva. V čitateľských spôsobilostiach spravidla napredujú pomaly, robia veľa chýb, ťažko sa ich zbavujú. Chýba im záujem o učebné aktivity aj vytrvalosť. Cieľom individualizácie učiteľovej práce v takýchto prípadoch by malo byť zistenie a precvičovanie najmä tých úkonov, pri ktorých žiak zlyháva. Môže ísť o nedostatky v analyticko-syntetických operáciách, v zovšeobecňovaní, ale aj v pamäti, pozornosti či trpezlivosti. Problémy môžu vzniknúť aj ďalšími nespočetnými kombináciami a nevyváženými zoskupeniami intelektových a osobnostných kvalít žiakov. Napríklad u niektorých sa spája vysoká úroveň rozumových schopností s minimálnou pracovitosťou a s celkovým nezaujmom. U iných, naopak, deficit v intelektu vyvažuje výrazná usilovnosť a vytrvalosť. Nebýva zriedkavý ani prípad, že dobré intelektové predpoklady sa spájajú s málo dynamickým temperamentom, najmä s pomalosťou a nízkou aktivitou, ktorá spôsobuje, že žiak nestačí zvládať učivo v požadovanom čase a v čitateľských výkonoch zaostáva.

Vynachádzavý, tvorivý učiteľ dokáže prispôbovať vyučovacie postupy možnostiam a potrebám žiakov. Len ojedinele sa stretá so žiakmi, u ktorých sa mu nedarí dosiahnuť ani minimálne učebné úspechy. Môže ísť o celkovú nedostatočnosť intelektových kapacít spôsobenú výchovnou zanedbanosťou alebo endogénnymi príčinami, ale aj o špecifické zlyhávanie v izolovanej oblasti čitateľských spôsobilostí – tzv. *dyslexiu*. Identifikácia a korekcia tejto poruchy je v kompetencii odborníkov, špeciálnych pedagógov v pedagogicko-psychologických poradniach.

Zameranie učiteľovej práce

Vyučovanie je proces komunikácie medzi učiteľom a žiakom. Učiteľ sa usiluje ovplyvniť psychiku žiaka a vyvolať v ňom aktivitu, ktorá mu umožní zvládnuť požadované učivo. Neodmysliteľnou súčasťou odbornej pripravenosti učiteľa nie sú len metodické zručnosti a praktické didaktické postupy, ale aj poznatky o tom, ktoré psychické procesy a vlastnosti osobnosti sa podieľajú na učebnej činnosti žiaka, aké špecifické deje má učiteľ svojim pôsobením u žiaka formovať, zdokonaľovať a rozvíjať.

Meradlom kvality a efektívnosti vyučovania čítania a písania nemôže byť len rozsah nadobudnutých zručností a konkrétnych poznatkov žiaka, ale aj úroveň rozvinutosti jeho predpokladov na ďalšiu učebnú činnosť. Záujem a chuť učiť sa. Učiteľ musí rátať s tým, že deti prichádzajú do školy s rozdielnymi individuálnymi predpokladmi. Podstatnú časť vstupných predpokladov na učenie zahŕňajú postoje, schopnosti, citové a motivačné vybavenie, úroveň sebavedomia, vlastnosti vôle. Celý tento rozsiahly súbor vytvára rozhodujúci základ psychickej regulácie všetkej činnosti, teda i učebnej. Je limitujúcim faktorom toho, aké množstvo a aký druh informácií bude žiak schopný zo svojho prostredia prijať a využiť vo svojom konaní, nakoľko kvalitne dokáže pracovať.

Najdôležitejší činiteľ pôsobiaci pri zvyšovaní motivácie k učeniu je osobnosť učiteľa. Jeho charakteristickou črtou musí byť myšlienková aktivita a sledovanie vzťahu žiakov k učeniu, hľadanie spôsobov a metód práce ako preniknúť do psychiky žiaka, spoznávať pohnútky a príčiny jeho správania. Citlivým reagovaním vytvára u žiakov subjektívny pocit, že práca v škole nie je nútenou činnosťou.

- Učiteľ vytvára podmienky na pestré, príťažlivé a zábavné vyučovanie.
- Poskytuje žiakom možnosť samostatnej práce.
- Diferencovane pristupuje k jednotlivcom.
- Zaraďuje individuálne úlohy podľa potreby a úrovne detí, aby bol každý aktívny a mal právo na úspech.
- Efektívnosť vyučovania vytvára na základe svedomitej prípravy.
- Časovo-tematický plán prispôsobuje úrovni žiakov v triede.

TIP: Šlabikár a písanky poskytujú širokú paletu podnetov na samostatnú prácu. Učiteľ nemusí preberať všetky úlohy a cvičenia so všetkými žiakmi! Diferencované úlohy pridané do šlabikára, čítanky, bloku prípravných cvikov i písaniek s predtlačou nie sú na to, aby stresovali učiteľa a žiakov!

Snažili sme sa uplatniť návrhy a potreby učiteľov prvých ročníkov. Vysoko hodnotia možnosť zamestnať šikovných žiakov v čase, keď sa učiteľ musí venovať slabším žiakom.

O metódach a formách práce rozhoduje učiteľ. Musí však rešpektovať tieto ciele:

- Zabezpečiť plynulý prechod z predškolského obdobia na školské činnosti.
- Využívať metódy voľného výberu riešenia úloh žiakmi, motivovať ich k aktívnemu učeniu.
- Tolerovať potreby a individuálne odlišnosti žiakov.
- Vytvárať podmienky pre úspech každého jednotlivca, umožniť mu samostatné myslenie a konanie.
- Vytvárať podmienky pre pozitívnu pracovnú atmosféru.
- Podporovať sebahodnotenie žiakov, aby poznávali svoje prednosti i chyby.
- Aktivizovať žiakov situáciami, úlohami a problémami, ktorých riešenie vyžaduje tvorivý prístup.
- Využívať metódy a formy práce, ktoré nedovoľujú tvoriť myšlienkové stereotypy.
- Používať kreatívne formy výučby. Využívať a rozvíjať tvorivé myslenie žiakov.
- Poznávať to, čo obmedzuje sebarealizáciu a snahu žiakov po poznaní.

Práca učiteľov prvého ročníka je špecifická. Zgramotniť šesť-, sedemročné deti z rôzneho prostredia na rôznom vývojovom stupni nie je jednoduché. Je ideálne, ak v prvom ročníku učí učiteľ špecialista, ktorý si každý rok rozvíja skúsenosti z vyučovania v prvom ročníku. Každý rok si doplní nové

pomôcky, zdokonalí formy práce na zvládnutie techniky čítania a písania. Každý rok je v prvom ročníku zloženie žiakov čo do vedomostnej úrovne i správania iné. Práca učiteľa nie je stereotypná.

Učiteľa stále kontrolujú náročné a vnímavé oči jeho žiakov. Preto by mal upútať nielen vedomosťami, ale predovšetkým svojim prístupom, humánnym a mravným postojom.

Charakteristika šlabikára

Obsah – šlabikár je založený na komunikačno-poznávacom spôsobe vyučovania. Rozvíjajú sa komunikačné zručnosti žiakov: počúvanie, rozprávanie, čítanie a písanie. Je to súčasť kognitívneho vývinu dieťaťa, prechod od vnímania a prijímania sveta k jeho aktívnemu myšlienkovému spracovaniu.

Koncepcia – humanisticko-tvorivá. Rešpektuje základné podmienky rozvoja osobnosti žiaka. Vytvára priateľskú, kreatívnu klímu, pocit dôvery, istoty, akceptácie, priestor na citové prežívanie a komentovanie činnosti, potrieb a problémov. Podporuje rozvoj poznávacích schopností žiaka, jeho spontánnosť a zvedavosť. Učiteľovi sa nepredpisujú, ale ponúkajú formy práce na dosiahnutie vyučovacích cieľov bez stresu, aby každé dieťa malo pocit úspechu.

Medzi **metódy**, ktoré prispievajú k obohateniu komunikačných zručností, sme zaradili tradičné i netradičné vyučovacie metódy. Hra, ako najprirodzenejšia činnosť dieťaťa, a jej prepojenie s detskými záujmami je základom všetkých aktivít.

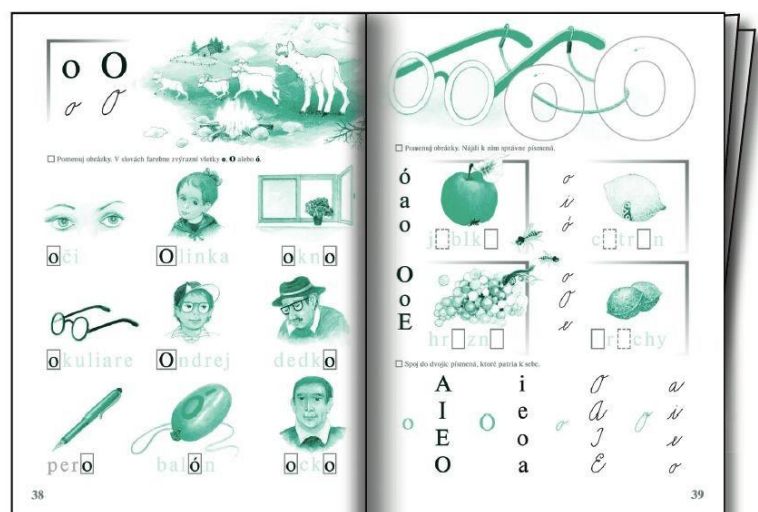
Šlabikár a hlavne písanky s predtlačou okrem získania vedomostí v čítaní a písaní sú zamerané na sebahodnotenie (vyfarbovanie hodnotiacich znakov podľa kvality práce žiakmi). Učia sa vnímať svoje úspechy, neúspechy, vedieť odstrániť nedostatky.

Učivo sa žiakom predkladá vo forme malých, dôsledne na seba nadväzujúcich krokov s postupnou náročnosťou. Žiaci neprijímajú náhodné poznatky, ak riešia ľubovoľne vybrané úlohy. Učivo si osvojujú v rámci premysleného systému rešpektujúceho rozumový vývoj a logiku nácviku čítania a písania.

Šlabikár je zostavený tak, aby prváka oslovil, priťahoval, aby pracoval so záujmom. V procese učenia sa musia prelínať telesné i duševné aktivity, všetky témy sú podnetné s dostatkom didaktického materiálu pre prácu učiteľa i žiakov. Učiteľ si môže, tak ako žiaci, vyberať jednotlivé strany a úlohy podľa vlastného uváženia. Veľký dôraz sme kládli na úlohy podnecujúce tvorivosť žiakov, na vnímanie detailov ako zdroja celku. Prvé písmená sa vyvodzujú z celku, zo slova.

Vyvodzujeme najprv samohlásky a až potom spoluhlásky!

Na základe poznatkov z biológie učenia¹, Experimentálnej psychológie² a výskumov biológa K. H. Příbrama používame pri vyvodzovaní písmen analyticko-syntetickú metódu. Po dlhodobom výskume prišli odborníci k záverom, že samohlásky je vhodnejšie vyčleniť na začiatku alebo na konci slova. V slove sú zrozumiteľnejšie ako spoluhlásky. Analytickú metódu doplníme metódou kontrastu (podľa K. H. Příbrama). Deti si ľahšie osvojujú hlásky na pozadí neznámeho, prirodzenými perцепčno-pamäťovými mechanizmami.

1 Lorenz, K. Z.: O biológii učení. Praha: Academia, 1974

2 Woodworth, R. S. – Schlosberg, H.: Experimentálna psychológia. Bratislava: SAV, 1959

Obsah šlabikára

Šlabikár je rozdelený do dvoch kníh obohatených o nové prvky, hádanky a zaujímavé metodické podnety. Prvá kniha obsahuje prípravné obdobie, vyvedenie samohlások a spoluhlások po písmeno t.

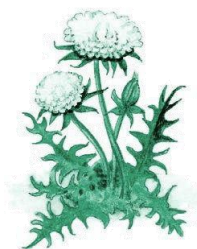
Prípravná časť je venovaná:

- tvoreniu viet o obrázkoch,
- rozkladu viet na slová,
- rozkladu slov na slabiky,
- rozkladu slabík na hlásky.

Strany šlabikára sú tematicky a výchovne zamerané na:

- cestu do školy (bezpečnosť pri prechádzaní cez cestu),
- našu školu a triedu (správanie sa v triede, k spolužiakom, školský poriadok),
- rodinu, denný režim žiaka,
- životné prostredie, úctu k starším,
- rozprávku o repe,
- jeseň v prírode,
- ochranu zdravia, životosprávu.

Strany sa skladajú:

- z motivačného obrázka vhodného na tvorenie viet,
- z výchovných a problémových obrázkov,
- z obrázkov na vyfarbenie.

Zvolili sme formy problémových obrázkov, pri ktorých sa musí aktívne zapojiť každý žiak, aj tí bojzlivejší (zakrúžkovať správne situácie a prečiarknuť nesprávne). Časť obrázkov si môžu žiaci vyfarbiť. Vyfarbovaním sa rozvíja svalstvo ruky na písanie.

Vyvedenie písmen

Každé písmeno sa preberá tri-štyri dni súčasne s písaním. Zohľadnili sme požiadavky učiteľov, ktorí žiadali viac textu na čítanie a písanie.

Nové písmená sa vyvodzujú na dvojstranách. Precvičujú sa v úlohách rôzneho stupňa náročnosti na ďalších stranách.

Cieľ pracovných strán šlabikára:

- Učiteľ sa môže počas niekoľkých minút presvedčiť, ako žiaci pochopili učivo.
- Žiaci riešia úlohy hravo, nepociťujú skúšanie. Odpovede na otázky si môžu overiť na predchádzajúcej strane.
- Náročnosť úloh narastá postupne, keď pracovná strana nasleduje hneď za vyvodzovacou a precvičovacou stranou.
- Strany šlabikára venované čítaniu písmen sú zostavené s postupnou náročnosťou úloh so zreteľom na vek. Okrem toho, že žiaci priradujú písmená k obrázkom s viacerými možnosťami, môžu písmená čítať v stĺpcoch alebo riadkoch. Strany sa dajú využiť diferencovane.

Vyvedenie slov

Vyvodzovanie slov sa neobmedzuje len na jedno základné slovo. Zmenou posledných písmen v slove vznikajú rozličné variácie.

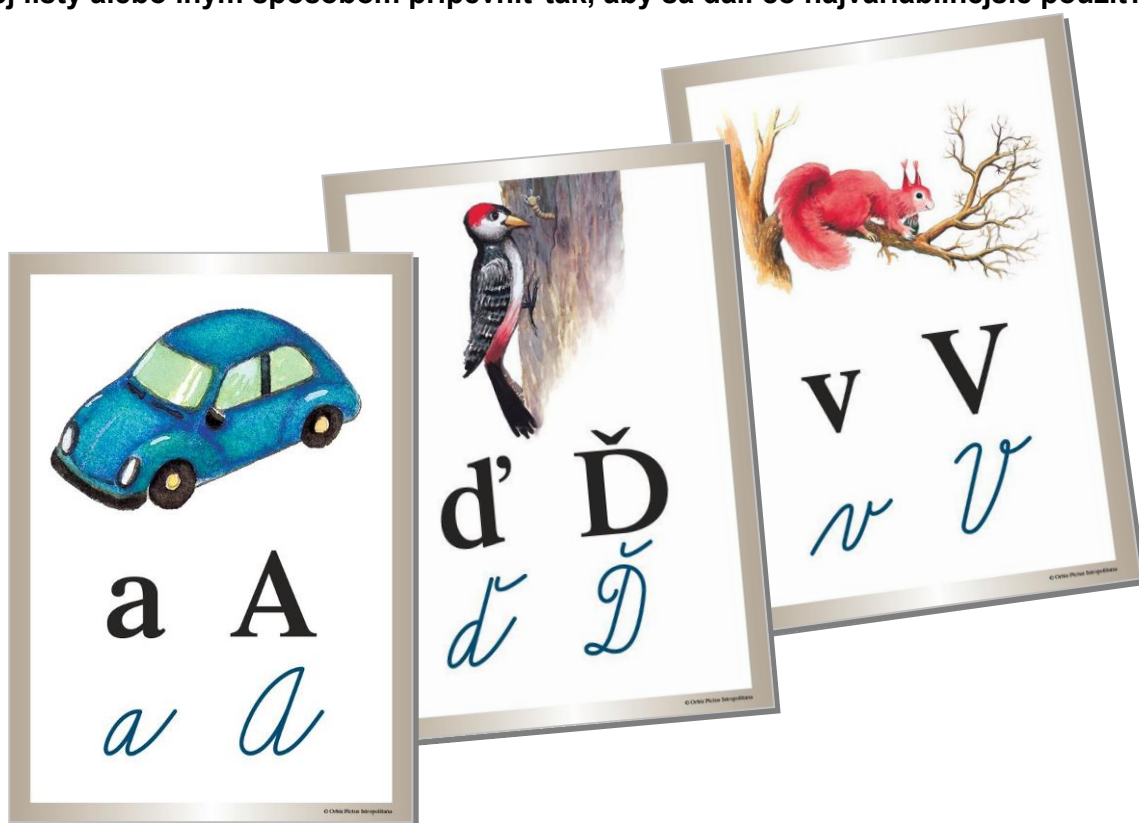
Tlačené slová dávajú žiaci do súvislostí so slovami napísanými písaným písmom. Obrázky dievčatka a chlapca spájajú s menami. Pre žiakov je to hravá forma práce a učiteľ môže súčasne sledovať uvedomené čítanie, pohotovosť a zručnosti žiakov. Žiaci si nielen rozširujú slovnú zásobu, ale zároveň sa učia písať mená svojich spolužiakov.

Používame systém tvorenia slov pomocou prípon a predpôn. (Príklad: *loví, lovili, lovíme; umýva, umývam, umývame.*) Ak primerane postupujeme od jednoduchého k náročnejšiemu, žiaci 1. ročníka ľahko zvládnu čítanie a tešia sa z nových slov.

Aj s obmedzeným počtom spoluhlások sa takýmto spôsobom dá doceliť čítanie ucelených logických textov. Na každej strane sú nové slová s preberaným písmenom. Zabráni sa tak čítaniu spamäti. Opakovanie môže učiteľ urobiť na konci týždňa formou opakovacej hodiny.

Slová použité v texte treba nacvičiť samostatne na tabuli alebo skladaním z kociek. Nové slová sú na každej strane šlabikára nad textom. Väčšinou sa vyvodzujú v spojení s obrázkami. Netreba mať obavy ani zo slov, v ktorých je skupina spoluhlások, napríklad: *Silva, Silvo*. Dôležité je napísať slovo s farebnými slabikami, ktoré sa aj v šlabikári využívajú pri nácviku nových slov.

Školy si môžu zakúpiť sadu nápovedných obrázkov na vyvodenie písmen, slabík a slov ku každému písmenu abecedy. Obrázky je možné prpnúť v triede na tabuľu magnetom, osadiť do závesnej lišty alebo iným spôsobom pripevniť tak, aby sa dali čo najvariabilnejšie použiť.³

Všetky texty použité pri zostavovaní Šlabikára boli niekoľko rokov testované ako doplnkové čítanie na tabuli alebo na osobitných listoch. Žiaci sa hravo a ľahko naučia čítať.

Pri zostavovaní šlabikára sme dbali na to, aby každá strana mala myšlienku, výchovné využitie a tvorila logický celok. V závere šlabikára sú zaradené básničky, ktoré sa deťom ľahšie čítajú. Posledné strany šlabikára sú venované upevneniu národného povedomia.

Pomôcku k šlabikáru tvorí obrázková abeceda na vnútornom obale šlabikára. V prílohe je súbor obrázkov a slabík na formáte A4 určený na skladanie slov a priraďovanie k obrázkom pri vyvodzovaní a precvičovaní jednotlivých písmen.

³ Virgovičová, L.: Nápovedné obrázky k šlabikáru. Bratislava, Orbis Pictus Istropolitana. 2013

II. KAPITOLA

Písomný prejav žiaka

V 1. ročníku ZŠ sa má žiak naučiť písať jednotlivé tvary písmen malej a veľkej abecedy a začleňovať ich do slabík, slov a viet.

Písmená majú predpísané tvary. Vzory písmen sú v šlabikári a v písankách s predtlačou. Niektoré písmená súčasnej abecedy majú zoštiehlené tvary. Ide o písmená s oválmi: A, a, ä, O, o, ô, g, d; s oblúkmi: C, Ć, c, č, Ch, ch, G, E.

Písmo má byť úhľadné, so symetricky členenými tvarmi. Slová sa píše plynulo jedným ťahom. Od žiakov sa vyžaduje:

- vnímať jemné rozdiely v tvare písma a ich genézu,
- analyzovať a syntetizovať,
- uvedomiť si pozíciu písmena v slove a logicky ho začleňovať,
- koordinovať vizuálno-motorickú činnosť so sluchovo-abstraktným myšlienkovým procesom.

Žiaci si teda majú osvojiť techniku písania, ktorá je organicky spätá s myslením a rečou. Kvalita písma závisí od:

- psychických procesov a schopností žiaka,
- prístupu učiteľa a metodického postupu výučby písania.

Aké sú požiadavky na písomný prejav žiakov? Didaktika čítania a písania v 1. ročníku ZŠ sa zameriava na *3 základné požiadavky kvality písma – na čitateľnosť, úhľadnosť a zručnosť*.⁴

Čitateľnosť písma

- ▶ Tvary písmen sú zreteľné, dôkladné a presné, zodpovedajú predpísaným tvarom.
- ▶ Medzery medzi písmenami a slovami sú primerané a pravidelné (na šírku nožičiek písmena *u* alebo *n*).⁵
- ▶ Diakritické znamienka sú správne umiestnené.
- ▶ Rukopis bez škrto, prepisov, machúľ, teda čistý.

Úhľadnosť písma

- ▶ Sklon písmen je pravidelný.
- ▶ Dobré rozmiestnenie písmen a slov v priestore.

Zručnosť

- ▶ Písanie plynulé, jedným ťahom.
- ▶ Písanie diakritických znamienok až po napísaní slova.
- ▶ Ľahký pohyb ruky po papieri.
- ▶ Rovnomerný tlak na ceruzku a pero.

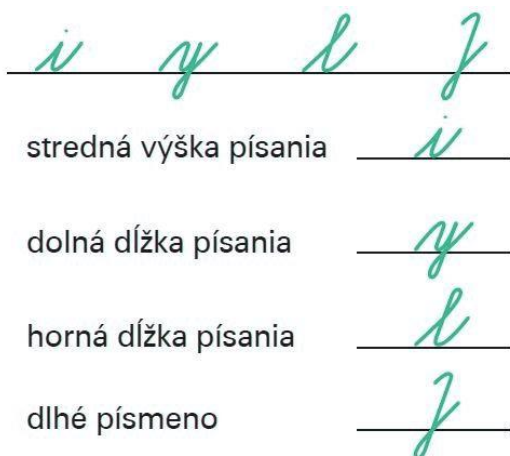
Úlohou učiteľa nie je len naučiť žiaka písať, ale aj sledovať defektné tvary písmen, nejasné spoje, trasľavé písmo a podobne. Musí vedieť analyzovať písmo a upozorňovať žiakov na odchýlky od predpísaných štandardných tvarov. Učiteľ musí byť vzorom v predpisovaní správnych tvarov, veľkosti a sklonu písmen.

Veľkosť písmen si žiaci nacvičujú v písankách s predtlačou. Prvé štyri riadky sú predpísané – žiaci píše podľa vzoru. V ďalších štyroch riadkoch píše voľne, na základe predchádzajúceho nácviku.

4 Brtka, J. – Halaj, J.: Didaktika čítania a písania v 1. roč. ZŠ. Bratislava: SPN, 1981

5 Šupšáková, B.: Detské písmo : Chyby a poruchy. Bratislava: Bradlo, 1991, s. 45

Veľkosť písmen sa určuje pomerom medzi písmenami strednej výšky a písmenami hornej a dolnej dĺžky. Pomer je určený 1 : 1 : 1, napríklad:

Vzor dodržiavania rovnakých výšok písmen:

Michal je dobrý chlapec.

Žiakom, ktorým robí problém dodržiavať rovnakú výšku písmen, odporúčame v písanke vyznačiť pomocnú linajku. Žiaci získajú sebadôveru a po niekoľkých týždňoch dokážu písať aj bez pomocnej linajky.

bábika

Niektorí žiaci píšu nadmerne veľké písmená, iní ich zas neúmerne znižujú. Pozornosť treba venovať grafomotoricky nezručným žiakom, ktorí píšu nad alebo pod linajku.

osecko vláčik

Príliš úzkostliví žiaci majú trasľavé písmo. Neposední a psychicky nevyrovnaní žiaci nedodržiavajú sklon písma. Takíto žiaci obyčajne sedia pri písaní nesprávne. Nohy majú prekrížené, chodidlá vykrútené, trup otočený, predlaktie zle položené na písacej ploche. Hlava je príliš naklonená a zatieňuje dopad svetla. Majú nesprávne položenú písanku. Vykrúcajú zápästie a ceruzku (pero) držia kľčovitô. Všetky písmená v slove musia mať rovnaký sklon.

Najvhodnejší sklon písma je 70°.

Daniela polieva kvety.

Prijateľný sklon písma je od 60° do 85°.

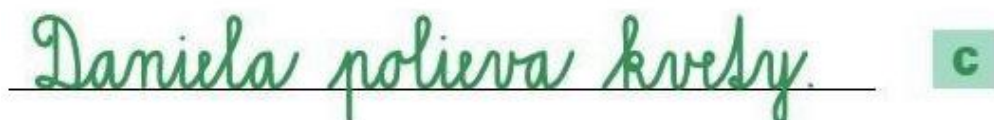
Daniela polieva kvety.

Daniela polieva kvety.

Pri menšom sklone písmená ležia (a), pri väčšom sklone sú písmená odvrátené (b). Nevhodné sú písmená napísané kolmo na linajku (c).

 a

 b

 c

Pri písaní vynikajú pozorní, pohotiví a vytrvalí žiaci. Pomoc učiteľa potrebujú pomalí, hraví a rozptýlení. Osobitnú pozornosť treba venovať žiakom s nápadne neúhľadným a neistým písmom, ktorí ťažko napodobňujú tvary písmen, nepamätajú si ich, zamieňajú ich alebo píšú zrkadlovo.

Ak sú v triede žiaci s výraznejšími príznakmi dysgrafie, treba požiadať o pomoc špeciálneho pedagóga. Psychologické vyšetrenie by mali absolvovať aj žiaci s poruchou pravopisu – dysortografiou. *Dôležité je zistiť príčinu poruchy!* (Napríklad vynechávanie skupín spoluhlások v dôsledku nedokonalnej sluchovej analýzy slov, chybná asociácia písmen...) V takýchto prípadoch učiteľ pracuje so žiakmi podľa pokynov špeciálneho pedagóga.

Žiaci píšuci ľavou rukou

V posledných rokoch sa ľavorukosť nechápe ako problém. Dnešní rodičia vedia, že ľavák píše rovnako dobre ako pravák. Nástroj na písanie drží rovnako ako pravák, len zrkadlovo.

Písanka je naklonená doprava so sklonom pravého horného rohu dolu. Sklon písanky sa upravuje od stredovej polovice tela. Pri písaní má ľavák sedieť pri ľavej polovici stolíka. U ľavákov tolerujeme sklon písma. Prikláňajú sa k stojatému písmu. Vhodné je upozorniť žiakov na začiatok písania vždy od okraja riadka. Pomáha to udržiavať smer písma doprava. Ak žiak začína písať zrkadlovo, stačí viac pootočiť písanku. Ľavák by mal ruku pri písaní stláčať trochu chrbtom hore, ale prsty nechať pod linajkou. Môže sledovať, čo píše a nerozmazáva písmo. V písanke s predtlačou majú žiaci vzorové písmo napísané vpravo v riadku.

Ak je žiak nevyhranený typ – strieda držanie ceruzky a hlavne farbičiek pri kreslení v pravej i ľavej ruke – treba odporučiť vyšetrenie laterality v PPP a nechať žiaka, aby sa sám rozhodol, ktorou rukou sa mu ľahšie píše.

Precvičovanie ľavákov na pravákov je v rozpore s rešpektovaním individuálnych vlastností jednotlivca. Zanecháva nepriaznivé psychické následky.

Najdôležitejšie zásady pri písaní

Jednou z podmienok psychohygieny vyučovania je vhodná miestnosť – učebňa. Denné svetlo musí dopadať zľava. Umelé osvetlenie musí mať dostačujúcu intenzitu. Písanie by nemalo byť zaradené na prvú vyučovaciu hodinu, keď nie je učebňa ešte dostatočne osvetlená denným svetlom (zimné obdobie).

Dôležitý je výber a rozmery nábytku. Stolíky a stoličky pre žiakov nemôžu mať v celej triede rovnakú výšku. Musia zodpovedať rozdielnemu vzrastovému rozpätiu 6- až 7-ročných detí. Nesmieme zabúdať, že dnešné deti trávajú väčšiu časť dňa v škole. Preto treba dôsledne dodržiavať

psychohygienické zásady vyučovania. Mnohé ochorenia chrbtice, očí, rôzne neurózy majú svoj pôvod práve v 1. ročníku ZŠ.

Do vyučovacích hodín treba vkladať vhodné relaxačné cvičenia, ktoré môžu poslúžiť ako motivácia na ďalšiu činnosť.

Správne sedenie pri písaní

Slabšiu kvalitu písma niekedy spôsobuje aj nesprávne sedenie pri písaní.

Zásady správneho sedenia:

- Žiak má sedieť na celom sedadle stoličky (nie na okraji).
- Nohy má mať celou plochou chodidla na podlahe, v kolene zohnuté. Majú tvoriť pravý uhol so stoličkou. Ľavá ruka môže byť mierne predsunutá.
- Hlava a trup majú byť mierne naklonené dopredu (nedotýkať sa písacej dosky).
- Vzdialenosť očí od písanky má byť 25 – 30 cm (odmeriame ju položením žiakovho lakťa na písaciu dosku a priložením prstov k čelu).
- Ruky môžu byť voľne položené na písacej doske do pravého uhla. Dve tretiny sú položené a jedna tretina (lakeť) je voľná. Ľavá ruka pridržiava a posúva písanku.
- Písanka má zviazať s hranou lavice 15° – 25° uhol. Pravý dolný roh písanky je asi o 3 – 4 cm vyššie ako ľavý.
- Písanka je položená od strednej roviny tela šikmo hore doľava.
- Pravá ruka píše.

Držanie ceruzky – pera

Ceruzku/pero držíme palcom, ukazovákom a prostredníkom. Palec je položený vyššie, mierne ohnutý, pridržiava ceruzku/pero z ľavej strany. Prostredník pridržiava pero sprava prvým článkom. Opretý je o ďalšie dva prsty mierne ohnuté, ukazovák prečnieva nad palcom. Od hrotu pera je vzdialený 2 – 3 cm. Ruka sa zľahka dotýka papiera.

Písací nástroj treba držať zľahka. Kľčovité držanie ceruzky alebo pera je chybné, napríklad: nízke držanie pri hrote, vysoké držanie od hrotu pera, priveľký tlak na papier.

Denným písaním sa jemné svalstvo prstov ruky zdokonaľuje, pohyby sa zmechanizujú.

Na konci školského roka sú žiaci 1. ročníka zruční, u väčšiny je písmo úhľadné. Nesmieme zabúdať na každodenné uvoľňovacie rozcvičky prstov a ruky pred písaním (spojené s riekankami), napríklad:

*Korálky sa roztrhali,
po zemi sa rozsypali.
Kde ich nájdem, kde ich mám,
všetky si ich pozbieram.*

*Šiel zajačik, ťapky, ťapky,
na trávniček, ťapky, ťapky.
Skoč, zajačik, zvesela,
a hľadaj si priateľa!*

*Šup, korálky, na nitku, okráslime Editku.
Editka je mladá, má korálky rada.⁶*

Písanie by nemalo žiakov stresovať. Hlavne slabších žiakov nezaťažujeme úlohami navyše, ale hľadáme a odstraňujeme príčiny neúspechu v písaní.

Každý žiak nemá rovnako vyvinutú psychomotoriku, nie každý dokáže ovládať jemné svalstvo ruky. U takýchto žiakov musí učiteľ vyzdvihovať čiastkové úspechy (hoci i jedno napísané písmeno z celku), povzbudzovať ich a pomáhať im prekonať ťažkosti. U iných, menej zručných žiakov zas vyzdvihuje húževnatosť, trpezlivosť a usilovnosť. Učiteľ nemôže mať na všetkých žiakov rovnaké meradlo hodnotenia písania.⁷

⁶ Rovný, M. – Kabáčková, B. – Granec, K.: Pohybové hry detí predškolského veku. Bratislava: SPN, 1986

⁷ Šupšáková, B.: Písmo a písanie. Bratislava: UK, 1991, 1996, 1998

Blok prípravných cvikov *Moje prvé čiary*

Proces písania je pre žiaka rovnako náročný ako zvládnutie techniky čítania. Písaniu písmen predchádza prípravné obdobie. Zamerané je na uvoľnenie ruky a nacvičenie základných cvikov, z ktorých sa skladajú písmená. Uvoľňovacie a prípravné cviky sa nacvičujú na väčších plochách, než sú písanky 511 pre 1. roč. ZŠ. Motivačne sú orientované na prvé strany šlabikára a sú zostavené postupne od najjednoduchších (rovné a šikmé čiary) k náročnejším a zložitejším.

Prípravné cviky sú rozvrhnuté na dvojstrany. Jedna strana je motivačný obrázok skladajúci sa z elíps, na ktorom sa ruka rozcvičuje. Ide o zväčšený tvar cviku, na ktorom je vyznačený šípkami smer písania. Je to cvičná strana, tvar sa obťahuje farbičkami plynulými pohybmi viackrát.

Na druhej strane bloku sú širšie riadky. V prvých dvoch sa cvik píše väčší. V treťom riadku sa strieda cvik cez celý riadok s menším. Štvrtý riadok je zmenšený cvik. Má i pomocnú linajku. Medzery medzi jednotlivými tvarmi naznačujú bodky. Žiakom v tomto období nerobí problém napísať správne a presne tvarovo veľký cvik. Len čo sa tvar zmenšuje, žiak píše nepresne, nedodržiava správnosť. Odporúčané formy práce:

- Učiteľ napíše na tabuľu zväčšený cvik.
- Jednotlivé časti a osobitosti cviku vyznačí farebne.
- Pri vyznačovaní využíva slovný komentár.
- Žiaci píšu vo vzduchu.
- Všetci žiaci píšu kriedou na tabuľu. (*Vhodné sú i malé tabuľky formátu A4, narezané z plechu alebo iného vhodného materiálu, prípadne sú na stenách bočné tabule pre žiakov.*)
- Písanie do bloku prípravných cvikov. Prípravné cviky neodporúčame cvičiť na zvláštny papier. Treba písať rovno do bloku.
- Pri písaní na pravú stranu sa odporúča napísať najprv jeden cvik v riadku. Žiaci pokračujú v písaní, až keď učiteľ skontroluje správnosť. Zruční a pohotiví žiaci môžu pokračovať samostatne. Učiteľ pracuje individuálne so žiakmi, ktorí píšu chybné tvary.

V bloku prípravných cvikov *Moje prvé čiary* sa precvičuje motorická príprava, koordinácia ruky, posilňuje sa jemné svalstvo zápästia a prstov, graficky zaznamenáva pohyb a tvar podľa predlohy.

Strany 1 – 5

Žiaci si rozcvičujú ruku na elipsových predlohách postavičiek, potom precvičujú vedľa predlohy viackrát po stope farebnými ceruzkami.

Strany 6 – 7

Sú zamerané na rovnomerný, neprerušovaný pohyb ruky (cesta po diaľnici autom), zľava doprava a opačne.

Ďalšie strany zvyšujú požiadavky na presnejšie vystihnutie pohybu, tvaru a veľkosti.

Strany 8 – 11

Oválko ide do školy. Grafická príprava krúžením po postavičke *Oválka* a napodobňovaním správneho písacieho pohybu písaním šikmých čiar odspodu hore.

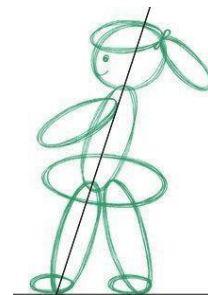
Strany 12 – 15

Ováločka ide zo školy. Opačný pohyb zhora nadol.

Strany 16 – 19

Oválko na ihrisku.

Žiaci napodobňujú pohybom vykopávanie lopty, rozcvičujú ruky na elipsovej postavičke. Farbičkami reprodukovujú grafický pohyb tak, ako vzniká. Naznačujú to šípky na zväčšenom tvare. Cvik je príprava na písanie **1, l, i, u, e**. Postupujeme od písania väčších tvarov k menším, vyžadujúcim jemnejšie pohyby ruky.

Strany 20 – 21

Uplatňujú sa predchádzajúce prvky, ale o stupeň náročnejšie. Cviky sa začínajú písať zo stredu riadka smerom hore. Pomôckou je slabá stredná linajka (raster). Je to príprava na **1, 2, U, J, M**.

Strany 22 – 29

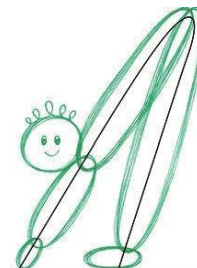
Oválko a Oválóčka cvičia. Žiaci napodobňujú predklon a prednoženie v sede. Cvičia horný a spodný oblúk. Príprava na písmeno *m* a samohlásky **i, e, a**.

Strany 30 – 33, 38 – 41

Lastovička sa učí lietať. Lastovička odlieta.

Pohybom sa znázorňuje horná a dolná slučka. Príprava na písmená **e, l, b, k, j, g**.

Strany 34 – 37

Oválko cvičí. Písanie vlnovky.

Strany 42 – 45

Krájame jablko. Prípravný cvik na písanie písmena *a*.

Odporúčame pred očami detí rozkrojiť jablko, upozorniť na rez a oblúk. Ak žiaci pochopia pohyb rezu, dokážu správne napísať písmeno. Nepíšu elipsu – „slivku“. S trpezlivosťou treba pristupovať k žiakom, ktorí majú pri vstupe do školy nedostatky v jemnej motorike ruky. Ak sa v prípravnom období zistia u niektorých žiakov grafomotorické nedostatky, nevyžadovať od nich v začiatkoch zmenšené cviky v štvrtých riadkoch druhej dvojstrany.

Neodporúčame zaťažovať žiakov dlhými písomnými cvičeniami. Písanie prípravných cvikov i písmen by nemalo trvať dlhšie než 20 – 25 minút vrátane cvikov na uvoľnenie ruky.

Čas zvládnutia písania na vyučovaní nie je u všetkých žiakov rovnaký. Zručnejší žiaci za kratší čas napíšu predpísané riadky. Menej zruční sú pomalší. Aby sa šikovní nenudili a nevyrušovali, sú im venované posledné strany bloku so zábavnými obrázkami zvierat a vecí. Píšu jedným ťahom po predlohách denne vždy inou farebnou ceruzkou.

Písanie písmen

Čítaniu i písaniu musí predchádzať cieľavedomá metodická, psychická a motorická príprava.

Prípravné obdobie i obdobie vyvedenia samohlások je veľmi dôležité pre úspešný štart do čítania a písania. Analýza slov pri vyčleňovaní a poznaní samohlások v slove, výcvik fonetického sluchu majú základný význam i pre písanie.

Nácviku písania vyhovuje poradie vyvedenia písmen v šlabikári. Vyvedenie samohlások a potom spoluhlások uľahčuje žiakom písanie niektorých písmen a spojov. Písmená sa v náročnosti striedajú. Zložitejšie písanie spoluhlások, slabík a slov sa nacvičuje v neskoršom období, keď sú žiaci zručnejší. Kým sa vyvodlia prvé spoluhlásky, zvládnu žiaci aj analýzu slov. Sú pripravení na písanie podľa počutia.

Prvé písmená sa nacvičujú pomalšie – hlavne písmeno a. Nacvičujeme ho 4 až 5 dní. Dodržiava sa zásada postupnej náročnosti. Neodporúča sa v jeden deň (hoci na dvoch vyučovacích jednotkách) vyvodzovanie dvoch tvarov písmen (malé i veľké písmená).

Pri precvičovaní je dôležité logické spojenie tvaru malého a veľkého písmena, výšky tvaru a veľkosti riadku.

Dôležité je striedanie malých a veľkých písmen v riadku. Striedanie dĺžky písmen tvorí základ na správne pravopisné písanie slov.

Odporúčané postupy nácviku písania písmen:

- Motivácia – analýza slov vhodnej básničky alebo pesničky.
- Napísať zväčšený tvar písmena na tabuľu.
- Farebne vyznačiť písacie tvary, spájať jednotlivé prvky, komentovať.
- Napísať písmeno do riadka na tabuli. Upozorniť na medzery medzi jednotlivými písmenami v riadku. Predchádzať zhusťovaniu písmen (písanie bez medzier). Žiaci, ktorí takto píšu, nestihnú ukončiť písanie v určenom čase. Dbáť na správny pomer výšky písmen.
- Žiaci vymodelujú písmeno z mäkkých drôtikov (každý žiak by mal mať v obálke 3 – 4 farebné drôtiky). Možno použiť aj hrubšiu priadzu dlhú asi 1 m.
- Žiaci píšu nové písmeno na bočné tabule alebo tabuľky A4 kriedou. Učiteľ kontroluje žiakov, usmerňuje a opravuje chyby.
- Písanie do písanky.

Písanie slabík

Po nacvičení spoluhlásky **m** sa začnú písať prvé slabiky v poradí **me, mé, mi, mí, mu, mú, ma, má, mo**. Na ľavej strane písanky sa píšu zväčšené slabiky cez celý riadok. Zväčšený tvar a linkou označená výška písmen v slabike sú dobrým pomocníkom pri nácviku. Na pravej strane písanky sú slabiky v normálnej veľkosti a súčasne sa striedajú krátke a dlhé slabiky – ďalší stupeň náročnosti.

Slabiky **ma, mo** sa nacvičujú na ďalšej vyučovacej hodine. Vysvetleniu a precvičeniu pripojenia **a, o** k písmenu **m** treba venovať mimoriadnu pozornosť. Až na ďalších hodinách sa nacvičujú slabiky s veľkým **M**. Precvičujú sa striedaním slabiky s veľkým a malým písmenom **M, m**.

Poslednou fázou nácviku slabík je prepis tlačенých slabík písaným písmom. Predstavivosť a zručnosť v písaní je samostatná práca. Nejasnosti si žiaci môžu overiť na prvej strane písanky, ktorá je nápovedná. Štyri tvary písmen, ktoré sa v písanke nacvičujú, sú spojené s nápovedným obrázkom. O stupni zvládnutia písania spamäti sa učiteľ presvedčí diktátom.

Slabiky s nasledujúcimi spoluhláskami sa nacvičujú podobne.

- Učiteľ píše zväčšenú slabiku na tabuľu za aktívnej účasti žiakov (diktujú poradie písmen).
- Učiteľ upozorňuje na správny pomer výšky písmen, ťažšie spojenia, písanie jedným ťahom (znamienka sa píšu až po napísaní slabiky).

Osobitnú pozornosť a viac času treba venovať písaniu spojov typu **vo, bo, vr, br** (prípojnoscť).

Písanie slov

Odporúčané postupy:

- Zopakovanie písmen z nástenných tabúl.
- Zopakovanie slabík z kartičiek napísaných písaným písmom.
- Analýza a syntéza slov, ktoré sa budú písať.
- Čítanie slov z kartičiek (didaktická hra).
- Predpísanie zväčšeného slova na tabuľu.
- Komentovanie jednotlivých spojov a písmen v slove.
- Upozornenie na písanie slov jedným ťahom a na nesprávny pomer výšky písmen.
- Napísanie slov žiakmi na tabuľu.
- Vyhodnotenie napísaného.
(Na tabuľu nepíšu všetci žiaci. Píšu len menšie skupinky – najlepší alebo najslabší pisári. Skupina menej zručných žiakov píše s pomocou učiteľa.)
- Prečítanie napísaného slova z tabule.
- Písanie do písanky.
Počas samostatného písania do písanky si učiteľ všíma držanie ceruzky (pera), sklon písanky, správne sedenie žiakov pri písaní, správnosť tvarov, spojov, sklon písmen (hlavne u menej zručných pisárov).
- Sledovanie rýchlosti písania (usmerňovať pomalších žiakov).

Slová s prvými spoluhláskami sa nacvičujú systémom v jednom riadku rovnaké slovo. Neskôr sa v jednom riadku striedajú dve slová, napríklad: misa – misu, sova – sovu.

Slová, ktoré sa nacvičujú, obyčajne navzájom súvisia obsahovo alebo gramaticky.

mama	malí	milí
mamu	malá	milá
mame	malé	milé
máme	málo	nilo

Veľké písmená sa precvičujú písaním mien alebo jednoduchých viet. Vety sa môžu doplniť jednoduchou kresbou.

Ema	Lila
Emu	Leo
Emo	Lea
Eme	Milo, Mila

Ela má malú (bábiku).

Milo má malé (autíčko).

Lila má milú (mamičku).

Žiaci odpisujú z tabule alebo zo šlabikára. Každý napísaný text si musia prečítať a skontrolovať. Dbáme na to, aby neodpisovali slová po písmenkách, ale aby si prečítali celé slovo a písali ho jedným ťahom. Kladieme dôraz na dodržiavanie veľkostí písmen, správny pomer dĺžok, sklon písma a na všetky potrebné znamienka. Vedeť žiakov k tomu, aby nielen správne odpisovali, ale aj úhladne a čisto písali.

Všetky písomné prejavy žiaka musí učiteľ opraviť. Chyby, týkajúce sa tvaru písmen, veľkosti, sklonu, pripájania, musí učiteľ opraviť na vyučovacej hodine spolu so žiakom. U menej zručných žiakov treba nájsť aspoň jedno písmeno alebo slovo napísané správne. Ak sa žiakovi písanie začalo dariť až v poslednom riadku, učiteľ ho pochváli za usilovnosť a vytrvalosť.

Pochvalou treba hodnotiť aj čiastkové úspechy menej zručných žiakov, aby sa tešili z každého úspechu, z každého nového písmena, z každého dňa v škole.

Vhodné je privykať žiakov na sebahodnotenie, byť sebakritickí, poznať, čo napísali dobre, čo musia zlepšiť. Vyučovacia hodina by sa mala končiť výstavkou všetkých prác. Nie je chybou, ak učiteľ 1. ročníka odmení žiakov do písanky pečiatkou s včeličkou, hviezdikou alebo pochvalou. Závisí od učiteľa, akú stupnicu hodnotenia vytvorí. Niektorí žiaci sa tešia, keď sa učiteľ pod peknú a bez chyby napísané cvičenie podpíše červeným perom.

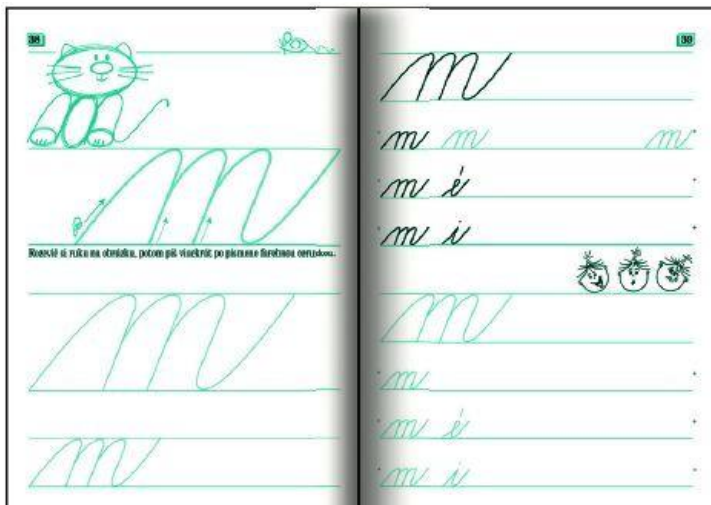
Na hodinách písania má byť pokojná atmosféra s dostatkom času na písanie. Od prvých dní treba žiakov zvykať na ukončenie písania v určenom čase. Nepodporovať pomalé či povrchné písanie. Ale ani nezamieňať písanie so súťažou „kto skôr napíše“.

Dôležitá je príprava na písanie. Osvedčili sa riekanky s cvičením prstov ukončené slovami: „Správne sa posadím, ceruzku/pero do ruky uchopím, písanku mierne nakloním. Budem držať správne hlavu a dbať pritom na úpravu.“ Riekanka žiakov upokojí. Pripomenie zásady správneho sedenia, držania ceruzky a pera pri písaní.

Čím píšeme?

Prvé prípravné cviky v bloku sa píšou farebnými ceruzkami. Neskôr mäkkou ceruzkou. V písankách s predtlačou na ľavé vyvodzovanie strany s elipsovými obrázkami písať len farebnými ceruzkami. Písať perom sa odporúča pri zhrnutí učiva o samohláskach. V tomto období sú už žiaci pomerne zruční v písaní písmen.

Súbor písaniek s predtlačou

PÍSANKA č. 1

Vnútorňa strana:

nákresy správneho držania ceruzky, pera pre pravákov i ľavákov, písaná abeceda v spojitosti s tlačnými tvarmi v poradí, v akom sa preberajú (slúži ako pomôcka pre žiaka)

Pravá strana je venovaná nápovedným obrázkom a písmenám, ktoré sa v zošite nacvičujú a precvičujú. Dvojstrany, na ktorých sa písmená vyvodzujú, navzájom súvisia.

Na ľavej strane je nápovedný obrázok, na ktorom sa farebnými ceruzkami rozcvičuje ruka a zväčšený tvar nového písmena vyznačený farebnými šípkami. Je určený na dokonalé zmyslové vnímanie osobitosti preberaných písmen. Zväčšený tvar písmena žiaci nacvičujú ceruzkou.

Prvé štyri riadky sú predpísané. Nacvičujú sa v škole. Predpísané je i písmeno pre ľavákov. Jeden riadok je prázdny. Obsahuje hodnotiace znaky – tváričky:

- ☺ usmiata = spokojná,
- ☹ neutrálna = spokojná len spolovice,
- ☹ smutná = nespokojná.

Žiaci vyfarbia tváričku podľa vlastného uváženia, ako sa im podarili riadky písmen napísať. Môžu použiť viac variácií hodnotenia, ak všetky riadky neboli na rovnakej úrovni.

Prvé dni učiteľ konzultuje so žiakmi dôvody sebahodnotenia. Väčšina žiakov sa hodnotí objektívne, len niektorí preceňujú alebo podceňujú svoju prácu. Učiteľ ich musí v začiatkoch správne usmerniť. Neskôr sú žiaci objektívnejší. Učiteľ by nemal zasahovať do sebahodnotenia. Hodnotí len posledné 4 riadky domácej úlohy.

Pri prvých písmenách abecedy sú predtlačené aj posledné štyri riadky. Strany 2 – 4 sú výnimočné netradičným postupom nácviku A na zväčšenej ploche (cez dva riadky). Normálnu veľkosť prvého písmena by žiaci bez predchádzajúceho zväčšenia nepísali správne.

V poslednom riadku sú problémové úlohy. Žiaci majú určiť, ktoré časti malých a veľkých písmen patria k sebe. Správne časti spájajú farebnými oblúčkami alebo dopíšu chýbajúcu časť písmen.

Po vyvodzovacích dvojstranách nasledujú dvojstrany, na ktorých sa nové písmená a slová precvičujú v súvislostiach. Malé s veľkými, krátke s dlhými...

Strany 20 – 23 sú určené na tieto cvičenia:

- ▶ spájanie tlačných písmen s písanými tvarmi,
- ▶ dopisovanie tvarov písaných písmen pod tlačné písmená,

- ▶ dopisovanie chýbajúcich častí písmen (problémové úlohy),
- ▶ k veľkým písmenám žiaci pripisujú malé písmeno, ktoré vyberajú z radu písmen a označia ho farebne,
- ▶ k malému písmenu žiaci vyhľadávajú a pripisujú z viacerých možností veľké písmeno,
- ▶ po analýze mien dievčat žiaci dopisujú *a*.

Podobné úlohy sú na konci písanky.

Ako pomôcku môžu slabší žiaci použiť prvú a strednú stranu písanky, potom pracovať samostatne. Je to spätná väzba. Učiteľ sa presvedčí o zručnosti jednotlivých žiakov.

Samostatnej práci na stranách tohto typu predchádzajú rôzne didaktické hry a príprava na tabuli. Slabším žiakom môže učiteľ písmeno predpísať alebo doložiť zo skladacej abecedy.

Voľná strana v strede a na konci písanky je venovaná diktátom.

V písanke číslo 1 je vyznačený pomocný farebný pásik, ako pomôcka pri nácviku normálnych tvarov veľkých samohlások a písmena *M*, ktoré sa nepíšu cez celý riadok. (Horná časť riadka je určená na mäkkene a dĺžne pri ďalších písmenách abecedy.)

PÍSANKA č. 2

Má ten istý metodický postup ako písanka č. 1. Obsahuje okrem nácviku jednotlivých písmen i nácvik prvých slabík a slov.

Prehľad písmen s obrázkami je na prvej strane a v strede písanky. Slabiky s písmenom *m* sú na ľavej strane zväčšené, na pravej je predpísaná veľkosť. Nácvik slabík sa začína najľahšími spojmami *me*, *mi*, až nasledujúci deň sa píše slabiky *ma*, *mo*.

Na ďalších stranách sa precvičujú slabiky s *M*, *m*.

Pravá strana je venovaná prepisovaniu tlačенých slabík (s. 7).

Nácviku prvých slov je venovaná dvojstrana 8 – 9 . Predpísané sú prvé štyri riadky, ďalšie štyri riadky sú bez napísaného vzoru. Žiaci v nich precvičujú základné slová alebo sa necháva voľnosť učiteľovi.

Písaniu slov predchádza sluchová i zraková analýza slova, zloženie slova z kartičiek, kociek. Žiakov treba upozorniť, že slovný základ je vo všetkých riadkoch rovnaký. Mení sa iba posledné písmeno.

Nacvičené slová sa používajú na strane 10 v jednoduchnej vete doplnenej obrázkom.

Hoci sú v písankách predpísané písmená, slová a vety, žiaci ich nemôžu odpisovať bez predchádzajúcej prípravy (predpísania učiteľom na tabuľu). Písanky s predtlačou nenahrádzajú predpísanie na tabuľu učiteľom. Pomáhajú iba šetriť čas na prepisovanie všetkým žiakom.

V strede písanky sú ľahšie problémové úlohy. Na strane 21 je čítanie s porozumením a prepisovanie tlačенého textu. K obrázkom sa vyberajú vhodné slová.

Záverečné strany 46 – 47 sú problémové úlohy skladajúce sa zo slov, ktoré sa nacvičovali na predchádzajúcich stranách. Zo slabík v nesprávnom poradí treba napísať slová. Riešenie je v ilustráciách. Zábavné i problémové úlohy odporúčame písať ceruzkou.

PÍSANKA č. 3

V písanke sa vyvodzuje a precvičuje ďalších 6 písmen abecedy v slovách, vetách a hádankových úlohách.

Na strane 9 žiaci dopĺňajú do mien detí vhodné slabiky. Vyberajú a píše vhodné slová k obrázkom.

Na strane 17 vyberajú vhodné dvojice nového písmena. Píšu nové slová so spoločnou slabikou. Farebne a správne vyznačujú vetu (odpoveď v ilustrácii). V slovách škrtať prebytočné písmená.

Strana 35 – do mien dopĺňajú chýbajúce písmená, slová a mená napíšu.

Strana 41 – čítajú s porozumením, podľa pozorovania obrázka píšu správne vety.

Strana 45 – z rozhádzaných slabík píšu slová pomenúvajúce obrázok.

Strana 46 – diferencované zadanie, číslicu 100 nahrádzajú slovom, pomocou obrázka píšu nové slová.

PÍSANKA č. 4

Spoluhláskami *k, r* sa rozširuje slovná zásoba. Žiaci píšu vety skladajúce sa z 3 – 4 slov. Na určené písmeno vedú vymyslieť, nadiktovať a napísať viac slov (pozri s. 17).

Na strane 25 sú trojslabičné slová. Úlohou je pochopiť význam slova, napísať ho správne z rozhádzaných slabík. Úlohy sú o stupeň náročnejšie. Slabiky obsahujú i skupiny spoluhlások. Riešeniu úloh predchádza práca na tabuli a didaktické hry.

Strany 40 – 41 obsahujú veselé vety. Úlohou žiakov je vetu napísať v správnom slovoslede a dopísať chýbajúce dĺžne a mäkčeň. Úlohy tohto typu majú deti veľmi radi. Odporúčame písať ceruzkou.

PÍSANKA č. 5

Okrem vyvedenia ďalších písmen s mäkčeňom obsahuje i vyvedenie tvrdých spoluhlások. Nácvik každej spoluhlásky má v závere rozširujúce cvičenie zamerané na zábavné problémy. Do slov dopĺňajú žiaci nové písmená, upravujú slovosled viet. Kontrola riešení je v ilustrácii.

Strana 12 – 13 ponúka úlohy na čítanie a písanie s porozumením. Z dvoch slov treba vybrať a napísať to, ktoré vyjadruje obrázok.

Na stranách 23 – 24 sú úlohy, v ktorých sú niektoré slabiky v slove nahradené obrázkom.

Na strane 30 – 31 má každá úloha tri kroky: doplniť chýbajúce písmeno, spojiť slovo s vhodným obrázkom a napísať slovo.

Strana 37 je náročnejšia. Obrázok vo vete žiak nahrádza správnym slovom. Vetu napíše písaným písmom. Učiteľ môže žiakom poradiť, aby si gramatickú správnosť slova overili vyhľadaním slov na predchádzajúcich stranách alebo v šlabikári.

Na strane 40 je malý žartík. Do všetkých viet je doplnený obrázok *žaby*. Žiaci majú podľa významu vety zmeniť slovo *žaba* na *žabu, žabe*. Pred zadaním samostatnej práce je potrebné vety viackrát prečítať (spoločne i jednotlivo).

Na strane 41 treba doplniť do slov *ž, z*. Slová napísať. Upozorniť, že mäkčeň zmení význam slova. Kontrola správnosti je v obrázkoch (koza – koža).

Strany 44 – 46 obsahujú úlohy s rôznym stupňom náročnosti. Zadávajú sa diferencovane. Učiteľ pracuje s jednotlivcami. Vhodné je upozorniť žiakov, že ak sú si neistí riešením úlohy, môžu si správnosť overiť v šlabikári alebo na tabuli.

Úlohy na strane 45 sú náročnejšie. Žiaci majú zložiť vetu z rozhádzaných slov. Ak učiteľ upozorní na pravidlo – vetu začni písať slovom s veľkým písmenom, väčšina žiakov zvládne úlohu bez problémov. Všetky zábavné a rozširujúce úlohy treba písať ceruzkou.

PÍSANKA č. 6

Obsahuje nácvik a precvičenie posledných písmen. Žiaci sú už zruční v technike písania a čítania. V písanke je viac zábavných úloh na dopĺňanie slabík, slov a zapamätanie si gramatických javov.

Strany 4 – 5 obsahujú úlohy na precvičovanie mäkkých slabík v známych slovách, pomôckou sú obrázky.

Na strane 8 sú vety, v ktorých sa obrázok nahradí slovom. Úlohy tohto typu môžu nahradiť diktát (takzvaný obrázkový diktát). Problémový obrázok predstavujú „buchty a schody“ (y na konci slova). Nerozhodných žiakov môže učiteľ upozorniť na výslovnosť: hovoríme „buchti“ (mäkko?) alebo „buchty“ (tvrdo?). Slabší žiaci môžu slovo vyhľadať v šlabikári.

Strana 9 je zameraná na zmenu slova dĺžňom alebo písmenom. *Chyba – chýba*. Na pochopenie významu slova napísať vetu.

Strany 12 – 13 sú zamerané na:

- ▶ doplnenie dvojhlásky do mien,
- ▶ doplnenie dvojhlásky alebo *i, í* do slov vo vetách. Vety napísať.

Na strane 14 vyberajú vhodné slová do viet, napr. podľa vlastných návykov v jedení.

Strana 15 je venovaná doplneniu *u, ú, iu* do slov a viet. Vety s menami napíšu. Na stranách 17 – 21 sa precvičujú slová, v ktorých je *ä*. Skladajú sa slová so spoločnou prvou slabikou. Zábavné problémové úlohy sú zostavené s rôznym stupňom náročnosti. Strana 21 si vyžaduje logické myslenie.

Strany 26 – 27 sú zábavné. Žiaci vyhľadávajú slová vyjadrujúce obrázok, skryté v riadku písmen.

Strana 31 je náročnejšia. Vyžaduje logické myslenie, zapamätanie si slov s *ô*. V ilustrácii treba nájsť slová, ktoré sa dopisujú do neúplnej vety. Slabších žiakov treba upozorniť, aby vetu začínali písať s veľkým písmenom.

Na strane 35 sú slová s *ľ* nahradené obrázkom. Názvy obrázkov nájdú žiaci na predchádzajúcej strane.

Na stranách 38, 39, 40 sú príťažlivé príbehy na precvičovanie *ou*. Najprv dopĺňajú koncovku *ou*, tlačené vety píšu písaným písmom. Na strane 40 dopĺňajú slová do viet, vytvárajú dvojice podľa ilustrácií.

Strana 41 má viac riešení, viac kombinácií. Okrem dopĺňania vhodného slova môžu vyfarbiť príslušné koliesko.

Záverečnú dvojstranu môžu žiaci dopĺňať priebežne, po častiach, ak sú pri vypracovaní jednotlivých strán pohotovejší ako ostatní spolužiaci.

Záverečnou stranou v písanke č. 6 sa písanie nekončí. Záleží ďalej už len na tvorivosti učiteľa. Môže dať odpísať tlačенý text z čítanky, vymyslieť vetu o obrázku, resp. vypracovať vlastné pracovné listy, kde si žiaci budú opakovať a utvrdzovať svoje pisateľské zručnosti.

Písanky pomáhajú odstrániť u žiakov strach z písania. Vytvárajú pozitívny vzťah k písaniu. Žiaci získavajú správne pisárske návyky, technickú zručnosť a úhľadnosť písma.

Diktáty

Od začiatku nácviku písania zvykáme žiakov písať podľa diktovania. Vyberáme jednoduché slová, ktoré sa rovnako vyslovujú aj píšú a nemajú pravopisné osobitosti. Ak je v slove *i* alebo *y*, upozorníme žiakov, ktoré písmeno majú napísať. V prvých týždňoch upozorňujeme aj na dĺžku samohlások. V neskoršom období dĺžku samohlások zvýrazníme.

Mäkké slabiky v slove učiteľ zvýrazní hlasom a zároveň odôvodní pravopis. Pravopis mäkkých slabík sa preberá až v 2. ročníku ZŠ, ale žiaci 1. ročníka píšú mäkké slabiky väčšinou pravopisne správne. Vety v diktáte začínajú žiaci písať po 1. polroku. Pri každej vete je potrebné upozorniť na veľké začiatkové písmeno a na ukončenie vety bodkou.

Prvákom nediktujeme opytovacie a rozkazovacie vety. Diktáty nesmú byť strašiacom, podnetom k stresom, ale informáciou o tom, ktoré písmeno a slovo viem a ktoré neviem napísať.

Pre učiteľa sú diktáty obrazom úrovne zvládnutia učiva. Opravy kontrolných diktátov robí učiteľ pred žiakmi. Ostatné diktáty si žiaci kontrolujú samostatne, aby zistili svoje schopnosti a nedostatky.

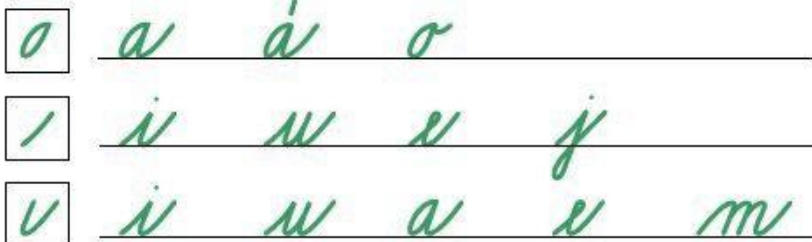
Druhy diktátov v 1. ročníku ZŠ

Cvičné diktáty

Realizujú sa prostredníctvom rôznych didaktických hier. Odporúčame ich písať denne niekoľko minút na hodine. Žiaci si ich často ani neuvedomujú. Väčšinou sa píšú v prvej časti hodiny pri opakovaní učiva alebo v záverečnej časti. Žiaci sa presvedčia o tom, čo si z učiva zapamätali.

Napríklad:

- Učiteľ drží v ruke obrázky, žiaci píšú písmená, ktoré počujú v názve obrázka na začiatku alebo na konci slova.
- Píšú veľké písmená, ktoré počujú na začiatku mien detí.
- Píšú mená svojich spolužiakov.
- Píšú opačné veľkosti písmen, k malému písmenu veľké a naopak.
- Žiaci napíšu písmeno, ktoré písali na predchádzajúcej hodine.
- Žiaci dopíšu písmeno. Učiteľ ukáže kartičku, na ktorej nie je celé písmeno. Niekedy môžu zo spoločného znaku napísať i viac písmen (zložitejšie alebo tvorivé úlohy).

Takto sa rozvíja predstavivosť i logické myslenie žiakov. Cvičné diktáty majú tú výhodu, že žiaci sa učia pracovať v rovnakom tempe a čase (čo je u niektorých prvákov problém). Písmeno, ktoré nepoznajú, si môžu nájsť na nástenných tabuliach.

Zrakové diktáty

Slová, vety sa najprv prečítajú. Učiteľ upozorní na diakritické a interpunkčné znamienka. Žiaci text niekoľko minút sústredene pozorujú. Potom sa slovo, veta zakryje a žiaci píšú podľa diktátu učiteľa.

Žiaci 1. ročníka touto formou píšú najviac 4 slová alebo 2 vety. Vhodné je písať podobné slová.

Napríklad: mačka – kačka vezú – vozí
píla – píla lozí – lezú

Obrázkový diktát

Rôzne didaktické hry s obrázkami a priradovaním slov. Obrázky a kartičky so slovami na magnetickej tabuli sa čítajú rôznymi spôsobmi.

Po odopnutí slov z tabule žiaci píšú názvy obrázkov. Dvojice žiakov majú na lavici obrázkov a píšú názvy obrázkov. Napíšu vetu o obrázku. K obrázku dievčatka a chlapca napíšu mená. Môžu súťažiť, kto napíše viac mien. Žiaci napíšu, ktoré farby, zvieratká a veci sú na obrázku. Úlohy sa zadávajú diferencovane s novým písmenom.

Tvorivé diktáty

Tvorivé diktáty sú rôzne dopĺňovačky a tajničky, v ktorých žiaci aktívne uplatňujú svoje vedomosti. Pracujú v dvojiciach, skupinkách alebo individuálne. Tvorivé diktáty sú vypracované zábavnou formou v predpísaných písankách. Tvoria záver nácviku jednotlivých písmen abecedy.

Typy tvorivých diktátov:

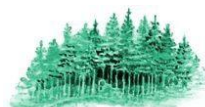
■ Dopísať v slove slabiku

ces□□ (cesto, cesta)

□□dlo (mydlo, jedlo)

■ Obrázok vo vete nahradiť slovom

V lese je veľa

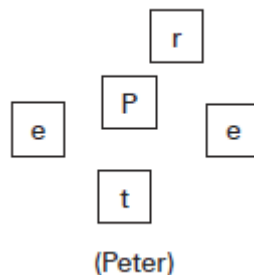

■ Napíši, čo robí

varí, pečie.

■ Z rozhádzaných písmen zložiť a napísať slovo

Učiteľ drží v ruke kartičku so slovom, v ktorom zakryje nové písmeno alebo slabiku. Úlohou žiakov je napísať celé slovo:

□va

E□□

ma□

lá□□

Napísať zmenené slová

misa osa

misu osu

Napísať opačný význam slov

sladký – kyslý

dobry – zly

Nové slová tvoriť príponami a predponami.

sype, vysype, nasype, zasype,

presype

nosí, nosím, nosíme

Zväčšiť alebo zmenšiť slovo

kôl – kolík

Kontrolné diktáty

Kontrolné diktáty sa píšú po prebraní a precvičení učiva. Odzrkadľujú osvojenie si nových poznatkov. Diktáty sú krátke, najviac 2 – 3 vety. (Písať až v 2. polroku.)

Hodnotenie žiakov (len odporúčané)

Obsah hodnotenia žiakov by sa mal sústrediť na pozitívnu motiváciu. Musí byť však objektívne a kritické. Učiteľ sa nekoncentruje na to, čo žiak nevie, ale vyzdvihuje, v čom sa mu darí, čo zvládol a do akej miery.

Zameriava sa na ďalší rozvoj žiakov so zreteľom na ich individuálne schopnosti a usilovnosť. Nie je vhodné porovnávať dvoch jednotlivcov. Pomalší žiaci by mohli získať pocit menejcennosti. Treba hodnotiť každý pokrok u slabších žiakov. Porovnávať len s ním samým.

Neodporúčame vytvárať hodnotiace vedomostné nástenky. Takéto hodnotenie má deprimujúci efekt. Je všeobecne známe, že školská úspešnosť žiakov je podmienená v rôznej miere ich rozumovými, pamäťovými, motivačnými a autoregulačnými dispozíciami. Znamená to, že pri učení toho istého učiva sa u žiakov aktivujú rôzne dispozície. Prváci veľmi intenzívne prežívajú potrebu dobrého výkonu, chcú dokázať sebe i okoliu svoje hodnoty.

U menej úspešných žiakov pomáha individuálny prístup učiteľa, diferencované zadávanie úloh, odborné diagnostikovanie príčin školského zlyhávania, spolupráca so špeciálnym pedagógom. Každý malý úspech, pocity radosti a ich intenzívne prežívanie povzbudzujú menej úspešných žiakov, aby boli vytrvalejší a dosiahli lepšie výsledky.

Do konca školského roka skoro všetci slabšie prospievajúci žiaci zvládnu čítanie i písanie na dobrej technickej úrovni. Prváci zvládnu učivo, získajú vedomosti i bez známkovania. Znáмка im nechýba. Nie je motivujúcim činiteľom.

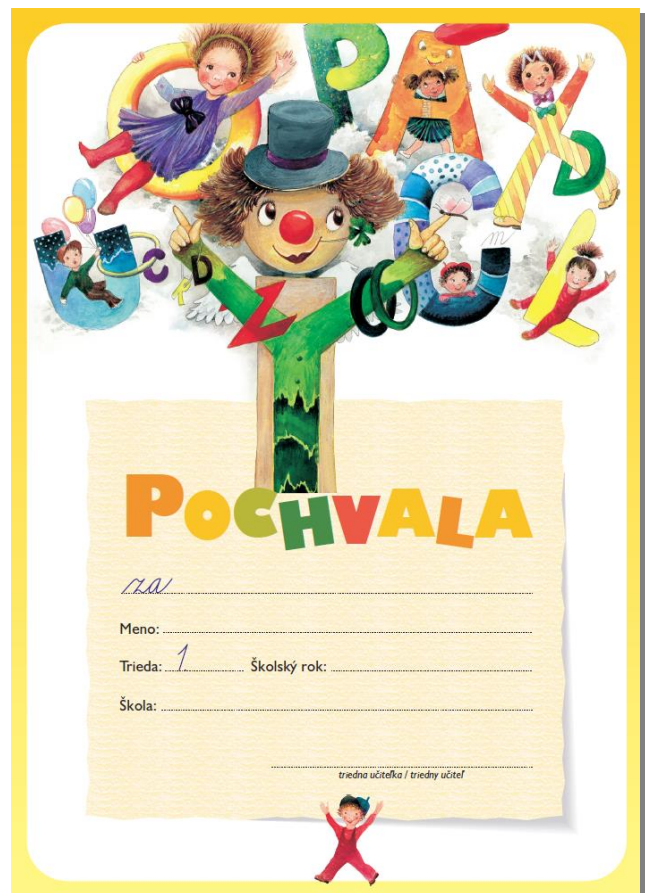
Z týchto dôvodov sme zaviedli do písaniek s predtlačou hodnotiace znaky, ktoré si žiaci sami podľa vlastného uváženia vyfarbujú. Týka sa to nácviku nových písmen, slov – školskej práce. Domáce úlohy hodnotí učiteľ. Záleží na jeho rozhodnutí, aké formy a koľko stupňov hodnotenia zvolí.

Neodporúčame používať pečiatky prasiatok a iných zvieratiek. Hlavne pri hodnotení pracovných strán odporúčame písať farebné body, ktoré učiteľ podpíše. Ak žiak zle vyriešil úlohu, s pomocou učiteľa opraví chyby, nehodnotí sa čiernym bodom.

So systémom hodnotenia je vhodné oboznámiť rodičov, prípadne dohodnúť sa na určitých pravidlách.

Prváci nedostávajú polročné vysvedčenie, pôsobilo by stresujúco na slabších jednotlivcov, ktorí sa dokážu do konca roka vypracovať na dobrých žiakov. Každý potrebuje iný čas na zvládnutie školskej zrelosti i osvojenie si učiva. Každý je v niečom dobrý, jedinečný.

Prílohu šlabikára tvorí pôsobivý a vtipný **diplom**. Učiteľ ho môže použiť pri polročnom hodnotení ako pochvalu za usilovnosť.

III. KAPITOLA

Aktívne učenie a učebné pomôcky

Podstatným faktorom zvyšovania efektívnosti a kvality vyučovania sú učebné pomôcky.

Učebné pomôcky okrem iného pomáhajú:

- uľahčiť cestu za poznaním, ľahšie prijímať a osvojovať si ťažko pochopiteľné fakty, pojmy a zákony,
- výraznejšie rozlíšiť podstatné učivo od nepodstatného,
- stupňovať aktivitu žiakov a ich samostatnosť pri hľadaní a riešení problémov,
- zvyšovať záujem žiakov o učebnú látku a stimulovať ich tvorivé myslenie.

Aktívne vyučovanie

Súčasná koncepcia vyučovania sa zakladá na aktívnej účasti žiakov a rozvíjaní všetkých psychických oblastí. Táto koncepcia má v pedagogike viacero pomenovaní: tvorivá činnosť žiaka, hra, objavovanie, experimentovanie, čínorodé učenie, manipulácia s pomôckami, úloha činnosti v učení atď.

Veľmi dôležitou organizačnou formou v tomto procese je skupinová práca a jej rôznorodé varianty, ako aj individualizovaná výučba. Uplatňovanie a udomácnenie rôznych diferencovaných foriem výučby a učebných pomôcok umožňuje presnejšie poznať rôznorodosť individuálnych rozdielov žiakov, dosiahnuť výchovný cieľ, aby sa každý žiak priblížil k hornej hranici vlastných schopností. Na uplatňovanie aktívneho učenia a samostatnosti sa žiaci v 1. ročníku postupne, cieľavedome pripravujú prácou s audiovizuálnymi učebnými pomôckami (i obrázkovými), pri ktorých sa dá využiť hrová forma práce.

Žiaci mladšieho školského veku sú veľmi zvedaví. Učiteľ to musí rešpektovať, lebo práve v tejto vekovej skupine zvedavosť formuje základné postoje k učeniu. Čím rozmanitejšia je činnosť, do ktorej sa žiak zapája, tým viac podnetov získava na rozšírenie a prehĺbenie svojho poznania.

V prvých dňoch vyučovania v 1. ročníku ZŠ učiteľ usmerňuje každý krok v poznávacej činnosti žiakov. Už v tejto etape sa usiluje rozvíjať aktivitu a samostatnosť žiakov.

Žiaci sú aktívnejší, ak sami niečo robia, keď sa na práci nezúčastňuje iba rozum, ale aj ruky, keď narábajú s predmetmi, ktoré môžu podľa vlastného uváženia premiestňovať, kombinovať, skúmať ich a z pozorovania robiť závery.

Priama práca učiteľa s pomôckami a samostatná práca žiakov s manipulačnými pomôckami sú dve formy toho istého výchovného a vyučovacieho procesu, ktoré úzko súvisia. Jedna z druhej vychádza a vzájomne sa prelínajú. Musia však byť spojené do presného systému v rámci štruktúry vyučovacej hodiny.

Ťažisko práce sa prenáša z učiteľa na žiakov. Učiteľ riadi postupy myslenia žiakov a ich činnosť tak, aby samostatne pochopili podstatu preberaného učiva. V aktívnej práci žiakov prevažuje rôznorodosť zmyslového vnímania (auditívne, vizuálne, audiovizuálne a taktilné stimuly).

Práca s pomôckami je vlastne učenie hrou, dôležitou pre túto vekovú kategóriu detí. Na vyučovacej hodine sa dostávajú k slovu všetci žiaci, výborní, priemerní aj slabší.

Žiak má mať neustály prístup k údajom, môže si kontrolovať svoje vedomosti, dostáva pomoc v oblasti samoregulácie učenia.

Vyučujúci musí účelne vyberať a usporiadať učebné pomôcky: môže na to slúžiť jedna celá stena v triede, na ktorej sú pripevnené nástenné nápovedné obrázky k prebraným písmenám (malý a veľký písaný a tlačný tvar písmen). Takto sa postupne vytvorí na stene prehľadná séria prebraných písmen, ktoré pomáhajú na začiatku hodiny bez straty času zopakovať a dať do súvislostí tlačné tvary s písanými.

Ak sú si žiaci v písaní niektorého písmena neistí, správnosť si môžu skontrolovať pohľadom na obrázok. Pomocou nápovedného obrázka ľahko určia písmeno, ktoré im vypadlo z pamäti pri čítaní písmen, slabík, slov z tabule, pri odpisovaní textu, pri písaní diktátov. Aj najslabší žiaci vedia takto riešiť problémy a doplniť si medzery vo vedomostiach. Individuálne učenie a skupinová práca sú omnoho náročnejšie na učebné pomôcky než frontálna výučba.

Práca v skupinách a v dvojiciach

Je veľmi dôležité poznať organizačné problémy skupinového vyučovania a hneď na začiatku stanoviť pravidlá skupinovej práce. Prvoradá je formulácia úlohy alebo problému. Riadiaca činnosť učiteľa je vo vhodnom výbere učiva, vo formulácii úloh a problémov pre skupiny a dvojice. Problémové úlohy sa môžu vyvodiť v spolupráci so žiakmi celej triedy vo frontálnej činnosti alebo s použitím vhodných učebných pomôcok.

Všetky skupiny riešia úlohu rovnako, prípadne jednotlivým skupinám možno ukladať rozdielne úlohy.

Je ťažké spojiť žiakov z rôzneho rodinného prostredia a z rôznych materských škôl do nového kolektívu. Hneď od prvých dní v škole sa odporúča pracovať so žiakmi v skupinách a v dvojiciach. Utváranie skupín neprenehávame náhode a voľbe detí.

Skupinové vyučovanie vytvára didaktické situácie umožňujúce vzájomnú integráciu žiakov medzi sebou.

Zostavenie skupín a dvojíc umožňuje žiakom vstať zo stoličky, voľnejšie sa pohybovať. Niekoľko minút sa môžu členovia skupiny rozprávať. Takto si zvykajú hovoriť tichšie.

Prácou v skupine a v dvojiciach žiaci duševne pookrejú a ďalšie minúty vyučovania už učiteľ nemá problémy udržať ich pozornosť. Nemusí tak často žiakov upozorňovať, aby nevyrušovali, správne sedeli a podobne. Zostavenie rôzne náročných úloh umožňuje individualizáciu vyučovania a optimálny rozvoj každého žiaka.

Veľmi dôležité je vytvárať elementárne problémové situácie, aby žiaci samostatne hľadali odpoveď na otvorenú otázku učiteľa. Tým, že žiak jednoduchou aplikáciou pojmov dospeje k poznaniu, že dáva odpoveď na otázku učiteľa a vlastným postupom skúma, objavuje a rieši problémy, rozvíja v sebe schopnosť aktívne, samostatne a tvorivo myslieť.

Ak menej odvážni a tichí žiaci pracujú v dvojiciach alebo v skupinách so sebavedomými a odvážnymi deťmi, ich osobnosť sa nerozvíja, zostávajú v pozadí. Ak sa však z týchto detí zostaví samostatná dvojica, pracujú veľmi dobre. Na riešení úloh sa pokojne dohodnú. Navzájom sa dopĺňajú, čím získavajú sebadôveru a istotu. Po určitom čase ich potom môžeme zaradiť k výbornému a odvážnemu žiakovi. Neskoršie sa vedia uplatniť a byť rovnocennými partnermi.

Iná je práca so slabšie chápacími a horšie prospievajúcimi žiakmi. Môžeme im zadať menej náročné úlohy alebo ich priradiť k dobrému žiakovi, ktorý sa s nimi podelí o svoje vedomosti, je ochotný im s úlohou pomôcť. Ak dostanú menej náročné úlohy, získavajú sebadôveru (nie je však vhodné stále zadávať len ľahšie úlohy).

Práca v skupine a v dvojiciach pomáha:

- vytvoriť istotu v práci a vo vystupovaní žiakov,
- prekonať jednostrannosť hromadného vyučovania,
- udržiavať disciplínu,
- zoskupovať žiakov s rozličnou úrovňou schopností a tempom výkonu,
- umožniť prechod k diferencovanému vyučovaniu,
- aktivizovať schopných žiakov,
- podnecovať slabších žiakov,
- zlepšovať pracovné návyky,
- skvalitňovať ústny a písomný prejav.

Na základe konkrétnych príkladov sú žiaci schopní utvoriť si logickú štruktúru poznatkov.

Úloha kociek s písmenami pri vyučovaní

Kocky s písmenami pre žiakov a manipulačné kocky pre učiteľa sú vhodnou pomôckou pri vyučovaní slovenského jazyka a literatúry v 1. ročníku ZŠ. Zodpovedajú psychickej úrovni a hravosti 6-ročných detí. Používajú sa na aktívne osvojenie si písmen. Pripravujú žiakov zvládnuť bez ťažkostí techniku čítania a písania slov.

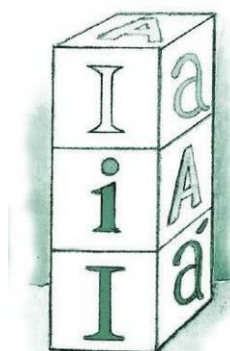
Svojím vzhľadom a funkčným zameraním obohacujú formy práce učiteľa a zefektívňujú vyučovací proces – žiaci nie sú pasívnymi prijímateľmi, ale aktívnymi tvorcami riešení problémov.

Manipulácia s kockami je ľahká, bez časových strát si žiaci otočením kocky vyhľadajú určené písmeno alebo zložia a rozložia slovo. Táto vyučovacia pomôcka je prostriedkom na precvičovanie a overovanie výsledkov vyučovania.

Z kociek sa dá zložiť množstvo dvojslabičných slov. Pomocou kociek s veľkými písmenami možno zložiť mená detí, ktoré dopĺňajú učivo šlabikára. Ak žiaci pracujú s kockami v skupinách, zložia veľmi veľa trojslabičných slov. Malé kocky s písmenami sú určené pre žiakov. Demonštračné kocky sú určené pre učiteľa i žiakov.

Súbor kociek obsahuje:

- *tri kocky so samohláskami*
 - 1) krátkymi (a, e, i, o, u, y),
 - 2) dlhými (á, é, í, ó, ú, ý),
 - 3) veľkými krátkymi (A, E, I, O, U, Y);
- *dve kocky s malými spoluhláskami*
 - 1) m, l, v, s, j, p,
 - 2) z, n, b, t, c, d;
- *dve kocky s veľkými spoluhláskami*
 - 1) M, L, V, S, J, P,
 - 2) Z, N, D, T, B, C.

Demonštračné kocky si môžete vyrobiť z tvrdého papiera. Siete kociek aj s podrobným návodom na ich zhotovenie nájdete na webovej stránke vydavateľstva v sekcii *Pre učiteľa*: <http://orbispictus.sk/cpt-pre-ucitela/slabikar-l-virgovicova/>

Demonštračné kocky pre učiteľa

Písmená na kockách sú oveľa väčšie ako písmená, ktoré učiteľ píše na tabuľu alebo písmená v šlabikári. S demonštračnými kockami manipuluje učiteľ na svojom stole. Na jeho pokyn môžu prísť k stolu i žiaci. Je dobré pozvať k veľkým kockám aj slabších žiakov, aby mohli prežiť svoj úspech pred celou triedou. Žiak nezabudne písmená, s ktorými pracoval na demonštračnej kocke. Vie čítať slová, ktoré z demonštračných kociek skladal. Rýchlejšie ich nájde napísané na tabuli i v šlabikári, vie slová napísať podľa diktátu.

Práca s kockami

Použitie kociek počas vyučovacej hodiny závisí od charakteru učiva, od časti vyučovacej hodiny, na ktorej sa pomôcka používa. Napríklad pri upevňovaní učiva sa pracuje s kockami 5 – 10 minút, pri opakovaní učiva 2 – 3 minúty, pri utvrdzovaní učiva 5 – 6 minút a pri spätnej väzbe 1 – 2 minúty. Každé použitie kociek pri vyučovaní spájame s konkrétnymi úlohami.

Použitie kociek pri vyvodzovaní a zapamätávaní si písmen

- Prečítať písmená na kocke.
- Nájsť písmeno na kocke podľa diktátu učiteľa.
- Priradiť k písmenu na kocke obrázok.
- K určenému písmenu vyhľadať veľký tvar na druhej kocke.
- K veľkému tvaru písmena priradiť malý tvar písmena.
- K určenému písmenu hovoriť slová, v ktorých sa písmeno nachádza.
- K vysloveným slovám vybrať písmeno na kocke.
- Určiť, či dvojica malého a veľkého písmena na kockách, ktoré učiteľ demonštruje, k sebe patrí.
- Napísať na tabuľu písaný tvar písmena, ktoré žiak vidí na veľkej demonštračnej kocke.

Použitie kociek pri vyvodzovaní a zapamätávaní si slabík

- Zložiť z 2 – 3 kociek slabiku.
- Prečítať zloženú slabiku.
- Rozložiť slabiku na písmená, prečítať a určiť počet písmen.
- Zmeniť slabiku:
 - posledné písmeno v slabike otáčaním druhej kocky,
 - prvé písmeno v slabike otáčaním prvej kocky.
- Zložiť iba prvú alebo druhú slabiku zo slov, ktoré učiteľ vysloví.
- Napísať zloženú slabiku.
- Vyhľadať rovnakú slabiku na tabuli alebo v šlabikári.

Použitie kociek pri vyvodzovaní a zapamätávaní si slov

- Zložiť slovo a prečítať ho ako celok.
- Rozložiť slovo na slabiky a hlásky.
- Určiť počet písmen a slabík v zloženom slove.
- Zmeniť slovo.
- Napísať zložené slovo.
- Hovoriť vety, v ktorých je zložené slovo.

Kocky sú vhodné na prácu v dvojiciach, v skupinách aj pre jednotlivcov, keď už ukončili napríklad písanie alebo inú činnosť. Ak žiaci spoja viac kociek, môžu zložiť celú vetu. Práca s kockami vhodne doplní každú vyučovaciu hodinu a každú stranu šlabikára.

Obrázky a kartičky k vyvodu písmen, slabík a slov

Ide o súbory obrázkov na vyvodenie písmen, slabík, slov a o súbory kartičiek so slovami. Pomocou obrázkov a kartičiek so slovami sa dá vytvoriť neobmedzené množstvo cvičení a situácií na vyvodenie a precvičenie učiva. Učiteľ môže veľmi dobre pripraviť žiakov na čítanie novej strany šlabikára a súčasne rozširovať slovnú zásobu pomocou slov na kartičkách, ktoré nie sú v texte šlabikára, ale obsahujú prebrané písmená.

Z obrázkov a kartičiek sa dajú vytvoriť úlohy pre celú triedu na frontálne vyučovanie, diferencované úlohy pre nadaných i slabších žiakov, úlohy na prácu v skupinách a v dvojiciach.

Jeden obrázok a kartička so slovami sa dajú využiť viackrát.

Napríklad:

- *Pri vyvodení písmena.*
Nápovedný obrázok na vyvodenie písmena na začiatku slova a na konci slova.
- *Pri precvičovaní učiva.*
 1. K určenému obrázku žiaci priradia písmeno alebo slovo, ktoré musia nájsť medzi viacerými písmenami alebo slovami.
 2. Pod obrázok priložia všetky písmená, ktoré počujú v názve obrázka.
 3. Pod obrázok napíšu všetky písmená, ktoré počujú v názve obrázka.

Pri týchto činnostiach sú obrázky na magnetickej tabuli, prípadne jednotlivé obrázky učiteľ rozdá skupinám a dvojiciam žiakov.

Obrázky a kartičky možno použiť aj pri relaxačných chvíľkach, napríklad:

- Žiaci zatvoria oči, hlavu položia na lavicu a oddychujú.
- Učiteľ urobí zmeny na magnetickej tabuli v priradení obrázkov a kartičiek so slovami.
- Po „prebudení“ a oddychu žiaci priradujú obrázky a slová do správnych súvislostí.
- Pri oddychu učiteľ rozdá obrázky žiakom. Po „prebudení“ a oddychu ich žiaci priradia k príslušnému slovu na tabuli.
- Učiteľ pri oddychu rozdá žiakom len kartičky so slovami. Žiaci slovo na kartičke prečítajú a priradia ho k obrázku na tabuli.

Obrázky a kartičky so slovami sa dajú použiť aj neskôr, keď je už prebrané učivo šlabikára, napríklad v jazykových päťminútovkách. Žiaci tvoria vety na slová a obrázky. Môžu ich tvoriť písomne alebo ústne.

TIP: Kartičky sa dajú využiť aj pri písaní diktátov. Po prebraní slov okruhu určitého písmena sa môžu nechať na tabuli len obrázky a kartičky so slovami sa odopnú. Žiaci píšú samostatne i v dvojiciach názvy obrázkov (obrázkový diktát). Odstráni sa tak strach a nervozita, ktorú prežívajú niektoré deti pri vyslovení slova diktát.

Kartičky s chýbajúcimi písmenami alebo slabikami sa používajú až po dokonalom osvojení si a precvičení učiva ako hádanky a doplňovačky.

Obrázky chlapcov a dievčat sa využívajú rovnaké na každé písmeno abecedy. Neskôr sa pod jeden obrázok osoby priložia všetky mená, ktoré sa dajú zložiť vo frekvencii prebraného písmena. Napríklad pri písmene N mená Nela, Jana, Elena, Lena, Pavlína, Nina, Alena, Anna, Jolana, Zuzana a podobne.

Obrázky a kartičky pre okruh každého písmena sú uložené v obaloch formátu A4.

V každom obale sú:

- nápovedné obrázky, kartičky s písmenkami, slabikami a slovami,
- slová, ktoré sú v šlabikári, i slová, ktoré v šlabikári nie sú, kartičky s vynechanými písmenami/slabikami, ktoré možno využiť na problémové a diferencované úlohy pre nadaných žiakov.

IV. KAPITOLA – ŠLABIKÁR

Prípravné obdobie

Proces výchovy a vyučovania v 1. roč. je efektívny len vtedy, ak učiteľ spozná individuálne charakteristiky dieťaťa, nadviaže s ním kontakt, motivuje žiaka a vytvorí kognitívny štýl výučby. Iba tak bude dieťa úspešné.

Nie je dôležité, aby sa dieťa od prvých dní v škole učilo poznávať a čítať písmená. Musí byť pripravené učiť sa a rozvíjať hrou.

Jednotlivé strany šlabikára v prípravnom období cielavedome usmerňujú pedagogicko-didaktickými aktivitami a metódami učebný i rozvojový proces dieťaťa. Zároveň stimulujú autonómiu učiteľa. Čím sú metódy zrozumiteľnejšie, systémovejšie a primerané veku, tým vyššia je záruka úspechu.

Témy a úlohy na jednotlivých stranách nadväzujú na učivo prírodovedy a dopĺňajú etickú výchovu. Je vhodné využiť tieto strany na blokové vyučovanie – integráciu slovenského jazyka s matematikou, prírodovedou, etickou, hudobnou a výtvarnou výchovou.

Žiaci sa aktívne podieľajú na riešení úloh s rôznym stupňom náročnosti, aby mal každý pocit úspechu.

Ilustrácie vzbudzujú u detí záujem a zvedavosť, podnecujú priamu činnosť. Sú k nim aj vhodné básničky, ktoré sa žiaci radi učia. Pomáhajú im pri tvorení vlastných viet, motivujú ich.

Žiaci sa aktívne, vlastným rozhodovaním podieľajú na riešení úloh s rôznym stupňom náročnosti, aby mal každý pocit úspechu.

V práci žiakov prevažujú zmysluplné činnosti: Proces učenia sprevádzajú praktické činnosti ako dopĺňanie, spájanie slov a viet s obrázkami (čítanie s porozumením), práca s kartičkami a nálepkami, ktoré sú prílohou učebnice. Základom každej aktivity je hra. **Vtip a zábavné situácie prináša postavička mimozemšťana KUKA.**

Metodické postupy na jednotlivých stranách uľahčujú výučbu detí so špecifikami v učení. Slúžia na podporu komunikácie medzi učiteľom a žiakmi, medzi deťmi navzájom i medzi obsahom edukácie. Podporujú takú organizáciu vyučovania, ktorá umožňuje učiteľovi venovať sa krátkodobo jednotlivcom. Učiteľovi sa núkajú vyvážené, flexibilné a rozmanité formy práce.

Pracovné strany obsahujú presne vymedzené úlohy s jedným riešením alebo voľne vymedzené s niekoľkými riešeniami.

Pomenovanie obrázkov na pracovných stranách možno využiť aj na sluchovú analýzu a syntézu slova. Hlásku, ktorú žiaci počujú na začiatku slova, majú zároveň napísanú v obrázkoch (biele písmená nekolidujú s ilustráciami). Zrakové a sluchové cvičenia s obrázkami je možné využívať diferencovane a rozvíjať schopnosti jednotlivcov na primeranej úrovni. Do problémovej situácie uvedú žiakov ľavé strany šlabikára.

Vyvodzovací – heuristický rozhovor je základným postupom pri práci s ľavými stranami. Vede žiakov k drobným objavom a k novému poznaniu. Otázky treba formulovať tak, aby sa vzťahovali na jednotlivé situácie logického reťazca. Učiteľ musí rozvíjať u žiakov vnímanie, tvorivosť, komunikáciu a nechať im väčší priestor na rozhodovanie a samostatný spôsob práce.

Jednotlivé dvojstrany prípravnej časti majú svoje ciele a pedagogické zámery na rozvoj určitej oblasti žiakovej osobnosti. Rozvíja sa vyjadrovacia schopnosť, tvorivosť žiakov, dochádza k uspokojovaniu ich poznávacích i sociálnych potrieb. Žiaci pociťujú radosť z úspešného riešenia, ale i z objavovania problémov a ich formulácie. Témy sú zamerané na poznávacie procesy žiakov. Nezabúdame na skutočnosť, že v prvom ročníku sa výrazne formuje osobnosť dieťaťa.

METODICKÉ POZNÁMKY K ŠLABIKÁRU I. časť

Téma: Škola

s. 2

Úloha: Pravidlá artikulácie. Spoznať svojich spolužiakov, učiteľa, vedieť povedať niečo o sebe.

Motivačné otázky:

- Tešili ste sa do školy? Prečo?
- Kto sa netešil? Prečo?
- Kto môže ísť do školy? Každý?
- Koľko rokov musí mať žiak – prvák?
- Čím sa líši prvák od škôlkara?
- Čo je škola? Čo a kto je v škole?
- Koho poznáš zo svojho bydliska, škôlky? Povedz meno.

Didaktická hra

1. Žiaci vytvoria kruh a kotúľajú si loptu. Povedia meno, komu ju kotúľajú.
2. Žiaci vytvoria rad, povedia svoje meno a prihrajú loptu učiteľovi a opačne, učiteľ povie meno a prihrá loptu žiakovi.
3. Mená sa môžu aj spievať: „Ako sa voláš?“ Odpoveď: po slabikách – Han-ka.
4. Deti sú v kruhu a hra je podobná: „Oli, Oli, Janko“. Jeden chodí okolo kruhu a žiaci hovoria: „Premýšľajte dobre, nezabudli ste snáď, ktože je tento kamarát?“

Práca so šlabikárom

Čo vidíš vpredu,
vľavo,
vpravo,
v strede,
hore,
dolu?

TIP: Je dobré hneď od začiatku zvykať deti, aby povedali vetu, ktorú ešte nikto nepovedal. Učiteľ riadi rozhovor, pomáha bojzlivejším a tichším, pochváli tých, čo hovoria hlasno. Môže odmeniť i pečiatkou. Nenúti však toho, kto ešte nehovoril.

K tejto strane odporúčame naučiť sa básničku podľa výberu učiteľa s tematikou cesta do školy.

Napríklad:

Do školy, do školy,
to je nám po vôli.
Do úľa včeličky,
do školy detičky.

Na túto tematiku nadväzuje rozcvičenie ruky v bloku prípravných cvikov.

Nakresli seba alebo kamaráta (hlava – krúženie ruky).

Úloha: Vedieť odpovedať celou vetou. Vtiahnutie do kolektívu.

Motivačné otázky:

- Ako sa ti páčil prvý deň v škole?
- Chcelo, nechcelo sa ti ísť do školy? Prečo?
- Kto ťa viedol do školy?
- Podľa čoho poznáš žiaka?

Práca so šlabikárom

Žiaci rozprávajú o situácii na obrázku.

- Idú všetci do školy?
- Kto do školy asi nejde? Prečo?
- Čo za čudo sa objavilo v parku pri škole?

(Učiteľ uvedie vymyslenú postavu mimozemšťana Kuka, ktorý chce spoznať náš svet, hrať sa s deťmi, ísť do školy, naučiť sa písmenká... Na jeho vzdialenej planéte sa dorozumievajú napr. len číslami... Nevie nič o ľudskom svete, nepozná naše pravidlá...)

V druhej úlohe ide *Kuko* do školy s nákupnou taškou na hlave.

Žiaci mu radi pomôžu, vysvetlia mu a poradia, ako sa správne orientovať, ktorá taška na čo slúži a kam sa nosí...

✳ Obrázok v hnedých odtieňoch si žiaci prelepia správnou samolepkou s farebným obrázkom *Kuka* so školskou taškou na chrbte.

Na ďalších stranách prípravnej časti šlabikára sú navodené vtipné, poučné, ale i problémové situácie, na riešení ktorých sa podieľajú všetci žiaci.

Práca so samolepkami motivuje žiakov (aj tých menej smelých) aktívne sa zapojiť už v prvých dňoch do riešenia úloh.

Didaktická hra

Žiaci majú obrázky tašiek alebo skutočné a hrajú sa na mamu, žiaka. Rozprávajú o ceste do školy, čo im hovorí otec, mama, babka.

Samostatná práca

Žiaci spájajú postavy s vhodnou taškou. Vyfarbujú obrázky. Učiteľ upozorňuje na pravidlá vyfarbovania a držania farbičky.

Zlatá brána – zopakovanie mien spolužiakov, poznávanie sa. Rozcvičenie ruky – blok prípravných cvikov – postava elipsy.

Úloha: Oboznámiť sa s cestnou premávkou. Tvorenie slov.

Motivačná úloha: Bezpečnosť pri prechádzaní cez cestu – vozovku na vyznačených miestach. Postavenie chodcov.

Riadený rozhovor

Cesta do školy v meste alebo na vidieku

Motivačný obrázok je vhodný na rozvoj vyjadrovacích schopností žiakov s využitím skúseností správneho správania na ulici a chodníku, poznávanie dopravných značiek. Sústredíme sa na značky týkajúce sa chodcov. Učiteľ dáva žiakom otázky, v ktorých sa cvičí orientácia v priestore. Na pokyn učiteľa žiaci prstom cestujú po ulici na obrázku. Napr. zabočte do ulice vpravo, vľavo. Aké svetlo svieti na semafore? Môžeme prechádzať spolu s autami? Prečo stoja chodci a pes pri obchode? Kedy nemôžeme prechádzať? Čo je semafor? Ako je to v menších mestách? Môžeme prechádzať, kde sa nám zachce? Praktické situácie sa riešia na hodine vychádzky do okolia školy.

Didaktická hra

Hra na semafor

Učiteľ rozdelí žiakov na chodcov a dopravné prostriedky. Žiaci dostanú obrázky rôznych dopravných prostriedkov – auto, električka, autobus atď. Učiteľ predvádza semafor, červené koliesko – červené svetlo, zelené koliesko – zelené svetlo. Oranžové – pripraviť sa.

Hru možno spestriť riekankou, ktorú poznajú z materskej školy.

*Ja som strážnik pri doprave,
strážim cesty rád.*

Na cestách a križovatkách treba pozor dať.

*Keď červená zabliká,
nepohnem sa z chodníka.*

*Oranžová svieti,
pripravte sa, deti.*

*Iba farba zelená,
voľnú cestu znamená.*

TIP: Na udržanie pozornosti žiakov sa môžu doplniť pravdivé a nepravdivé výroky. Napríklad: *Kuko hovorí: „Keď modrá zabliká, nepohnem sa z chodníka. Keď zelená zabliká, nepohnem sa z chodníka...“*

Druhá časť hodiny – učiteľ na kartičkách vyberie dopravné značky pre chodcov a cyklistov. Upozorní na ich význam. Rozdiel medzi modrými a červenými dopravnými značkami – zákazové, príkazové. Vysvetlite *Kukovi* správne prechádzanie cez cestu na križovatke.

✱ **Vyberte a nalepte správne obrázky *Kuka* na prechode pre chodcov.**

Samostatná práca

1. Úlohu v šlabikári by mali zvládnuť všetci žiaci, učiteľ zväzi postup. Jeden vzor spojenia dieťaťa, auta, cyklistu so značkou môžu urobiť spoločne ústne.
2. Žiaci individuálne spájajú obrázky značiek, postáv, auta. Učiteľ pomáha jednotlivcom. Zistí, kto úlohu nezvládol. V závere hodiny kontrola správnosti.

Relaxačné cvičenie

- Ak ukáže učiteľ značku pre chodcov, žiaci sa postavia a kráčajú na mieste.
- Ak pre cyklistov, žiaci sedia na stoličke a pohybujú nohami ako na bicykli.
- Ak pre autá, vydávajú do rytmu zvuky auta.

Téma: Naša trieda – škola

s. 6 – 7

Úloha: Správanie žiakov v škole, v triede, dohodnúť presné pravidlá správania cez vyučovanie a prestávky.

Motivačná úloha: Oboznámenie sa s prostredím učebne, predmetmi v triede, ich významom v spojení s prírodovedou, exkurzia po školskej budove. Návšteva riaditeľne, zborovne atď.

Motivácia: Úryvok z básne Ľudmily Podjavorinskej *Do školy*.

Riadený rozhovor

- Ako sa volá miestnosť, kde sa nachádzame? (učebňa, trieda)
- Pozorovanie zariadenia triedy – praktické použitie – stoly, stoličky pre žiakov. Kde si dávate školskú tašku? Tabuľa, krieda, skriňa, umývadlo, kôš, uteráky.
- Poriadok okolo, hygiena.

Učiteľ si všíma komunikáciu žiakov, kto sa ešte nezapája do rozhovoru. Zároveň sa spolu so žiakmi určujú pravidlá komunikácie, hlásenie, neskákať si do reči, počúvať učiteľa i spolužiakov...

Organizácia prestávky, nebezpečné naháňačky v triede. Učiteľ si všíma jednotlivcov, ako sa zapájajú do triedneho kolektívu cez prestávky.

Práca so šlabikárom

Tvorenie viet o ilustrácii na s. 6.

- Žiaci zisťujú, či je vyučovacia hodina alebo prestávka.
- Ktoré deti na obrázku sa správajú vhodne, ktoré si myslia, že nie je vyučovanie?
(Na ilustrácii učiteľka číta žiakom z knižky.)

TIP: Učiteľ by mal využívať čo najviac didaktických hier, aby žiaci zvládli prechod z MŠ do školského prostredia.

Odporúčané hry

Príprava na samostatnú prácu. (s. 7)

Čo nosíme do školy? Učiteľ vyberá zo školskej tašky rôzne predmety vhodné i nevhodné ako školské potreby. Hovorí žartovné vety: *V školskej taške máme: slony, auto, dom, topánku...* Žiaci reagujú na správny predmet ztlieskaním, zdvihnutím ruky, alebo slovami *áno* a *nie*.

Kuko hovorí žartovné vety: *V školskej taške máme slony, auto, dom, topánku...*

Názvy obrázkov možno využiť aj na sluchovú analýzu hlásky na začiatku slova. Písmená v obrázkoch sú vhodné na diferencované precvičovanie.

Samostatná práca

Čo nosíme na desiatu? Žiaci vyberajú vhodné jedlo a odôvodňujú, prečo sú cukríky, žuvačka, čokoláda nevhodné na desiatu. V závere hodiny môžu žiaci prezentovať, čo majú na desiatu, pravdivo i vtipne. Napr. na desiatu mám maslový chlebík alebo maslový chodník? Jablčko alebo jablôň? atď.

TIP: Dovoľte žiakom v prvých dňoch školskej dochádzky (príp. i dlhšie) priniesť do školy najmilšiu hračku, bábiku, autíčko, plyšové zvieratko. Treba však dohodnúť pravidlá. Hračku si môžu vybrať len cez takzvanú „hraciu“ prestávku (tretia prestávka). Prvá prestávka je krátka – hovoriaca, druhá jediaca – pokojné sedenie, jedenie, umývanie rúk. Nosenie hračiek pomáha učiteľovi zvykať žiakov na pokojný relax cez prestávky, vytvára sa priateľský kolektív, deti sa nenaháňajú, nehrozí úraz. Pohyb by mal učiteľ deťom dopriať viackrát počas didaktických hier na vyučovaní. Napr. obmena predchádzajúcej didaktickej hry – ak učiteľ ukáže školskú pomôcku (farbičky, zošit, knihu), žiaci prídu k učiteľovi alebo hľadajú po triede skryté hračky.

V prípravnom období jednotlivé strany šlabikára pomáhajú učiteľovi vypestovať vhodné návyky a pravidlá správania na vyučovaní. Bez nich by nebol vyučovací proces v prvom ročníku efektívny.

Téma: Ráno v rodine

s. 8 – 9

Úloha: Tvoriť vety na tému ilustrácií v šlabikári. Správna životospráva a psychohygienu prvého ročníka.

Motivačná úloha: Báseň:

*Len čo vstanem, hopsasa,
umyjem sa do pása.
Šuchy ruchy, krk aj tvár,
vezmem vody za pohár,
umyjem si kefkou hravo
všetky zúbky vľavo, vpravo,
či je na mne dáka chyba?
Celý deň som ako ryba.*

Riadený rozhovor

- Ako je to u vás ráno v rodine?
- Ako to má byť?
- Čo robíš ráno? Čo robia rodičia? Čo súrodenci?
- Čo rád raňajkuješ? Máš čas raňajkovať?
- Prečo máme raňajkovať?

Práca so šlabikárom

Porovnávanie dvoch ilustrácií v šlabikári.

- Včasné vstávanie – pokojné raňajky.
- Neskoré vstávanie – ranný zhon.
- Kto pripravuje raňajky? Žiaci hovoria, čo dnes raňajkovali.

Didaktická hra

Kuko hovorí zábavné vety: „Na raňajky rád jem: hranolky, polievku, auto, rožok, syr, kakao...“
Žiaci reagujú pozitívne alebo negatívne.

Samostatná práca

Pomôžte *Kukovi* vybrať správne jedlo na raňajky.

Žiaci predstavujú, čo vybrali, čo nie je vhodné. Učiteľ zisťuje dôvod – prečo?

✱ **Vyberte a nalepte správny obrázok Kuka pri raňajkách.**

Spätná väzba.

Niekoľko minút z hodiny je možné využiť na zrakové a sluchové cvičenia s obrázkami (analýza hlásky u písmena na začiatku slova – diferencovane u jednotlivcov)

Téma: Večer v rodine

s. 10 – 11

Úloha: Tvoríť jednoduché vety o obrázkoch v šlabikári. Holá veta – dve slová.

Motivačná úloha: Báseň:

*Otecko a mamička,
zlaté srdcia máte,
že sa o mňa toľko,
toľko staráte.*

TIP: Rodina – domov je pre dieťa miesto, kde sa cíti bezpečne. Tému treba uvádzať taktne (v triede môžu byť žiaci z neúplnej rodiny).

Riadený rozhovor

Ako to vyzerá u vás doma večer? Čo robí mama? Čo robí otec? Čo deti? Kedy chodíš spať?

Hygienické návyky pred spaním. Otázky sú zamerané i na poriadok v detskej izbe. Tvorenie konkrétnych viet – jednoduchých (napr.: Mama varí. Otec vysáva. Povedz vetu o dievčatku. Čo môžeš povedať o izbe dievčaťa? Čo môžeš povedať o chlapcovej izbe?)

Porovnaj obrázky rodiny po večeri. Čo je vhodné, čo je nevhodné? Prečo? Žiaci hovoria jednoduché vety na výzvu učiteľa. Vyberú si obrázok a povedia vetu. Prečo deti nemajú večer pozerat' televízny program? Prečo rodičia môžu?

Relaxačné cvičenie

Žiaci majú hlavu položenú na lavici. Učiteľ hovorí pravdivé a nepravdivé vety. Ak povie pravdivú vetu, žiaci sa postavia, ak nepravdivú, zostanú sedieť. Napríklad: Mama varí. Oco varí. Pes varí.

Práca v dvojiciach

Dvojice vymyslia dvojslovné vety o situácii v rodine. Prídu ich povedať pred tabuľu. Môžu byť pravdivé alebo nepravdivé. Žiaci reagujú slovami *áno*, *nie*. Šikovnejší žiaci môžu rozšíriť vetu na tri slová. Napríklad: Mama varí večeru. Otec vysáva izbu. Dievča číta knihu.

Samostatná práca

Úlohy v šlabikári na s. 10 riešia všetci žiaci. *Kuko* sa postará o vtip a zábavu.

✱ Proces učenia je podporený praktickými činnosťami – nalepením správneho obrázka. (Kuko v sprche)

Rozprávanie o hygienických návykoch pred spaním na s. 11 je náročnejšie na presnosť a sústredenosť. Pomenúvanie predmetov kúpeľni možno využiť na sluchovú analýzu a syntézu slova. Hlásku, ktorú žiaci počujú na začiatku slova majú zároveň vpísanú v obrázkoch. Zvukové a sluchové cvičenia s obrázkami je možné využiť diferencovane s vyšším stupňom náročnosti: Hľadajú sa názvy predmetov začínajúcich rovnakou hláskou – písmenom.

Didaktická hra

Žiaci môžu dávať hádanky predvedené pantomímou o činnostiach pred spaním.

Pri rozprávaní odporúčame ponechať priestor aj detskej fantázii spojenej s postavou Kuka.

Téma: Jeseň na dedine u starých rodičov

s. 12 – 13

Úloha: Tvoríť vety. Rozdeliť vety na slová.

Riadený rozhovor: Život na dedine. Zelenina a ovocie rastie v záhrade. Zvieratá potrebujú starostlivosť.

Práca so šlabikárom

Každý žiak povie jednu vetu o situácii na obrázku: o činnosti ľudí, zvierat, čo je na dvore, čo je v záhrade.

TIP: Ilustrácia dáva viac podnetov na tvorenie viet, ako je žiakov v triede!

✱ Povedz, čo vidíš na časti z veľkého obrázka. Ktorá postava vykonáva túto činnosť (prácu)? Vyber a nalep správny obrázok.

Grafické vyvodenie vety

Učiteľ vyslovuje vetu a ťahá špagát, ktorý znázorňuje vetu. Potom „vetu“ rozstrihá na kúsky – „slová“. Jednotlivé kúsky špagátikov držia žiaci, učiteľ upozorní na označenie začiatku a konca vety. Poslednému žiakovi dá do ruky koliesko – bodku (napr. gombík). Vyzve žiakov, aby povedali prvé slovo, druhé slovo, tretie slovo. Vetu znázorní na tabuľu tak, že ju najprv napíše písmenami. Žiaci písmená ešte nepoznajú, jednotlivé slová označí dlhšími farebnými obdĺžnikmi. Žiaci hovoria vety o obrázkoch v šlabikári a podľa grafického znázornenia vety rozširujú o nové slová.

Mama

hrabe.

trávu.

Žiaci hovoria vety o obrázkoch, graficky znázorňujú, pridávajú pásiky papiera – slová.

Relaxačné cvičenie

Učiteľ hovorí hádanky o veciach a zvieratách na ilustrácii.

- Má to štyri nohy a méka. Čo je to?
- Má to dve nohy, telo pokryté perím a znáša vajíčka. Čo je to?
- Má to dve nohy a v ruke metlu. Čo je to?

Didaktická hra

Hádanky tvoria aj žiaci. Napríklad: Čo by mohol robiť dedko okrem pílenia? Čo by mohli ešte robiť deti a tiež Kuko?

Môžu tvoriť žartovné vety: Mrkva rastie na strome.
Mama hrabe metlou.
Chlapec oberá koláče.

Téma: Jeseň v parku

s. 14 – 15

Úloha: Tvoríť viacslovné vety.

Motivácia: Báseň o lopte (čítanka s. 8)

Riadený rozhovor

O popoludňajších činnostiach detí v parku:

- Kto môže a kto nesmie chodiť do parku?
- Ako sa v parku správame?
- Čo robí Kuko? Je to bezpečné?
- Aké ochranné pomôcky by mal mať na sebe?

* Praktická činnosť – výber a nalepenie správneho obrázka (Kuko na skejtborde).

Práca so šlabikárom

O ilustrácii v šlabikári možno vytvoriť vyše 25 viet o postavách a činnostiach v parku. Tvorí sa vety rozšírené o 4 – 5 slov. (Pozornosť venujú i postihnutej osobe na invalidnom vozíku.)

TIP: Jednu vetu učiteľ znázorní na tabuľu farebne. Podľa jeho pokynov žiaci hovoria len jedno slovo z vety. Napr.: Povedz prvé slovo. Povedz posledné.

Relaxačné cvičenie

Žiaci oddychujú na lavici, učiteľ zoberie z vety na magnetickej tabuli niektoré farebné slovo. Po „prebudení“ žiaci hádajú, ktoré slovo chýba.

Práca v dvojiciach

Dvojice utvoria vetu, ktorá má 3 – 5 slov. Učiteľ zadáva úlohu diferencovane! Žiaci prídu pred tabuľu povedať vety o predmetoch a osobách podľa zadania.

Samostatná práca

Samostatná práca je o stupeň náročnejšia, obsahuje cvičenie predstavivosti, logické myslenie, zrakové vnímanie, praktickú činnosť. Dopĺňa sa chýbajúca časť obrázka. Ide o prípravu na čítanie s porozumením

Jednotlivci podľa obrázka tvoria vety a potom podľa počtu obdĺžnikov určujú počet slov vo vetách. Posledný obrázok je problémový. Farebné rámečky sú v poslednej vete vymenené – je zmenený slovosled vety.

Chlapec má psa.

Chlapec má veľkého psa.

Malý chlapec má veľkého psa.

* Praktická činnosť – výber a nalepenie správneho obrázka.

Odporúčané hry

V závere možno vymýšľať žartovné vety: Deti sa v piesku – hrajú, plávajú...

Úloha: Pojem slovo. Odpoveď jedným slovom. Zapamätanie si pojmov v nadväznosti na matematiku:
hneď za alebo za,
hneď pred alebo pred.

Pojmy *hneď za* a *za* sa využívajú v matematike pri orientácii v číselnom rade.

Motivácia: Učiteľ prehrá alebo vyrozpráva známu rozprávku o repe. Dej rozprávky sledujú žiaci na ilustrácii v šlabikári.

 Odporúčame použiť cvičenie z interaktívneho CD k šlabikáru, v ktorom môžu žiaci poskladať obrázok ako puzzle. (Interaktívne CD – Prípravné obdobie – 16-17 – 2. úloha)

Riadený rozhovor

Učiteľ pridáva postupne obrázky jednotlivých postáv rozprávky na magnetickú tabuľu. Pridávaním a odoberaním jednotlivých postáv aktívne zapojí žiakov do reprodukcie rozprávky s dôrazom na jednoslovné odpovede.

Otázka: Kto je za dedkom?

Odpoveď: Všetci – babka, vnučka...

Otázka: Kto je hneď za dedkom?

Odpoveď: Babka.

Dramatizácia rozprávky

Je vhodné naučiť ich pieseň: *Zasadil som repku*. Deti sa na dramatizáciu tešia!

Relaxačné cvičenie

Žiaci oddychujú, učiteľ zatiaľ vystrihnuté postavy uloží v nesprávnom poradí.

Správne zoradenie postáv uskutočňuje čo najviac žiakov. Učiteľ zakryje jednotlivé postavičky, žiaci hádajú, ktorá postavička je zakrytá. Vloží medzi postavy z rozprávky aj iné zvieratá. Hovorí jednoduché vety. (Napríklad: Babka si zavolała na pomoc princeznú.)

Samostatná práca

Úloha v šlabikári, s. 16 – 17.

Úloha: Deliť slová na slabiky.

Motivačná úloha: Povedzte vyčítanku. (Žiaci vedia povedať rôzne vyčítanky.)

Stojí víba pri potoku, Sedí ryba pri potoku,

visí na nej zvon. drží zlatý meč,

Na koho to slovo padne, na koho to slovo padne,

ten musí ísť von. ten musí ísť preč.

En, ten, tyčky, dva špendlíčky

Eniky, beniky, kliky bé...

TIP: Učiteľ upozorní, že vo vyčítankách sa slová nevyslovujú ako celok, ale sa hlasom delia na viac častí, ktorým hovoríme slabiky.

Riadený rozhovor

Ako sa hrávate v parku, na dvore? Ako určíte, kto bude naháňať, žmúriť? Pozorovanie ilustrácie v šlabikári: Prečo sú deti na dvore? Čo hovoria? Čo si myslia? Prečo? (Je potrebné, aby mali žiaci na pozorovanie určitý čas!)

Práca v dvojiciach

Dvojice sa postavajú proti sebe a vzájomne sa rozpočítavajú, slová hovoria po slabikách. Dôraz na pomalé vyslovovanie.

Didaktická hra

Žiaci vytvoria rad alebo kruh. Žiak rozpočítava tak, aby pri vyslovení slabiky ukázal len na jedného spolužiaka. Po rozpočítaní sa žiaci schovávajú v triede. Pri hre sa vystriedajú viac detí.

Práca so šlabikárom

Žiaci hovoria vyčítanku tak, že pri vyslovení slabiky ukazujú na ilustrácie detí. Rozpočítavajú dievčatá, chlapcov a všetkých spoločne. Učiteľ riadi vyčítanie, vyzve od ktorého dieťaťa majú začať.

TIP: V tomto období sa vedú žiaci výstižne vyjadrovať o ilustrácii a formulovať svoje pocity. Aby bol rozhovor dynamický, učiteľ vyzve žiakov povedať len jednu vetu, aby sa vystriedali všetci.

Relaxačné cvičenie

V závere hodiny učiteľ hovorí mená žiakov po slabikách. Žiaci sa postavajú, zdvihnú ruku, ak počujú svoje meno. Žiaci prídu k tabuli a na otázku: „Ako sa voláš?“ povedia svoje meno po slabikách.

Téma: Jeseň. Charakteristika počasia, oblečenie v jeseni

s. 19

Úloha: Deliť slová na slabiky, určovať počet slabík v slove. Grafické znázornenie slabík.

Motivačná úloha: Opakovanie známych básničiek z MŠ o jeseni:

Lístok lístku hovorí,
prišla jeseň do hôry,
Veverička šušky zbiera
plní prázdne komory

Jeseň, pani bohatá,
farbí listy do zlata.
Fúka vietor šiky-miky,
hojdá všetky konáriky.

Mária Rázusová-Martáková

Pozorovanie jesennej ilustrácie v šlabikári. Tvorenie viet.

TIP: Hodiny slovenského jazyka sa môžu spojiť s prírodovedou (blokované vyučovanie).

Riadený rozhovor

Čo cítiš, keď sa pozeráš na obrázok? (chlad)

Podľa čoho tak usudzuješ? (Napríklad: Deti sú teplejšie oblečené. Vietor im fúka do vlasov a šálu. Sfukuje listy zo stromov. Chlapcovi vyletel vysoko šarkan. Stromy sú naklonené. Na oblohe sú mraky.)

Ako sa cíti Kuko? Prečo? (Nie je vhodné oblečený.)

Relaxačné cvičenie

Napodobňovanie zvukov vetra: „Fí, fí.“ Pravidelné pohyby. Zrýchlené pohyby.

Rythmus – intonačné pravidlá reči.

Kreatívna úloha

Názvy obrázkov jesenného oblečenia.

K obrázkom pridávajú kartičky so znakmi, ktoré vyjadrujú počet slabík. Slabiky vytlieskajú. (Práca na magnetickej tabuli.)

Samostatná práca

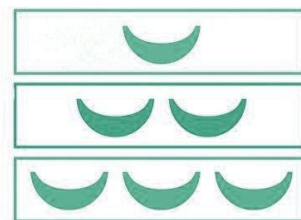
Vybrať jesenné oblečenie pre Kuku.

Jednotlivci i skupiny vytlieskajú počet slabík v slove. Žiaci si môžu vybrať, ktorý obrázok vytlieskajú.

Učiteľ dáva pokyny:

- Vyber obrázok, ktorý má v názve dve, tri, štyri slabiky.
- Vytlieskaj časti odevu na sebe. Povedz, koľko slabík si vytlieskal/-a.
- Ktoré názvy odevov sa začínajú rovnakou hláskou/písmenom? Doplň chýbajúce písmeno do obrázka ponožiek.

 Odporúčame použiť cvičenie z interaktívneho CD k šlabikáru, v ktorom môžu žiaci vybrať Kukovi vhodné oblečenie do chladného počasia. (Interaktívne CD – Prípravné obdobie, s. 18-19 – 3. úloha)

Téma: Jesenná zelenina a ovocie

s. 20 – 21

Úloha: Rozdeliť slová na slabiky, určiť počet slabík v slove.

Motivačná úloha: Riekanky o ovocí a zelenine: Spadla hruška zelená (šlabikár 2, s. 59, čítanka, s. 42 – 43).

TIP: *Nadväznosť na učivo prírodovedy. Spojenie hodín (blokové vyučovanie).*

Riadený rozhovor

Kam chodíme nakupovať ovocie a zeleninu? Vymenuj, ktoré ovocie poznáš? Vymenuj, ktorú zeleninu poznáš? Rozdiel medzi ovocím a zeleninou. Ako používame zeleninu? Ako používame ovocie?

Didaktická hra

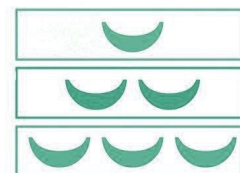
Učiteľ ukazuje obrázky ovocia a zeleniny.

1. Žiaci hovoria názvy po slabikách. Prvú slabiku povedia nahlas, ostatné potichu. Prvé slabiky potichu, poslednú nahlas.
2. Žiaci ukážu toľko prstov, koľko slabík je v slove.

Relaxačná hra

Hlavy na stolíku. Učiteľ rozdá obrázky ovocia a zeleniny a iné obrázky (auto, strom, koník...).

1. Vyzve žiakov: „Prineste ovocie! Prineste zeleninu!“ (Sediť zostanú žiaci, ktorí majú iné obrázky.)
2. Učiteľ drží v ruke kartičky s vyznačeným počtom slabík. Vyzve žiakov, aby k nemu prišli tí, ktorí majú obrázok zodpovedajúci grafickému počtu slabík na kartičke.

Práca so šlabikárom

Žiaci pozorujú ilustráciu trhoviska. Tvorja vety.

Samostatná práca

Prirad' Kukovi do košíka ovocie na obrázkoch. Sluchová a zrková analýza obrázkov ovocia a zeleniny.

Diferencované otázky:

- Vieš prečítať niektoré písmená?
- Sú v niektorých názvoch ovocia a zeleniny na obrázkoch rovnaké hlásky/písmená?

Spájanie obrázkov so znakmi počtu slabík v názve. Učiteľ upozorní na jednoslabičné slovo *keľ*.

Práca v dvojiciach

V závere tvoria dvojice opisné hádanky o ovocí a zelenine: „Na čo myslím? Je to guľaté, červené, žlté. Rastie na strome...“

Vyvodenie písmen, slabík, slov

Téma: Cesta do školy

s. 22

Úloha: Vyvodiť tvar tlačeneho a písaného a.

Motivačná úloha: Cesta do školy, bezpečnosť. Niektorí žiaci chodia do školy pešo. Pozor pri prechádzaní cez cestu! V mestách žiaci často používajú dopravné prostriedky.

TIP: Pri vyvodzovaní písmena **a** učiteľ upozorní žiakov, že písmená majú tlačené a písané tvary. Tlačené sú tie, ktoré čítame v knihách a časopisoch, tlačia sa v tlačiarňach, majú iný tvar ako písmená, ktoré píšeme do písanky. Učiteľ napíše na tabuľu zväčšené tlačené i písané **a**.

Analyzujú sa obrázky, ktoré majú v názve na začiatku alebo na konci písmeno **a** (analytická metóda). Pod nápovednými obrázkami sú napísané všetky písmená príslušného slova. Vyvodzované písmeno je zvýraznené. Ostatné písmená sú nenápadné. Žiaci sa učia poznať a čítať len písmeno **a** (metóda kontrastu = nové poznatky/písmená, hlásky sa osvojujú na pozadí neznámeho prirodzenými percepčno-pamäťovými mechanizmami).

Žiaci, ktorí poznajú ostatné písmená, môžu slovo prečítať po písmenách, aby sa nenudili. Je vhodnejšie, ak slová analyzuje na hlásky spoločne celá trieda. Menej zdatní jednotlivci lepšie vniknú do tajov analýzy a syntézy slova. Musí sa však začínať analýzou jednoduchých slov a obrázkov – s menším počtom hlások, v ktorých sa nezoskupuje skupina spoluhlások.

Práca na magnetickej tabuli – obrázky dopravných prostriedkov:

- Ktorý obrázok vyjadruje hromadný dopravný prostriedok?
- Ktorý obrázok nie je dopravný prostriedok? (anténa)

☺ **Stala sa mi príhoda, keď veľmi bystrý žiak povedal, že anténa dopravaje TV signál do televízneho prijímača.**

Žiaci vyslovujú názvy obrázkov, spoločne hláskujú, učiteľ pridáva písmeno **a** podľa rád žiakov na začiatok alebo koniec slova.

Vyvodenie dlhého **á**. Dôraz sa kladie na slovo vlak a raketa. Po analýze slov sa doplní **a** do stredu slova.

Relaxačná hra

Žiaci oddychujú s hlavami na laviciach. Učiteľ zmení písmená pod obrázkami. Žiaci kontrolujú a opravujú. Pozornosť venuje slovu autá a viackrát žiada žiakov, aby hláskovali a uvedomili si dĺžku na konci slova.

Samostatná práca

Žiaci farebne zvýraznia všetky **a** v slovách pod obrázkami. Učiteľ zisťuje, či našli aj neoznačené písmeno **a** v slove anténa a raketa.

Čítanie zo šlabikára

Vysloviť názov obrázka a písmeno. Nehovoriť malé **a** len **a**.

auto – a autá – á

Téma: Dopravné prostriedky, ktoré majú a nemajú v názve **a**

s. 23

Úloha: Upevniť hlásku **a** a písmeno **a** v tlačennom i písanom tvare.

Riadený rozhovor: Hádanka o aute – šlabikár 2, s. 72 alebo opisná hádanka vymyslená o aute. Čo počujeme na začiatku slova auto? Učiteľ zamieša medzi kartičky s neznámymi písmenami písmeno **a**. Žiaci ho hľadajú.

Kreatívna úloha

Žiaci majú na laviciach kocky so samohláskami. Učiteľ hovorí rôzne slová. Ak slovo obsahuje písmeno *a* na začiatku slova, žiaci vyberú kocku s písmenom *a*. Ak učiteľ hovorí slová, ktoré majú hlásku *a* na konci slova, žiaci zatlieskajú. (Učiteľ hovorí slová: autá, električka, bicykel, motorka, kolobežka, autobus...)

Didaktická hra

Cestujeme dopravným prostriedkom, ktorý má v názve *a*, *á*.

Na magnetickej tabuli sú obrázky dopravných prostriedkov, ktoré majú i nemajú v názve *a* (napr.: lietadlo, bicykel, loď...). Žiaci pomenujú dopravný prostriedok. Ak má v názve písmeno *a*, priložia ho pod tú časť slova, kde hlásku počujú (začiatok, stred alebo koniec).

TIP: Obrázky si môže učiteľ nakresliť, vystrihnúť z rôznych časopisov alebo nájsť na internete.

Relaxačné cvičenie

Žiaci majú zatvorené oči, oddychujú. Učiteľ rozmiestni po triede písmená *a*, *á* v tlačenej i písanej forme, ale aj iné doteraz neprebrané samohlásky. Žiaci sa rozbehnú po triede a prinesú len písmená *a*, na *a*.

TIP: Kartičiek s písmenami by malo byť toľko, koľko je žiakov v triede, aby každý mal radosť zo splnenia úlohy.

Práca so šlabikárom

Žiaci zvýrazňujú cestu, po ktorej idú dopravné prostriedky, v tvare zväčšeného *a*. Farebnými ceruzkami viackrát prechádzajú po širokom *a* zväčšenom tvare písmena *a*. (Úloha je zameraná na zapamätanie si tvaru tlačeného *a*, prípadne na získanie zručnosti v písaní písmena.)

Úloha č. 2 je problémová. Mali by ju však vyriešiť všetci žiaci.

Téma: Mená detí

s. 24 – 25

Úloha: Poznať veľké *A*, *a*, jeho používanie na začiatku mien ľudí, zvierat, miest, štátov.

Motivačná úloha: Riekanka: *Adam v škole nesedel, abecedu nevedel.*

Riadený rozhovor

Analýza mena *Adam*. Čo počujeme na začiatku mena? Učiteľ vysvetlí, že na začiatku mien detí, zvierat, dedín, štátov, píšeme veľké písmeno. Napíše na tabuľu zväčšené farebné *A*, pripíše k nemu písané *A*. Upozorní na rozdiel medzi malým *a* veľkým písaným *A*. Vyzve žiakov, aby prišli pred tabuľu tí, ktorých meno sa začína na *A*. Učiteľ im pripne písmeno *A*. Ostatní žiaci ich mená hláskujú a presvedčia sa o správnosti.

Práca so šlabikárom

Učiteľ najprv pomenuje deti na obrázku v šlabikári. Žiaci si všimajú obrázky. Chlapec s nanukom je Andrej. Chlapec v čapici je Adam. Ostatní žiaci prečítajú len A pod menami.

TIP: Pri čítaní písmen zo šlabikára alebo z tabule žiaci nehovoria malé **a**, veľké **A**, ale hovoria len **a**, **á**, **A**.

Didaktická hra

Čo patrí k sebe? Učiteľ drží kartičku s písmenom A, k nemu prikladá kartičky rôznych písmen. Ak priloží malé a, žiaci zatlieskajú. Naopak, k malému a hľadajú veľké A, k písanému tlačene. Po príprave s kartičkami žiaci čítajú dvojice písmen v spodnej časti šlabikára tak, ako ho držia deti a psík.

Samostatná práca

Písmená pod menami detí (A, a) žiaci podfarbujú.

Téma: Koľko písmen mám v mene?

s. 25

Úloha: Upevniť písmeno A.

Motivačná úloha: Anton, Anka, Adrián a Andrea sa v parku spúšťajú na šmýkačke, hrajú sa v piesku.

Riadený rozhovor

■ Analýza mien.

Celá trieda spoločne hláskuje mená, ktoré učiteľ hovorí. Kto chce, môže ísť pred tabuľu hláskovať svoje meno. Ak má dlhšie meno, učiteľ mu pomáha. Žiaci na prstoch počítajú počet hlások v mene.

■ Učiteľ k postavičkám na magnetickej tabuli pripíše mená, ktoré sú v šlabikári. Môže pridať aj iné, napr. Adam, Alena, Alica... Žiaci spolu s učiteľom počítajú písmená pod obrázkami (nemenujú ich). Je to predpríprava – slovo sa skladá z hlások, napísané je pomocou písmen. Analýzu hlások v slove v tomto období ešte nezvládnu všetci žiaci. Dôležité je, aby počuli hlásku a, poznali písmeno a, uvedomili si veľké A na začiatku slova.

■ Učiteľ zakryje jednotlivé písmená v mene, odokryté nechá len prvé písmeno A. Otázkami zisťuje, koľko písmen je v mene chlapca, dievčaťa.

TIP: Písmená je vhodné zakryť pásikom papiera zloženého na štvorčeky.

Relaxačné cvičenie

Žiaci zatvoria oči. Učiteľ vezme pásiky papiera so štvorčkami, ktorými predtým zakryl písmená v menách na magnetickej tabuli, a položí ich nabok. Na tabuli zostane len postavička s napísaným menom. Žiaci prečítajú začiatkové písmená pod postavičkami a učiteľ prečíta meno. Žiaci potom vyberajú správny počet štvorčekov a pridávajú ich k menám.

Žiaci nemajú problém pri samostatnej práci v šlabikári uhádnuť meno chlapca a dievčaťa podľa prázdnych štvorčekov a počtu písmen v slove. Do štvorčekov nevpisujú písmená, iba ich spoja čiarou so správnym menom. Môžu si vybrať, ktorú úlohu chcú riešiť. Kto potrebuje pomoc učiteľa, ticho zdvihne ruku.

Poslednú úlohu, uhádnuť meno psíka, by mali zvládnuť všetci žiaci. Od najslabších žiakov žiadame iba podfarbenie A, a v slovách, správne pomenovanie a prečítanie vyvedených písmen. Táto strana šlabikára dáva viac podnetov šikovnejším žiakom. Riešenie úloh si vyžaduje diferencovaný prístup. Realizujú sa i najslabší žiaci, ktorí farebnými ceruzkami zvýrazňujú šmýkačku v tvare A a viackrát prechádzajú farebnými ceruzkami po vzorovom písmene, čím si nové písmeno dokonale zafixujú.

Úloha: Precvičiť A, a, spojku a.

Riadený rozhovor: Kedy si pripravuješ školskú tašku? Kto ti pomáha? Otvorte si školskú tašku a vyberte veci, o ktorých si myslíte, že majú na začiatku, na konci alebo v strede názvu a.

- Spoločná analýza: taška, kniha, matematika, šlabikár, pisanka, ceruzka, farbičky, guma, desiata. Ktoré veci majú v názve jedno a, dve a na konci slova a, v strede slova a.
- Na magnetickej tabuli sú obrázky:

dievča – chlapec
kniha – písanka
jablká – ceruzka
- Žiaci vyberú z riadka písmen na kartičkách písmená A, a, á a pridávajú pod obrázky na koniec slova.
- Učiteľ vymení niekoľkokrát písmená pod obrázkami, žiaci správne priradujú a, á, A. Pri tejto činnosti môžu stáť pred tabuľou v polkruhu. Ak sa robí výmena písmen, otočia sa, čupnú si, hlavu dajú na kolena atď.
- V druhej časti hodiny učiteľ oznámi, že bude deťom pripíňať a. Čudujú sa, veď A už dostali (tí, ktorých meno sa začína na A). Zdôrazní, že dostanú skoro všetci. Povedzte svoje meno po hláskach. Učiteľ vyvolá dievčatá. Skoro každé dievčenské meno má na konci a. Analyzujú sa i chlapčenské mená. U chlapcov sa hľadá a v strede slova alebo v priezvisku.

Práca so šlabikárom

Hovorenie viet o obrázkoch so spojkou a: Alena a Adam si chystajú školskú tašku. V taške je kniha a písanka. Na desiata sú jablká a hruška.

Samostatná práca

Po spoločnej analýze obrázkov v šlabikári žiaci vpisujú do rámečkov k menám na začiatok A, na konci slova a (vpisovať môžu písané alebo tlačené tvary podľa pokynov učiteľa).

Didaktická hra

Žiaci sedia v kruhu a hovoria slová začínajúce sa na a. Kto nevie, musí nájsť v triede vec, ktorej názov začína na a.

Úloha: Opakovanie. Získať prehľad o osvojení si učiva.

Motivačná úloha: Pohybová hra.

Didaktická hra

Učiteľ má dve kartičky s písmenami A, a. Ukáž, ktoré písmeno patrí na začiatok mena.

Učiteľ drží A, žiaci hovoria mená na A. Ak učiteľ vysloví meno na A, žiaci vstanú.

Učiteľ drží a, žiaci hovoria slová, v ktorých počujeme a na konci slova. Na pokyn učiteľa sa postavia žiaci k predmetom v triede, ktoré majú na konci slova a (tabuľa, skriňa, stolička).

TIP: Náročnejšia úloha – Žiaci sa presunú k zariadeniu triedy, ktoré má v strede slova a (tabuľa, nástenka, umývadlo).

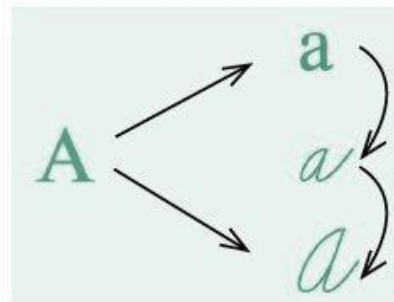
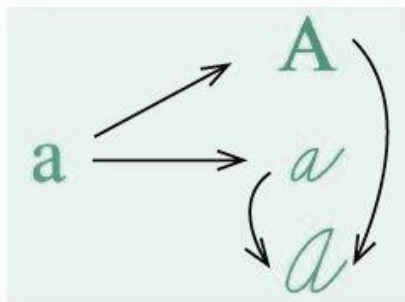
Práca so šlabikárom

Žiak si môže vybrať, ktorý obrázok chce vyriešiť sám a ku ktorému zavolá na pomoc učiteľa. Žiaci môžu písať do štvorčekov v prvom stĺpci tlačené, v druhom písané písmená, nie je chybou, ak všade vpisujú písané písmená. Rovnako môžu rámeček spojiť čiarou s príslušným písmenom. Učiteľ pozorovaním samostatnej práce zároveň testuje, na akej vedomostnej úrovni sú jednotlivci. V závere hodiny treba spoločne skontrolovať každý obrázok a možnosti riešenia. Domov by mali odchádzať s opravenými chybami. Odporúčame pracovať s ceruzkou, chybné riešenia si môžu vygumovať. Zvlášť je potrebné si všimnúť riešenie úlohy s topánkou. Koľko žiakov správne vyznačilo dlhé á a krátke a. Je zaujímavé pozorovať pamäť žiakov.

TIP: Úloha s topánkou a vázou je náročnejšia. Riešeniu v šlabikári predchádza pozorovanie skutočnej topánky a vázy na učiteľovom stolíku. (Dôraz na výslovnosť *a*, *á*, analýza ich umiestnenia v slove.)

TIP: Spätná väzba – riešením poslednej úlohy učiteľ získa prehľad o osvojení si tvarov písmen. Učiteľ môže žiakov upozorniť, že každá skupina písmen má viacej riešení.

Téma: Iveta šije

s. 28

Úloha: Vyvodíť *i*, *l*.

Motivačná úloha: Pri hre sa Ivanovi roztrhli nohavice, aby sa mama nehnevala, sestra Iveta mu ich zošívá: „Šijem, šijem pomaličky, košielku i nohavičky...“

Riadený rozhovor:

- Prihodilo sa ti niečo podobné?
- Ako si to riešil?
- Kto to skúsil zašit'?
- Ako zaobchádzame s ostrými predmetmi?

Vyvodenie *i*, *í*, *l*, *l*, písané *l*, *i*

Je dobré, ak má učiteľ skutočnú väčšiu ihlu s niťou, ihlice s kľbkom, nožnice. Žiakom dá skúsiť ostrosť predmetov. (Žiaci musia pokojne sedieť, ostré predmety treba držať smerom od detí!)

Po skúsenostiach s ostrosťou (pichá) slová analyzujú. Ak sa pichneme, vyslovíme *í* dlhšie: „íííí“ (oboznámenie sa s dĺžňom). Slová s dĺžňom analyzujeme až na ďalších hodinách.

- Veľké *l*, písané *l* vyvodí označením detí, ktorých meno sa začína na *l*,
- *i* v strede slova vyvodí na skutočných predmetoch obliekania.

Učiteľ sa opýta žiakov, či niektorý nemá so sebou napríklad čapicu. K čapici pridá kartičku *i* a pýta sa žiakov, ako súvisí písmeno s týmto oblečením. Niektorí pohotovo povedia, že na začiatku slova počujeme *č*, šikovnejší objavia *i* v strede slova. Spoločne celá trieda analyzuje slovo čapica a k obrázku na magnetickej tabuli pripisuje učiteľ slovo čapica. Žiaci farebne zvýraznia *i* v strede slova. Niektorí objavia v slove dve *a*. Učiteľ neznáme písmená zotrie a nechá v strede *i* (prípadne *a*, ktoré však nevyfarbí). Zvýraznené zostane len *i*. Podobne analyzuje slovo nohavice a tričko. Písmeno *i* pripne na skutočný odev žiakov, ktorí v nohaviciach, tričku prídu pred tabuľu. Učiteľ napíše na tabuľu farebnou kriedou všetky štyri písmená *i*, *l*, písané *i*, *l*.

Práca so šlabikárom

Čítaniu novej strany šlabikára predchádza analýza obrázkov. Žiaci čítajú v riadkoch alebo stĺpcoch len obrázkov a nové písmeno. Šikovnejší môžu hláskovať celé slovo. Aby sa vystriedali všetci žiaci, jednotlivci čítajú len názov jedného obrázku s písmenom. Čítať môžu aj zábavne – skupiny žiakov.

Samostatná práca

Podfarbiť všetky *i*. Učiteľ zisťuje pozornosť žiakov, či zbadali písmenká *i*, ktoré nie sú označené v rámečku (ihlice).

Téma: Voľný čas

s. 29

Úloha: Precvičovať *i*, *l* v spojitosti s písanými tvarmi.

Riadený rozhovor: Čo robia členovia rodiny, keď je nepriaznivé počasie? (Např. pozerajú televízny program alebo pracujú s internetom.) Učiteľ analýzou týchto slov upozorní na písmeno *i* v názve. Otázky zameria ďalej na babičku, mamičku, ktorá pletie alebo zašívá. Deti sa hrajú s kockami.

Práca na magnetickej tabuli

Čím pletieme, čím šijeme? Čím čítame. Analýza slova *oči*. Na magnetickej tabuli žiaci k obrázkom pridávajú *i*. Určujú, v ktorej časti slova sa *i* nachádza. Učiteľ drží v rukách kartičky s novým písmenom, tlačeným i písaným. Priraduje dvojice písmen tak, ako k sebe patria. Vytvára i nesprávne dvojice. Žiaci na svojich kockách alebo kartičkách vyberajú správne písmeno.

Relaxačné cvičenie

Učiteľ rozdá žiakom písané i tlačené tvary písmen *i*. Žiaci prichádzajú pred tabuľu a vyberajú si dvojice písmen tak, ako k sebe patria.

Samostatná práca

Samostatnej práci predchádza spoločná analýza obrázkov v šlabikári bez upozornenia na písmeno *i* v slove. Jednotlivci analyzujú obrázok podľa výberu, ktorý vedú povedať po hláskach. V tomto období im nerobí problém analyzovať slová *ihla*, *ihlice*, *oči* a *Ivan*. Slovo *niť* nezvládnu všetci, učiteľ to ani nežiada. Pri samostatnej práci zisťujú, v ktorých slovách sa nachádza *i*, *l*, rámeček spoja s písmenom alebo písmeno vpíšu. Slabší žiaci pracujú s pomocou učiteľa: Učiteľ si všíma, či žiaci zistili, že jeden obrázok nemá v názve *i* (klbko). Zisťuje, ku ktorému obrázku sme nemohli použiť písmeno *i*, ktoré písmeno sa pridá k chlapcovi (väčšinou sa žiaci nemýlia, pridajú k chlapcovi *l*, niektorí obidve – tlačené *i*, písané *l*).

Diferencovaná úloha

Pre najslabších žiakov stačí, ak písmená prečítajú v strednom stĺpci a vo veselej vete: Ivica šije ihlou alebo niťou? Vyfarbia písmená *i*, *l*. Na zväčšených tvaroch, po ktorých píšú farebnými ceruzkami, si všetci upevnia nové písmeno.

Téma: Vonku prší

s. 30

Úloha: Precvičiť *i*, *l* – v písanej i tlačenej forme.

Motivačná úloha: Je jeseň. Vonku často prší. Sú Ivica i Ivan vhodne oblečení do dažďa? Pieseň *Prší, prší* zaspievať s ukazovaním činnosti. Zo slova *prší* vyvodit' dlhé *í*. Správne čítať dlhé a krátke tvary medzi ostatnými písmenami.

Riadený rozhovor

- Čítanie známych písmen v riadku na tabuli a z kartičiek. Krátke písmená vyslovovať tichšie, dlhé hlasnejšie a opačne.
- Krátke písmená čítajú dievčatá, dlhé chlapci a opačne.
- Analýza obrázkov v šlabikári:
 - frontálne celá trieda,
 - jednotlivci – obrázky si vyberajú.

TIP: Kratšie slová ako **košík, nožík, Ivan** zvládne viac žiakov. Slovo **dáždnik** zvládnu samostatne len najschopnejší. Tento obrázok sa môže spoločne doplniť i písomne so všetkými žiakmi.

Práca so šlabikárom

Strana je náročnejšia. Žiaci si vyberajú písmená na doplnenie z troch možností. Je dobré, skôr než budú žiaci samostatne pracovať, analyzovať všetky obrázky a ešte raz porozprávať o vzájomných vzťahoch medzi obrázkami. Ktoré vlastnosti majú spoločné a ktoré rozdielne. (Nie viac ako 3 – 4 min.)

Príprava na vyriešenie novej úlohy:

Ak je v triede chlapec, ktorý sa volá Ivan alebo Igor, učiteľ mu dá do ruky dve písmená A, I, žiaci rozhodnú, ktoré patrí k jeho menu. Učiteľ dá Ivanovi ešte malé a, potom sleduje, či žiaci postrehnú a v strede slova.

Podobne môže urobiť aj analýzu dievčenského mena začínajúceho sa na I.

Samostatná práca

Pri samostatnej práci pracujú žiaci diferencovane. Učiteľ pomáha pomalším jednotlivcom. V závere hodiny treba prácu skontrolovať.

TIP: Ak sa zdá učiteľovi s. 30 náročnejšia než s. 31, môže poradie vymeniť alebo ju vynechať. Stranu môže použiť iba na čítanie písmen. Analýzu obrázkov urobia žiaci spoločne s učiteľom.

Téma: Detská izba

s. 31

Úloha: Upevniť i, I.

Motivačná úloha: Žiaci si vyložia hračky na pracovný stolík. Učiteľ hovorí názvy hračiek po hláskach. Deti hádajú, ktorú hračku menoval a opačne. Hádaj, na ktorú hračku myslím? Učiteľ opisnou formou pomenuje hračku, ktorá má písmená i, a v strede alebo na konci slova (napr. medvedík – na konci slova í).

Práca na magnetickej tabuli

Učiteľ pripne obrázky hračiek na magneticкую tabuľu. Žiaci prikladajú písmená pod obrázok.

Napr. p s i č e k b á b i k a

Práca s demonštračnými a manipulačnými kartičkami alebo kockami

Žiaci vyberajú podľa diktátu učiteľa dvojice písmen. Priradujú malé písmeno k veľkému, písané k tlačenému.

Samostatná práca (šlabikár)

- Čítanie písmen v riadku.
- Výber písmena, ktoré patrí k obrázku hračiek. Spojiť rámček s písmenom alebo do rámčeka vpísať písmeno.
- Šikovnejší žiaci môžu obrázky hláskovať.
- Poslednú úlohu riešia všetci žiaci. Od slabších učiteľ nežiada analýzu všetkých obrázkov. Stačí, ak povedia len názov obrázka v spojitosti s písmenom i v strede slova. V závere hodiny môžu hovoriť o svojej najobľúbenejšej hračke. Tí najšikovnejší, s ktorými nemusí učiteľ individuálne pracovať, môžu ísť do hracieho kútika a prikladať podľa ľubovoľného výberu písmená na kartičkách k jednotlivým hračkám.

Téma: Háďaj, háďaj

s. 32

Úloha: Opakovanie prebraných písmen.

Motivačná úloha: Dvaja bratia sa s rodičmi presťahovali do iného mesta. Čakala ich nová škola, noví spolužiaci. Jeden smútil za starými kamarátmi, druhý sa tešil na nových. V novej škole sa predstavili.

Mená povedali v hádankách. Moje meno je: A – a –, I – a –. (Učiteľ napíše hádanky na tabuľu.)
Uhádnete, ako sa volali?

Práca so šlabikárom

- Ktorý chlapec v šlabikári mal také isté meno?
- Čo má oblečené?
- Ako sa volá? Povedzte meno po hláskach. Presvedčte sa. Meno prvého chlapca je na s. 24, meno druhého chlapca na s. 28. Ktorý je to? (Na s. 28 v zelenej čapici.)
- Vyfarbite v jeho mene ešte písmeno a.
- V triede boli dve kamarátky, ktoré tiež neprezradili svoje meno novým spolužiakom. Povedali len známe písmená. A – i –, I – i – a. Uhádnete, ako sa volali?

Práca na tabuli

Učiteľ napíše hádanku na tabuľu. Presvedčte sa o správnosti na s. 24. Do druhého mena učiteľ vpíše všetky písmená *lvica*, v a c v mene zotrie. Podobne pracuje na tabuli s obrázkami ovocia – *kivi*, *ananás*, *banán*, *misa*. Pod obrázkami má napísané všetky písmená. Žiaci vyfarbujú známe a, i. Ostatné písmená učiteľ zotrie a nahradí čiarkami. Žiaci potom čítajú písmená pod obrázkom a názov obrázka. – i – i = kivi

Kto chce, môže názvy ovocia hláskovať. Podobne zvýrazňujú písmená aj v ostatných obrázkoch.

Relaxačné cvičenie

Ideme do jesennej záhrady – pieseň s pohybom *Fúkaj, fúkaj vetričku*.

Čítanie zo šlabikára

Jeden žiak – jeden obrázok, je potrebné vystriedať všetkých žiakov.

Práca v dvojiciach

Využitie predchádzajúcich strán šlabikára 20 – 21.

K názvom obrázkov zeleniny a ovocia pripísať *i*, *a*

Téma: Hľadanie a, i v názve školských pomôcok

s. 33

Úloha: Upevniť a, i. Analýza vecí v školskej taške.

Motivačná úloha: Pieseň alebo báseň o škole.

Riadený rozhovor

- Ako sa cítiš v škole? Čo sa ti páči?
- Ktorý predmet máš rád? Ktorý sa ti nepáči? Prečo?
- Ako sa volá knižka, z ktorej počítame?
- V názvoch knižiek nájdete známe písmená. Ktoré?
- Hláskujte *šlabikár*, *matematika*.
- Spočítaj, koľko a, i, á, í je v názve.
- Ktoré veci v školskej taške majú v názve známe písmená (desiata, peračník, písanka, farebné ceruzky...)?

Práca v dvojiciach

Učiteľ určí každej dvojici jeden predmet zo školskej tašky. Žiaci majú názov potichu vyhláskovať a napísať na tabuľku alebo na papier, koľko a, i je v názve. Kontrola je rýchla. Dvojice prídu pred tabuľu, analyzujú slovo a ukážu napísaný počet písmen v názve predmetu.

TIP: Dvojice môžu tvoriť i žiaci, ktorí sedia ďalej od seba. Dvojice, ktorým robí analýza ešte problém, dostanú jednoduchšiu úlohu, napr. spočítať písmená v nadpisoch *šlabikár*, *matematika*, *písanka*.

Práca so šlabikárom

1. Prvú úlohu učiteľ pripraví so žiakmi. (Každá farba má na konci slova *a*. Pozornosť venuje farbe sivá, biela.) Správne pomenovanie a určenie *i* v strede slova. 2. Druhú úlohu (po predchádzajúcej analýze predmetov) by mali zvládnuť tiež všetci žiaci. Kto potrebuje pomoc, prihlási sa.

TIP: Na obrázku šlabikára je názov napísaný tlačenými písmenami. Väčšina detí bez problémov napíše počet *a*, *i* do koliesok. Tí, ktorí si v duchu analyzujú prázdne rámčeky v slovách, tiež dopĺňajú do koliesok čísla pri *a*, *i*. Nájdu sa však žiaci, ktorí do koliesok vpíšu nulu s odôvodnením, že nadpis je napísaný veľkými písmenami.

Téma: Cestovanie v dopravných prostriedkoch

s. 34 – 35

Úloha: Vyvodiť písmená *e*, *é*, *E*.

Motivačný rozhovor: Cestovanie a správanie v dopravných prostriedkoch. Ktorými hromadnými dopravnými prostriedkami si už cestoval? Vo väčších mestách prekonávame vzdialenosti autobusmi, električkou...

Práca na tabuli

Vyvodenie *e*, *E* z analýzy slova *električka*. Učiteľ venuje vysvetleniu názvu a pohonu dopravného prostriedku patričný čas. Pridávanie písmen k obrázku na tabuli zameriame na prvé písmeno, môžeme však upozorniť na *e* v strede slova. Učiteľ napíše na tabuľu farebnými kriedami zväčšené písané i tlačené tvary nových písmen. Žiaci, ktorých meno sa začína na *E*, dostanú kartičku s veľkým písmenom. Ktorí majú v strede mena malé *e*, dostanú kartičku s *e* (Jozef, Alena). Pri vyvodzovaní učiteľ používa podobné metódy, formy práce, ako sú v metodike na predchádzajúcich stranách. Pracuje s obrázkami, v ktorých názve je nové písmeno na začiatku, v strede alebo na konci slova, s demonštračnými i manipulačnými kartičkami písmen, s kockami.

1. **TIP:** Učiteľ môže vyvodiť *e* i na rozprávke **O maškrtnej koze**, ktorá sa dostala do záhrady a zahryzla do konárika s egrešom. Pichla sa do jazyka. Od bolesti vydávala zvuky „*é*, *é*, *é*“. Nemohla zatvoriť papuľku. Museli jej prehryznutý egreš a pichliač vyberať z jazyka. Učiteľ nakreslí egreš, farebne zvýrazní pre hryznutie, čo znamená, že vpíše do egreša *e*.

2. **TIP:** V posledných rokoch žiaci spájali písmeno *e* s názvami *euro* a *Európa*. Môžu sa použiť aj obrázky tohto typu.

Práca so šlabikárom

Žiaci sa učia poznávať písané a tlačené tvary písmena. Čítať písmeno a obrázok – v stĺpcoch a riadkoch. Pri nácviku písmena *e* sú žiaci už dostatočne zruční v analýze slov. Slová na tejto strane vyjadrené obrázkami vedia povedať už skoro všetci. Niektorí si mýlia písmeno *e* s písmenom *a*. Odporúčame napísať ich na tabuľu vedľa seba, porovnať rozdielnosť tvaru, pridávať nápovedné obrázky, aby si žiaci zrakovým vnemom fixovali v pamäti tvar písmena.

Samostatná práca (s. 34)

Po veľkých vzorových písmenách prechádzajú viackrát farebnými ceruzkami. Nové písmená pod obrázkami podfarbujú. (Najvhodnejšie žltou farbou.)

Téma: Uvoľnenie miesta starším v dopravných prostriedkoch

s. 35

Úloha: Vyvodiť písmeno *e* na konci slova.

Motivačná úloha: Aké máš skúsenosti s cestovaním v hromadných dopravných prostriedkoch? Uvoľnil si už miesto starším? Prečo máme miesto uvoľniť? Kedy môžu deti sedieť? Všimli ste si už značky pri niektorých sedadlách? Čo znamenajú? Stalo sa ti, že ťa pochválili, keď si uvoľnil miesto?

Práca so šlabikárom

Pozorovanie ilustrácie v šlabikári na s. 35.

■ Dievča, ktoré uvoľnilo miesto staršej panej s nákupom, je:

(milé) é

(slušné) é

(vychované) é

■ Dievča, ktoré neuvoľnilo miesto staršiemu pánovi, je:

(neslušné) é

(nevychované) é

(nepozorné) é

Žiaci menujú pri pozorovaní ilustrácií dobré a zlé vlastnosti cestujúcich. Sústredia sa na prvú úlohu, v ktorej rôznymi slovami pod obrázkom slušného dievčaťa hovoria dobré vlastnosti s dôrazom na é na konci slova. Podobne vyjadrujú vlastnosti druhého dievčaťa, ktoré neuvoľnilo miesto staršiemu pánovi, s dôrazom na é na konci slova.

Relaxačné cvičenie

Učiteľ vyvoláva dievčatá pred tabuľu, aby povedali dobrú vlastnosť svojej spolužiačky. (Napri.: Dievča je veselé, dobrosrdečné, zábavné, šikovné, kamarátske...)

Práca v skupinách

Žiaci sú rozdelení do menších skupín. Každá skupina dostane obrázok. Má povedať čo najviac vlastností o predmete: auto, jablko, okno, vajíčko, mačiatka... (Napri.: Auto je nové, staré, hrdzavé, odreté, špinavé, červené, zelené... Jablko je zrelé, nezrelé, malé, veľké, hnilé, červené, žlté...)

V poslednej úlohe na s. 35 sa precvičuje čítanie písmen bez nápovedných obrázkov. Môžu sa čítať v riadkoch, stĺpcoch, v rôznom poradí.

Samostatná práca

Žiaci vyznačujú na s. 35 dolu dvojice písmen, ktoré k sebe patria.

Téma: Elektrina náš pomocník

s. 36

Úloha: Precvičiť nové písmeno v strede slova.

Motivačná úloha: Básničky, hádanky o elektrine, televízore, napri.:

Nechodí k nám dverami,

ale spúšťa sa zo strechy drôtimi.

Aká je to návšteva?

Riadený rozhovor

Vieš si predstaviť život bez elektriny? Čo by ste doma nemali? Aké elektrické spotrebiče použila vaša rodina dnes ráno? Upozorniť na bezpečnosť pri používaní elektrických spotrebičov. Ja som použila dnes ráno okrem iných spotrebičov sušič vlasov *fén*.

Analýza slova

V ktorej časti slova je dlhé é?

Práca na magnetickej tabuli

Žiaci priložia k obrázku *fén* písmeno é, ktoré vyberú zo skupiny viacerých písmen. Úloha je o stupeň náročnejšia, lebo žiaci hľadajú písmeno medzi viacerými tvarmi. Použijeme obrázky s písmenom e v strede alebo na konci slova. napri. okuliare, pero, pečivo, orechy, med, nevesta, vedierko.

Náročnejšie slová (napri. okuliare) analyzuje učiteľ so žiakmi.

Relaxačné cvičenie

Žiaci sedia so zatvorenými očami, učiteľ vymení písmená pod obrázkami, žiaci zisťujú, čo sa zmenilo. Túto hru majú žiaci veľmi radi, nastávajú rôzne vtipné situácie, každá hodina prináša okruh iných slov a obrázkov.

Samostatná práca

Predchádza jej analýza obrázkov v knihe, hovorenie písmen, ktoré patria do rámečkov. V dlhších slovách, ako *televízor*, *telefón*, môžu žiaci spoločne dopĺňať písmená.

TIP: *Vhodne formulované problémové otázky dodávajú jednotlivcom istotu. (Např.: Ako sa volá hudobný nástroj na obrázku? Aké jedlo má dieťa na tanieri? Čo robí otec? Má televízor niečo spoločné s fénom? Ktoré obrázky majú e na konci slova, ktoré v strede, ktoré majú v názve dve e?)*

Obrázky a úlohy sú zostavené v rôznom stupni náročnosti. Prvý stĺpec tvoria obrázky jednoduchšie na analýzu – jedno e v slove. Druhý stĺpec je náročnejší. Žiaci si vyberajú obrázky, ktoré vedia analyzovať.

Téma: Mená a zvieratá, ktoré majú v názve e, E

s. 37

Úloha: Precvičiť e, E.

Motivačná úloha: Báseň o písmene e z *Maľovanej abecedy* od J. Smreka.

Práca na tabuli

Práca s obrázkami a menami detí. Na tabuli sú obrázky dievčaťa a chlapca. Pod obrázkami sú celé mená so všetkými písmenami, medzi ktorými je e, E. Žiaci farebne vyznačujú písmeno e, E v menách. Pri tabuli môže pracovať viac žiakov. Neznáme písmená učiteľ zotrie a žiaci čítajú E – a = Eva. (Na tabuli sú mená: Eva, Elena, Erika, Alena, Lena, Edo, Emil, Erik, Emanuel, Benjamín.) Podobne sa pracuje aj s obrázkami zvierat, ktoré majú v názve e. (Např.: Žije v lese, skáče po stromoch, vyberá semienka zo šušiek. V názve má – e – e – i – – a (veverička). Žije v lese, je veľký, má parohy, v názve má – e – e –. Žije v lese, v parkoch a záhradách, má pichliače – e –. Žije doma, v názve má tri písmená, v strede e.)

Práca so šlabikárom

Žiaci určujú, ako sa deti na ilustráciách volajú. Ak nevedia uhádnuť meno, môžu si zalistovať na s. 34. Pomenovanie zvieratiek.

Téma: Chráň si zrak

s. 38

Úloha: Vyvodiť o, O, písané o, O.

Motivačná úloha: Pieseň *Čierne oči*.

Riadený rozhovor

Ako ste sa vyspali? Akú farbu očí máš? Ako si chránime oči? Prečo nosíme slnečné okuliare?

Práca na magnetickej tabuli

Analýza slova *oči*, *okuliare*. Vyvodenie písmena o na konci a v strede slova na obrázkoch: pero, ocko, okno, balón. Analýza mien detí. K tabuli prídu deti, ktorých meno má na začiatku, v strede alebo na konci o. Títo žiaci dostanú svoje písmeno na kartičke.

Práca so šlabikárom

Analýza obrázkov v šlabikári. Podľa skúseností žiaci dokážu na tejto strane analyzovať všetky obrázky okrem slova *okuliare*. Čítanie písmen v spojitosti s obrázkom, v riadkoch alebo stĺpcoch. Podfarbenie písmena pod obrázkami.

Didaktická hra

Učiteľ zamieša medzi známe písmená nové o. Žiaci vyberajú, hľadajú, súťažia, kto prinesie prvý všetky štyri tvary písmena o, dostane balónik.

Téma: Jesenné ovocie

s. 39

Úloha: Precvičiť o, O.

Motivačná úloha: Pieseň o jabĺčku, orechoch. Ktorý hmyz často sadá na ovocie a je nám nepríjemný?

Riadený rozhovor

Téma: jesenné ovocie. Príprava na samostatnú prácu.

- Ktoré jesenné ovocie sa začína na o? (orechy)
- Ktoré jesenné ovocie má o na konci slova? (jablko)
- Ktoré jesenné ovocie má o na konci a v strede slova? (hrozno).
- Ktoré jesenné ovocie má v názve o?
- Ktoré cudzokrajné ovocie má v názve ó?

Práca s tabuľou

Obrázky ovocia. Žiaci si vyberajú obrázky, v ktorých názve je o. Vyhľadajú písmeno na kartičke a kockách a priložia ho pod obrázok.

Práca so šlabikárom

Úlohy sú nenáročné, zamerané sú na porozumenie a počutie o, O v slovách. Náročnejšie slová sú *jablko* a *citrón*. Žiaci sa musia rozhodnúť medzi krátkym a dlhým o. Učiteľ si všíma reakcie na čiarkované rámčeky, v ktorých sa nedopĺňa o, ale známe a, e, i. Učiteľ zisťuje, koľko žiakov postrehlo nezarámovaný obrázok osy a priradilo písmeno. Tvary zväčšených tlačených písmen precvičujú žiaci farebnými ceruzkami. V poslednej úlohe spájajú dvojice písmen, ktoré k sebe patria.

Téma: Voľné chvíle na dvore alebo v parku

s. 40

Úloha: Upevniť O, o v slovách.

Riadený rozhovor: Činnosť detí popoludní, cez víkend... (na dvore, v parku).

Práca so šlabikárom

Strana sa dá použiť na diferencované vyučovanie. Obsahuje úlohy pre šikovnejších i slabších žiakov. Samostatnej práci predchádza vyvodenie mena *Oliver*, *Otília* na tabuli. Pod obrázkami dievčaťa a chlapca sú napísané všetky písmená v mene. Žiaci farebne vyznačia známe písmená. Ostatné písmen učiteľ zotrie a nahradí čiarkami.

Žiaci analyzujú, hláskujú meno – šikovní všetky písmená, ostatní len známe:

O – í – i a O – i – e –

Otília má kolobežku a švihadlo. Oliver korčule a loptu. V týchto slovách vyznačujú farebnými kriedami na tabuli známe písmená. Slabších žiakov učiteľ vyvolá na jednoduché analýzy – *auto*, *lod'* alebo len na čítanie písmen pod obrázkami bez analýzy slova.

Relaxačné cvičenie

Žiaci preskakujú švihadlo a prenášajú loptu. Keď prídu k učiteľovi, musia povedať slovo s o.

Samostatná práca

Žiaci môžu pracovať diferencovane, úlohy si môžu vyberať. Nové písmeno vpisujú do rámčeka alebo len spájajú rámček a správne písmeno. Učiteľ pomáha jednotlivcom. Tí, ktorí si nevedia rady, môžu hľadať pomoc aj na tabuli. Poslednú úlohu riešia všetci žiaci bez pomoci učiteľa.

TIP: Cieľom tejto strany je čítať a rozpoznať nové písmeno medzi ostatnými písmenami v stĺpčekoch. Stačí prečítať len písmená pod obrázkom a vysloviť názov obrázka ako celok.

Téma: Človek – časti tela s o

s. 41

Úloha: Upevniť O, o.

TIP: Riešenie úloh na s. 41 pomôže učiteľovi utvoriť si obraz o zvládnutí učiva. Úlohy sú nenáročné. Riešia ich všetci žiaci. Samostatnej práci predchádza pomenovanie obrázkov a prečítanie písmen.

Relaxačné cvičenie

Báseň – hlava, ramená, kolená... s ukazovaním častí tela.

Téma: Osobná hygiena

s. 42 – 43

Úloha: Vyvodiť U, u, písané u, U.

Metódy a formy práce sú podobné ako na predchádzajúcich stranách.

TIP: Slovo umývadlo použiť len na počutie hlásky a rozpoznanie písmena na začiatku slova. Pozornosť treba venovať málo známym menám Uľa, Urban.

Okrem zrakového vnímania nového písmena môžu žiaci modelovať písmeno z mäkkých drôtikov (z modelárskych potrieb) alebo hrubej priadze. Môžu so zatvorenými očami hmatom vyberať z nastrihaných tvarov písmeno U, u.

TIP: Nezabúdať na osvedčenú metódu: farebnými ceruzkami prechádzať po tvare veľkého vzorového písmena.

Téma: Mama má bábätko

s. 44 – 45

Úloha: Upevniť u, U, analýza slov.

Motivačný rozhovor: Kto má doma malého súrodenca? Ako sa o neho staráte? Ako ho uspávate?

Práca so šlabikárom

Pozorovanie ilustrácie v šlabikári. Dieťaťo dáva mame pusku. Aké hlásky počuješ v slove pusa, pusku? Analýza slova: ústa, ruka, rukavice, cumlík, cukríky, dúha, Lucka.

TIP: Strana je o stupeň náročnejšia. Žiaci vyberajú vhodné písmeno na doplnenie zo štyroch tvarov ku každému obrázku. Úlohy sú zamerané na nové písmeno v strede slova.

Relaxačné cvičenie

Zaspievanie uspávanky s ukážkou uspávania bábiky v náručí.

Samostatná práca

Žiaci si vyberajú slová, ktoré vedú analyzovať. Ostatné analyzujú s pomocou učiteľa. Písmená dopisujú do rámečkov alebo spájajú rámeček so správnym písmenom. V prvom stĺpci môžu dopĺňať tlačene písmeňá, v druhom stĺpci písané (záleží na rozhodnutí učiteľa). Strana sa dá využiť iba na čítanie tlačených a písaných písmen, prípadne na čítanie písmen pod obrázkami a názov obrázka vysloviť ako celok. Alebo obrázok analyzovať a povedať všetky písmená (len najšikovnejší žiaci).

Úloha: Upevniť písmená *U, u*.

Motivačná úloha: Poznáš hračku, ktorá má v názve písmeno *u*?

Skupinová práca

Prvá skupina vyberá zo škatule hračky, druhá skupina obrázky ovocia a zeleniny a tretia obrázky zvierat, ktoré majú v názve *u*. Každá skupina predstaví svoj výber a analyzuje názvy. Názvy obrázkov môžu do rytmu vyklepávať paličkami alebo ceruzkami. Neznáme hlásky tichšie, *u* hlasnejšie.

Samostatná práca so šlabikárom

Po frontálnom pomenovaní obrázkov žiaci pracujú samostatne. Úlohy nie sú náročné.

TIP: V závere môžu vymýšľať hádanky: *Na čo myslím? (Např.: Je to plechový hudobný nástroj, v názve má dlhé ú, na konci a. Je to hudobný nástroj so strunami, v názve má u, na konci e.)*

Úloha: Upevniť samohlásky.

Motivačná úloha: Hádanky o častiach odevu. Opakovanie samohlások zo zadnej strany šlabikára, z kartičiek. Formy opakovania ako na predchádzajúcich stranách. Pridávanie malých písmen k veľkým, tlačených k písaným.

Práca v dvojiciach

Žiaci analyzujú svoje oblečenie. Určujú, či je v názve *a, i, e, o, u* (např.: nohavice, blúzka, sukňa). Oblečenie, v názve ktorého je *u*, môžu povedať i v hádanke.

Práca na magnetickej tabuli

Žiaci pridávajú k obrázkom oblečenie, známe samohlásky. Slová môžu aj analyzovať.

Didaktická hra

Žiaci si zakryjú oči, otočia sa, čupnú si pod lavicu a určujú zmeny písmen pod obrázkami, ktoré urobil učiteľ. Je vhodné zmeniť poradie písmen vždy len pod jedným obrázkom.

Práca so šlabikárom

Žiaci čítajú len známe písmená a názov obrázka vyslovia ako celok.

o a i e nohavice
 a u e papuče

TIP: Šikovnejší môžu hláskovať slová so všetkými písmenami. Žiaci, ktorí majú problém, čítajú s pomocou učiteľa.

Samostatná práca

Na predchádzajúcich vyvodzovacích stranách žiaci vyfarbovali v slovách pod obrázkami všetky samohlásky (na s. 22 vyfarbovali žltou len *a*, teraz vyfarbia pod obrázkom autobusu *u*, *o*, pod raketou *e*...). Takto pracujú na s. 28, 34, 38, 42.

Úloha: Upevniť samohlásky.

Žiaci analyzujú názvy zvierat, čítajú samohlásky v slovách. Výber obrázkov je zameraný na jednoduchú analýzu slova, aby každý žiak pocítil úspech.

Samostatná práca

Nakresli obrázok, ktorý má v názve *a, i, e, o, u*.

Didaktická hra

Písmenkové rodiny – žiaci sedia v kruhu. V strede sú všetky tvary písmen, ktoré žiaci poznajú. Každý žiak si zoberie jednu kartičku. Vytvorte rodiny (malé, veľké, písané, tlačené tvary určenej samohlásky).

Téma: Mačka, mačiatka

s. 48 – 49

Úloha: Vyvodiť *m, M*.

Motivačná úloha: Rozhovor o domácich zvieratách – o mačke.

Báseň: *Naša mačka strakatá, mala štyri mačatá...*

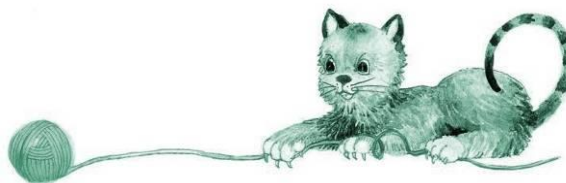
Analýza obrázkov s písmenom *m* na začiatku a konci slova. Mená detí začínajúce sa na *M*.

Výslovnosť hlásky *m* nacvičujeme tak, že žiaci zatvoria ústa, stlačia pery a dlhšie vyslovujú *m* so zatvorenými perami, až ho naraz vyslovia (*mmmm – m*). Slová na upevnenie artikulácie: mačka, myš, mám, dom, dym, zem, med. Vety na upevnenie artikulácie: Mačka má mačiatka. Mama mačka má mliečko pre mačiatka. Mačka chytá myš.

Jazykové cvičenie

Na melódiu známej piesne spievame: *mňau, mňau, mňau*. Na precvičenie artikulácie sa môže použiť nahrávka z Maľovanej abecedy (J. Smrek)

*Mraučí mača pod múrom,
mačka mňauká s kocúrom
a v komore myši
maškrtia si z misy.*

Práca so šlabikárom

Pri čítaní s. 48 obrázky **neanalyzujeme na hlásky!** Zameriavame sa len na výslovnosť *m* na začiatku a konci slova.

Žiaci hovoria: Myš – *mmm – m*

dom – *mmm – m*.

Téma: Uhádni

s. 49

Úloha: Upevniť *m, M*.

Motivácia: Stavebnica lego – stavby.

Magnetická tabuľa

Žiaci prechádzajú farebnými ceruzkami po zväčšenom tvare nových písmen. Zisťujú, v ktorej časti názvu obrázkov počuť *m*. V názvoch analyzovaných obrázkov nie je za *m* samohláska. Inak by to žiakov zvädzalo vyslovovať *m* nesprávne (vhodné sú obrázky napr.: mravec, strom, lampa...).

Didaktická hra

Nové písmeno sa upevní didaktickými hrami, demonštračnými i manipulačnými kockami a kartičkami, pridávaním k obrázkom.

■ Žiaci hľadajú písmená rozmiestnené po triede.

■ Vyberajú dvojice písmen písaných a tlačенých tvarov.

Samostatná práca

Žiaci vyberajú z viacerých tlačенých tvarov nové písmená. Skladajú *m, M* z lego.

Úloha: Vyvodiť slabiky s písmenom *m* (ma, me, mo, mu).

Motivačná úloha: Písmená *m* sa hrajú na naháňačku so samohláskami. Keď sa pochyťajú, vzniknú slabiky.

Riadený rozhovor

Učiteľ drží v jednej ruke písmeno *m* a v druhej písmeno *a*. Pomaly ich k sebe približuje. Žiaci vyslovujú *m* cez zavreté pery. Keď sa kartička s písmenom *m* priblíži k písmenu *a*, prečítajú spolu *ma*. Týmto spôsobom sa vyvodí všetky slabiky. Kým vyslovujú spojené *mmm*, očami sledujú ďalšie písmeno *e*, vyslovia *me*. Návniku čítania slabík predchádza sluchová analýza a syntéza slabík.

Učiteľ hovorí: *m – a* *m – e* *m – i* *m – o*

Žiaci hovoria spolu: *ma* *me* *mi* *mo*

Alebo opačne: Učiteľ povie slabiku a žiaci ju rozložia na hlásky.

TIP: Návniku a vyvodu prvých slabík treba venovať mimoriadnu pozornosť!

Vhodné je vyvodiť všetky slabiky na jednej vyučovacej hodine.

Päť samohlások spojených s *M, m* vytvára veľa variácií na zábavné a uvedomené čítanie.

TIP: Odporúčame použiť kartičky s obrázkami a slabikami, ktoré sú v prílohe šlabikára. Veľmi dobrou pomôckou sú tiež demonštračné a manipulačné kocky, ktoré boli spomínané v 3. kapitole.

Na demonštračných kockách alebo veľkých kartách (formát A4) učiteľ jednotlivo pomaly približuje *m* k samohláskam. Veľkosť pomôcky upúta pozornosť žiakov, sústredia sa na väčšie tvary písmen, lepšie si ich zapamätajú.

TIP: Dve veľké demonštračné kocky.

Veľkú úlohu zohráva manipulácia s druhou kockou, na ktorej sú samohlásky. Tým, že učiteľ prvú kocku nemení a otáča písmená len na druhej kocke, vznikajú nové variácie čítania slabík. Žiaci si zvykajú očami pozeráť na druhé písmeno, čo je prvý predpoklad zvládnutia techniky čítania.

Slabiky si žiaci zároveň skladajú i na svojich kockách alebo kartičkách. Aktívny nácvik čítania je veľmi dôležitý. (Kocky si môže učiteľ vyrobiť aj z veľkej kartónovej škatule.)

Úloha: Upevniť slabiky. Vyvodiť dlhé slabiky.

Motivačná úloha: Majka sa stará o mačiatko. Je hravé. Má rado mliečko.

Práca na magnetickej tabuli

Učiteľ pripne obrázok mačiatka a Majky. Žiaci vyslovia slovo *mača* po slabikách.

- Povedzte prvú slabiku nahlas, druhú potichu.
- Ktoré dve písmená počujeme v slabike *ma*?
- Vyberte slabiku *ma* a priložte k mačiatku.
- Podobne vyslovia i slovo *Maja*. Vyhľadajú slabiku *Ma* a priložia k obrázku dievčaťa. Týmto spôsobom žiaci prikladajú k obrázkom na tabuli slabiky: *me – melón, mi – misa, mo – motýľ, mu – mucha*.

Didaktická hra

Učiteľ drží obrázok.

1. Žiaci skladajú s manipulačnými pomôckami slabiky, ktoré patria k názvu obrázka.
2. Učiteľ drží obrázok a prikladá rôzne slabiky. Keď priloží k obrázku správnu slabiku, žiaci zatlieskajú.

Relaxačné cvičenie

Učiteľ rozdá kartičky slabík s malými, veľkými tlačеныmi i písanými tvarmi. Ak ukáže obrázok dievčaťa alebo chlapca, pribehnú deti s veľkými slabikami tlačеныmi i písanými a hovoria, ako by sa deti mohli volať (napr.: Mi – Miško, Mo – Monika, Ma – Maroš...).

Práca so šlabikárom

Je vhodné stranu prečítať spoločne s pomocou učiteľa. Až potom čítajú skupinky dievčat, skupinky chlapcov a jednotlivci. Jednotlivec číta len jeden obrázok a slabiku, aby sa všetci vystriedali. Nezabudnúť vyvodit' dlhé slabiky. Pri čítaní slabík v stĺpcoch učiteľ upozorní na dlhú samohlásku v slabike.

Téma: Zvuky zvierat

s. 52

Úloha: Precvičiť tlačené a písané slabiky. Vyvodit' *am, om, em, um*.

Motivačná úloha: Báseň Ľ. Podjavorinskej *Do školy*. Učiteľ prečíta záverečnú časť, v ktorej sa zvieratká nenaučili čítať, ale vydávajú len svoje zvuky.

Riadený rozhovor

Zameriame sa otázkami na zvieratká, ktoré robia *mú, mé*. Môžu sa použiť i hádanky. Medzi kartičkami so slabikami žiaci vyhľadávajú zvuky kravičky a kozičky.

- Pri čítaní slabík z kartičiek vyslovujú žiaci zvuky hlasno (*mú, mé*), ostatné slabiky potichu a opačne.
- Učiteľ hovorí rozdelené slabiky, žiaci skladajú slabiky.
- Učiteľ na demonštračných kockách, kartičkách skladá slabiky tak, že pred spoluhlásku predloží samohlásku a vznikne *am, om, um, em*. Žiaci hádajú, v ktorých slovách počujeme tieto slabiky. Napr.: rozum, dom, strom, mám.

Samostatná práca

Práci s obrázkami a slabikami na s. 52 predchádza analýza obrázkov po slabikách. Úloha je nenáročná. Priradovanie písaných a tlačných slabík k obrázkom nerobí žiakom problém. Podobne vyriešia i poslednú úlohu – z dlhých písaných i tlačných slabík vyberú zvuk, ktorý vydáva koza a krava.

Téma: Ako sa voláš?

s. 53

Úloha: Upevniť slabiky s písmenom *m, M*.

Motivačná úloha: Ujo poštár roznášal adresátom listy. Veľmi pršalo. Dážď zmazal časť písmen z mena. Poštárovi zostalo len *Mi* a tri rozmazané písmená. Rozmýšľal: slabiku *Mi* majú mená... Učiteľ píše na tabuľu:

Mišo
Milan
Miro
Mikuláš

Žiaci počítajú písmená. Učiteľ zotrie neznáme písmená, nechá iba slabiku *Mi*, ostatné písmená nahradí rámečkami. Žiaci zistia, že list patril Milanovi. Podobne pracujú so slabikou *Ma* v dievčenských i chlapčenských menách. Prečítať mená so všetkými písmenami pomôžu učiteľovi najšikovnejší žiaci.

Práca so šlabikárom

Úloha je náročnejšia, učiteľ nežiada riešenie od všetkých žiakov. Určenie mien k obrázkom detí si môžu vyberať. S pomocou učiteľa treba vyriešiť aspoň jednu úlohu so slabšími žiakmi. Sústrediť sa na čítanie slabík.

Poslednú úlohu – spojenie rovnakých slabík môže učiteľ nacvičiť v oknách domčeka. V jednom stĺpci okien sú tlačené a v druhom písané slabiky.

Relaxačné cvičenie

Učiteľ má kartičky s veľkými slabikami a prázdny rámčekmi miesto písmen. Žiaci si potichu povedia svoje meno. Kto má v mene toľko písmen, koľko je na kartičke, príde k tabuli.

Téma: Mama a bábätko

s. 54

Úloha: Vyvodit' slová *mama, máme*.

Motivačná úloha: básničky z čítanky s. 16, 18, 19.

Učiteľ vysloví slovo *mama*. Žiaci slovo rozdelia na slabiky, slabiky na hlásky (analyticko-syntetická metóda).

TIP: Dôležité je, aby učiteľ znázorňoval syntézu slova na magnetickej tabuli pomocou kartičiek s písmenami.

S pomocou žiakov zloží učiteľ prvú slabiku, potom druhú a nakoniec obidve slabiky spojí do slova *mama*. Slová zložené z kartičiek majú tú výhodu, že učiteľ ich môže niekoľkokrát skladať pred očami žiakov. Zmení posledné písmeno v slove *mama/mami, mamu, mame*. Upozorní žiakov, že prvá slabika je rovnaká vo všetkých slovách. Mení sa len druhá slabika. Nácvik čítania nových slov demonštruje učiteľ na veľkých kockách (= ľahká a rýchla manipulácia). Otočením poslednej kocky sa zmení význam slova. Žiaci sú nútení sledovať a pohotovo čítať. V ďalšej časti hodiny slová bez problémov píšú.

Odporúčané formy práce

Na docvičenie techniky čítania je vhodné nové, zväčšené slovo premietnuť na stenu. Upúta sa pozornosť žiakov, vďaka optickému vnemu si ho trvalejšie zapamätajú i najslabší.

- Premietnuté slovo hovoria vo vetách.
- Skladajú slovo z kartičiek, kociek (aktívne učenie).
- Zložené slovo zmenia otočením poslednej kocky alebo kartičky.
- Slová *mama, mami, mamu, mame, máme*, čítajú z kartičiek s plynulým slabikovaním.
- K slovám napísaným tlačným písmenom otočením kartičky pridajú slovo napísané písaným písmom (pracujú v dvojiciach).
- Po názornej príprave nasleduje čítanie zo šlabikára.
- V šlabikári na s. 54 sú i prvé vety. Učiteľ upozorní žiakov: Ak je slovo *mama* napísané na začiatku vety, má veľké písmeno *M*. Povie pravidlo, že vety sa začínajú písať s veľkým písmenom.
- Ukončenie viet, ktorými niečo oznamujeme, sa označuje bodkou.
- Ak sa vetou pýtame, píšeme na konci vety otáznik. Zároveň vysvetlíme aj intonáciu opytovacej vety.

Téma: Deti píšú

s. 55

Úloha: Vyvodit' mená: *Ema, Emo, Imo, Ima*.

Motivačná úloha: Čo rád kreslíš? Čím kreslíš? Čo urobíš, keď sa ti zlomí farbička, ceruzka? Radšej kreslíš alebo píšeš perom?

Vyvodenie nových slov

Pred slabiku *ma* predloží *E*, vznikne slovo *Ema*. Ak sa predloží veľké *I* – *Ima*.

Pred slabiku *mo* predloží *E* – chlapčenské meno *Emo*. Predložením *I* – *Imo*.

Metódy a formy práce vyvodzovaním a upevňovaním nových slov sú rovnaké, ako na predchádzajúcej strane. Nové slová sa precvičujú vo vetách. O zvládnutí techniky čítania s porozumením sa presvedčíme problémovými otázkami. Kto má zlomenú farbičku? Kto má zastrúhané farbičky? Kto píše perom?

Učiteľ môže vety o *Eme, Emovi, Imovi* napísať aj na tabuľu v písanej forme na inú tému (napr. vety doplní o obrázky hračiek. *Ema* má *bábiku*. *Emo* má *autíčko*. *Imo* má *vláčik*).

Didaktická hra

Žiaci dostanú kartičky s novými vyvodenými menami v písanej i tlačenej forme. Na pokyn učiteľa prídu pred tabuľu deti s dievčenskými a chlapčenskými menami. Môžu hľadať medzi sebou dvojice s rovnakými menami. Tvorí vety s použitím mien.

Téma: Mama oddychuje

s. 56

Úloha: Čítať s porozumením.

Motivačná úloha: Akú vyučovaciu hodinu máme? Kedy používame slová *máme* a *nemáme*?

Používa tieto slová mama, oco?

Riadený rozhovor

Videl si už mamu oddychovať? Nie je to často, však? Ako tvoja mama oddychuje?

- Opakovanie slov z minulej i predminulej hodiny na kartičkách. Žiaci čítajú jednotlivé slová frontálne i v skupinách.
- Učiteľ môže časť slova na kartičke zakryť a žiaci dopĺňajú prvú alebo druhú slabiku.
- Vypracovaniu pracovnej strany predchádza práca na magnetickej tabuli s priraďovaním kartičiek slov k obrázkom:
 - ▶ Z viac slov vyberú slovo k obrázku.
 - ▶ Z viac obrázkov vyberú jeden k slovu.
 - ▶ Dvojice priraďujú kartičky so slovami napísanými tlačeným i písaným písmom.

Kreatívna úloha

Učiteľ rozdá kartičky s neúplnými menami dievčat i chlapcov. Úlohou žiakov je dopísať chýbajúcu slabiku k veľkému písmenu. Napr.: E..., I... Samostatnú prácu v šlabikári zvládnu všetci žiaci.

Problémová úloha

K obrázku *Mama pri oddychu* majú zamiešané aj slovo *máme*. Učiteľ si všimne, kto urobil chybu. Upozorní na význam dĺžna. Pre lepšie pochopenie významu slov použije obe slová *mama*, *máme* vo vetách.

Téma: Hry s loptou

s. 57

Úloha: Vyvodit' *l*, *L*. Nacvičiť slabiky slov. Čítať vety.

Motivačná úloha: Jeseň – odlet lastovičiek.

1. Báseň, pieseň o lastovičkách.
2. Analýza slov: listy, lastovičky. Vyvodenie *l*.
3. Označenie detí, ktoré majú na začiatku alebo v strede mena *L*, *l*.

Nácvik slabík s *l*, *L*:

- Pomocou demonštračných a manipulačných kociek.
- Pomocou kartičiek písmen.
- Čítanie slabík s veľkými a malými, písanými a tlačenými tvarmi *l*, *L*.
- Čítanie slabík zábavnou formou s rôznymi pohotovými úlohami.
- Spievanie slabík na známe melódie.

Vyvodenie jednoduchých mien s využitím nových slabík a veľkých písmen:

- Pred slabiku la daj E Ela
- Pred slabiku lo daj E Elo
- Pred slabiku li daj A Ali
- K slabike Le daj o Leo

Čítanie zo šlabikára

Mená detí sa precvičia vo vetách o lopte.

Relaxačné cvičenie

Žiaci sú v kruhu, učiteľ prihráva loptu, vysloví meno rozdelené na slabiky a opačne.

Téma: Lego

s. 58

Úloha: Upevniť *l, L*.

Motivačná úloha: Stavebnica lego. Čo vieš urobiť z lega? Učiteľ rozdá kocky z lega, žiaci zložia veľké i malé *l, L*, niektoré predmety, v názve ktorých je *l, L* (lietadlo, lopatka, loď...)

TIP: Skladanie by malo trvať len desať minút! Žiaci pracujú v skupinách alebo v dvojiciach. Pokračovať môžu na hodinách výtvarnej výchovy.

- Upevnenie písmena *l, L* v slabikách.
- Čítanie z kartičiek.
- Skladanie z demonštračných i manipulačných kociek. Samohlásky sa prikladajú a predkladajú pred *l* a vznikajú slabiky *la, al, le, el, li, il, lu, ul*.

Samostatná práca

Žiaci si upevňujú tvary nového písmena prechádzaním farebnými ceruzkami po zväčšených tvaroch *l, L*. Riešia problémové úlohy analyzovaním názvov obrázkov a vyberaním vhodnej slabiky. Správnu slabiku vyznačia alebo vpíšu do rámčeka. Úlohu by mali zvládnuť všetci žiaci.

TIP: Pri niektorých úlohách sú žartíky. Napr.: Pri obrázku **listy** majú dve rovnaké slabiky – v tlačenej i písanej forme. Učiteľ si všíma, koľko žiakov postrehne riešenie tejto úlohy.

Čítanie zo šlabikára.

Téma: Domáce zvieratá

s. 59

Úloha: Vyvodiť a precvičiť slová s *L, l*.

Motivačná úloha: Starostlivosť o domáce zvieratá.

Riadený rozhovor

Vyvedenie nových slov podobne ako pri predchádzajúcich stranách. Nácvik nových slov je zostavený tak, aby žiaci zvládli techniku čítania. Prvá slabika sa nemení. Mení sa iba druhá slabika. Pri farebnom označení slabík v slovách s predchádzajúcimi formami práce budú mať žiaci radosť z nových poznatkov. Na tejto strane je 12 nových slov. Vety sú deťom tematicky blízke. Takmer každé dieťa by sa chcelo starať o nejaké zvieratko.

TIP: Pri skladaní slov a priradovaní k obrázkom netreba rozdať žiakom všetky obrázky a slabiky s novým písmenom (príloha k šlabikáru), ale vyčleniť si na každú hodinu len určitú časť obrázkov a kartičiek so slabikami z jedného hárka. Inak sa v tom slabší žiaci nevedia orientovať a skladanie slov zaberie väčší priestor z vyučovacej hodiny, ako je potrebné. Ak učiteľ nestihne rozstrihať kartičky slabík a obrázkov, môžu si slová miesto skladania farebne vyznačiť. Nezabudnúť, že táto pomôcka sa využíva pri vyvodzovaní a precvičovaní nových slov a v poslednej fáze skladania viet.

Nácvik čítania slov zo šlabikára je vhodné realizovať po slabikách, najprv frontálne, potom jednotlivci. Menej šikovní žiaci si môžu v nových slovách podfarbiť jednotlivé slabiky alebo vyrobiť šablónu s okienkom na slabiku. Podfarbenie neuplatňovať u všetkých žiakov.

Didaktická hra:

V závere hodiny učiteľ rozdá žiakom kartičky s novými slovami. Žiaci ich pridávajú k hračkám na stole.

(Např.: Učitel vezme do ruky dve bábiky. Jednu malú a jednu veľkú. Vyzve žiakov, aby prišli so slovom na kartičke hodiacej sa k veľkej alebo malej bábike. Príde viac žiakov. Jedni s kartičkou so slovom *malá* (tlačený i písaný tvar), iní s kartičkou *milá* (tlačený i písaný tvar) a niektorí s kartičkou mena s odôvodnením, že tak sa volá bábika. Ďalej zoberie do ruky dve autička (malé, veľké). Prídu žiaci, ktorí majú slovo *malé* napísané v tlačenej i písanej forme. Do jednej ruky zoberie dve-tri farbičky, do druhej veľa farbičiek. Vyzve žiakov, aby prišiel pred tabuľu ten, kto má vhodné slovo k niektorej skupine farbičiek. Príde žiak so slovom *málo*.)

TIP: Na spestrenie môžu prísť pred tabuľu chlapci. Učiteľ ich rozdelí na malých a veľkých. Vyzve žiakov, aby povedali, ku ktorej skupine sa hodí slovo na kartičke. Podobne môže pracovať so slovami *milé*, *milí*. Tieto kartičky učiteľ nerozdá žiakom, ale vyzve všetkých, aby prišli k nemu s vetou: Vy ste moji *milí* žiaci, *milé* deti.

Téma: Pomáhame mame

s. 60

Úloha: Vyvodit' nové slová s *l*, *L*.

Riadený rozhovor: Pomoc mame v kuchyni. Otázka: Kto pomáha? Ako pomáha otec? Ako môžu deti? Čo melieme? (mak, orechy, suché pečivo) Použitie mletých surovín. Riekanky: *Osievame múčku*, alebo *Melieme, melieme*.

Práca na tabuli

Nové slová vyvodzujeme pred očami detí.

Učiteľ napíše na tabuľu slabiky

la la,

predloží

Li, Lo vzniknú mená *Lila, Lola*.

Znovu napíše slabiky

lá lá,

priloží

slabiky

mu, me vznikne slovo: *lámu, láme*.

Pred slabiku

le predloží *a*, vznikne slovo *ale*.

Nové slová sa skladajú z kartičiek z prílohy šlabikára. Po príprave nerobí žiakom problém čítať slová a vety zo šlabikára.

Práca so šlabikárom

Slabší žiaci si môžu v nových slovách vo vetách podfarbiť slabiky. Stranu môže učiteľ využiť na diferencované čítanie. V druhej časti hodiny možno použiť *didaktickú hru* na čítanie s porozumením.

Práca na magnetickej tabuli

Obrázky rožky, hlava mamy, dve hlavy dievčat a hlava chlapca. V stĺpcoch sú slová:

láme melú Lila Lilu

lámu ale Lola Lolú

Milo

Slová sú napísané tlačeným i písaným písmom. Úlohou je vybrať slová, ktoré sa hodia k obrázkom.

TIP: Žiaci dokážu vytvoriť viacej variácií. Např.: K obrázku *mama* priradili mená *Lilu, Lolú*, málo s odôvodnením, že *mama má dve dcéry a málo rokov*. K obrázkom dievčat pridali mená *Lila, Lola*, ale aj slová *melú, láme, lámu*.

K obrázku *rožky* pridali tie isté slová ako k dievčatám: *láme, lámu, melú, málo*. Obrázok chlapca nie je v ilustrácii šlabikára, ale na magnetickej tabuli pridali k hlave chlapca meno *Milo* a slovo z poslednej vety šlabikára *ale*.

Téma: Uhádni mená detí

s. 61

Úloha: Spájať slová do dvojíc. Dopĺňať chýbajúce slabiky.

Motivačná úloha: Vyskúšaj sám seba, koľko úloh vyriešiš. Príprava na riešenie pracovnej strany. Opakovanie písmen z obalu šlabikára, čítanie slabík z kartičiek:

- ▶ len s písmenom *m*,
- ▶ len s písmenom *l*,
- ▶ pomiešané slabiky.

Čítanie mien s *l*, *L* v tlačenej i písanej tvare.

Didaktická hra

1. Učiteľ hovorí mená po hláskach. Dvojice žiakov, ktoré majú kartičku s menom, prídu k tabuli (tlačený i písaný tvar). Učiteľ drží kartičku s menom tak, že zakryje prvú alebo druhú slabiku. Ak ho žiaci uhádnu, zakrytú časť odokryje. Učiteľ hovorí len prvé slabiky, žiaci dopĺňajú druhú slabiku a opačne. Ak povie učiteľ druhú slabiku *la*, žiaci majú viac možností (Mila, Lila, Lola).
2. Učiteľ má na tabuli rozhádzané písmená z mien s *L*, *l*. Žiaci meno zložia alebo napíšu. Učiteľ rozloží kartičky s menami po triede. Na pokyn učiteľa idú chlapci ku kartičkám s chlapčenskými menami. Dievčatá ku kartičkám s dievčenskými menami.

TIP: Dôležité je upozorniť na opatrnosť pri presúvaní po triede. Pozor na úraz!

Samostatná práca

Ak riešeniu úloh v šlabikári predchádza dobrá metodická príprava, úlohy na s. 61 zvládnu takmer všetci žiaci. Učiteľ pracuje individuálne s jednotlivcami. Tí, ktorí váhajú, aké mená skrýva druhá úloha, môžu si ich nájsť medzi slovami prvej úlohy.

Téma: Zvieratá sa pripravujú na zimu

s. 62 – 63

Úloha: Vyvodiť písmeno *v*, *V*.

Motivačná úloha: Ráno som videla v parku (na poli) čierne vtáky, ktoré v lete u nás neboli. Ako sa volajú? Prečo u nás zimujú? Analýza slova *vrana*. Vyvodenie *v*, *V*. Na zimu sa pripravujú i lesné zvieratká. Hustne im srst'. Robia si zásoby potravy. Viete ktoré? Analýza slova *veverička*. Učiteľ napíše na tabuľu zväčšené tvary písmena *v*, *V*. Upozorní na podobnosť tlačenej tvarov a rozdielnosť v písaných tvaroch.

TIP: Je dobré dať do súvislosti pridávanie samohlások k spoluhláske, predkladanie samohlások pred spoluhlásku *va*, *av*, *ve*, *ev* atď. Žiaci skladajú slabiky z kociek lebo manipulačných kartičiek (aktívne učenie – aktívne čítanie).

- Vyvodenie slabík aj sluchovou analýzou na demonštračných obrázkoch.
- Zrková analýza, k obrázkom pridať slabiky (*va*, *ve*, *vi*, *vo*).
- Pripísať písané slabiky pred očami žiakov. Upozorniť na pripájanie samohlások inak k malému *v*, inak k *V*.
- Vyvodenie mien, v ktorých je písmeno *v*: *Eva*, *Ivo*, *Vilo*, *Iva*.
- Osvedčený spôsob – predkladanie *E*, *I* pred slabiky *va*, *vo*.
- Označenie písmenom *V* tých detí, ktoré majú *v* mene *v*, *V*.
- Skladanie nových slov z demonštračných kartičiek na tabuli a z manipulačných na laviciach.

Čítanie zo šlabikára

Slabiky a slová sa môžu čítať s nápovedným obrázkom i bez obrázka v stĺpcoch a riadkoch. Čítanie viet, v ktorých sú nové mená detí. Nové písmeno si žiaci upevnia prechádzaním farebnými ceruzkami po zväčšených tvaroch.

Diferencovaná úloha

Spájať obrázky, ktorých názvy sa začínajú rovnakou slabikou. Vyhľadať obrázky, ktoré majú rovnakú slabiku v strede slova.

Didaktická hra

Hľadanie slova *lev* v skrývačke medzi veľkými a malými písmenami.

Téma: Lúčime sa s návštevou

s. 64

Úloha: Vyvodit' slová *máva, volá, velí*.

Motivačná úloha: Odpreádzame návštevu. Čakáme na príchod vlaku na nástupišti.

Sluchová a rečová hra

Vlak spomaľuje a rozbieha sa. Rýchla a pomalá chôdza na mieste. S rýchlym a pomalým hovorením slabík, ktoré sú napísané na tabuli: *va, ve, ví, vo, vu*.

Riadený rozhovor

Ako sa správame, keď niekoho odpreádzame? Čo hovoríme? Čo želáme? Čo zvoláme? Čo robíme rukami?

Vyodenie nových slov na zväčšenom tvare. Pred slabiku *va* predložíme *má* – *máva*.

K slabike *vo* pridáme *lá* volá

K slabike *ve* pridáme *lí* velí

Žiaci skladajú slová z kartičiek, kociek.

Keďže na s. 64 sú vyodené len 3 nové slová, vzniká priestor na čítanie s porozumením. Čitateľská zručnosť sa rozvíja použitím nových slov v oznamovacích i opytovacích vetách.

TIP: *Vety treba zložiť zo slov, demonštračných kartičiek na magnetickej tabuli. Najprv sa zložia vety oznamovacie. Sú to jednoduché vety. Oznamovacie vety sa zmenou slovosledu pretvoria na opytovacie.*

Učiteľ má pripravenú sadu kartičiek so slovami *máva, volá* s malým aj veľkým začiatočným písmenom, ktoré použije na začiatku opytovacích viet.

Eva volá. Volá Eva?

Ivo máva. Máva Ivo?

Vilo máva a volá. Volá Vilo?

Tretia veta má dvojakú odpoveď.

Práca so šlabikárom

Zo šlabikára môžu žiaci čítať v pároch: jeden číta oznamovaciu vetu, druhý opytovaciu. Vysvetliť intonáciu opytovacej vety. Čítanie s porozumením sa na začiatku nacvičuje pomocou obrázkov a slov. Odpoveď vyjadruje ilustrácia. Nezabudnúť vysvetliť slovo *velí*. Okrem významu slova v armáde sa môže použiť v hre *Kubo velí*.

Relaxačná úloha

Hra *Kubo velí*. Spätná väzba: Kubo máva (učiteľ nepovie, len ukáže kartičku) – žiaci hádajú.

Téma: Rybačka

s. 65

Úloha: Tvoriť slová zo slovného základu príponami.

Motivačná úloha: O skúsenostiach v lovení rýb.

Riadený rozhovor

Nácvik trojslabičných slov *lovili, lovíme*.

Písmeno *v* je tretia spoluhláska v poradí vyvodzovania spoluhlások. Slovnú zásobu rozširuje na ďalších stranách. V tomto poradí poskytuje menšiu slovnú zásobu (len 4 slová a 3 mená), ale o to vtipnejšie sa dá využiť slovo *loví* pridaním známej slabiky *li, me*. Vzniknú dvoj- trojslabičné slová, ktoré žiaci hravo čítajú.

TIP: Od prvých dní v škole treba žiakov zvykať na tvorenie slov zo slovného základu príponami a predponami.

Dôležité je, aby nové slovo učiteľ vyvodil pred očami detí na tabuli pridávaním poslednej slabiky.

loví
lovili
lovíme

To isté slovo aktívne skladajú žiaci na laviciach. Vyvodlia sa len dve trojslabičné slová zo známeho slovného základu a obsahovo pútavého slova *loví*. Žiaci hravo zvládnu techniku slov vo vetách. Vety sú doplnené obrázkami. V spodnej časti strany sú dve problémové otázky s použitím nového trojslabičného slova. Odporúčame vyvedené slová aj napísať.

Didaktická hra

V závere hodiny sa môže použiť didaktická hra *Lovíme slová*. (Obrátíme kartičky slov na tabuli, v rukách detí, rozstrihané slová dáme do škatule a pod.)

Téma: Pracovná strana

s. 66

Zameraná na upevnenie tlačených i písaných slabík, slov a mien s písmenom *v*, *V*.

1. Prvú úlohu by mali zvládnuť všetci žiaci. Po analýze obrázkov hľadajú príslušné slabiky medzi tlačenými a písanými tvarmi. Ku každému obrázku môžu pripojiť viac tvarov s rovnakou slabikou.
2. Nácvič čítania slova s predložkou *v*.
3. Druhá (problémová) úloha je zameraná na tvorenie mien spojením rôznych slabík s *E*, *I*.
4. Tretia úloha ukáže učiteľovi, na akom vedomostnom stupni sú jednotliví žiaci. Spájajú dvojice mien napísané tlačeným i písaným písmom. (Úloha je nenáročná. Mali by ju vyriešiť všetci žiaci.)
5. Štvrtá úloha je zameraná na čítanie s porozumením. Mená chlapcov spoja s obrázkom chlapca. Mená dievčat spoja s obrázkom dievčaťa.

Téma: Zvieratá na dedinskom dvore

s. 67

Úloha: Vyvodiť písmená *s*, *S*, slabiky a slová so skupinou spoluhlások.

Motivačná úloha: Pieseň *Na dvore býva sliepočka naša*.

Riadený rozhovor

Zvieratá žijúce na dedinskom dvore s písmenom *s* v názve (pes, hus, sliepka).

Vyvodenie slabík, slov so *s*:

misa osa
misu osu
v mise asi

Využívame písmeno *v* z predchádzajúcej hodiny ako predložku. Osobitnú pozornosť treba venovať vyvodu mien *Silva*, *Slávo*, *Silvo*. Slová treba písať pred očami žiakov farebnými kriedami na tabuľu a komentovať: Naučili sme sa čítať slabiku *Si*. Poznáme písmeno *l*. Pripíšeme ho k slabike *Si* a prečítame tri písmená *Sil*. K slabike pridáme slabiku *va* alebo *vo* a vieme prečítať známe meno *Silva*, *Silvo*.

Si Si
Sil Sil
Silvo Silva

Slovo *Slávo* vyvodíme – pred slabiku *lá* predložíme *S*. Vznikne *Slá* a pridáme známu slabiku *vo* – *Slávo*. Nové slová môže učiteľ zložiť zo slabík na demonštračných kartičkách/kockách ešte raz. Žiaci

pracujú zároveň s manipulačným i kartičkami slabík z prílohy šlabikára. Slová precvičujeme ako celok z kartičiek pomocou didaktických hier.

Téma: Uhádni

s. 68

Úloha: Analýza názvov, obrázkov a určiť správne slabiky.

Motivačná úloha: Vhodná báseň, pieseň o jeseni.

Riadený rozhovor

O jesennom počasí.

- Pomenujte, čo vidíte z obloka a má to v názve s (strechy, stromy, opadané listy, smetiaky, slnko, mesto, les).
- Zopakovanie slabík z minulej hodiny s písaným a tlačným s, S i slabiky typu as, os, es, is. Skupiny písmen *sa, sav, sám, slí, ves*.
- Sluchová analýza a syntéza.
V ktorých slovách počujete slabiku:
si (sito, sila),
se (sekera, sedačka, sedem),
su (sud, sukňa),
es (pes)?

Podobne pracuje so slabikami:
lis,
slí,
ves,
sve.

Predkladaním a prikladaním písmenka s k známym slabikám, žiaci hádajú slová, v ktorých počujú tieto slabiky.

TIP: *Napríklad učiteľ zavolá žiaka, ktorý má oblečený sveter, a iného s oblečenou vestou. Žiaci vyberú vhodnú slabiku k oblečeniu (alternatíva: obrázok vesty).*

Samostatná práca:

Po predchádzajúcej príprave žiaci nemajú problém riešiť úlohy v šlabikári, ktoré sú o stupeň náročnejšie než úlohy na predchádzajúcich stranách. Samostatnej práci predchádza spoločná analýza obrázkov po slabikách.

V prvom rámečku je vzorové riešenie úlohy (obrázok a príslušná slabika). Ďalšie úlohy sú pútavé, s rôznym stupňom náročnosti (slabiku určujú na začiatku alebo na konci slova). Počet písmen v jednotlivých slovách je vyznačený čiarkami. Pri riešení náročnejších úloh učiteľ pracuje s jednotlivcami.

Téma: Les. Vychádzka do lesa

s. 69

Úloha: Vyvodiť ďalšie slová so s.

Slová (dvojslabičné i jednoslabičné) vyvodzuje učiteľ metódami a formami práce ako na predchádzajúcich stranách. Žiaci pracujú zároveň s manipulačnými kartičkami, kockami. Zvlášť treba vyvodiť jednoslabičné slová, pridaním slabík *sá, se, so* k *m* (*sám, sem, som*).

Práca so šlabikárom

Vety v texte sú jednoduché s tematikou zážitkov z vychádzky do lesa.

TIP: *Pri technickom čítaní viet treba upozorniť na čítanie opytovacích a zvolacích viet! Nezabudnúť na výchovné využitie správania v lese.*

Didaktická hra

Žiaci triedia slová týkajúce sa lesa a zvierat. K jednotlivým obrázkom môžu pridať i viac slov. Text sa môže aj zdramatizovať. Nové slová použiť vo forme hádaniek. Žiak drží obrátenú kartičku so slovom a obrazne opisuje názov zvierat'a alebo vtáka, ktoré má na kartičke.

Slovo možno nahradiť hádankou.

- ▶ Je to nočný vták. Živí sa myšami. Vydáva zvuk „úúúúú“.
- ▶ Kde žijú srnky?
- ▶ Keď v lese nie je nikto okrem mňa, som v lese... (sám).

Téma: Oslava

s. 70 – 71

Úloha: Vyvodiť slová so skupinou spoluhlások (*oslava, maslo*).

Riadený rozhovor: Čo si predstavuješ pod slovom oslava? Kedy si bol na oslave?

Čo ste oslavovali? Čo si daroval oslávencom? Kedy máš ty sviatok? Ako sa správame na oslave? Pozornosť treba venovať vyvodu slova *oslava*. Vyvodu predchádza zopakovanie slabík na kartičkách s predkladaním samohlások pred nové písmeno (as, os, us...). Učiteľ napíše na tabuľu zväčšené farebné *os*, pridá slabiky *la, va* – oslava. Žiaci bez problémov prečítajú slovo po slabikách. Podobne sa vyvodí aj slovo *maslo*. K slabike *ma* pridá *s* – *mas* a pridá *lo*, vznikne *maslo*. Pred slovo *solí* predloží *o* a vznikne *osolí*.

Nové slová sa precvičujú na *papierových skladačkách* – učiteľ zloží pásik papiera na toľko častí, koľko je v slove slabík. Jednotlivé časti skladá ako harmoniku, postupne ich rozkladá alebo skladá. Žiaci čítajú slovo po častiach, vidia prvú, tretiu slabiku alebo stred slova.

Nové slová skladajú žiaci z manipulačných kartičiek, spájajú s obrázkami, ktoré sú na hárkoch pomôcky z prílohy šlabikára.

Práca so šlabikárom

S. 70 je zameraná na diferencované čítanie s porozumením s rôznym stupňom náročnosti. Najslabší žiaci môžu čítať len farebné slová a časť textu. Hoci je text náročnejší, patrí medzi najobľúbenejšie v šlabikári. Po správnom vyvodení zvládnu žiaci čítanie slov s dvoma spoluhláskami za sebou bez problémov. Pozornosť treba venovať vetám:

- ▶ Má osem rokov.
- ▶ Máme ananásovú tortu.

TIP: *Odporúčame spojiť hodinu slovenského jazyka s prírodovedou. Ako oslavujete narodeniny, meniny? Môžeme vyzdobiť triedu papierovými ozdobami z hodín výtvarnej výchovy. Stačí nenáročné občerstvenie, súťaž zameraná na hádanie a dopĺňanie slov na tému oslava. Napr.: Učiteľ po obvode triedy pripne slová s chýbajúcimi písmenami. Žiaci súťažia, kto nájde viac slov týkajúcich sa oslavy.*

Podobne sa môžu napísať kartičky s vynechaním písmen v slovách *maslo, saláma*.

TIP: *Pozornosť venovať slovám v sobotu, v stredu. Obľúbené úlohy sú porovnávanie dvoch slov – jedno so správnym písmenom, druhé s nesprávnym písmenom. Napr.: nisa/misa. Tretia úloha na s. 71 má viac riešení.*

Posledná úloha – tvorenie nových slov vpisovaním písmen do farebných štvorčekov.

Téma: Jednotné a množné číslo

s. 72

Úloha: Vyvodiť písmeno *y*. Nácvik nových slov a viet.

Riadený rozhovor: Porovnávanie. Jedna pani učiteľka – viac žiakov kniha – knihy, taška – tašky, stolička – stoličky.

Ypsilon (y) vyvodzujeme na základe motivácie s jotou (i) na čítaní známych slov v množnom čísle. Slová čítajú:

- v spojitosti s nápovednými obrázkami,
- v stĺpcoch bez nápovedných obrázkov,
- zvlášť napísané písaným a zvlášť tlačným písmom,
- v riadkoch,
- v stĺpcoch zhora dolu a opačne.

Samostatná práca

Skladať nové slová na kartičkách a priradovať k obrázkom z pomôcky v prílohe šlabikára.

Didaktická hra

V závere zábavné čítanie. Žiaci sa môžu navzájom vyvolávať na prečítanie nových slov z tabule (dievča chlapca a opačne).

Téma: Osobná hygiena

s. 73

Úloha: Vyvodiť nové slová zo slovného základu.

Riadený rozhovor: Prečo sa umývame? Kedy? Ako? Čím? Kde?

Nové slová vyvodzujeme pred očami detí na zväčšených farebných tvaroch na tabuli pridávaním písmen.

umy	me
umýva	sme
umývam	smelý
umývame	

TIP: Opäť je vhodné nové slová precvičovať aj pomocou **papierovej skladačky**. Prekrývaním a odkrývaním slabík sa dá sugestívne pôsobiť na pozornosť žiakov.

Práca so šlabikárom

Nové slová sa precvičujú vo vetách. Sú vtipné, dajú sa vhodne výchovne využiť.

Text členený na 4 časti je zameraný na diferencované čítanie.

Zábavné čítanie viet:

- Žiak prečíta vetu, ktorá sa mu najviac páči.
- Učiteľ prečíta vetu, žiaci ju hľadajú v texte.
- Prečítaj vetu o Eve, Vilovi, mame.

Didaktická hra

Jedna skupina žiakov číta opytovacie vety, druhá odpovede. Tretia skupina len oznamuje. Chlapci môžu čítať rozkazovacie vety a opačne.

Téma: Pracovná strana

s. 74

Úloha: Čítať s porozumením.

Riešeniu pracovnej strany predchádza:

- zopakovanie abecedy z obalu šlabikára,
- zopakovanie slabík a slov s s, y,
- zopakovanie slov z kartičiek.

Didaktická hra

Učiteľ rozdá kartičky so slovami napísanými tlačným i písaným písmom. Žiaci si slová prečítajú potichu. Učiteľ berie do ruky demonštračné obrázky (osy, sovy, misy). Názov obrázka nevysloví. Iba vyzve žiakov, ktorí majú kartičku vyjadrujúcu obrázok, aby prišli k nemu. (Prídu vždy dvaja žiaci s kartičkou so slovom v tlačenej i písanej forme.) Znovu rozdá kartičky so slovami. V ruke nedrží obrázky, ale kartičky s neúplnými slovami. Žiaci čítajú kartičky potichu, nedopĺňajú chýbajúce slabiky frontálne, ale k učiteľovi prídu tí, ktorí si myslia, že majú správne slovo.

Samostatná práca

Je nenáročná. Riešia ju všetci žiaci. Posledná úloha je problémová, veselá. Učiteľ zisťuje, kto bol nepozorný a na obrázku *Čím sa umývaš?* vyznačil viac predmetov než voda a mydlo.

Téma: V jesennej záhrade

s. 75

Úloha: Vyvodit' *j*, *J* a slová s *j*.

Motivácia: Význam ovocia vo výžive.

Riadený rozhovor

Ako sa dostane ovocie na náš stôl? Ktoré ovocie rád ješ? Ktoré ovocie je jesenné? Prečo mu tak hovoríme? Najznámejšie jesenné ovocie sú jablká. Pieseň *Červené jablčko*.

- Vyvodenie nového písmena zo slova *jablčko*, *jeseň*.
- Skladanie slabík s novým písmenom na demonštračných kartičkách.
- Označenie detí, ktorých mená majú v názve *j*, *J*.
- Písanie zväčšených tvarov nových slov na tabuľu.
- Vyvodenie predložky *v*, *u*.
máj júľ ujo
v máji v júli u uja

Vysvetliť výslovnosť a pravopis predložiek. Upozorniť na slovo *v jeseni*. Text je nenáročný, doplnený obrázkami. Slabší žiaci si môžu v nových slovách v texte podfarbiť slabiky. Ak žiaci zvládli techniku čítania nových slov a viet v šlabikári, precvičujeme orientáciu v texte. Napr.:

- ▶ Prečítaj vetu o dievčatách (prvá).
- ▶ Prečítaj vety o ujovi (druhá, tretia, štvrtá).
- ▶ Prečítaj vety o ovocí atď...

Učiteľ číta vety a zmení posledné slovo. Napr.: Ujo je starý. Žiaci hľadajú vetu, správne slovo doplnia spoločne alebo jednotlivo.

TIP: *V triede je živšie, hlučnejšie, necháme žiakov smiať sa.*

Samostatná práca

Zlož alebo napíš slovo, ktoré si si na dnešnej hodine zapamätal.

Opakovanie

Jesenný ovocný strom – žiaci oberajú papierové jablká a prečítajú slovo napísané na opačnej strane.

Téma: Zvieratá s hláskou a písmenom *j* v názve

s. 76

Úloha: Upevniť nové písmeno.

Motivačný rozhovor: Nadväzuje na učivo prírodovedy – príprava zvierat na zimu. Ako sa jež a jašterička pripravujú na zimu? Sú užitočné? Ako sa jeleň pripravuje na zimu? Učiteľ menuje rôzne zvieratá, ak je v názve zvieratá *j*, žiaci vstanú, dvihnú ruku. Učiteľ zamieša písmeno *j* medzi ostatné písmená. Ukladá vedľa neho písmeno *i*, upozorní na rozdiel. Ak ukáže kartičku s písmenom *j*, žiaci zatlieskajú.

Opakovanie slabík s písmenom *j*: ja aj jaj

Práca na tabuli

K napísaným známym dvojslabičným slovám učiteľ pripisuje slabiku *jú* a vznikajú trojslabičné slová:

volajú	veslujú
mávajú	jasajú
oslavujú	maľujú
umývajú	vysávajú

Práca v skupinách

Žiaci prikladajú slabiky s písmenom *j* k obrázkom zvierat, ovocia a jedla.

1. skupina má medzi obrázkami zvierat aj tie, ktoré nemajú v názve *j*. Slabiky pridávajú na začiatok, do stredu i na koniec slova. Napr.: jašterica, jež, jeleň, pes, zajac, papagáj.

2. skupina má medzi obrázkami ovocia aj také druhy, ktoré nemajú v názve slabiky s písmenom *j*. Podobne aj 3. skupina vyberá jedlo s písmenom *j* v názve. (Medzi obrázkami sú: jogurt, rožok, olej, jaternica, vajce...)

Každá skupina má k dispozícii viac slabík, úloha je sťažená tým, že musia vybrať vhodnú slabiku z viacerých možností.

Samostatná práca

Na zväčšených tvaroch nového písmena si farebnými ceruzkami upevňujú *j*, *J*. Jednotlivé úlohy zvládnu všetci žiaci bez problémov. V prvej úlohe sa rozhodujú medzi priradením dlhej alebo krátkej slabiky k názvu ovocia. V poslednej úlohe pridávajú k obrázkom chlapca a dievčaťa slabiky s veľkým písmenom. Učiteľ si všíma riešenia, koľko žiakov zistilo, že rovnakou slabikou sa začína dievčenské i chlapčenské meno. V závere hodiny čítajú jednotlivci i skupiny.

Téma: Vonku prší

s. 77

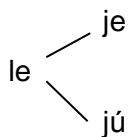
Úloha: Vyvodiť nové slová s *j*, *J*.

Motivačná úloha: Pieseň: *Prší, prší*.

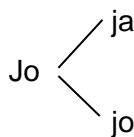
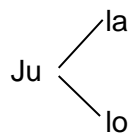
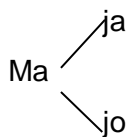
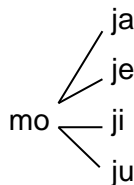
Riadený rozhovor

Vhodné oblečenie do dažďa. Čo nosíš oblečené, obuté, keď prší? Ako sa chránime pred dažďom? Keď veľmi silno prší, hovoríme, že *leje*.

Vyodenie nových slov s *j*, *J* farebnými kriedami na tabuľu v systéme rovnaké prvé alebo druhé slabiky.

jama
majú

Mená chlapcov a dievčat majú spoločnú prvú slabiku. Vety v texte obsahujú len nové slová. Žiaci ich skladajú, prikladajú k obrázkom, vyhľadávajú podľa pokynov.

Didaktická hra

Sluchovo-rečová – napodobňovanie špliechania vody, dažďa. Tlieskanie do rytmu: *čľup, čľap*. V rytme vytlieskávajú nové slová.

Čítanie textu a viet spestrujú doplňujúce obrázky. Text sa môže čítať podobnými zábavnými formami ako na predchádzajúcich stranách. Podľa obsahu viet vyberajú žiaci slová na kartičkách, ktoré patria k obrázku dáždika, pláštenky do dažďa, gumených číziem. Pracujú v skupinkách.

Úlohy sú nenáročné. Riešia ich všetci žiaci. Slabší žiaci získavajú sebadôveru a pocit istoty.

TIP: *Diferencovať sa dá i riešenie ľahšej úlohy. Učiteľ si všíma, za aký čas zvládnu úlohy najšikovnejší žiaci. Nemerat' čas! Pozorovania sú iba pre osobný prehľad učiteľa!*

Druhá úloha sa môže riešiť aj ako súťaž, kto bude prvý. Pri takýchto úlohách si berie učiteľ slabších žiakov ako pomocníkov, aby u nich nevypestoval pocit menejcennosti. Na súťaž pohotovosti sú vhodné úlohy i na nasledujúcich stranách, kde sa spájajú slová napísané tlačným písmom so slovami napísanými písaným písmom.

Ďalšie úlohy sú problémové otázky.

Úloha: Vyvodíť *p*, *P* a slová s novým písmenom.

Motivačná úloha: Pieseň, báseň, hádanka o psovi.

Kto má doma psa? Ako sa volá? Akú starostlivosť si vyžaduje? Čo ste ho naučili?

Zloženie slova *pes*.

Učiteľ napíše na tabuľu slabiky	es	sa.
Predloží <i>p</i> , vznikne	pes	psa.

Slová skladajú žiaci z manipulačných kartičiek predkladaním a prikladaním písmena slabík. Podobne sa zložia mená Pavol, Pavla...

Čo robí pes, keď mu hádzeme loptičku? *Lapá* ju. Keď ju lapil, nechce ju vrátiť.

Didaktická hra

Na magnetickej tabuli sú kartičky so slovami a obrázky.

obrázky:	chlapec	slová:	Pavol	pes
	pes		Pavla	psa
	misa		Ajo	lapá
	búda		páli	lapil

Žiaci vyberajú slová, ktoré patria k obrázkom.

Práca so šlabikárom

Nové slová sa precvičujú v jednoduchých, tematicky príťažlivých a nenáročných vetách, aby si žiaci mohli bez problémov osvojiť nové písmeno. Okrem zvládnutia techniky čítania sa učiteľ otázkami presviedča o čítaní s porozumením. Napríklad:

- ▶ Prečítaj vetu, ktorá sa ti páči.
- ▶ Čo robí pes?
- ▶ Kto má psa?
- ▶ Nájdi vetu, v ktorej je trojslabičné slovo.

V závere hodiny môžu žiaci vymyslieť hádanky na nové slová. (Napríklad: Stráží dom a pušku nemá. Čo je to?)

Pracovná strana je zameraná na:

- upevnenie tvaru nového tlačného písmena písaním farebnými ceruzkami po vzorových tvaroch,
- precvičenie tlačných a písaných slabík,
- analýzu slov s *p*.

TIP: Obrázky treba spoločne ústne analyzovať na slabiky s upozornením, že k názvu niektorých obrázkov patria aj dve slabiky.

Pri samostatnej práci si všímame žiakov, koľko obrázkov vyriešili bez pomoci učiteľa a kto potrebuje pomoc. Ktorý obrázok nemá v názve p?

V závere hodiny vyhodnotenie samostatnej práce. (Často sa stáva, že najšikovnejší žiaci sú skoro hotoví, bez pokynu učiteľa začali pod obrázky vpisovať slabiky na začiatok i koniec slova.)

Didaktická hra

Na čo myslím? Žiaci hovoria hádanky o veciach na obrázkoch. Napr.: Je to živé, farebné, niekedy sa naučí i rozprávať. V názve má dve slabiky pa, pa. (papagáj) Čo je vo dne plné a v noci prázdne? (papuče)

Téma: Pílenie dreva

s. 81

Úloha: Vyvodiť nové slová s príponami a predponami.

Motivačná úloha: O pílení dreva. Rozdielne skúsenosti majú deti na vidieku a v meste. V riadenom rozhovore sa zameriame na výrazy: palivo, popálime, popol. Vysvetlenie významu slov. Bezpečnosť pri pílení, kúrení drevom. Kam sypeme popol?

TIP: Nové slová sa vyvodzujú pred očami detí. K slovnému základu – píli – páli – sype – sa pridávajú farebné predpony a prípony.

Práca v dvojiciach:

Dvojice dostanú kartičky so slabikami (kartónová pomôcka ku šlabikáru). Skladajú nové slová, ktoré sa budú čítať vo vetách.

TIP: Kontrola: Učiteľ drží kartičku s novým slovom. Žiaci ho spoločne prečítajú. Pred tabuľu príde dvojica, ktorá slovo zo slabík poskladala.

Práca so šlabikárom

Čítanie nových slov nie je náročné. Text je o stupeň náročnejší. Rozvíja sa technika čítania šikovných žiakov. Najslabší žiaci môžu čítať len stĺpce farebných slov. Slabší žiaci si uľahčia čítanie vyfarbením slabík v nových slovách textu – ale len v tých, ktoré žiak sám označí ako problémové.

Pri čítaní viet zo šlabikára sa môže použiť frontálne čítanie celej triedy, striedanie čítania riadkov dievčatami a chlapcami, čítanie jednotlivcami. Slabších žiakov učiteľ vyvolá na jednoduchšiu vetu. Orientácia v texte! Zábavné a problémové otázky môže dávať učiteľ i žiaci. Napr.: Prečítaj vetu, v ktorej sa hovorí o šedom prášku (popol). Nájdi vetu, kde je činnosť s pilou (je viac možností).

Téma: Pracovná strana

s. 82

Pracovná strana obsahuje viac typov úloh s rôznym stupňom náročnosti. Učiteľ môže zadávať úlohy diferencovane, žiaci si môžu úlohy vyberať. Príprava na riešenie pracovnej strany:

- opakovanie abecedy z obalu šlabikára,
- práca s obrázkami a slovami (1. úloha) na magnetickej tabuli.

TIP: Jednoslabičné slová zložiť z písmen, ktoré sa môžu v slove vymeniť... Žiaci opravujú. Vhodné je mať i slová napísané na kartičkách ako celok tlačným i písaným písmom. Žiaci priradujú správne dvojice.

- V motivačnom rozhovore môže učiteľ použiť zážitok z ranného stretávania sa so susedovým psom, ktorý nemá rád ostatné psy. Napíše na tabuľu slovo psy. Upozorní na ypsilon. Spýta sa žiakov, či si pamätajú názvy živočíchov, ktoré sa píše s ypsilonom (s. 72). Pomôcka: Sú to nočné

vtáky. Je to hmyz so žihadlom.

Písmeno y sa ešte píše v názve vtákov, ktorí nelietajú, majú krásny chvost. Videli ste ich určite v zoo (pávy). Na tabuľu zároveň píše slová:

psy sovy pávy osy

Práca v skupinách

Žiaci odpovedajú na otázky: Čo robia psy, osy, sovy, pávy? Tieto slová použije skupina chlapcov a dievčat vo vetách. Dievčatá môžu tvoriť pravdivé zábavné vety, chlapci nepravdivé. Napríklad: Pes šteká, behá, pláva, hrá sa. Psy chodia do školy, spievajú, hovoria atď. Je dôležité vyvodiť z množného čísla jednotné číslo.

Jednoslabičné slová, ktoré sa nachádzajú v druhej úlohe.

psy – pes

pávy – páv

pásky – pás

Posledná úloha

Odpoveď je v ilustrácii.

Téma: Kto je silnejší?

s. 83

Úloha: Vyvodiť *n*, *N*.

Motivačná úloha: Ako sa hrávate na dvore? Stalo sa ti, že si si zašpinil alebo roztrhal nohavice? Hlásajte slovo *nohavice*. Čo počujeme na začiatku slova? Učiteľ napíše zväčšené tvary tlačeneho *i* písaného nového písmena. Vyvodenie slabík: *na*, *no*, *nu*, *ny*. Žiaci hovoria slová, v ktorých tieto slabiky počujú (noha, nohy, nos, nožnice atď.). Upozorní na mäkkú výslovnosť *ni*, *ne*.

Práca so šlabikárom

Písmeno *N* obsahuje viacero detských mien. Na tejto strane sa rozširuje slovná zásoba. Nové mená sa precvičujú v zábavných vetách. Učiteľ pripne nové písmeno deťom, ktoré ho majú vo svojom mene. Žiaci v tomto období dokážu analyzovať nové písmeno *i* v strede slova.

TIP: Text obsahuje zámerne aj mäkké slabiky. Ak sa však žiaci oboznamujú s výslovnosťou priebežne pri písmenách *n*, *t*, *d*, *l*, pravopis sa im po celý rok pripomína. Mäkké slabiky píšú bez problémov správne.

Téma: Pracovná strana

s. 84

Na zväčšených tvaroch sa nacvičujú nové písmená viacnásobným prechádzaním farebnými ceruzkami po vzoroch.

1. úloha: Je zameraná na dokonalé osvojenie písmen *n*, *N*. Pod obrázkami treba zakrúžkovať správne písmeno.

2. úloha: Na predchádzajúcej strane sú mená detí s písmenom *n* v tlačenej tvare. V tejto úlohe čítajú mená napísané písaným písmom a zároveň je to čítanie s porozumením. K obrázkom postavičiek priradujú dievčenské a chlapčenské mená.

3. úloha: Je zameraná na tvorenie nových slov zo slovného základu predponami, žiaci zároveň spájajú rovnaké dvojice slov.

Téma: Noviny

s. 85

Úloha: Vyvodiť ďalšie slová s *n*, *N* a trojslabičné slová.

Motivačná úloha: Prečo ľudia čítajú noviny? Čo sa dozvedia? Kedy čítajú? Sú noviny aj pre deti? Ktoré detské časopisy poznáš?

TIP: Učiteľ prinesie viac druhov novín a detských časopisov. Žiaci čítajú názvy a vyberajú tie, ktoré poznajú. V triede sa môže urobiť stála výstavka detských časopisov. Žiaci môžu doniesť prečítané časopisy a cez prestávku alebo v ŠK si ich vymieňajú.

Vyvodenie nových slov

Učiteľ napíše pred očami detí slová (z viet na s. 85) na tabuľu alebo ich skladá na magnetickú tabuľu zo slabík s pomocou žiakov.

TIP: Odporúčame pripravovať si na vyučovanie počas celého školského roka nové slová zložené z farebných slabík i napísané ako celok písaným písmom na kartičky. Možno ich použiť pri vyvodzovaní, precvičovaní, v práci v dvojiciach i skupinách.

Jednotlivé slová žiaci vyhľadávajú podľa cielených pokynov na tabuli. Tvoria vety s použitím nových slov. Vyhľadávajú ich vo vetách v šlabikári.

Práca so šlabikárom

Po nacvičení techniky čítania viet zo šlabikára sa žiaci orientujú v texte pomocou rôznych problémových otázok. Napríklad: Vyhľadaj a prečítaj vetu o Elene. Ktoré vety sú veselé, vážne? Učiteľ číta zmenenú vetu, žiaci opravujú. Napríklad: Ujo Milan je mladý pán.

TIP: V texte je slovo **časopisy** s písmenom **č** v rastru. Túto vetu nedáva učiteľ čítať najslabším žiakom. Šikovným žiakom nerobí problém uhádnuť význam slova s neprebraným písmenom.

Téma: Prišla zima

s. 86

Úloha: Vyvodiť z, Z a slová s predložkami v, na.

Motivačná úloha: Rozhovor o zime, charakteristika. Zvieratá v zime. Pieseň o zime spojená s pohybom.

Riadený rozhovor

Zo slova *zima* analýzou vyvodiť nové písmeno a zväčšené napísať na tabuľu v spojitosti s písanými tvarmi. Pripnutie nových písmen žiakom, ktorí majú v mene z, Z. Demonštračné i manipulačné skladanie slabík s novým písmenom. K novým farebným slabikám predkladaním a prikladaním známych slabík skladať nové slová.

Zi□□	ze□	□oz	za□□	□za□
zima	zem	voz	zajo	ozaj
v zime	na zemi	na voze		
□□zú	□□zí	□le		
vezú	vozí	zle		

Podobne vyvodíme všetky nové slová použité vo vetách na tejto strane.

Práca so šlabikárom

Pozorovať ilustrácie – vyjadrujú obsah nového textu. Na vyvodzovacej strane sú jednoduchšie vety a kratší text s cieľom upevniť nové písmeno.

Práca v dvojiciach

Žiaci sedia so zatvorenými očami, učiteľ odopne z magnetickej tabule kartičky s novými slovami a rozdá ich dvojiciam. Po prečítaní slova dvojice rozhodujú, ku ktorým pripraveným obrázkom priradia svoje slovo. Na tabuli sú obrázky zimy, zimného stromu, zajaca, chlapca, saní. K jednému obrázku môžu pripnúť aj viac slov. Napríklad:

sane

(zima, vezú, vozí)

zima

(zima, zasa, závej, záveje)

Nové slová sa precvičujú vo vetách, ktoré obsahovo súvisia s učivom prírodovedy.

Téma: Pracovná strana

s. 87

Úloha: Precvičiť nové písmená v slove.

Tvary nových písmen sa upevňujú prechádzaním farebnými ceruzkami po zväčšených vzoroch. Pred riešením pracovnej strany opakujú žiaci z demonštračných kartičiek nové slabiky i slová z predchádzajúceho dňa. Skladajú nové slová z manipulačných kartičiek k obrázkom z pomôcky v prílohe šlabikára.

TIP: Z prílohy vystrihnúť len kartičky hodiace sa k slovnej zásobe na strane 86 – 87.

Relaxačné cvičenie

Báseň, pieseň o snehuliakovi spojená s pohybom.

Didaktická hra

Na tabuli alebo veľkom papieri je nakreslený snehuliak. Žiaci snehuliaka obliekajú.

Na hlavu mu dokresľujú (dávajú) zimnú čiapku, na ruky rukavice.

Aké? (zimné)

Na krk šál. Aký? (zimný)

Na nohy topánky. Aké? (zimné)

Do ruky metlu.

Hra je prípravou na riešenie úlohy na pracovnej strane o snehuliakovi, ktorá je zameraná na čítanie slov s dvomi podobnými písmenami v strede slova *m*, *n*. Žiaci spájajú oblečenie snehuliaka s vhodným slovom.

Prvá úloha je jednoduchá. Z viac slabík zložia zmysluplné slovo (zima). V druhej úlohe z viac slabík zložia tri slová (loží, vozí, vezú). Posledná úloha je hra s písmenami. Podľa čísel vpisujú označené písmená do štvorčekov, vznikajú nové slová.

Skupinová práca

Obrázok snehuliaka a zimnej krajiny postrihaný ako puzzle. Na opačnej strane jednotlivých častí sú napísané slová. Žiaci majú pred sebou predlohu s prvou, druhou alebo tretou slabikou v jednotlivých častiach. Podľa slabík hľadajú správne slovo na jednotlivých častiach obrázka a ukladajú ich na predlohu obrázkovou stranou hore. Ak položili všetky časti obrázka so slovami na správne slabiky v predlohe, poskladajú obrázok.

TIP: Žiaci sa nesmú pozeráť na obrázok, ale na slovo.

Pracovná strana je zábavná, nenáročná. Po predchádzajúcej príprave ju vyriešia všetci žiaci.

Téma: Zimné športy

s. 88

Úloha: Precvičiť z, Z v nových slovách. Vyvodiť trojslabičné slová.

Motivačná úloha: Radosť zo sánkovačky, lyžovačky, guľovačky. Zimná pieseň s pohybom vyjadrujúcim sánkovanie, lyžovanie, guľovanie.

Vyvodenie nových slov

Nové slová sa vyvodzujú podobnými metódami a formami práce ako pri predchádzajúcich písmenách. Použijú sa demonštračné kartičky so slovami a obrázky korčúl, lyží, sánok. Žiaci pridávajú slová podľa významu k obrázkom. Jeden obrázok vyjadruje aj viac slov. Napríklad: Postavička dievčaťa a chlapca, pridajú sa k nim mená (Zuza, Lujza, Lojzo, ale aj slová vozím sa, vozíme sa). Tieto isté slová sa môžu použiť aj k obrázku saní. K obrázku *lyže* pridať slovo *zapína*, *zapínaj*. Text o zimných športoch obsahuje viac viet. Pracuje sa diferencovane. Vety dávajú podnet na rozvoj techniky čítania šikovným žiakom. Slabší žiaci si môžu vybrať len vyznačenú časť textu. Pozornosť venovať slovu *sneh* (písmeno *h* je v rastrí).

V závere hodiny zábavná práca s textom (žiaci hľadajú slová z viet na kartičkách). Čítajú vetu, ktorá sa im najviac páči.

Téma: Pracovná strana

s. 89

Úloha: Čítať s porozumením.

Ilustrácia na pracovnej strane je sugestívna, zimná. Zimná tematika dáva podnety i pre hodiny výtvarnej výchovy. Úlohy sú tvorivé, zamerané na čítanie s porozumením. Riešenie odpovedí treba hľadať v stĺpcoch slov.

V druhej úlohe žiaci skladajú zo slabík mená a zároveň ich píšú. Ako pomôcku môžu použiť predchádzajúce dve strany šlabikára.

Tretia úloha rozvíja logické myslenie žiakov a čítanie s porozumením. Vhodné slová pri riešení jednotlivých úloh môžu žiaci podfarbiť alebo ceruzkou spojiť do vety.

Posledná úloha je zameraná na tvorenie nových slov prečiarknutím jedného písmena v základnom slove.

Téma: Naše báby

s. 90

Úloha: Vyvodiť *b*, *B* a slová s novým písmenom.

Motivačná úloha: Hry dievčat s bábikami. Rozhovor o najmilšej bábike. Ako ju uspávať. Zaspievanie uspávkanky.

Vyvodenie písmena *b*

Vyvodeniu a precvičeniu treba venovať mimoriadnu didaktickú a metodickú pozornosť!

V každej triede môžu byť žiaci, ktorí si v neskoršom období mýlia písmeno *b* s písmenom *d*.

TIP: *Odporúčame vyvodiť písmeno a slová pridávaním ku skutočnej bábe a bábam na učiteľskom stolíku. Ešte vhodnejšie je, ak si deti prinesú svoju bábu a v skupinách a dvojiciach spoločne s chlapcami vyhľadávajú z viacerých písmen písmeno **b**. Nezabúdame na označenie detí, ktoré majú vo svojom mene písmeno **b**, **B**.*

Nové slová sa vyvodzujú na demonštračných a manipulačných kartičkách. Najvýhodnejšie sú kocky. Na tejto strane sa vyvodzujú slová nenáročné na čítanie. Venuje sa pozornosť zapamätaniu nového písmena. Čítajú sa dvojice slov so zmeneným posledným písmenom. (Otočením kocky sa ľahko zmení posledné písmeno v slove, čím vznikne z jednotného čísla množné a podobne. Napríklad: *bába*, *báby*, *bosá*, *bosé*...) Dôležité je upozorniť na *y* v slove *báby*, *belasý* (vysvetliť význam).

Práca na magnetickej tabuli

K obrázkom sa prikladajú slová. Stupeň náročnosti je v odhalení drobných odlišností v slovách.

Napríklad: – *belasé* pridávajú k papučkám alebo rukavičkám, *belasý* ku kočíku alebo klobúku, *bába* k jednej bábike, *báby* k dvom.

Didaktická hra

Deti majú hlavu položenú na stolíku, učiteľ vymení obrázky a slová. Žiaci ich spájajú do správnych dvojíc. Nové slová uložené v stĺpcoch alebo riadkoch v tlačenej i písanom tvare čítajú z tabule (aj bez obrázkov).

TIP: Pozornosť v triede sa udržiava lepšie, ak sa deti navzájom vyvolávajú k tabuli.

Práca so šlabikárom

Čítanie viet sa nacvičuje podobne ako na predchádzajúcich stranách rôznymi zábavnými otázkami a vyberaním viet.

Téma: Pracovná strana

s. 91

Úloha: Moja bába sa volá... Upevniť a precvičiť písmená *b*, *B* v ďalších slovách.

Motivácia: Dievčatá majú báby, chlapci bublifuk.

Riadený rozhovor: Ako sa mamička stará o bábätko? Ako sa zabávaš s bábikou?

Práca na magnetickej tabuli

K základnej slabike *ba* sa pridávajú ďalšie slabiky *be*, *bo*, *by*, *bu*.

Práca v dvojici (približne 10 min).

Dievčatá majú bábu, vozík, fľašu na kŕmenie... Učiteľ *prifúkne* chlapcom papierovú bublinu so slovom v písanom tvare. Chlapci *prifúknu* slovo k skupine dievčat a spoločne vyjadrujú činnosť: Ak je na bubline napísané *bábe*, dávajú jej cumlík alebo piť. *Bábo* prebaľujú, *bábu* uspávajú, vozia, pri *bába* vymyslia meno.

Samostatná práca

Žiaci farebnou ceruzkou prechádzajú po tvare písmen a upevňujú si ich. Ďalšie úlohy si vyberajú diferencovane.

Posledná úloha

Odpoveď v ilustrácii – čítanie s porozumením.

TIP: Učiteľ môže z triedneho fondu kúpiť balóny alebo bonbóny... Žiaci majú z písmena *b* nezabudnuteľný zážitok

Téma: Starostlivosť o zuby

s. 92

Úloha: Čítanie nových slov s *b*, *B*.

Motivačný rozhovor: Návšteva zubného lekára, skúsenosti s mliečnym chrupom.

TIP: Vhodné je názorne upozorniť na správnu zubnú kefku a správne umývanie zubov. Spojiť hodinu slovenského jazyka s hodinou prírodovedy do blokového vyučovania.

Riadený rozhovor

Nové slová so zubnou tematikou sú zostavené do dvojíc. Úlohou žiakov je určiť: Ktorá dvojica slov obsahovo súvisí a prečo? Ktoré slová majú rovnakú slabiku? Ktoré slová majú iné len jedno písmeno? Pri vyvodzovaní slova *zub* treba najskôr vyvodiť množné číslo *zuby* (spodobovanie spoluhlásky *b*).

Práca v dvojici

Diferencovane: menej zruční žiaci priradujú nové slová k obrázkom z pomôcky v prílohe šlabikára. Šikovnejší skladajú vety.

Práca so šlabikárom

Vety sú zamerané na precvičenie nových slov a na výchovu k zubnej hygiene.

TIP: Čítanie textu sa môže spestriť dramatizáciou. Určiť vety pre rozprávača, otca, mamu, zubného lekára, Bela.

Práca v skupinách

Dramatizácia návštevy u zubára (chorý zub, zdravé zuby...)

Téma: Pracovná strana

s. 93

Úloha: Precvičiť *b, B* v novej slovnej zásobe.

Riešeniu úloh na pracovnej strane predchádzajú prípravné činnosti so slovami na kartičkách a obrázkami na magnetickej tabuli. Pracovná strana obsahuje nové nevyvodené slová, s ktorými sa musia žiaci vopred oboznámiť. Formy práce zvolí učiteľ podľa čitateľskej zručnosti žiakov. Nové slová sa môžu, ale nemusia skladať pred očami žiakov. Učiteľ použije obrázky alebo skutočné predmety, čo je prítťažlivejšie.

(Napríklad: Vyberie svoj mobil, banán, nafúka balón, udrie na detský bubienok. Ukáže na oblečenú blúzku.) Žiaci vyberajú vhodné slová k predmetom z kartičiek alebo slov napísaných na tabuli.

Obmenou môžu byť slová rozdane žiakom. K učiteľovi

prídu žiaci, ktorí majú na kartičkách vhodné slová k predmetom. To isté slovo môžu mať viacerí žiaci napísané v tlačenej i písanej forme.

Didaktická hra

Domino. Žiak hľadá obrázky a slová.

Žiak prečíta slovo, vyhľadá obrázok saní, kde je zas napísané iné slovo, priloží ho k slovu, vytvorí sa reťaz, ktorá sa končí slovom balón.

Práca so šlabikárom

1. úloha – obrázok spoja s vhodným slovom a zároveň napíšu.

2. úloha je zameraná na vyznačenie vhodného slova do vety.

3. úloha – žiaci vyznačujú dvojice mien dievčat s písmenom *b*.

Riešenie poslednej zábavnej úlohy je previerka pozornosti a logického myslenia.

Je nenáročná na čítanie slov. Obsahuje známe jednoduché slová.

Téma: Nový televízor

s. 94

Úloha: Vyvodit' písmeno *t, T*.

Riadený rozhovor: Ktoré programy rád pozeráš? Kedy pozeráš? Prečo sú večerné programy určené pre dospelých? Televízia a žiarenie. Deň bez televízie. Nepriaznivý vplyv na detský organizmus...

Nové slová a vety sú zamerané na tému *televízor*. Posledné písmeno *r* všetci žiaci ešte nepoznajú, preto je v rasti. Označíme deti, ktoré majú vo svojom mene nové písmeno. Nezabudnúť na vysvetlenie slova *anténa*! Pri vyvodzovaní slabík s písmenom *t, T* upozorniť na mäkkú výslovnosť *tí, te*. (Vysvetlenie je pri predchádzajúcej mäkkej slabike *ne, ni*).

Slová so skupinou spoluhlások: sto
 stojan
 stojí

Je potrebné vyvodit' pred očami detí predložením písmena *s* pred slabiku *to* a slovo rozširovať pridávaním slabík. Žiaci môžu nové slová skladať a pridávať k obrázkom na magnetickej tabuli i s manipulačnými kartičkami z kartónovej pomôcky šlabikára.

TIP: Na spestrenie hodiny môže učiteľ k slovu *sto* pripísať číslicu alebo pridať papierovú bankovku.

Po oddychu môžu podľa určeného kľúča vyhľadať nové slová napísané na tabuli. Napríklad: Nájdi slovo, ktoré pomenuje otca, nábytok, chlapca, ktorý nesedí atď. Čítanie textu po dôkladnom nacvičení nových slov nerobí žiakom problém. V závere hodiny riešia zábavnú problémovú úlohu o anténe v spodnej časti strany.

Téma: Pracovná strana

s. 95

Úloha: Nácvič nových slov s *t*, *T*.

Nové písmeno sa upevňuje na pracovnej strane prechádzaním farebnými ceruzkami po zväčšených tlačných tvaroch.

Ďalšie štyri obrázky tvoria problémové úlohy o stupienok náročnejšie. Na riešenie úlohy potrebujú dva kroky: 1. najskôr zložiť nové slová s rovnakou poslednou slabikou a 2. vybrať si vhodné slovo k obrázku.

TIP: Riešeniu problémových úloh môže, ale nemusí predchádzať príprava na tabuli. Záleží na rozhodnutí učiteľa.

Didaktická hra

V poslednej úlohe nájdu žiaci hru so slabikami, v ktorej z rôznych prvých slabík a rovnakej druhej slabiky skladajú dievčenské mená. Chlapčenské mená s písmenom *t* spájajú do rovnakých dvojíc a vyberajú vhodné meno pre sestričku alebo bračeka.

Relaxačné cvičenie

V závere hodiny môžu kartičky s menami triediť na tabuli alebo v oddychovom priestore triedy na dievčenské a chlapčenské.

METODICKÉ POZNÁMKY K ŠLABIKÁRU II. časť

Téma: Návšteva

s. 2

Úloha: Vyvodit' slová s *t*, *T*.

Motivačný rozhovor k textu: Teta prišla na návštevu novým autom. Rodina ho obdivuje.

- Opakovanie slabík s písmenom *t* s dôrazom na *te*, *ti*.
- Vyvodenie slova *teta*.
- Skladanie nových slov na demonštračných a manipulačných kartičkách.

Didaktická hra

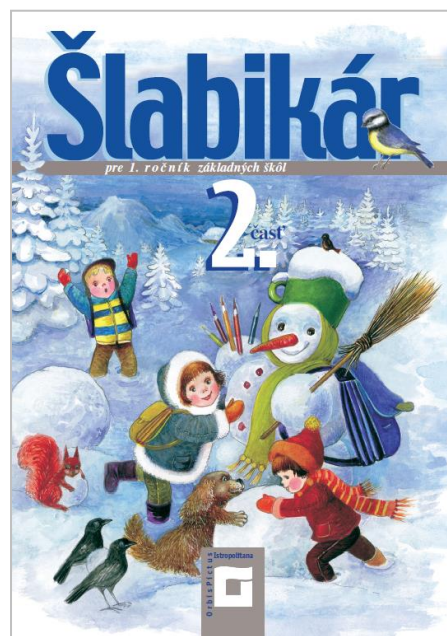
Vyhľadávanie rovnakých slov napísaných v tlačenej i písanej tvare.

TIP: Učiteľ drží v ruke kartičku s tlačenej slovom a pridáva rôzne nové vyvodené slová napísané písanej písmom. Ak pridá rovnaké slovo, žiaci zatlieskajú. Možno použiť magnetickú tabuľu alebo žiaci držia v ruke kartičky a navzájom vyhľadávajú dvojice s rovnakým slovom. Z nových slov môžu skladať vety. Učiteľ vo vetách nahradí iné slovo. Žiaci hľadajú zmenu a vetu logicky doplnia.

Môžeme využiť žartíky. Napríklad: *Tato naleje blato.*
Auto umyje Tóna.
Beta víta auto.

Práca so šlabikárom

Text je nenáročný. Je dôležité, aby sa pri čítaní viet vystriedali všetci žiaci, každý číta len jednu vetu. Udržiava sa tým pozornosť a ľahšia orientácia. Nezabudnúť na intonáciu opytovacej vety. V závere hodiny využiť orientáciu v texte podľa pokynov učiteľa. Napríklad: Nájdi vetu o tatovi. Nájdi vetu o tete.

Téma: Nehoda na ceste

s. 3

Úloha: Nácvič trojslabičných a štvorslabičných slov s *t*.

Motivačný rozhovor: Nehody, ich príčiny, predchádzanie nehodám.

TIP: Odporúčame realizovať len 3 – 4 minúty.

Nové slová odporúčame vyvodzovať pred očami detí zo známeho slovného základu predkladaním a pridávaním kartičiek s farebne napísanými slabikami.

Napríklad: solí
nasolí
nasolili

Slová môžeme vyvodit' aj postupným pridávaním slabík na tabuľi.

Napríklad:

z	a	t	ú	l	a	l
---	---	---	---	---	---	---

alebo slovo máme napísané na *papierovej skladačke* a postupne odkrývame jednotlivé slabiky.

Práca so šlabikárom

V prvej úlohe treba upozorniť na písmeno *r* v slove zrazili. Aby žiaci našli riešenie, musia prečítať oba stĺpce slov a vyznačiť vhodné slová.

Pri riešení poslednej úlohy odporúčame prečítať spoločne všetky slová, ale nekomentovať. Až po vyriešení individuálnej práce skontrolovať a spoločne doplniť vynechané slová.

TIP: Šikovní žiaci nájdu až 6 riešení. Niektorí budú možno trvať na označení slov *blato* a *pes*. Treba pochváliť i slabších žiakov, ktorí našli menej riešení.

V závere hodiny spoločne skontrolovať pracovnú stranu a dodatočne vyznačiť všetky možnosti riešenia.

Téma: Nový byt

s. 4

Úloha: Čítať nové slová s *t*.

Riadený rozhovor: O bývaní, sťahovaní. Čo to znamená?

Vyvedeniu nových slov predchádza čítanie slabík z kartičiek, ktoré drží učiteľ v ruke. Pred kartičky so slabikami *ta*, *to*, *tu*, *te* predkladá písmeno *s*. Ak je v učiteľovej ruke vždy len jedna slabika so skupinou spoluhlások, žiakom sa zafixuje lepšie. Ľahšie sa orientujú pri čítaní nových slov.

Práca na magnetickej tabuli

K novým slabikám pridáme známe slabiky a vzniknú slová. Napríklad: *sto-ly*, *ste-na*, *ste-ny*, *stú-pa-me*.

TIP: Zrakové vnemy zamerané na jedno slovo sú veľmi dôležité. Odoberaním a pridávaním slabík na kartičkách priamo pred očami detí si žiaci nové slovo natrvalo zapamätajú. Bez problémov čítajú tieto slová v texte. Pozor na slovo *postele* a *mesto*.

Práca so šlabikárom

Text a vety na s. 4 môže učiteľ využiť na diferencované vyučovanie podľa vlastného uváženia.

TIP: Odporúčame diferencovane pracovať s kartičkami a obrázkami v prílohe šlabikára. Slabší žiaci pracujú s menším počtom obrázkov a slov. Čítanie slov s predložkami je uľahčené tým, že sa vybrali slová, v ktorých sa nemení prvá slabika. Nezabudnúť vysvetliť slovo **panelov**.

Didaktická hra

Nové slová, ktoré učiteľ odopne z magnetickej tabule, rozloží v oddychovej časti triedy. Žiaci pracujú v dvoch skupinách (napr. chlapci a dievčatá). Chlapci dostanú nákras sťahovacieho auta a dievčatá nákras ulice. Chlapci vyberú slová, ktoré vyjadrujú predmety sťahovania a naložia do auta (*stoly*, *postele*, *stojan*, *stojany*...). Dievčatá vyberajú slová *most*, *mesto*, *stena*, *steny*, *byť za mostom*, *v meste*...

Téma: Pracovná strana

s. 5

Úloha: Čítanie s porozumením.

Vyvedením spoluhlásky *t* sa v značnej miere rozširuje slovná zásoba žiakov v spojitosti s prebranými písmenami. Pracovná strana obsahuje nové slová i slová vyvedené na predchádzajúcej dvojstrane. Odporúčame zopakovať slová s písmenom *t* z minulých hodín. Samostatnej práci predchádza spoločné čítanie slov na s. 5 bez riešenia a odpovedí na otázky.

Práca so šlabikárom

1. úloha – spojiť obrázok s vhodným slovom, zvládnu všetci žiaci.
2. úloha – vyznačiť slová, ktoré vyjadrujú odpoveď na otázku: Jeme to?

Pri riešení druhej úlohy vyznačením správnych slov k obrázkom učiteľ monitoruje, ako si žiaci osvojili písmeno *d*. Tretia úloha je zábavná, zameraná na čítanie s porozumením.

Téma: Hry s loptou

s. 8

Úloha: Precvičiť *d*, *D* v menách a nových slovách.

Riadený rozhovor: Loptové hry (námet je deťom veľmi blízky).

Pod každou postavou je napísané meno s písmenom *D*. Žiaci čítajú mená a vety, kto komu prihráva loptu. Strana sa môže využiť na diferencované čítanie. Nezabudnúť na vyvodenie nových slov so skupinou spoluhlások:

pa-dol (chlapec)	dos-tal	do-nes
pad-la (dievča)	dos-tala	po-daj

Didaktická hra

Pri tejto téme sa dá použiť veľa vhodných hier zameraných na nácvik nových slov. Napríklad: Žiaci majú pripnuté mená s *d*, *D* v tlačenej i písanej tvare. Je vhodné požičať si viac lôpt z kabinetu TV. Loptu si prihrávajú:

- ▶ dvojice so zhodnými menami,
- ▶ dvojica – s dievčenským a chlapčenským menom,
- ▶ ľubovoľné dvojice.
- ▶ Žiaci stoja v rade. Jednotlivec prihráva prečítaním pripnutého mena buď v následnom poradí alebo si meno vyberie.

Téma: Pracovná strana

s. 9

Úloha: Samostatné rozhodovanie.

Pracovná strana má jednoduché úlohy zamerané na čítanie s porozumením. Odpoveď vybrať z dvoch možností v slovnom vyjadrení pomocou ilustrácie. Správnu odpoveď napísať. Žiakom pribudli úlohy na ďalšom stupienku náročnosti. Nácvik situácií, v ktorých sa treba samostatne rozhodovať a vyjadrovať na základe logického myslenia.

1. úloha – si vyžaduje dve odpovede.

TIP: *Odporúčame neupozorňovať na dve riešenia. Zaujímavé budú zistenia pri záverečnej kontrole a hodnotení správnych odpovedí.*

Posledná úloha – (známa pieseň napísaná veľkými tlačenými písmenami v spojitosti s kaligrafiou) má za cieľ tiché prečítanie textu, neprezradenie tajomstva. Iba v závere hodiny, keď väčšina žiakov uhádne, pieseň zaspievať. V texte upozorniť na mäkčeň v slove *medved'*.

Téma: Vianoce

s. 10 – 11

Tieto strany sa vyberú z poradia v učebnici a zaradia podľa termínu vianočných sviatkov. Sú to len motivačné strany!

TIP: *Druhá časť šlabikára je vždy dodaná do škôl pred vianočnými prázdninami. Učiteľ môže druhú časť šlabikára rozdať deťom ako pozornosť vopred, posledný deň pred prázdninami.*

Vianočné texty sa čítajú spoločne, navodia vianočnú atmosféru. Po prázdninách si môžu žiaci na s. 11 zaspomínať na Vianoce.

Úloha: Vyvodiť c, C.

Motivačný rozhovor:

Prechladnutie a chrípka. Ako sa správame pri chorobe? Navštevujeme chorého pri chrípke? Čo nás vylieči? Čo sú vitamíny? Akú formu poznáš? Keď ste chorí, pijete čas s *citrónom*?

- Vyvodenie c, C analýzou slova *citrón*.
- Hovorenie slov s písmenom c:
 - ▶ na začiatku slova (cibuľa, cesnak, cukor...),
 - ▶ na konci slova (otec, palec, pec, kopec, valec...),
 - ▶ v strede slova (záclona, ocot, vajce...).
- C v menách detí. Pripnúť nové písmeno žiakom, ktorí majú v mene C.
- Vyvodenie slabík s c, C na demonštračných a manipulačných kartičkách. Aj opačné slabiky – ac, ec, oc a slabiky ces, jác, tec...
- Čítanie z kartičiek (kartičky sa použijú pri vyvodení nových slov, pri opakovaní, precvičovaní na ďalších hodinách, pri didaktických hrách, pri práci s obrázkami).

Práca na magnetickej tabuli

Analýza obrázkov so zameraním na umiestnenie nového písmena v názvoch na začiatku, na konci slova a v strede slova. Výber obrázkov znázorňujúcich veci, v ktorých je vitamín C. Pridávanie obrázkov k slovám na kartičkách. Na kartičkách sú všetky nové slová a mená zo strany 12. Okrem nácviku čítania slov žiaci pracujú v skupinách, jednotlivo i pri tabuli, riešia problémové úlohy. Napr.: Vyberte slová, ktoré vyjadrujú hračky, zeleninu, ovocie, sladkosti.

TIP: Vety v šlabikári sú tematicky zamerané na učivo prírodovedy v zimnom období – chrípka.

Úloha: Skladať nové slová a slabiky.

Farebnými ceruzkami prechádzať po zväčšenom tvare nového písmena. Príťažlivosť pracovnej strany tvoria názvy deťom najbližších plyšových hračiek a veselé problémové úlohy.

1. úloha – je zameraná na skladanie nových slov zo slabík, slová napíšu.
2. a 3. úloha – prečítať skupinku slov a vybrať správnu odpoveď. (Slabším žiakom pomôže aj ilustrácia.)

Úlohy na pracovnej strane by mali zvládnuť všetci žiaci. Učiteľ môže nerozhodným jednotlivcom poradiť, aby si našli odpoveď na s. 12 (orientácie pri riešení úloh).

Skupinová práca

- Prvá skupina nájde veci a osoby v triede, ktoré majú v názve c. (chlapec, nohavice, palec)
- Druhá skupina nájde veci, ktoré majú v názve b. (tabuľa)
- Tretia skupina nájde veci, ktoré majú v názve d. (dvere)

Úloha: Vyvodiť ďalšie slová s c, C.

Motivácia: Alica a Laco cestujú v zimnom nečase.

Riadený rozhovor: Zažili ste nepríjemné sneženie pri cestovaní autom? Potrebovali ste pomoc? Kto vám pomohol?

Práca na magnetickej tabuli

Vyvodenie mien a nových slov. Slová vyvodzujeme zo spoločného slovného základu pridávaním k prvej alebo druhej slabike.

ces — ta
ces — to

ces — tujú
ces — tuje

poli — ca
pali — ca
uli — ca
panvi — ca

TIP: Pri vyvodzovaní nových slov musí učiteľ pritiahnúť žiakov farebnosťou, väčším písmom, logickosťou, vtipným zaradovaním i rýmovaním (noc – moc). Každá vyučovacia hodina (výklad učiva) musí žiakov prekvapiť a upútať.

Relaxačné cvičenie

Lopatou odhrňame sneh a spievame zimnú pesničku.

Práca so šlabikárom

Vety sú výstižné, opisujú zimnú kalamitu, ktorú žiaci zažívajú v čase preberania tejto tematiky. Pri práci s textom v šlabikári využívať podnetné ilustrácie.

Samostatná práca

V závere hodiny použiť vyvodzovacie kartičky. Dvojice hľadajú určené slovo vo vetách v šlabikári.

Téma: Hádaj

s. 15

Úloha: Čítať predložkové spojenia

Úlohy na tejto strane sú o čosi náročnejšie. Odpoveď nie je skrytá v skupine slov, ale v nákrese. Úlohy dopĺňajú učivo o úrazoch. Problémové úlohy na pracovných stranách nielen rozvíjajú jazykovú zručnosť žiakov, ale spĺňajú i poznávací, náučný a výchovný cieľ prírodovedy. Hodiny sa prelínajú, čo vyhovuje veku žiakov.

V druhej časti pracovnej strany sú zábavné úlohy s dôrazom na pochopenie slov. Vhodné slovo žiaci označia farebne alebo ako vetu. Pred riešením pracovnej strany treba slová frontálne prečítať z kartičiek a zo šlabikára bez dôrazu na správne odpovede. Upozorniť treba na neprebrané písmená *k, h, l*, ktoré sú v rasti. Zo skúsenosti vieme, že žiaci písmená v tomto období už poznajú, lebo väčšina učiteľov vsúva do hodín slovenského jazyka krátke opakovanie abecedy z obalu šlabikára. I najslabší žiaci si tak zvyknú hľadať písmeno, ktoré nepoznajú, na vnútornom obale šlabikára. Posledná úloha, hádanka – má viac riešení. Žiaci tvoria a dopisujú slová podobne ako pri vyvodzovaní nových slov na strane 14 so spoločnou prvou alebo druhou slabikou.

TIP: Často sa stáva, že šikovní žiaci nie sú spokojní s doplnením jednej variácie slova, ale dopíšu všetky možnosti. Slabších žiakov treba znovu viesť k návyku: „Ak si nevieš rady, hľadaj riešenie na predchádzajúcej strane.“

Didaktická hra

Papierové snehové gule – hádzanie. V každej je zabalené slovo s písmenom *c*.

Téma: Koník – kováč

s. 16

Úloha: Vyvodiť *k, K* a slová s novým písmenom.

Motivačná úloha: Zážitky zo stretnutia s koníkmi. Pripomenúť význam slova *kováč*. Prečo podkúva koníky?

Písmeno *K* sa vyvodzuje na podklade piesne alebo básničky o kováčovi, koníkovi, podkove. Je dôležité vysvetliť význam týchto slov.

Práca na tabuli

Učiteľ vopred napíše na tabuľu farebne zväčšené tvary slabiky s písmenom *k*. S pomocou žiakov dopĺňa ďalšie slabiky.

Napr.: ko – ník
ko – níkovi
ko – pyto.

Môžeme písať i dvojice slov pridávaním zdrobnenín. Napr. kladivo – kladívko.

TIP: Žiaci sa veľmi tešia, ak môžu učiteľovi diktovať názvy zvierat, ktoré majú vo svojom mene **k**. Hodina je podnetná, žiaci sa predbiehajú, kto vymyslí a nadiktuje viac slov.

Slová z tabule sa nepoužívajú len na nácvik nového písmena, ale môžu byť spojené s rôznymi problémovými úlohami. Napr.:

- Vyhľadaj slová označujúce domáce zvieratá (koník, koza).
- Vyhľadaj názov veľmi pomalého živočicha (slimák).
- Vyhľadaj slovo, ktoré označuje zvieratko podobné koze, ale nežije doma (kamzík).
- Vyhľadaj názov zvierata, ktoré by ti nebolo príjemné stretnúť v prírode (vlk) a pod.

Didaktická hra

Opíš zvieru, ktorého názov je na kartičke (mimikou, rozprávaním, pantomímou).

Práca so šlabikárom

Slová a text na s. 16 sú nenáročné na techniku čítania. Dôvod: písanie písmena k je zložitejšie, žiak musí vynaložiť viac úsilia na zvládnutie písaných tvarov, preto sa nezaťažuje čítaním.

Téma: Pracovná strana

s. 17

Úloha: Vybrať vhodné slová.

Farebnými ceruzkami prechádzať po zväčšenom tvare nového písmena.

Úlohy na pracovnej strane sú zamerané na čítanie s porozumením. Sú nenáročné.

1. úloha – hádanka.
2. úloha – vybrať vhodné slovo na doplnenie vety.
3. úloha je slovná hra s písmenami. Prečiarknutím označených písmen vzniknú nové slová. Slabší žiaci sa orientujú a písmená vpisujú podľa farebných štvorčekov.

Téma: Bicykel

s. 18

Úloha: Čítanie nové slová s **k**.

Motivačný rozhovor: Kedy máš meniny, narodeniny? Ako sa oslavujú?

Aký darček si želaš na svoj sviatok? Kto si žela bicykel? Kto už má bicykel? Aký máš darček?

TIP: 1. Zopakovať názvy dní v týždni, napr. pomocou básne: *V pondelok sme nakúpili...*
2. Rozhovor zamerať na technickú stránku a zároveň pripínať nové slová na magnetickú tabuľu.

Čo nesmie chýbať na žiadnom bicykli? Prečo má brzdy, odrazové svetlá? Kde sa jazdí na bicykli?

Práca na magnetickej tabuli

Úvodný rozhovor vyžaduje viac času, ale ak je spojený s vyvodzovaním výrazov z textu, zároveň sa pútavo nacvičuje technika čítania nových slov.

TIP: Odporúčame podľa uváženia učiteľa a čitateľskej úrovne žiakov vybrať slová so skupinou spoluhlások a neplnovýznamové slová (predložky, spojky).

Práca so šlabikárom:

Text je náročnejší. Môže sa použiť na diferencované vyučovanie. Slabší žiaci čítajú časť, ktorú si vyberú.

V závere hodiny môžeme nové slová na kartičkách rozdať dvojiciam žiakov a ako učiteľ kladie otázky, žiaci prichádzajú pred tabuľu. Napríklad:

- Ktoré slovo označuje dopravný prostriedok?
- Ktoré slovo označuje predmet na šliapanie?
- Ktoré slovo označuje umiestnenie svetiel? (predné, zadné)
- Aké sú sklíčka? (odrazové)

Slová môžu žiaci vyhľadávať aj v texte.

V samostatnej práci riešia zábavné úlohy.

Pri riešení poslednej úlohy sa žiaci oboznamujú s pravidlami cestnej premávky a dopravnou značkou pre cyklistov.

Téma: Nákupy

s. 19

Úloha: Precvičiť *k* v nových slovách.

Motivačný rozhovor: Nákupy. Berú vás rodičia na nákupy? Kedy chodíte nakupovať? Čo nakupujete najčastejšie, čo najradšej? Ako sa nakupuje oblečenie, topánky...?

Práca na tabuli

Vyvodenie nových slov zo slovného základu. Nové slová sa vyvodzujú pridávaním farebných predpôn a prípon *k* vopred napísanému slovnému základu. Pozornosť venovať vyvodzovaniu slov so skupinou spoluhlások (spo-koj-ní). Formu vyvodzovania a precvičovania nových slov si zvolí učiteľ podľa vlastného uváženia.

TIP: *Osvedčila sa aktívna spolupráca žiakov. Na otázky: „Čo by si si kúpil na oblečenie?“ „Ktorý predmet má v názve k?“ nechať žiakom najprv čas na rozmyslenie. Potom žiaci učiteľovi diktujú slová, ktoré on napíše na tabuľu. Učiteľ sa zameriava na slová z textu na s. 19. Žiaci sú v tomto období už pomerne technicky vospeli v čítaní po slabikách, učiteľ si môže nové slová vopred pripraviť na kartičky, pripnúť na magnetickú tabuľu a žiaci vyberajú slová podľa pokynov učiteľa a určitej oblasti oblečenia.*

Didaktická hra

Chlapci dostanú zväčšený obrázok chlapca, dievčatá zväčšený obrázok dievčaťa. Vyberajú slová na kartičkách, ktoré sa hodia k chlapcovi a k dievčaťu, prípadne, ak rozdelí žiakov na štyri skupiny, vyberú názvy oblečenia pre mamu a otca.

Práca so šlabikárom

Čítanie textu. Po takejto príprave väčšina žiakov považuje čítanie za zábavu.

TIP: Čítanie zdramatizovať.

Téma: Kto čo kúpil

s. 20 – 21

Vyvodením písmena *k* sa rozšírila slovná zásoba žiakov. Písmeno *k* sa v slovách vyskytuje dosť často. Hoci žiaci poznajú iba polovicu spoluhlások, na výcvik čítania možno použiť nespočetne veľa slov z rôznych okruhov.

Úloha: Čítanie tlačeného i písaného textu a analýzu obrázkov (všetky majú vo svojom názve nové písmeno).

Rozdelené sú podľa okruhov, podľa spoločných vlastností. Obchod s hračkami, so zeleninou a ovocím, s textilom a obuvou, športové predmety. Žiaci zábavnou formou samostatne rozhodujú, spájajú mená s predmetmi, kto čo nakúpil v ktorom obchode.

TIP: Môžu vyjadriť aj všetky svoje tajné želania a predstavy. K niektorým menám priradia len jednu vec, iné mená spájajú s viacerými predmetmi. Majú čo robiť väčšiu časť hodiny.

V závere hodiny prezentujú svoje riešenia. Dvojstrana sa môže čítať v stĺpcoch a riadkoch bez udania predmetu nákupu.

TIP: Odporúčame pred začatím samostatnej práce frontálne prečítať stĺpce s menami i vecami pre uľahčenie práce pomalším a slabším žiakom.

Téma: Čo rád kreslím?

s. 22

Úloha: Vyvodíť *r*, *R* a slová so skupinou spoluhlások.

Riadený rozhovor: Čo rád kreslíš?

Didaktická hra: Zahrajme sa na robota (rozprávanie po slabikách).

Analýza slova *kreslím* robota, *kreslím* raketu, vyvodí sa písmeno *r*, *R*.

Práca na magnetickej tabuli

Pozornosť treba venovať vyvodu slabík s novým písmenom a so skupinou spoluhlások predkladaním a prikladaním písmen k základnej slabike. Žiakom sa otvorí cesta k bezproblémovému zvládnutiu techniky čítania na ďalších stranách. Získajú istotu v čítaní slabík so skupinou spoluhlások, sú pohotovejší. Napríklad čítanie slabík:

- ▶ *r* a samohláska
- ▶ *r* a predložená samohláska
- ▶ *r* a predložená spoluhláska (*ra*, *ár*, *krá*, *crá*, *drá*, *zrá*, *mrá*, *trá*...).

TIP: Nové slová je vhodné nacvičovať s papierovou skladačkou zakrývaním a odkrývaním jednotlivých častí slova. Výhoda: slová sa analyzujú na slabiky, dopĺňa sa časť slova, slovo sa číta ako celok.

Práca so šlabikárom

Zvláštnosťou strany 22 sú slová farebne i priestorovo rozdelené na slabiky. Pomáha to pri nácviku nových dlhších slov. Žiaci bez problémov zvládnu prečítanie slova so skupinou spoluhlások. Táto forma práce sa môže realizovať i pri čítaní viet v texte. Slabší žiaci si môžu dlhšie slovo alebo slovo skladajúce sa zo skupiny spoluhlások v texte podfarbiť. (Vyžaduje si to len slovná zásoba okolo písmena *r*, čo je prelomové obdobie v čítaní.) Text je rozdelený na tri časti. Umožňuje diferencovaný prístup.

Téma: Mená kamarátov a súrodencov

s. 23

Úloha: Čítať mená a ich zdobneniny s *r*, *R*.

Riadený rozhovor: O menách z okolia, ktoré majú v názve *r* alebo sa začínajú na *R*. Čí príbuzní (oco, mama, dedko, brat) majú v mene *r*, *R*? Označenie detí, ktoré majú v mene *r*, *R*.

Práca s kartičkami

Čítanie mien z kartičiek.

Práca na tabuli

Čítanie mien v stĺpcoch, v riadkoch.

Práca v dvojiciach:

Žiaci dostanú kartičky so základným tvarom mena a iní žiaci s jeho zdobneninou. Chodia po triede a hľadajú správnu dvojicu.

TIP: Dôležité je zadávať prítažlivé hry rozvíjajúce slovnú zásobu žiakov. Pozri úlohy na s. 23, kde je uplatnený ďalší stupeň náročnosti.

Práca so šlabikárom

V prvej úlohe spájajú žiaci mená chlapcov s ich zdobneninou. Druhá úloha je o stupienok náročnejšia. Medzi menami dievčat majú označiť mená, ktoré sa nehovoria v zdobneninách (Sandra, Erika, Laura).

Problémové úlohy

(písmená v kruhoch) rozvíjajú predstavivosť žiakov, precvičujú vtip. Žiaci môžu uplatniť vedomosti z obdobia, keď sa slová analyzovali ako príprava na čítanie a písanie. Úlohou žiakov je z písmen v kruhu zložiť meno.

TIP: Žiaci, ktorí úlohu ukončia skôr, môžu samostatne tvoriť hádanky a súťažiť, kto koľko mien rozdelí na písmená v nepravidelnom poradí.

Téma: Vysoké Tatry

s. 24 – 25

Úloha: Slová s *r*, *R*.

Motivácia: Zimná a letná dovolenka. Význam dovolenky na horách. Zážitky. Nahrávka piesne *Aká si mi krásna*, diapozitívy alebo obrázky Tatier.

Práca na tabuli

Vyodenie nových slov so skupinou spoluhlások osvedčenými metódami. Vhodné je slová pripisovať alebo skladať po slabikách pred očami žiakov.

Práca s kartičkami

Čítanie nových slov z kartičiek. Dvojice dopĺňajú na kartičkách chýbajúce slabiky v slove.

Práca so šlabikárom

Nácvik nových slov zo šlabikára (s. 24) a následné čítanie textu o Tatrách (s. 25). Po technickom zvládnutí textu sa môže precvičovať čítanie s porozumením osvedčenými metódami.

TIP: Učiteľ môže čítať vety so zmenenými slovami – zábavné čítanie. Napríklad: *Rastú tam komíny a borovice. Sú tam červené jazerá. Tu by sa nám zle bývalo.*

Práca v dvojiciach

V závere hodiny skladajú žiaci slová zo slabík na kartičkách. Súťažia, kto je rýchlejší. Dvojice môžu na zložené slovo vytvoriť i vetu alebo napísať, ktoré slová si pamätajú z textu na s. 24 a 25.

Téma: Pracovná strana

s. 26

Úloha: Názvy zamestnaní a remesiel. Čítanie viacslabičných slov.

Motivačná úloha: Čím by si chcel byť? Ktoré povolanie, remeslo poznáš? Čo robí pekár? Čo robí krajčír? Čo robí maliar?

TIP: Učiteľ drží pri týchto otázkach kartičku s názvom povolania v rukách.

Didaktická hra

Žiaci majú v rukách kartičky a učiteľ vyvoláva: Príde ku mne ten, kto má kartičku s povolaním toho, kto opravuje stroje. Ten, ktorý lieči ľudí. Ten, ktorý pečie chlieb...

Práca so šlabikárom

1. úloha – žiaci spájajú slovo s obrázkom. Upozorniť žiakov na posledné písmeno – zakončenie mužských povolání a remesiel (*r, k*).
2. úloha má viac riešení. Pred riešením úlohy treba slová spoločne prečítať, prípadne vysvetliť ich význam. Učiteľ pozoruje žiakov, môže ich upozorniť na viac riešení. Získava prehľad o rozumovej vyspelosti, logickosti myslenia, rozhodnosti a schopnosti komunikácie žiakov.

TIP: V závere hodiny je potrebné riešenie úloh vyhodnotiť a farebne doplniť možnosti riešenia, na ktoré žiaci zabudli.

Relaxačné cvičenie

Využiť hru na remeselníkov – pantomíma. Žiaci sa predstavujú prvým a posledným písmenom v slove.

Téma: Karneval

s. 27

Úloha: Čítať slová so skupinou spoluhlások *s, r, R*.

Motivácia: Karneval, fašiangy, kostýmy, masky, zážitky.

TIP: Strana motivačne i časovo zapadá do obdobia fašiangov. V škole býva karneval. V riadenom rozhovore žiaci rozprávajú o zážitkoch.

Vyvodenie nových slov

Čítaniu textu predchádza vyvodenie nových slov podľa osvedčených metód a foriem práce. Každý učiteľ má možnosť ľubovoľne si zvoliť najosvedčenejšie formy práce.

Práca so šlabikárom

V prvej časti strany sú ťažšie slová rozdelené na slabiky. Druhá časť textu má viacslovné vety. Učiteľ pracuje diferencovane.

TIP: Hodina slovenského jazyka sa môže v blokovom vyučovaní spojiť s hodinou výtvarnej výchovy. Žiaci nakreslia masku, ktorá sa im na karnevale najviac páčila, prípadne napíšu svoje predstavy a želania v súvislosti s karnevalom.

Téma: Nové šaty

s. 28

Úloha: Vyvodit' š, Š a slová s novým písmenom. Tvorenie slov predponami.

Motivácia: Nové šaty. Pri akej príležitosti ste dostali nové šaty? Kto šije šaty? Z čoho sa šijú? Čo znamená šit'? Videli ste niekoho šit'? Ako vie krajčírka zistiť veľkosť šiat?

TIP: Krajčírskym metrom odmerať žiakom objem pásu, rukáva, dĺžku sukne, nohavíc. Na praktických ukázkach s papierovým strihom vysvetliť nové slová s predponami (*ušije, zašije, našije...*). Túto motiváciu je najlepšie spojiť s hodinou prírodovedy do blokového vyučovania. V prírodovede je takáto téma v čase preberania písmena š.

V prvom ročníku je vhodné vyučovať jeden deň v určitom bloku s rovnakou témou. Každý zážitok tu evokuje lepšie zapamätanie písmena. V tomto prípade písanie mäkčeňa na písmeno š (nezabudnú ho napísať).

Vyvodenie nového písmena:

Nové písmeno vyvodíme zo slova *šije*. Dôležité je upozorniť na pravidlo, že š je mäkká spoluhláska. Píšeme k nemu *i, í*. Zábavnou formou zdôrazníme význam písania mäkčeňa. Vhodné je porovnať *s, š* v slovách:

miska – myška

usi – uši

škola – škola

Miska – Miška

Nové slová sa vyvodzujú pridávaním predpôň k slovnému základu šije (ušije, našije, prišije...). Slová a vety v šlabikári na s. 28 poskytujú oddychové a zábavné čítanie. Slabší žiaci vynaložia menej námahy pri nácviku, čím získajú sebedovetomie.

Pri čítaní viet treba upozorniť na rozkazovacie – príkazové vety ukončené výkričníkom!

Samostatná práca

Súťaž v dvojiciach alebo skupinách: Vymyslite a napíšte čo najviac slov so slovným základom *suší*. Predkladajte alebo prikladajte slabiky. Vysvetlite význam nového slova.

TIP: *Vyvodenie písmena š na tejto strane nie je náhodné. Po predchádzajúcich náročnejších slovách s r žiaci potrebujú oddychovejšie čítanie, pri ktorom získajú pocit úspechu.*

Téma: Hodina písania

s. 29

Úloha: Vyvodiť slová s š, Š. Rozkazovacia veta.

Riadený rozhovor: Hodina písania v triede. Ktorý predmet máš najradšej? Máš problémy pri písaní? Aké? Čo píšeš rád? Ako hodnotí tvoje písanie pani učiteľka? Čo rodičia?

- Vyvodenie nových mien so š, Š.
- Označenie detí.
- Vyvodenie nových slov zo slovného základu *píše* predponami.
- Mená a nové slová sú použité vo vetách s motiváciou na hodine písania. Text je žiakom obsahovo blízky, zábavný. Žiaci spoznávajú vo vetách podobné situácie ako na hodinách písania v triede.
- Nacvičuje sa pravopis a intonácia rozkazovacej vety.
- Samostatná práca môže byť diferencovaná. Slabší a pomalší žiaci vyhľadávajú nové slová zo slovného základu vo vetách (*píše*).
- Šikovnejší a pohotovejší žiaci dostanú pásik papiera s neúplnou vetou. Úlohou je dopísať meno podľa šlabikára.

Napríklad: _____ píše pomaly.
?

_____, dopíš slabiku!
?

TIP: *Žiaci si môžu pomôcť vyhľadaním príslušnej vety v šlabikári. Je to orientačná skúška pohotovosti, pozornosti a pamäti.*

Relaxačné cvičenie

V závere hodiny hovoria žiaci zážitky pri písaní (Kto píše pekne? Kto sa chce zlepšiť? Kto je nepozorný pri opisovaní?)

Téma: Čo nosíme do školy? Vieš? Nevieš?

s. 30 – 31

Úloha: Precvičiť slová so š, Š.

Riadený rozhovor: Čo má byť, čo nemá byť v školskej taške?

TIP: *Učiteľ požiada žiakov, či je niekto ochotný vyložiť veci zo svojej školskej tašky na lavicu. Spolužiaci rozhodujú, čo je vhodné a čo je nevhodné. Nezabudnú pochváliť poriadok v školskej taške, prípadne upozorniť na neporiadok.*

Didaktická hra

Učiteľ vyberá zo školskej tašky predmety a hračky – vhodné a nevhodné veci. Žiaci slová analyzujú. V druhej časti hry vyberá kartičky so slovami, ktoré obsahuje strana 30.

- ▶ Čítajú jednotlivci i skupiny.
- ▶ Čítajú potichu názvy vecí, ktoré nepatria do tašky, nahlas slová, označujúce predmety, ktoré nosíme do školy v taške.
- ▶ Tvoria pravdivé i nepravdivé vety. Napríklad: V školskej taške mám zošity. V školskej taške mám košík. Ak žiak povie pravdivú vetu, žiaci zatlieskajú.

Pracovná strana

obsahuje štyri úlohy. Riešenie zvládnu všetci žiaci po predchádzajúcej príprave. Úlohy sú kombinované čítaním tlačených slov s písanými. Správne riešenia sa najprv vyznačia, potom sa dopisujú do viet.

Posledná úloha – dopísať neúplné slovo. Pred riešením môže učiteľ použiť kartičky slov, ktoré vyberal v prvej časti zo školskej tašky tak, že deťom zakryje časť slova. Ústne dopĺňajú chýbajúce slabiky.

TIP: *Technika čítania slabikovaním je už na dobrej úrovni. Žiaci bez problémov zvládnu čítanie hádaniek na strane 31. Odpovede nájdú vo vtipnej ilustrácii kartičiek s bodkami a obrázkami. Hádanky majú žiaci veľmi radi. Ich čítanie nepocitujú ako učenie. Dvojstranu možno použiť i na diferencované čítanie.*

Nácvik intonácie opytovacej vety.

Téma: Anička a Janičko

s. 32

Úloha: Vyvodiť č, Ć a slov s novým písmenom.

Motivácia: Rozprávka *O psíčkovi a mačičke* (úryvok).

Riadený rozhovor

Kto ti doma číta? Kedy? Čítaš si i ty? Čo číta mamička? Čo ocko? Vyvodenie č, Ć analýzou slova *číta*. Upozorniť na pravidlo – č je mäkká spoluhláska, píšeme k nej vždy *i, í*.

Práca na magnetickej tabuli

- Čítanie písaných i tlačených slabík s písmenom č, s predkladaním samohlások i skupiny spoluhlások.
- Vyvodenie nových slov.

TIP: *Nové slová odporúčame mať na kartičkách. Žiaci sa pri frontálnom čítaní sústredia na jedno slovo v rukách učiteľa.*

Po pripnutí nových slov na magnetickú tabuľu žiaci triedia nové slová podľa určených okruhov:

1. časti tela (oči, ručičky, líčka...),
2. oblečenie (rukavička, čapička, papučky),
3. jedlo (čerešne, čučoriedky, kašička, čokoláda),
4. zvieratka (psíček, mačička, kozička...).

Práca so šlabikárom

Text je rozdelený na tri časti. Podľa uváženia učiteľa môžu jednotlivci trénovať len určitú časť. Pri frontálnom čítaní so všetkými žiakmi alebo pri čítaní jednotlivcov všetky vety sledovať!

Vety na precvičenie nových slov sú obsahovo zostavené tak, aby vychovávali k ohľaduplnosti, láskavosti k mladším súrodencom a ľuďom v okolí.

TIP: *Nové slová použité na vyvodzovacích stranách sú farebne rozdelené na slabiky (slabším žiakom uľahčujú čítanie), ale zároveň sa môžu využiť v predpríprave čítania, keď sa čítajú len farebné slabiky s novým písmenom. Slabší žiaci si môžu slovo (jedno, dve) podfarbiť vo vetách. Neodporúča sa však, aby všetky nové slová podfarbovali všetci žiaci.*

Relaxačné cvičenie

Zábavné čítanie v závere hodiny ponúka zároveň spätnú väzbu:

- ▶ Prečítaj vetu, ktorá sa ti páči.
- ▶ Prečítaj vetu o bračekovi (je ich viac).
- ▶ Učiteľ číta vetu, žiaci sa orientujú v texte, položia prst na určenú vetu.
- ▶ Učiteľ číta vetu a niektoré slovo prečíta nesprávne. Žiaci s nadšením opravujú. Napríklad: Časopis číta mamičku.

Téma: Čo je to?

s. 33

Úloha: Rozšíriť slovnú zásobu s písmenom č.

Motivácia: Cvičenie na známu básničku z prípravného obdobia: *Len čo vstanem z postele, zacvičím si vesele.*

Sluchová analýza

Žiaci hovoria básničku ešte raz tak, že slová, v ktorých nie je č, hovoria potichu. Slová, v ktorých je č, hovoria nahlas (zacvičím, vyskočím...).

Práca na magnetickej tabuli

Tvorenie nových slov zo slovného základu (skoč) predponami. Pri tabuli sa striedajú skupiny žiakov, pridávajú predpony na kartičkách a čítajú nové slová.

Práca so šlabikárom

1. úloha na pracovnej strane – žiaci čítajú stĺpec slov a vyberú vhodné slovo k obrázkom. V niektorom stĺpci nájdu i viac slov, ktoré sa významovo hodia.

Po predchádzajúcej príprave by mali úlohy na strane 33 zvládnuť všetci žiaci. Rozdiel je len v čase. Niektorí pomalšie čítajú, riešenie im trvá dlhšie, nájdu menej možností. Šikovní žiaci za ten istý čas vyriešia viac úloh, nájdu viac riešení.

Relaxačné cvičenie

(Spätná väzba) V závere hodiny môžu dostať hlavolamy s použitím slabiky *bič*:

ry ka ba ka

Téma: Maťo a Peťo sa zabávajú

s. 34

Úloha: Vyvodit' *t'*, *ť* a slová s novým písmenom.

Motivácia: Aké spoločenské hry doma hrávate? Čo je podstatou hry pexeso?

TIP: *Pripomenúť – tešiť sa z víťazstva, ale vedieť aj prehrať, neklamať a nehádať sa.*

Vyvodenie nového písmena:

Vyvodenie *t'*, *ť* zo slova *ťapkať*. Keď sa tešíme, *ťapkáme*. Riekanka: *Ťap, ťap, ťapušky* spojená s hrou.

Vyvodenie slabík s písmenom *t'* (*ta, to, tu*), upozorniť na *te, ti*, píšeme bez mäkčeňa, e, i zmäkčujú.

* Ak majú žiaci možnosť používať počítačovú učebňu a máte k dispozícii program *Detský kútik II a III*, je vhodné využiť ho ako motiváciu.

Práca v dvojiciach

Práca s pexesom: Učiteľ môže na kartičky dvakrát nakresliť obrázky – *ťava, kost', labuť*, čísllice 6, 5, 9, 16... Žiaci hrajú pexeso na magnetickej tabuli alebo v oddychovom kútiku triedy. Obmena – miesta obrázkov sú na kartičkách mená: *Peťo, Maťo* a slová s písmenom *t'*. Vytvárajú sa dvojice z tlačenej i písanej formy slov.

Práca so šlabikárom

Text na strane 34 žiaci zvládnu technicky dobre. Na vyvodzovacích stranách sú vety jednoduchšie. Nie je potrebné diferencovať. (Záleží však na rozhodnutí učiteľa, aké metódy a formy práce zvolí.)

Práca v dvojiciach

Žiaci dostanú kartičky s novými slovami, v ktorých chýbajú slabiky s novým písmenom. Slovo dopíšu a tvoria vety, ktoré pred tabuľou prezentujú.

Téma: Čo sa učíme

s. 35

Úloha: Upevniť *ť* na konci slova.

Motivácia: Čo sa najradšej učíš? Učíme sa len v škole? Čo sa učíš len doma?

Riadený rozhovor: Vyvodenie slov s písmenom *ť* na konci slova.

Práca s kartičkami

- Čítanie slov z kartičiek frontálne, celá trieda.
- Triedenie slov do určitých skupín podľa významu – ústne.
- Triedenie slov manipulačne.

Relaxačné cvičenie

Žiaci dostanú slová na kartičkách. Učiteľ dá do rôznych častí triedy nápisy: *škola, domov, telocvičňa, plaváreň, ihrisko, obchod, jedáleň*. Žiaci sa podľa významu slov na kartičkách rozídu po triede na stanoviská, označené nápismi.

Samostatná práca

Vyznačte slová, ktoré patria k otázke. Čo sa učíme doma? Čo sa učíme v zime? Čo sa učíme v telocvični? Čo sa učíme v škole? Čítajú slová v tlačenej i písanej forme. Samostatne sa rozhodujú. Odôvodňujú svoje rozhodnutia.

TIP: Často sa stáva, že slová, ktoré patria do jednej skupiny, priradia i k viacerým. Napríklad: slovo *počúvať* odôvodňujú, že *počúvať* musia v škole, doma, v telocvični atď. Radi odôvodňujú aj slovo *jesť*.

Didaktická hra

Hra na pravdu. V závere hodiny používajú žiaci nové slová v žartovných vetách – pravdivých i nepravdivých. Žiaci reagujú „pravda“ a „nepravda“. Napríklad: *Náš pes sa učí variť. Otec sa učí variť.*

Téma: Hokej

s. 36

Úloha: Vyvodiť *h, H* a slová s novým písmenom.

Motivácia: Hokejové prenosy v televízii (v tomto období bývajú majstrovstvá). Charakteristické znaky hokeja, čím sa hrá, kto z vás chodí na tréning dorastu?

Práca na magnetickej tabuli

Vyvodenie *h, H* zo slova *hokej*.

Mená, v ktorých je *h, H*.

- Čítanie slabík a skupiny spoluhlások s písmenom *h* (*ha, ho, hu, hy, hi, hr, hrá, hor, hre...*). Žiaci hovoria slová, v ktorých počujú slabiky (*hla-va/-sy, hroz-no, hrí-by*).
- Vyvodenie nových slov s tematikou hokej – farebne po slabikách na tabuli.
- Čítanie z kartičiek (jednofarebne).
- Na magnetickej tabuli k obrázku hokejistu (môže byť vystrihnutý z časopisu) pridávajú slová súvisiace s hrou. Napríklad:
 - ▶ názvy vecí, osôb (*hokejka, puk, hráč...*)
 - ▶ slová vyjadrujúce pohyb (*prihrávka, hráme...*)

- ▶ slová vyjadrujúce podporu hráčov (do toho, vyhrávame...)
- ▶ slová vyjadrujúce smútok (prehrávame...)

Práca so šlabikárom

Dramatizácia: Časť viet čítajú dievčatá, časť chlapci. Jednotlivci sú rozprávači, komentátori zápasu.

Téma: Má nohy? Uhádni!

s. 37

Úloha: Precvičiť *h* v slovách s novým písmenom.

Motivácia: Hádanky o zvieratách, o veciach i opisné na slová s *h*. Čítanie jednoslabičných slov.

Práca so šlabikárom

Pracovná strana je zameraná na upevnenie nového písmena v slovách. Úlohy sú jednoduchšie aj s viacerými riešeniami. V prvej úlohe sa upevňuje nové písmeno prechádzaním farebnými ceruzkami po zväčšených tvaroch. Ďalšie úlohy sú zamerané na čítanie s porozumením.

TIP: Skôr než budú žiaci riešiť jednotlivé úlohy, je potrebné slová frontálne prečítať z kartičiek alebo zo šlabikára. Pri riešení úloh učiteľ žiakov pozoruje, jednotlivcov usmerňuje.

Kreatívna úloha

Úloha s otázkou: „Má nohy?“ vyžaduje logické myslenie a sústredenosť. Žiaci okrem mien zvierat a osôb zaradia aj slovo vyjadrujúce neživý predmet (stolička), niektorí tvrdohlavo presadzujú aj slovo hračky, lebo niektoré hračky majú nohy. Pri riešení tretej úlohy je vhodné spoločne spojiť prvé slovo so všetkými slovami, ktoré s ním významovo súvisia, napr.: hráč – husle, harmonika aj hokej... Tretia úloha je zameraná na čítanie s porozumením a na čítanie slov v tlačenej i písanej forme.

TIP: V závere hodiny treba riešenie úloh vyhodnotiť, skontrolovať. Pochváliť slabších žiakov, ktorí našli jedno riešenie, ale i bystrých žiakov, ktorí našli viac riešení. Slová, ktoré žiaci zabudli pri riešení vyznačiť, si dodatočne doplnia.

Posledná úloha – vynechaním písmena zo základného slova vzniknú nové slová. Pri riešení a tvorení nových slov pomáhajú žiakom farebné štvorčeky.

TIP: Šikovní žiaci môžu ešte v závere hodiny tvoriť vety z prvej alebo druhej úlohy. Vety môžu hovoriť alebo napísať.

Téma: Janko Hraško

s. 38

Úloha: Čítať slová s *h*, *H*.

Motivácia: Stručné zopakovanie rozprávky o Jankovi Hraškovi.

Práca so šlabikárom

- Prečítanie básničky zo strany 38 (učiteľom).
- Vysvetlenie slov *struk*, *strukomobil*.
- Viacslabičné slová je potrebné napísať na tabuľu (poveziem, hráškového, prirobím, strukomobil).

TIP: Slabší žiaci si môžu podfarbiť viacslabičné slová v texte. Čítanie básničky o Jankovi Hraškovi sa môže využiť diferencovane. Učiteľ môže zvoliť i formu viacnásobného čítania rôznymi spôsobmi. Nie je chybou, ak žiaci niektorú slohu „čítajú spamäti“. Tematika je blízka deťom, báseň vtipná a žartovná. Prváci ju čítajú s radosťou a nadšením. Báseň sa dá využiť s dôrazom na umelecký prednes.

Samostatná práca

Riešeniu samostatnej práce v spodnej časti strany predchádza vysvetlenie a použitie záhradného náradia (mestské deti): hrable, krhla... i technické zvládnutie čítania.

k – r	hr	hr	ho
kr	hra	hra	uho
krh	hrab	ohra	uhor
krhla	hrable	ohrada	uhorka

TIP: V závere hodiny je dôležitá spoločná kontrola a odôvodnenie označených slov. Otázka: „Čo rastie v záhrade?“ sa môže použiť na zdokonalenie techniky čítania slov so skupinou spoluhlások.

Téma: Hostina

s. 39

Úloha: Čítať slová a vety s *h*, *H*. Návrik čítania opytovacích viet.

Riadený rozhovor: Čo je hostina? Boli ste už na hostine? Jedli ste v reštaurácii? Podľa čoho si vyberáte jedlo? Čo je jedálny lístok?

Práca na magnetickej tabuli

Na magnetickej tabuli sú kartičky s názvami polievok, hlavného jedla, múčnika. Po technickom návriku čítania slov žiaci vyberajú kartičky s názvami polievok, hlavného jedla, múčnikov.

Didaktická hra

Učiteľ rozdá žiakom vopred pripravené nákresy lyžice, príboru, obrúska, malej lyžičky – správne stolovanie. Učiteľ drží v ruke jednotlivé kartičky s názvami jedál. Žiaci čítajú frontálne alebo jednotlivo. Ak slovo vyjadruje polievku, zdvihnú obrázok lyžice, ak hlavné jedlo, zdvihnú príbor, ak múčnik – zákusok, zdvihnú malú lyžičku.

TIP: Didaktická hra s pohybom a rôznymi činnosťami podnieti záujem o čítanie. I slabší žiaci čítajú bez problémov náročnejší text. Obrázky rozmnožiť na kopírke.

Práca so šlabikárom

Text na strane 39 je rozdelený na tri časti – diferencované vyučovanie. Je zameraný na rozvoj čitateľskej zručnosti šikovných žiakov (nesmie sa na nich zabúdať). Prvú časť textu zvládnu i slabší žiaci.

TIP: Treba upozorniť rodičov na diferencované čítanie! Rodičia by nemali nútiť slabších žiakov čítať celý text. Niektorí žiaci potrebujú dlhšie obdobie na plynulé zvládnutie slabikovania, iní sú už v tomto období pomerne zdatní v čítaní celých slov. Netreba nič urýchľovať. Potrebujú iba povzbudenie a motiváciu. Slabší žiaci získajú sebavedomie na kratšom texte, čo by šikovným žiakom nestačilo.

Skupinová práca

Skupiny zmiešané so šikovných i pomalších žiakov zostavujú jedálny lístok, ktorý sa môže použiť na hodinách prírodovedy (spätná väzba).

Téma: Hračky – lego

s. 40

Úloha: Vyvodit' *g*, *G* a slová s novým písmenom.

Motivácia: Príťažlivá ilustrácia dáva podnety na riadený rozhovor o bábkach – Gašparkovi a skladačke *lego*.

Práca na magnetickej tabuli/práca s kartičkami:

Nové písmeno, slabiky, slová sa vyvodzujú pomocou osvedčených foriem a metód práce.

TIP: Pôsobivé je, keď učiteľ (ak má maňušku Gašparka) zahrá – improvizuje ako Gašparko šepká do ucha učiteľovi i deťom hádanky o veciach, ktoré majú v názve písmeno **g**. Napríklad: Prišívá sa to na šaty. Čo je to?

- Slovo vyhľadajú na kartičke.
- Je to veľký stroj na naberanie zeme. Čo je to? (bager).
- Nové slová vyvodzované týmto spôsobom musia byť uložené na magnetickej tabuli prehľadne, s medzerami, aby sa v nich mohli žiaci ľahko orientovať.
- V ďalšej časti hodiny Gašparko šepká žiakom mená s **g**. Úloha je sťažená tým, že si musia meno zapamätať, prísť ho povedať pred tabuľu a vybrať kartičku s menom na magnetickej tabuli.

TIP: Pre ľahšiu orientáciu detí medzi kartičkami mien je vhodné uložiť dievčenské mená pod obrázok dievčaťa, chlapčenské pod obrázok chlapca. Ak príde pred tabuľu slabší žiak, učiteľ mu nenápadne pomôže vybrať kartičku so správnym menom.

Práca so šlabikárom

Texty na vyvodzovacích stranách sú menej náročné. Dôvod – pozornosť žiakov treba sústrediť na poznanie a upevnenie nového písmena v slovách nenáročných na techniku čítania.

Skupinová práca

Zostavte z lega veci, v ktorých názve sa nachádza písmeno **g**.

Téma: g v názve zvierat

s. 41

Úloha: Upevniť **g** v nových slovách.

Motivácia: Návšteva zoo. Ktoré zvieratá radi pozorujete v zoo? Ako sa správame v zoo? Spomeniete si, ktoré druhy zvierat majú v názve **g**?

Pracovná strana je zameraná na čítanie s porozumením, logické myslenie, čítanie písaného textu. Úlohy sú vtipné, problémové. Žiaci sa zabávajú. Slovná zásoba sa rozširuje približne o dvadsať nových slov.

Práca na magnetickej tabuli

Samostatnej práci predchádza spoločné prečítanie nových slov z tabule, z kartičiek, prípadne zo šlabikára.

TIP: Ak si učiteľ pripravuje slová na kartičky ku každému novému písmenu, v ďalších rokoch má prípravu na vyučovanie uľahčenú.

- Vysvetlenie slova *groteska*.
- Vysvetlenie slova *ošetrovateľ*, jeho úloha v zoo.
- Vysvetlenie slova *gunár*, ak sa v prírodovede ešte nepreberala téma o zvieratách a mláďatách.

Práca so šlabikárom

Čítanie pracovnej strany (sú na nej len slová) dáva príležitosť technicky menej zdatným žiakom zažiť pri čítaní pocit úspechu. Riešenie úloh treba spoločne alebo individuálne vyhodnotiť.

Práca v dvojiciach

V závere hodiny dvojice dostanú kartičky so slovami, ktoré sa používali v prvej časti. Dvojice predstavia slovo na kartičke vo forme hádanky: „Uhádni, aké slovo mám?“ Napríklad: Je to veľký pes s hladkou srstou (doga). Je to vec, ktorú používame v záhrade pri príprave jedla (gril).

Úloha: Čítať mená a nové slová s g.

Riadený rozhovor: Výlet do Vysokých Tatier. Boli ste už vo Vysokých Tatrách? Kedy chodíme na výlet? Pravidlá správania vo vysokohorskom prostredí. Čo nám hrozí? Čo s odpadkami? Najvyšší vrch Slovenska – Gerlach (môžu sa použiť obrázky Vysokých Tatier zo strany 24 a 25).

Zopakovanie slov a mien z kartičiek z predchádzajúcich hodín. V texte sa vlastne zábavnou formou opakujú už vyvedené slová.

Didaktická hra:

a) Mená môžeme precvičovať aj s kartičkami v obmene *Kamarát pod' ku mne*. Učiteľ hovorí mená s g. Žiaci prichádzajú pred tabuľu s kartičkou s patričným menom.

b) Dvojice žiakov s menom na kartičke v tlačenej i písanej forme sa navzájom hľadajú.

c) Hádanky: „Ako sa volám?“ Žiak drží obrátenú kartičku, povie iba prvé a posledné písmeno mena alebo meno hláskuje. Ostatní hádajú meno na kartičke.

Práca so šlabikárom

Pri čítaní textu na strane 42 je potrebné upozorniť na ešte neprebrané písmeno *ch* v slovách *Gerlach*, *Tatrách*, na *vrchole*.

Na tabuľu napísať slová, s ktorými sa doteraz nestretli, farebne rozdelené na slabiky, prípadne ich nájsť v texte. Podfarbiť žltou farbou, keďže všetky g sú v texte červené.

Sú to slová: roz – hod – lo
ne – bez – peč – né
tvo – ri – li
pred – beh – lo

TIP: Text na strane 42 je rozširujúce čítanie. Učiteľ zváži, v akej forme ho použije.

Úloha: Čítať slová s g.

Motivácia: *Guma v peračníku*. Kedy je guma pomocník? Čo sa nedá gumovať? Pravidlá gumovania.

Práca so šlabikárom

Pracovná strana je oddechová, rozvíjajúca slovnú zásobu žartovnými témami.

1. úloha – čítanie básničky je nenáročná. Techniku čítania uľahčujú rýmy. Nie je chybou, ak text hovoria spamäti.

2. úloha – žiaci majú vyznačiť slová, ktoré sa nehodia do kytice v ilustrácii. Úlohu však môžu riešiť aj opačne, vyznačia názvy kvetín, ktoré sú v kytici.

TIP: Pri vyznačovaní a podfarbovaní slov, ktoré sú riešením úlohy, je potrebné žiakov upozorňovať, aby pracovali jemne s ceruzkou a farbičkami, nepodfarbovali fixkou, nevyznačovali perom, lebo chybné označenie sa nedá opraviť. Každá úloha sa dá okrem problémového riešenia využiť i na mechanické čítanie. V závere hodiny treba skontrolovať vyriešenie úloh, doplniť zabudnuté možnosti, pochváliť ústne i pečiatkou.

Úloha: Vyvodiť *l*, *l'* a slová s novým písmenom.

Riadený rozhovor: Ktorou rukou píšeš? V ktorej držiš lyžicu? Čo je ľavá, pravá?

■ Učiteľ má dve rukavice. Zdvihne ľavú, vysloví slovo ľavá, žiaci zdvihnú ľavú ruku. Pravá – pravú ruku. Dve topánky – ľavá, predklonia sa k ľavej nohe. Pravá – predklonia sa k pravej nohe.

■ Analýzou slova *ľavá* vyvodíme nové písmeno.

- Čo máme na ľavej strane tela? Žiaci menujú: ľavé ucho, ľavé oko, ľavú ruku, ľavú nohu, ľavé koleno...

Práca s tabuľou:

- Vyvodenie *l*, *L* a slov s novým písmenom.
- Učiteľ napíše malé a veľké *l*, *L*. Priletel motýľ a sadol na písmeno. Dopíše mäččeň. Upozorní na výslovnosť.
- Čítanie slabík s novým písmenom (*ľa*, *ľo*, *ľu* – *le*, *li*). Upozorní *e*, *i* zmäkčuje, mäččeň nepíšeme.
- Označenie detí, ktoré majú v mene *l*, *L* a ktoré majú oblečenú košeľu.

Sluchová analýza

Žiaci vyslovujú názvy obrázkov v rukách učiteľa (kráľ, motýľ, soľ, rýľ, cibuľa...).

Medzi obrázkami sú zamiešané i také, ktoré nemajú v názve *l*.

Práca na magnetickej tabuli

- K obrázkom sa pridávajú slová.
- Slová a obrázky sa môžu pomiešať do nesprávnych dvojíc, žiaci opravujú chyby.
- Vyvodenie mien: Ľuba – Ľubo, Ľuda – Ľudo v tlačenej i písanej forme.

TIP: Pozornosť treba venovať žiakom, ktorí si ešte mýlia **d**, **b**. Odporúčame zopakovať stranu 7 zo šlabikára 2 (obrázok dedka a bubeníka).

Problémová úloha

Pozorovanie dievčenského a chlapčenského mena. Spoločné písmená, rozdielne zakončenie.

Didaktická hra

Dievča, chlapec. Učiteľ drží v ruke kartičky s menami. **Žiaci čítajú len očami!** Ak je na kartičke meno chlapca, vstanú chlapci, ak meno dievčaťa, vstanú dievčatá.

Práca so šlabikárom

Text na strane 44 je menej náročný, oddechovejší. Dôraz kladieme na výslovnosť *l*, *L*.

Téma: Pracovná strana

s. 45

Úloha: Čítanie s porozumením.

Pozornosť treba venovať výslovnosti *l* v nárečových oblastiach!

Je zameraná na čítanie s porozumením. Po predchádzajúcej príprave zvládnu riešenie úloh všetci žiaci.

1. úloha – žiaci vyberajú vhodné slová k slovu *ľavá*.
2. úloha – spájajú slová v písanej forme s obrázkami.
3. úloha si vyžaduje analýzu slova a vysvetlenie významu *moľ*, *rýľ*, *ľud*. Upozorníme na význam mäččeňa: jedľa (strom) jedľa (ona)

Diferencovaná práca

Šikovní žiaci pracujú rýchlejšie. V závere hodiny im zadávame rozširujúce úlohy, napríklad: Vymysli slová, ktoré majú slovný základ *ľad* (*ľadový*, *poľadovica*, *ľadovec*, *ľadoborec*). Viacero možností poskytujú napr. slová *ľahko*, *gúľať*.

Vymysli vety pravdivé – nepravdivé, napríklad:

Cibuľa krája Ľuba.

Kvet sadol na motýľa.

Spolužiaci vety uvedú do správneho slovosledu.

Úloha: Vyvodit' ň, Ň, slová, vety.

Motivácia: V ktorej miestnosti bytu, domu, sa cítiš najlepšie? Prečo? Kde sa zdržuje najčastejšie mama? Kde oco? Prečo?

Práca na tabuli

Učiteľ má napísané názvy miestností v dome bez mäkčeňa: kuchyna, spálňa, predsien.

Žiaci opravujú výslovnosť (dokonalejšie upevnenie).

Vyvodenie slabík s novým písmenom, aj opačne (ňa, aň).

Upozorniť na výslovnosť *ni, ne, ny*.

Vyvodenie mien *Táňa, Soňa, Braňo* a ďalších slov s novým písmenom nachádzajúcich sa v texte. Sú to názvy miestností. Upozorniť na slovo *kuchyňa*.

Práca so šlabikárom

Väčšiu časť hodiny treba venovať čítaniu viet zo šlabikára. Text je dlhší. Učiteľ podľa vlastného uváženia pracuje diferencovane.

Samostatná práca

Podfarbenie slov s písmenom *ň* vo vetách. Odporúčame žltou farbičkou, nie fixkou.

Relaxačné cvičenie

V závere hodiny žiaci hovoria, ktorú miestnosť v dome, v byte by chceli zmeniť. Ako? Prečo? Svoje želanie môžu i napísať.

Úloha: Čítať slová s ň. Čítať viacslabičné slová.

Riadený rozhovor: Čo ovplyvňuje naše životné prostredie kladne, čo záporne? V akom prostredí bývaš? Rušná ulica, zeleň? Význam zelene.

Práca s kartičkami

Vyvodenie názvov, nápisov s *ň*. Aké tabule, nápisy s *ň* ste si všimli nad predajňami pri ceste do školy? Názvy povedia alebo čítajú z kartičiek (pekáreň, cukráreň...).

Didaktická hra

Správne označenie. Učiteľ upraví školské stolíky tak, aby tvorili ulicu. Žiaci sú v oddychovej časti triedy. Na pokyn učiteľa vyberajú a triedia:

- ▶ Názvy miestností v byte pridávajú k nákresu domu.
- ▶ Názvy predajní pridávajú na ulicu k charakteristickým značkám predajní. Napríklad: K pečivu pridajú *Pekáreň*, k tabletkám *Lekáreň*, k tortičke *Cukráreň*.

Práca so šlabikárom

Riešeniu úloh na s. 47 predchádza spoločné prečítanie slov bez hovorenia riešení.

TIP: V závere hodiny je potrebná kontrola, hodnotenie a doplnenie zabudnutých riešení.

Úloha: Vyvodit' f, F a slová s novým písmenom.

Riadený rozhovor: Na tému *farbičky*. Čo najradšej kreslíš? Ktoré farby rád používaš? Radi vyfarbujete maľovanky? Čím vyfarbuješ? Ako sa staráme o farbičky?

- Vyvodenie nového písmena zo slova *farbičky*.
- Učiteľ drží v ruke farebné ceruzky. Deti určujú, ktorá ceruzka má farbu začínajúcu sa na písmeno *f*.

- Označenie detí, ktoré majú v mene nové písmeno.
- Vyvodenie nových slov zo slovného základu. Vhodné je napísať si slovný základ vopred na tabuľu. S pomocou žiakov pridávať predpony.

Práca so šlabikárom

Čítanie dlhších viet.

TIP: Každý žiak číta iba jednu vetu.

Práca na magnetickej tabuli

Ďalšie slová odporúčame vyvodiť: K vopred napísaným slabikám s písmenom *f* na tabuli alebo na kartičkách pridávať ďalšie slabiky podľa významu slova s pomocou žiakov. Žiaci sa aktívne zapájajú. Vopred napísané slabiky využijeme na mechanický nácvik čítania slabík a zároveň ako logickú časť na doplnenie slova. Vyvodzovacia a precvičovacia strana je menej náročná na techniku čítania.

TIP: Písanie písmena *f* si vyžaduje pozornosť a sústredenosť žiakov s dôrazom na presnosť prekríženia a písania slučky na linajke. Nácviku písania je potrebné venovať viac času.

Téma: Futbalisti

s. 49

Úloha: Precvičiť *f*, *F* v slovách.

Motivácia: Radi hráte futbal? V akej pozícii hráš? Kde chodíte trénovať? Boli ste už na futbalovom zápase? Kde okrem štadióna môžeme ešte zápasy sledovať?

Práca na magnetickej tabuli

Ako sa volajú priaznivci futbalu? Aké slová poznáš v spojitosti s futbalom? (fanúšik, gól, finta, faul, prihrávka, futbalová liga...)

Vyvodenie mien futbalistov s *f*, *F* (príprava na riešenie druhej úlohy).

Fe – ro	Šte – fan	Jo – zef
Fe – dor	Šte – fánia	Jo – zefína

Diferencovaná práca

Pred riešením tretej úlohy učiteľ uváži, či je potrebné slová vopred prečítať so všetkými žiakmi.

Šikovní žiaci po predpríprave v úvodnej časti hodiny pracujú samostatne. S pomalšími žiakmi učiteľ pracuje individuálne.

Spätná väzba

Po vyhodnotení a doplnení riešení učiteľ môže znovu použiť kartičky so slovami. Z kartičiek rozdelených na slabiky žiaci skladajú mená a slová, ktoré si zapamätali.

Téma: Mydlové bublinky

s. 50

Úloha: Tvoriť nové slová s predponami a príponami.

Motivácia: Žiaci si môžu doniesť bublifuk. Dve-tri minúty vyfukujú bublinky. Zisťujú, že niektoré sú väčšie, iné menšie. Sú z nich bubliny a bublinky.

Práca na magnetickej tabuli

- Nové slová zo slovného základu vyvodzujeme spoločne s deťmi podobne ako na predchádzajúcej strane. Žiaci s pomocou učiteľa prikladajú k vopred napísanému slovnému základu predponu.
- Slová typu *bublina*, *bublínka* sa podobne vyvodzujú pred očami detí pridávaním slabík.
- Nové slová sa môžu precvičovať čítaním z tabule v spojení s rôznymi problémovými úlohami, vzájomným vyvolávaním žiakov.

Samostatná/diferencovaná úloha

V závere hodiny si slabšie čítajúci žiaci môžu nové slová vo vetách podfarbiť. Šikovnejším žiakom sa zadá úloha napísať slová utvorené zo slovného základu predponami a príponami, ktoré si zapamätali z úvodnej časti hodiny. Môžu súťažiť, kto napíše viac slov.

Téma: Ufoškola

s. 51

Úloha: Rozšíriť slovnú zásobu o ďalšie slová s novým písmenom.

Motivácia: Rozhovor – rozvíjanie fantázie. Čo myslíš, žijú ľudia aj na iných planétach? Akí sú? Sú rovnakí, vyspelejší ako my? Učiteľ prečíta báseň.

Práca na magnetickej tabuli

Učiteľ podľa uváženia vysvetlí nové slová, prípadne ich napíše na tabuľu. (Ufáci, ufoškoláci, ufoveda, ufopočty, ufopis.)

Práca so šlabikárom

Báseň sa môže čítať rôznymi spôsobmi, formami. Nie je chybou, ak ju „čítajú naspamäť“.

TIP: Báseň sa môže použiť i v súťaži prednesu poézie v školskom kole.

Samostatná práca

Žiaci vyznačia slová, o ktorých si myslia, že ich Ufík určite pozná. Pred riešením úlohy o Ufíkovi je vhodné slová spoločne prečítať, prípadne vysvetliť ich význam (skafander, fingovať...).

Téma: Pracovná strana

s. 52

Úloha: Rozšíriť slovnú zásobu o slová s *f*, *F*. Používanie telefónu.

Motivácia: Učiteľovo rozprávanie o dôležitosti rýchlej zdravotnej, policajnej alebo hasičskej pomoci začleniť do pôsobivých príbehov. Upozorniť na dôležitosť stručných a presných telefonických hovorov.

Didaktická hra

Dvojice žiakov nacvičujú telefonovanie na linky prvej pomoci. Zameriame sa na dôležité údaje:

- vytočenie správneho telefónneho čísla,
- nahlásenie svojho mena a adresy,
- oznámenie dôvodu volania o pomoc.

Riadený rozhovor

Prečo sa nesmieme zabávať vytáčaním čísel prvej pomoci? V ďalšej časti hodiny žiaci manipulujú s obrázkami áut prvej pomoci. Pridávajú k nim telefónne čísla. Didaktická hra má veľa variácií.

Skupinová práca

V závere hodiny kreslia autá prvej pomoci. Skupiny žiakov musia popísať situáciu, keď treba zavolať hasičov, sanitku, políciu.

TIP: Pracovná strana sa môže využiť i na hodine prírodovedy v téme úraz, choroba. Vhodné sú didaktické hry s mobilom alebo vyradenými telefónnymi prístrojmi. Na dramatizáciu konkrétnych telefonických rozhovorov pri volaniach v núdzi poslúžia aj malé škatuľky.

Téma: Žabka

s. 53

Úloha: Vyvodit' ž, Ž, slová s novým písmenom. Pravopis – mäkká spoluhláska.

Motivácia: Informácie o žabách. Kde žijú, čím sa živia, prečo sú užitočné...

TIP: Text je tematicky zameraný na obohatenie učiva prírodovedy o ochrane všetkého živého v prírode.

Nácvik a vyvodenie nových slov sa môže spestriť tvorením zdobnenín a porovnávaním dvojíc slov (žaba – žabka)

Práca s kartičkami:

Dvojice, skupiny i jednotlivci pracujú s kartičkami nových slov v tlačenej i písanej forme:

- pridávajú slová k obrázkom,
- skladajú rozstrihané slová,
- dopĺňajú chýbajúce slová do viet.

Relaxačné cvičenie

Žabky – žiaci čítajú slová na kartičkách po slabikách, počet slabík vyjadrujú skokmi ako žaby alebo zvukmi žiab.

Práca so šlabikárom

Čítanie textu zábavnými formami. V problémovej úlohe v spodnej časti strany vyznačujú názvy zvierat, ktoré u nás žijú.

Téma: Ježibaba zjedla...

s. 54

Úloha: Rozšíriť slovnú zásobu s písmenom ž, Ž.

Motivácia: Rozprávka o perníkovej chalúpke (skrátená forma). Ježibaba je rozprávková bytosť. V rozprávkach vždy zvíťazí dobro.

Vyvodenie nových slov

„Keď ježibaba nezjedla Janička, zjedla...“

Na kartičkách sú napísané slová so ž názvy jedál i nejedál.

Práca so šlabikárom

Po nácviku nových slov žiaci triedia a vyznačujú názvy jedál v šlabikári. Tvoria vety s použitím slov, ktoré nie sú jedlom. Vo variáciách na otázku: „Čo by sa stalo, keby zjedla...“

Práca v dvojiciach

Vyberajú farbičky – fixky, ktoré majú v názve ž. (žltá, ružová, béžová)

Samostatná práca

Vybrať farbu ruží, ktorá nemá v názve ž (s. 54).

Dôležité je upozorniť žiakov na význam písania mäkčeňa: koza – koža!

Problémová úloha – spätná väzba

Pomenuj, ktorá časť tela ježka má v názve ž? V slove *ježibaba* vyhl'adaj názov zvieratka a vyznač ho.

Téma: Ďateľ

s. 55

Úloha: Vyvodit' d', Ď a slová s novým písmenom.

Motivácia: Hádanka – Ktorý vtáčik je najslušnejší, lebo všade klope?

Riadený rozhovor

Prečo ďateľ ťuká? Ako zistí, kde je červík?

TIP: Učiteľ ťuká na dutý predmet – fľašu. Zvuk je prázdny. Potom ťuká na stôl, tabuľu. Zvuk je plný. Dutý zvuk – červík sa nenachádza pod kôrou. Na rozhraní plného a dutého zvuku nájde d'ateľ červíka.

Práca na tabuli:

- Učiteľ napíše slovo *dateľ* (bez mäkčeňa). Žiaci opravia tvrdú výslovnosť. Učiteľ pridá k písmenu *d* mäkčeň. Zdôrazní pravidlo písania mäkčeňa pri mäkkej výslovnosti len v slabikách *d'a*, *d'o*, *d'u*. Pripomenie mäkkú výslovnosť (*di*, *de*) bez mäkčeňa.
- Vyvodenie nových slov ako pri predchádzajúcich písmenách. Skupiny i dvojice vyhľadávajú a triedia slová podľa rôznych kritérií. Napríklad podľa prvej a podľa poslednej rovnakej slabiky: *d'ateľ*, *d'aleko*, *d'asno*, *d'akujem*, *Ďurko*, *Ďumbier*, *d'ube*... *odpoveď*, *medveď*...

Práca so šlabikárom

Čítanie textu zo šlabikára známymi formami a metódami práce. Orientácia v texte.

Samostatná práca

Žiaci podfarbia slová s novým písmenom. Slová z prvej časti hodiny sa môžu použiť ako diferencované zadanie na tvorenie viet.

Téma: Uhádni

s. 56

Úloha: Precvičiť nové slová.

Riadený rozhovor: Prebúdajúca sa príroda a zvieratá. Zaujímavosti z detskej encyklopédie o d'atľovi a medveďovi. Ochrana prírody.

Zopakovanie slabík a slov z minulej hodiny. K obrázkom vecí a zvierat s *d'*, *Ď* pridávať názvy napísané písaným písmom.

TIP: Kartičky so slovami z minulej hodiny učiteľ rozstrihá na slabiky (tlačené písmená). Jednotlivci prichádzajú k tabuli. Neprečítajú slabiku, kartičku len ukážu. Iní žiak vyhľadá vhodnú kartičku na doplnenie slova. Slovo prečítajú všetci (hrajú sa na kontrolórov).

Relaxačné cvičenie

Na jar často prší. Spievajú pieseň o daždi spojenú s pohybom.

Práca s kartičkami

Po skončení cvičenia každý žiak vyberie jednu kartičku z vrečka na učiteľskom stolíku a vráti sa na svoje miesto. Na kartičkách majú napísané slovo *dážď*, *dáždnik* a *dážďovka*. Učiteľ vysloví slovo *dážď* alebo *dáždnik* alebo len otvorí *dáždnik*. Žiaci s touto kartičkou, prídu k učiteľovi. Pri slove *dážďovka* sa žiaci s touto kartičkou schovávajú pod stolík. Hra sa môže opakovať výmenou kartičiek.

Práca so šlabikárom

Po predchádzajúcej príprave všetci žiaci bez problémov vyriešia prvú i tretiu úlohu. K riešeniu druhej úlohy učiteľ nedáva žiadne pokyny, ale monitoruje, koľko žiakov zvládlo úlohu samostatne bez predchádzajúcej prípravy, bez pomoci. V závere hodiny je potrebné samostatnú prácu vyhodnotiť. Jednotlivci odpovedajú na otázku druhej úlohy: Kedy používať slovo *d'akujem*? Za čo a komu si ďakoval?

Téma: Divadlo

s. 57

Úloha: Vyvodiť slabiky *de*, *te*, *ne*, *le* – *dí*, *tí*, *ní*, *lí*.

Motivácia: Divadlo. Boli ste už v divadle? Kedy chodíme do divadla? Každý deň? Ako sa obliekame? Kde si sadneme?

Riadený rozhovor

Všimnite si, ako vyslovujem slovo divadlo. Učiteľ slovo napíše. Pravopis písania mäkkých slabík sa preberá až v druhom ročníku.

TIP: Podľa skúseností i prváci píšu správne slová s mäkkými slabikami. Oboznámili sa s nimi pri preberaní spoluhlások d, t, n, l. Upevňujú sa pri preberaní d', t', ň', l' a na strane 57 sa docvičujú. Pravopis mäkkých slabík deti berú ako samozrejmosť. Vyslovujú ich od útleho veku v bežnej reči. Ak by sa vyčlenili až v závere školského roku pri vyvodzovaní posledných písmen, slovná zásoba by sa veľmi ochudobnila a vyučovanie slovenského jazyka v prvom ročníku tiež.

Vyvodenie nových slov

Nové slová vyvodzujeme podľa osvedčených metód a foriem práce. Po nacvičení techniky čítania môžeme voliť i náročnejšie úlohy. Napríklad: Triedenie slov podľa obsahovej spojitosti so spoločným názvom rodina (otec, deti, teta...). Dopĺňajú do slov chýbajúce mäkké slabiky. Riešenie si môžu pozrieť na tabuli vyhľadáním správneho slova.

TIP: Odporúčame slová znovu napísať na kartičky. Dajú sa použiť viac dní v rôznych častiach hodiny demonštračne i manipulačne.

Práca so šlabikárom

Čítanie viet podľa osvedčených foriem.

Samostatná práca

Vyfarbi vo vetách mäkké slabiky modrou a červenou farbičkou podľa vzoru pri ilustrácii.

Didaktická hra

V divadle si sadáme na sedadlo podľa čísel. Slová usporiadame podľa mäkkých slabík na operadlách stoličiek. (Napríklad slovo *divadlo* položíme na stoličku, ktorá má slabiku *di* pripnutú na operadle.)

Téma: Správanie sa v divadle

s. 58

Úloha: Precvičiť slová s mäkkou slabikou *li* na konci.

Motivácia: Správanie v divadle. Ako sa správali diváci, keď sa im páčilo predstavenie? (tlieskali, smiali sa...) Čo robili herci? (hrali, tancovali, spievali...)

Ako sú zakončené všetky tieto slová? Akú slabiku počuješ na konci slova? Hovorte slová, ktoré majú na konci slabiku *li*.

Práca s kartičkami

Čítanie slov z kartičiek. Tvorenie viet s použitím nových slov na tému: Čo robili herci v divadle? Čo robili diváci v divadle?

1. úlohu na pracovnej strane zvládnu všetci žiaci.
2. úloha – doplnia slovo podľa ilustrácií.
3. úloha je o stupeň náročnejšia. Odporúčame modré slová, ktoré sa dopĺňajú do viet, spoločne prečítať. Z viacerých možností vyberú vhodné slovo a dopíšu do vety.

Téma: Básne o lopte, liste, hruške

s. 59

Úloha: Upevniť mäkké slabiky.

Motivácia: Výstavka detských knížiek. *Moja najobľúbenejšia* (od Navrátila, Domastu, Bendovej...)

Žiaci sa s nimi oboznámili v predškolskom období. Veľmi sa tešia, ak svoju obľúbenú básničku nájdu aj v šlabikári, báseň o hruške poznajú skoro všetci).

Práca so šlabikárom

Hlavná úloha je práca s textom. Čítanie prvkov je už na dobrej technickej úrovni. Čítajú s porozumením. Samostatne siahajú po knižkách. Strana 59 je oddychová. Nie je chybou, ak básničky „čítajú spamäti“.

Didaktická hra

Učiteľ má kartičky so slovami z básní: O lístku, O lopte, O hruške. Žiaci dostanú obrázky lístka, lopty, hrušky. Prečítajú slovo z kartičky a zároveň zdvihnú obrázok patriaci k básničke, z ktorej je slovo. Opačný postup: Učiteľ rozdá kartičky slov žiakom a manipuluje s tromi obrázkami vyjadrujúcimi básničku. Ak zdvihne lístok, prídu k nemu deti so slovami z básničky o liste a podobne...

Samostatná práca

Podfarbiť mäkké slabiky v texte.

Téma: Chata

s. 60

Úloha: Vyvodiť *ch*, *Ch* a slová s novým písmenom.

Motivácia: Jarné prázdniny, víkend. Kde trávite voľné dni? Prečo chodíme do prírody? Voľný čas v prírode trávime podľa ročného obdobia. Vyvodenie nových písmen *ch*, *Ch* zo slova *chata*.

Práca s kartičkami

Nácvik nových slov na demonštračných kartičkách. Ak si slovo osvojili, môžu sa sústrediť na problémové čítanie. Na kartičke, ktorú drží učiteľ v ruke, zakryje časť slova. Žiaci slovo dopĺňajú, hádajú zakryté slabiky. Odokrytím uhádnutej slabiky sa presvedčia o správnosti. Zameriame sa na slová so skupinou spoluhlások.

Práca so šlabikárom

Text na strane 60 je náročnejší. Vety majú viac slov. Učiteľ ho použije na diferencované vyučovanie. Najslabší žiaci splnia úlohu, ak trénujú čítanie na farebných vyvodzovacích slovách. Text dáva veľa podnetov na zábavné čítanie, orientáciu vo vetách. Rozdelený je na činnosti v prírode v lete i v zime, na význam pobytu na čerstvom vzduchu.

Didaktická hra

Čítanie spestríme pantomímou o športovaní v zime a v lete. Pantomímou sa môžu vyjadriť i niektoré vety. Žiaci súťažia, kto najskôr nájde určenú vetu. V závere hodiny z nových slov tvoríme vety, pravdivé i nepravdivé. Žiaci opravujú chyby. Napríklad: Chatu máme na strome. V zime chodíme na huby.

Téma: Hádanky

s. 61

Úloha: Upevniť *ch* v texte.

Motivácia: Kto je náš kamarát? Ako sa hráte? Učiteľ prečíta báseň o kamarátstve.

Ako sa správajú skutoční kamaráti? Ako si kamarátovi pomohol?

Pracovná strana je zameraná na čítanie hádaniek, ktoré majú odpoveď v ilustrácii. Čítaniu predchádza opakovanie slabík z minulej hodiny:

cha – ach chu – uch cho – och ...

Čítanie nových slov z tabule alebo z kartičiek: (na streche, rozťahuje, povetrí, vpustí, na chrbte, po chodníčku, svorne). Čítanie je nenáročné. Hádanky môžu viesť aj spamäti.

Didaktická hra

Žiaci dostanú slová a vety napísané na kartičkách písaným písmom. Určujú, z ktorej hádanky sú slová. Môžu ich pridávať k obrázku chaty alebo slimáka.

Samostatná práca

Na záver hodiny podfarbiť v slovách mäkké slabiky.

Téma: Choroba

s. 62

Úloha: Upevniť *ch* v nových slovách.

Motivácia: Na tému úraz – choroba. Rozdiel medzi dvomi pojmi. Ako sa prejavuje choroba? Čo ti pomohlo vyzdraviť?

Vyvodenie nových slov

Zamerať sa na význam slova a techniku čítania slova *pre-chlad-nu-tý*.

Práca na tabuli

Čítanie slov s tematikou ochorenia a liečenia. Triedenie slov týkajúcich sa vírusového ochorenia (nádcha, chrípka), prechladnutia (ucho), prejedenia (brucho)... Slová vyjadrujúce ochranu pred ochorením (vitamíny, pohyb). Niektoré slová patria aj do viacerých skupín, napríklad slovo *chorý* významovo pokrýva všetky skupiny.

Práca v dvojici

Žartovné čítanie. Dvojice alebo skupiny vyberajú z kartičiek správne slovo:
chrípka, chrídka, chríbká, hríbká, críba
brucho, drucho, chrucho, prucho
nádcha, mádcha, nápcha, nábcha

Práca so šlabikárom

Čítanie viet zo šlabikára – skupiny, jednotlivci. Diferencovane. Orientácia v texte.

Dramatizované čítanie

Osoby: rozprávač, lekár, chorý chlapec. V dramatizácii vystriedame viac detí. V závere hodiny sa venujeme ochrane pred chorobami. Skúsenosti žiakov.

Téma: Podbeľ

s. 63

Úloha: Čítať básničku.

Motivácia: Prišla jar. Ktoré rastliny už vyrástli? Ktoré sú liečivé? Ktoré poznáš? Obrázky z atlasu liečivých rastlín.

Riadený rozhovor

Na ktorú rastlinu myslím? Učiteľ drží obrázok liečivej rastliny, opíše farbu kvetu, názov povie po hláskach. Po vyslovení názvu *podbeľ* slovo napíše na tabuľu. Znovu zopakuje tvary písmen *b*, *d*. Spolu s postavou dedka a bubeníka zo strany 7. Vysvetlenie slov: *vitajže*, *natrhaj*.

Práca so šlabikárom:

- Čítanie básne zo šlabikára. Vzorový prednes učiteľom.
- Čítanie žiakmi rôznymi formami.
- Podfarbenie rýmov na konci veršov.
- Po viacnásobnom čítaní časť básničky môžu hovoriť spamäti. Využije sa i pri ďalšom vyučovaní na spestrenie hodiny.
- Ilustráciu strany využiť na pomenovanie liečivých rastlín. Skupiny, jednotlivci alebo dvojice môžu názvy liečivých rastlín i napísať.

Skupinová práca

Veselé čítanie. Skupiny dostanú kartičky so slovami, z ktorých vyberajú názvy liečivých rastlín. Môžeme z nich variť čaj. Napríklad: šípkový, zemiakový, chlebový, bazový, lipový, čokoládový,

púpavový, podbeľový, chrústový, buchtový, chrumkový, kamilkový, zelený, ovocný, varechový, prachový.

Téma: Čo máme v chate?

s. 64

Úloha: Čítať s porozumením.

Motivácia: Vyliečili sme sa z chrípky. Treba zdravo žiť, zdravo jesť, aby organizmus zosilnel a zotavil sa.

Riadený rozhovor

Aké jedlo doma pripravuje otec, mama? Čo najradšej ješ? Čo máte doma v zásobe? Čo kupujete každý deň, akú potravinu? (chlieb) Čo by si varil ty, keby si bol kuchár?

Práca na magnetickej tabuli

Obrázky, ktoré obsahuje strana 64. Žiaci obrázky analyzujú, slová nepridávajú. Z kartičiek čítajú len slová, ktoré budú používať pri riešení úloh na s. 64.

Práca so šlabikárom

Pri samostatnej práci žiaci vyberajú z viacerých slov vhodné slová k obrázku. V každom stĺpci je viac možností. Záleží na logickom uvažovaní a pohotovosti žiakov. Správne riešenie podfarbia alebo vyznačia ceruzkou.

TIP: Učiteľ ocení a pochváli žiakov, ktorí našli iba jedno riešenie. Mimoriadnu pochvalu udelí tým, ktorí našli viac riešení k jednému obrázku. Napríklad: Pri obrázku kuchár vyberú zo skupiny slov (chlapec, Michal, kuchár). Úlohu splnil aj žiak, ktorý vybral k obrázku len slovo **kuchár**.

Úloha

Čo máme v chate? je zameraná na pozornosť – nepozornosť, logické uvažovanie, sústredenosť. Úloha je nenáročná. Základné slová vyberú všetci žiaci. Tí nesústredenejší označia na otázku: „Čo máme v chate?“ i slovo *strelu*, iní si zasa dôsledne obhajujú slovo *mucha*.

Skupinová práca

V závere hodiny sa môžu tvoriť vety s použitím slov druhej úlohy. Časť žiakov môže vety hovoriť, časť písať. Učiteľ môže napísať na tabuľu žartovné vety. Napríklad:

Chrumky zjedli Michala.

Kaša miešala varechu.

Buchty pečú kuchára.

Žiaci vety upravujú do správnej súvislosti.

Téma: Bola raz jedna trieda

s. 65

Úloha: Vyvodiť dvojhlásky *ia*, *ie*, *iu*.

Motivácia: Čítanie z knižky od K. Bendovej *Bola raz jedna trieda*. Vyvodenie dvojhlások zo slova *trieda*. Výslovnosti dvojhlások treba venovať zvýšenú pozornosť.

TIP: Dvojhlásky vyslovovať pomalšie, trochu výraznejšie *i*, aby nebol dôvod na počutie a písanie nejasného *j*. Na ďalších stranách a s pomocou cvičení v predpísaných písankách sa žiakom výslovnosť i pravopis dvojhlások upevní.

Nové slová môže mať učiteľ napísané vopred na tabuli a na kartičkách. S pomocou žiakov sa dvojhlásky v slovách farebne zvýraznia. Pozornosť venujeme aj porovnávaniu slov *krieda* – *trieda*, *čiarka* – *čiapka*...

Okrem slov, ktoré obsahuje báseň na s. 65, môže učiteľ rozšíriť slovnú zásobu žiakov vyvodením slov s dvojhláskami zo školského prostredia (papier, desiata, riaditeľ, učiteľia), krajšiu (úlohu), kratšiu (ceruzku), milšiu, novšiu, dlhšiu. Počas oddychu učiteľ rozdá kartičky s dvojhláskami *ia*, *ie*, *iu*.

Didaktická hra

Žiaci prídu pred tabuľu, povedia slovo, v ktorom je príslušná dvojhláska. Môžu povedať i viac slov, ktoré si pamätajú z prvej časti hodiny. Hra môže pokračovať opačne. Učiteľ hovorí slová s dvojhláskami. Žiaci dvíhajú kartičku s príslušnou dvojhláskou, ktorú počujú v slove.

Práca so šlabikárom

Jednoduchý text bol vybraný cielene. Dôvod – sústredenie sa na výslovnosť a pravopis dvojhlások, nie na techniku čítania.

Samostatná práca

Vyfarbenie dvojhlások v texte.

Vtipný záver

V závere hodiny učiteľ pripne každému žiakovi dvojhlásku *ia*. Niektorí žiaci oponujú, že dvojhláska sa nenachádza v ich mene. Učiteľ presviedča, že patrí každému. Prečo? Lebo ste žiaci.

Téma: Začína sa vyučovanie

s. 66

Úloha: Precvičiť dvojhlásky v menách.

Riadený rozhovor: Splnilo sa ti očakávanie z vyučovania? Čo sa ti páči, nepáči v škole? Ktoré vyučovacie predmety máš najradšej? Ktoré sú ti menej blízke? Prečo?

Strana 66 je zameraná na precvičenie dvojhlásky *ie* na konci slova (vyučovacie predmety). V menách sa väčšinou precvičuje *ia*, v chlapčenských *ie*, *iu*. Precvičovaním dvojhlások v menách sa žiaci učia hovoriť svoje meno spisovne. Žiaci prichádzajú pred tabuľu. Predstavia sa spisovnou formou a dostanú dvojhlásku, ktorá sa nachádza v ich mene.

Čítanie mien sa nacvičuje v šlabikári aj na tabuli. Žiaci sa môžu navzájom vyvolávať. Znovu vyfarbujú dvojhlásky v menách.

Práca so šlabikárom

V šlabikári žiaci triedia dievčenské mená a chlapčenské mená. Spájajú s hlavou dievčaťa (slabo ceruzkou, nie fixkou). Čítajú vety.

Didaktická hra

Žiaci dostanú kartičky s menami, v ktorých chýba dvojhláska. Po analýze mien sa rozídu po triede a postavia sa k veľkej karte s dvojhláskou, ktorá môže byť pripevnená v rôznych častiach triedy. Mená majú napísané písaným písmom. Dvojhlásku môžu dopísať.

Vety vyjadrujú život v triede s tematikou vyučovacích predmetov.

Spätná väzba

Žiaci povedia alebo napíšu vetu o sebe, ktorý predmet majú v škole najradšej.

Téma: Nádcha v škole

s. 67

Úloha: Čítať písaný text.

Vety sú zamerané na čítanie písaného textu v nadväznosti na učivo prírodovedy. Zábavné vety sa môžu použiť výchovne – hygienické pravidlá. Text je nenáročný, vtipný. Časť textu môžu odpísať a pripnúť na tabuľu. Poslúži na sebahodnotenie v porovnaní s úrovňou spolužiakov v písaní. Texty na tabuli môžu poslúžiť aj rodičom na triednej schôdzi ZR ako obraz pisateľskej úrovne svojho dieťaťa v porovnaní s ostatnými spolužiakmi.

Úloha: Upevniť slová s dvojhĺaskami.

Riadený rozhovor: Čo je to kalendár? Na čo slúži? Pomenovanie dní v týždni. Ktorý deň má v názve dvojhĺasku? Čo je sviatok? Ktorý deň je prvý, piaty?

Didaktická hra

Hovorenie poradových čísel v ženskom rode, ktoré majú v názve dvojhĺasku. Časť dievčat sa postaví pred tabuľu. Chlapci odstanú kartičky so slovami: tretia, piata, šiesta, deviata, desiata. Počítajú, ktorá prišla prvá... desiata. Priradujú kartičky s poradovými číslami obsahujúce dvojhĺasky k dievčatám. Hru opakujeme, aby sa vystriedali viacerí žiaci.

Práca so šlabikárom

Osvedčenými formami a metódami práce.

Samostatná práca

Žiaci podfarbujú dvojhĺasky v slovách textu.

Spätná väzba

Kartičky s radovými číslovkami v texte pridávajú k číslciam alebo počtu obrázkov uložených v rade. Napríklad: Pridaj slovo k piatej hviezdičke, snežienke...

Úloha: Čítať text s neúplnými slovami.

Motivácia: Ako a s čím sa hrávate? Kto sa rád hrá s kockami? Kto rád kreslí? Kto rád behá a cvičí so švihadlom?

(Prvá básnička je o hre s kockami, druhá o kreslení, tretia o skákaní so švihadlom.)

Riekanky a básničky sa deťom ľahšie čítajú, lebo sa rýmujú. Na tejto strane je však čítanie o stupeň náročnejšie. V slovách chýbajú dvojhĺasky. Slová, ktoré treba doplniť, sú napísané v stĺpcoch pri každej básničke. Vhodné slovo si žiaci vyberú.

Čítanie a dopĺňanie textu pripraví učiteľ podľa čitateľskej úrovne žiakov. Odporúčame najprv prečítať spoločne farebné slová pri jednotlivých básničkách (slová nie sú uložené v takom poradí, ako nasledujú riadky, do ktorých sa dopĺňajú).

Vhodné je prečítať celý text spoločne. Prvá časť básne, prípadne všetky sa môžu dopĺňať spoločne, ústne i písomne. Jednotlivci diktujú dvojhĺasky, ktoré ostatní žiaci vpisujú. Učiteľ si môže zvoliť formu práce primeranú čitateľskej úrovni žiakov.

Pracuje diferencovane. Posledná úloha je tiež diferencovaná.

Kreatívna úloha

Po analýze obrázkov žiaci priradujú slová napísané kaligrafiou k jednotlivým kockám. Šikovní žiaci môžu ešte dopísať názvy obrázkov, ktoré nie sú pomenované. Najšikovnejší žiaci môžu hovoriť a písať vety. Pravopis a čítanie dvojhĺasok vhodne dopĺňajú predpísané písanky s úlohami zameranými okrem nácviku a upevnenia nového učiva na problémové a žartovné situácie.

Úloha: Vyvodiť ä. Slová s novým písmenom.

Motivácia: Pieseň *Počtár* (jeden, dva, tri, štyri, päť). Ktoré číslo je v piesni posledné?

Vyvodenie nového písmena

Pozornosť treba venovať výslovnosti ä. Otvoriť ústa ako na vyslovenie a, potom však nevysloviť a, ale e. Vyvodenie a precvičenie ä je motivované známymi detskými riekankami a hádankami.

TIP: Gramatická stránka slov s ä je síce učivo druhého ročníka, nie je však chybou, ak si pravopis slov žiaci upevňujú už v prvom ročníku. Pripomíname im, že slov s ä je v slovenskom jazyku málo. Môžu si ich zapamätať. Upozorníme – okrajovo, že ä sa píše po spoluhláske **b, m, p, v**.

Úlohou prvkov je len poznať písmeno, správne ho vyslovovať a čítať. Pri písaní spamäti môžu slabší jednotlivci vyhľadať slovo v šlabikári.

Dôraz sa kladie na vysvetlenie obsahu slov. Napríklad: Keď sa máš niečo naučiť, musíš mať dobrú pamäť, naučiť sa naspamäť. Ak sa ti žiada piť, máš smäd, si smädný. Zrakovo spájame i číslovky päť, deväť so slovom.

Názorný obrázok a slovo sú veľmi dôležité pri upevňovaní nových písmen a slov.

Práca na tabuli

Vyvodenie nových slov, ktoré sú vopred napísané na tabuli. Žiaci ich spoločne i jednotlivito čítajú.

Farebne vyznačujú nové písmeno v slove. Hľadajú slová podľa významového opisu učiteľa.

Napríklad: Nájdi slovo, ktoré vyjadruje číslicu zavesenú medzi štvorkou a päťkou na obrázku. Nájdi slovo, ktoré vyjadruje číslicu väčšiu ako osem. Nájdi slovo, ktoré vyjadruje číslicu menšiu ako desať. Žartíky.

Práca so šlabikárom

Text na strane 70 je nenáročný na techniku čítania s cieľom zamerať sa na zapamätanie ä a umiestnenie nového písmena v slove.

Samostatná práca

Žiaci podfarbujú nové písmeno v slovách.

Kreatívna úloha: V závere hodiny učiteľ hovorí žartovné vety alebo žiaci čítajú z tabule neúplné vety a dopĺňajú do nich vhodné slovo. Napríklad: Na ruke mám šesť prstov. Na písmeno ň sa dáva dĺžeň.

Téma: Bábätko

s. 71

Úloha: Slová a vety s ä.

Riadený rozhovor: O bábätko v rodine alebo u známych. Aký je rozdiel medzi prvákom a bábätkom? Akú starostlivosť bábätko vyžaduje? Ako papá? Nové slová učiteľ vyvodzuje osvedčenými formami a metódami práce. Nezabúda na vysvetlenie významu slov (opäť, nevädza, svätý...).

Je dôležité čítanie slov a viet precvičovať aktívnymi formami a metódami, pri ktorých sú zapojení všetci žiaci.

Relaxačné cvičenie

Zaspievať uspávanú pre bábätko.

Práca v dvojiciach

Dvojice a skupiny (v oddychovej časti triedy) triedia slová na kartičkách, ktoré patria k bábätku, ktoré označujú kvetinu, jedlo, predavača, mláďatko koňa.

Práca so šlabikárom

Text na s. 71 s tematikou opisu bábätko a porovnanie prváka sa môže zdramatizovať.

Samostatná práca

Žiaci vyhľadajú slová vo vetách s písmenom ä a podfarbia.

Úloha: Upevniť ä.

Motivácia: Hádanky – opisné, vymyslené, na slová s ä. Čítanie slov z minulej hodiny. Dopĺňanie vynechaného ä do slov.

Práca so šlabikárom

Pracovná strana je zameraná na čítanie riekanky a hádanky a na vyznačovanie slov s novým písmenom v texte.

V 2. úlohe dopĺňajú písmená do slov s ä. Pri každej úlohe je slovná a obrázková pomôcka, ktorú si žiaci dokážu prečítať.

TIP: *Pred riešením druhej úlohy neodporúčame žiakov podrobne pripravovať. Učiteľ získa v samostatnej práci žiakov predstavu o ich logickom myslení, čítaní s porozumením i analýze slova.*

Najslabší žiaci si môžu pomôcť vyhľadáním slova na predchádzajúcej strane. Až po ukončení samostatnej práce sa úloha spoločne vyhodnotí a jednotlivci si doplnia nevyriešené úlohy. (Máme skúsenosti, že túto úlohu zvládli i najslabší žiaci. Vpisovanie písmen do štvorčekov je pre nich zábava.)

Posledná úloha sa môže riešiť podľa uváženia učiteľa (slová sa môžu, ale nemusia vopred prečítať iba technicky). Spojenie slov podľa významu ponechávame na samostatné rozhodovanie detí. Strana sa môže použiť i na čítanie jednotlivcov.

Didaktická hra pre skupiny

Žiaci sedia v kruhu, pred sebou majú voľne rozložené kartičky so slovami. Jednotlivci vyberajú dvojice slov, ktoré obsahovo súvisia. Nepracuje celá trieda naraz, lebo by si prekážali. Cieľom hry je vybrať čo najviac dvojíc slov. (opätok – topánka, kvety – zvädnuté, rana – obväz, mäso – mäsiar, číslovky päť, deväť, pätnásť, päťdesiat spojiť s číslicou, žriebätko – mláďatko...)

Druhá skupina žiakov v tom istom čase tvorí hádanky typu: „Nájdí skryté slovo!“

P A T P Ä Ť P E T

Hádanky si navzájom vymenia.

Úloha: Čítať s porozumením.

Riadený rozhovor: Čo by si na svete zmenil, keby si bol kráľom? Čo ti prekáža? O čom sníváš? Čo si predstavuješ, keď budeš veľký? Vzorové prečítanie textu učiteľom. Nacvičenie nových slov z textu podľa uváženia učiteľa.

Práca so šlabikárom

Text nie je náročný. Je veselý, pre prvákov zábavný. Skladá sa zo známych slov. Je rozdelený na dve časti. Učiteľ ho môže využiť na diferencované čítanie.

Relaxačné cvičenie

V závere hodiny jednotlivci čítajú vety, ktoré sa im najviac páčia. Podfarbujú najvtipnejšie vety.

Úloha: Vyvodiť dz, Dz a slová s novým písmenom.

Motivácia: Ako trávite víkendy? Kde chodíte na vychádzky? Čo sa vám prihodilo?

Práca na magnetickej tabuli

Zo slova *vychádzka* vyvodíť dz. Žiaci nemajú dostatočnú zásobu slov s dz. Poznajú slovo *bryndza* (v súvislosti s haluškami), *medzera* (vzdialenosť medzi slovami v písaní), *hrádza* (tí, čo žijú pri riekach).

Ostatné slová vyvodí a vysvetlí učiteľ. Pozornosť treba venovať slovu *medza*. Výchovne použiť slovo *cudzí*.

Slovo *sadze* spojiť s básňou – piesňou K. Bendovej *Kominár*:

*On je čierny od sadzí,
do kominov chodí.
A ty zasa čierna si,
že sa bojíš vody.*

Práca so slabikárom

Dôraz na čítanie s porozumením. Žiaci sú v tomto období technicky zruční v čítaní. V každej triede sú už žiaci, ktorí nepotrebujú slabikovať. Základ triedy je vhodné ešte i v tomto období viesť k slabikovaniu, lebo pribúdajú dlhšie slová so spoluhláskovou skupinou. Slabikovanie pomáha zvládnuť techniku čítania rýchlejšie. Text je rozdelený na odseky. Učiteľ zvolí kritériá pre jednotlivcov. Žiak si môže vyberať určitú časť na nácvik čítania.

Didaktické hry

Sú zamerané na pochopenie významu slov. Učiteľ pomenuje a rozdelí jednotlivcov na skupiny. Napríklad:

Si kuchárka – vyber si vhodné slovo. (bryndza)

Si hubárka – vyber si vhodné slovo. (rýdzik)

Si kominár – vyber si vhodné slovo. (sadze)

Si neznámy, nepatriaci do rodiny – vyber si vhodné slovo. (cudzí)

Si kvietok – vyber si názov kvietku. (nevädza)

Hra sa môže využiť aj opačne.

Spätná väzba

Orientácia v texte, podfarbovanie slov.

Téma: Športujeme

s. 75

Úloha: Vyvodiť *dž*, *Dž* a slová s novým písmenom.

Motivácia: Učiteľ prinesie z kabinetu telesnej výchovy rôzne lopty. Žiaci určujú, na aký šport sa používajú.

Riadený rozhovor

Ako využívať voľný čas? Aké športy žiakov zaujímajú? Aké tréningy navštevujú? Pri akom športe je potrebné kimono?

TIP: Mnohé slová z oblasti športu majú **dž** (*hádzem loptu, športovci pijú džús, džudo je obľúbené...*). V rozhovore o džude treba upozorniť na pravidlá a rozdiel medzi bitkou a športom. Slová s **dž** sú moderné, deťom blízke, dajú sa vhodne využiť na zábavné úlohy a didaktické hry.

Práca na magnetickej tabuli

Nové slová sa prikladajú k obrázkom (formy práce ako na predchádzajúcich hodinách). Slová môžu byť v písanej, tlačenej forme i s vynechanými slabikami.

Práca v dvojici

Slova sa dopĺňajú do neúplných viet.

Relaxačné cvičenie

Učiteľ drží v ruke kartičku so slovom, žiaci slovo neprečítajú nahlas, ale vyjadrujú ho pohybom.

Práca so slabikárom

Text je rozdelený na tri časti. Zábavné vety sa môžu využiť na diferencované čítanie. Orientáciu v texte si môžu v závere hodiny organizovať žiaci navzájom.

Téma: Hádaj

s. 76

Úloha: Upevniť slová s *dz, dž*.

Motivácia: Pieseň *Hádzem, hádžeš, hádže*

TIP: Upozorniť na význam slova **sádže**. (Vkladanie pečiva alebo chleba na dlhej lopate do vyhriatej pece, keď neboli ešte plynové a elektrické rúry na pečenie.)

Práca s kartičkami

Riešeniu pracovnej strany predchádza opakovanie slov z minulej hodiny formou problémových otázok. Napríklad: Vyberte slová, ktoré súvisia s loptou, smädrom, jedlom, ohňom. Pracovná strana je zameraná na čítanie s porozumením. Úlohy sú zábavné.

Práca so šlabikárom

Žiaci označujú odpoveď na otázku. Niektoré úlohy majú jedno riešenie, iné dve. Učiteľ pozoruje žiakov, aby zistil, koľkí našli viac riešení.

Spätná väzba

Žiaci tvoria opisné hádanky na slová zo strany 76 napísané červenou farbou. Napríklad: Je to tekutina, je z ovocia. Je to uvarené ovocie. Jeme to v buchte.

Téma: Fialôčka

s. 77

Úloha: Vyvodíť *ô* a slová s novým písmenom.

Riadený rozhovor: Ktorý kvietok nájdeme podľa vône pri výlete do jarnej prírody? Učiteľ k obrázku fialky pripíše slovo *fialôčka*, vyvodí *ô*. Upozorníme na ľubozvučnosť slovenského jazyka.

Slov s písmenom *ô* nie je v slovenskom jazyku veľa. Radíme žiakom, aby si ich zapamätali. Výslovnosť *ô* nacvičujeme ako neprízvučné *u* a nasledujúce *o* v jednej hláske. Samohlásku *u* iba naznačíme a prízvuk dáme na *o*.

Práca na tabuli

Nové slová sa vyvodzujú jednotlivo pred žiakmi na tabuli.

- Napísané v tlačenej i písanej forme. Žiaci v nich farebne vyznačujú *ô*.
- Jednotlivo na kartičkách v spojitosti s obrázkami na magnetickej tabuli.
- Nové slová sa prikladajú i na predmety v triede: stôl, kôš, nôž, drôt. Pôsobivé (ale nie nevyhnutné) je vybrať zo sušenej slivky, čerešne kôstku.

TIP: Najvd'áčnejšie je slovo *môj*. Učiteľ berie do ruky rôzne predmety žiakov otázkou: „Čí je to peračník?“ „Čí je to uterák?“ Žiak, ktorému vec patrí, odpovie: „Môj.“ Slovo *môj* (jeho zväčšeninu) môže pripevniť aj na lištu so zavesenými detskými uterákmi v triede.

Relaxačná hra

Učiteľ vyzve žiakov, aby priniesli na koberec školské tašky a urobili veľkú kopy. Po chvíli vyzve dievčatá, aby si svoje tašky zobrali späť. Čo sa zmenilo? Už nemáme kopy, ale *kôpku*. To isté môžeme urobiť i s prezuvkami, peračníkmi a podobne. Dôležité je priložiť k malej kope kartičku *kôpka*. Upozorníme, že niektoré názvy menších vecí – zdobneniny majú v názve *ô*. Napríklad: jahoda – jahôdka, potok – potôčik a pod. Nie je to však pravidlo. Napríklad: koník – kôň, stolík – stôl...

Práca so šlabikárom

Vyvodeniu jednotlivých slov sa venovala väčšia časť vyučovacej hodiny, preto je čítanie v šlabikári na strane 77 menej náročné, jednoduchšie. Vyžaduje menej času na nácvik. Pravopis slov vhodne dopĺňajú cvičenia v predpísanej písanke č. 6. Úlohy sú zostavené od jednoduchých k náročnejším, ktoré vyžadujú použiť nové slová vo vetách a riešenie problémových úloh.

Téma: Uhádni

s. 78

Úloha: Precvičiť slová s ô.

Motivácia: Riekanka o mačiatku. Všimli ste si slovo s ô? (nôžky). Kto má nôžky? (deti, žiaci, mláďatá) Opakovanie slov z minulej hodiny (tabuľa, kartičky).

Didaktická hra

Na magnetickej tabuli ostanú obrázky z minulej hodiny. Pridávajú sa kartičky so slovami bez ô v názve. Žiaci dostanú len ô, doplnia do slova. Slovo prečítajú. Hra sa môže opakovať s obmenou. Druhá časť žiakov dostane kartičky, vpíše do slova ô. Tretia časť žiakov odopne obrázky z tabule a hľadá žiaka s kartičkou patriacou k obrázku.

Samostatná práca

Pred riešením úloh na pracovnej strane je potrebné slová spoločne prečítať (bez odpovede na otázku). Žiaci vyberajú z dvoch možností vhodné slovo, ktoré podfarbia. Napíšu správnu vetu. Posledná úloha nadväzuje na matematiku (väčší, menší). Čo je väčšie? Čo je menšie? Zo slov spojených matematickým znakom tvoria vety.

Spätná väzba

Slabší žiaci s pomocou učiteľa dopĺňajú do viet na magnetickej tabuli vhodné slovo. Napríklad: V čerešni je kôpka. Voz ťahá kôl. Na chlebe je škôlka. Šikovnejší žiaci tvoria zdobeniny zo slov. Napríklad:

Povedzte tak, aby to bolo väčšie: kôra, škola, kopa, hora, fialka...

Povedzte tak, aby to bolo menšie: kolík, koník, kôrka...

Téma: Jar

s. 79

Úloha: Čítať básne o jari.

Motivácia: Jarná pieseň *Slniečko sa prebudilo*. Radosť z príchodu jari obsahujú básne *To je krása, Lastovičkám*. V úvodnej časti hodiny treba zopakovať slová z predchádzajúcich strán na kartičkách tak, že učiteľ zakryje časť slova a deti dopĺňajú chýbajúcu slabiku ústne alebo písomne.

Práca so šlabikárom

Text o lastovičkách je náročnejší pre niektorých jednotlivcov. Vhodné je ho viackrát s celou triedou prečítať. Šikovnejší žiaci sa naučia báseň spamäti.

Rébus: la100vička.

Druhá básnička je jednoduchá na čítanie. Zvládnu ju všetci žiaci. Je melodická. Učiteľ zväži, ktoré slová treba vysvetliť.

TIP: Obe básne sú cenné tým, že pochádzajú zo starých šlabikárov. Časti básne, ktoré vedia žiaci naspamäť, sa môžu vsúvať ako spestrenie do hodín matematiky a výtvarnej výchovy.

Téma: Veľká noc

s. 80 – 81

Dvojstrana o Veľkej noci sa preberá pred veľkonočnými prázdninami. Sviatky sú pohyblivé, preto sa táto dvojstrana môže presunúť pred ostatné strany!

Žiaci už poznajú všetky písmená abecedy. Čítajú bez problémov. Niektoré riekanky poznajú a používajú pri veľkonočnej šibačke a oblievačke.

TIP: Stranu možno čítať i prvý deň po veľkonočných prázdninách – spomienka na sviatky. Čítanie je spojené s radostnými zážitkami. Čítaniu s porozumením sú venované jednoduché, vtipné problémové úlohy.

Téma: Vyčítanky

s. 82 – 83

Úloha: Vyvodiť *ř* a slová s novým písmenom. Správna artikulácia.

Motivácia: Známa vyčítanka z prípravného obdobia *O vřbe*.

Riadený rozhovor:

Slová, v ktorých je *ř*, sú žiakom menej známe. Ťažšie sa vyslovujú. Obsahujú skupiny spoluhlások. Vhodné je využiť artikulačné cvičenie: Pri prechádzke po jarnej prírode nás upútal zvuk žiab prebúdžajúcich sa zo zimného spánku: *křřřř*...

Pes vrčí – *vřřř*...

Budík zvoní – *cřřř*...

Motor vrčí – *třřř*...

Relaxačné cvičenie

Žiaci stoja v kruhu. Vyčítankou *O vřbe* sa určí žiak, ktorý bude žmúriť a zároveň zisťovať, kto si vymenil miesto.

Práca na magnetickej tabuli

- Zo slova *vřba* vyvodiť *ř*.
- Čítať slabiky s predkladaním jednej i viac spoluhlások pred *ř*. Napríklad: *sř, mř, bř, spř, hřb, třn*. U niektorých žiakov evokuje slová hneď prvá skupina spolu hlások.
- Dopĺňajú slovo. *Vř-tačka, spřř-ka, hřb-ka*. Nové slová je vhodné vyvodiť na tabuli pripisovaním alebo pridávaním slabík.
- Slová sú menej frekventované. Vysvetľujú sa vo vetách alebo opisne. Napríklad: Vyber slovo, ktoré označuje viac vtákov, ktoré označuje rastlinu, prudký dážď a pod.

Práca so šlabikárom

Texty na strane 82, 83 sú nenáročné, známe – ľudová pieseň. Majú motivačnú úlohu. Hlavný cieľ – čítať s porozumením slová so skupinou spoluhlások utvorenou s *ř*. Význam slov pomáha pochopiť úlohu na strane 83. Pri jej riešení sa využívajú skúsenosti a úsudok žiakov. Jednotlivcom radí učiteľ.

Téma: Jabíčko

s. 84 – 85

Úloha: Vyvodiť *ř* a slová s novým písmenom.

Motivácia: Pieseň *Červené jabíčko*.

Učiteľ tak ako pri vyvodzovaní *ř* predkladá pred spoluhlásku *ř* iné spoluhlásky.

Napríklad: *vř, stř, klř*.

Práca na magnetickej tabuli

Je vhodné vyvodzovať na kartičkách. K vyvedeným slabikám učiteľ s pomocou žiakov pridáva alebo pripisuje ďalšie slabiky, aby vzniklo zmysluplné slovo. K slovám sa môžu pridávať obrázky a opačne. Nové slová sa môžu dopĺňať do viet.

Didaktická hra

Učiteľ rozdá žiakom na slabiky rozstrihané slová. Vysloví celé slovo. Pred tabuľu prídu žiaci, ktorí majú slabiky príslušného slova. Hra sa môže obmeniť tak, že učiteľ znovu rozdá slabiky a žiaci sa navzájom vyhľadávajú do dvojíc a vytvárajú celé slovo. O stupeň náročnejšia je hra, ak učiteľ vyvolá

žiaka po mene. Prinesie slabiku, ktorú neprečíta. Ostatní zisťujú, či majú kartičku s chýbajúcou slabikou.

Práca so šlabikárom

Po slabikovej predpríprave nie je problém čítať slová zo šlabikára, dopĺňať ich podľa významu do viet. Slabším žiakom pomáhajú ilustrácie pri jednotlivých vetách.

TIP: *Posledná úloha o babičke a bolesti v kĺboch je zábavná. Vtipná je i báseň od M. Rázusovej-Martákovej na s. 85. Žartovné vety žiaci čítajú s nadšením, vyberajú najvtipnejšiu.*

Problémové úlohy

Sledujú pohotovosť žiakov a pochopenie významu slov. Učiteľovi poskytujú priestor na individuálny prístup k jednotlivcom.

Písanie slov a viet so spoluhláskou *í* sa precvičuje v písanke číslo 6 na strane 34 – 35. Dopĺňanie slov do viet podľa obrázka môže nahradiť i diktát učiteľa. V tomto prípade učiteľ doplní žiacke sebahodnotenie (vyfarbenie tváričky) ešte svojím hodnotením za obsahovú správnosť.

Téma: Prázdniny

s. 86

Úloha: Vyvodit' koncovku *ou*.

Riadený rozhovor: S kým sa kamarátiš? Vyzveme dievčatá, aby si vybrali kamarátku a prišli pred tabuľu. Napríklad: Kamarátim sa s Milkou. Vyzveme aj chlapcov, aby povedali, s kým sa kamarátia. Učiteľ zdôrazní koncovku *ou* na konci dievčenských mien. Vysvetlí, že u chlapcov sme nepočuli koncovku *ou*. Koncovke pri chlapčenských menách nevenujeme pozornosť. Učiteľ nakreslí na tabuľu dievča a pripíše *ou*. Upozorní, že nemusia to byť len osoby, ale i veci ženského rodu. Gramatickej stránke sa viac nevenujeme.

Didaktická hra

Dievčatá i chlapci dostanú za úlohu všimnúť si svoje najbližšie okolie, predmety okolo seba, skúsiť určiť, či sú ženského rodu.

Pomôcka – ukázať na predmety zámenom *tá* (*tá kniha, tá stolička, tá ceruzka, tá guma, tá desiata...*). S predmetom, ktorý si vyberú, vytvoria dvojicu a prídu sa predstaviť pred tabuľu.

Práca so šlabikárom

Väčšiu časť hodiny venujeme čítaniu textu. S textom sa pracuje diferencovane. Slabší žiaci si vyberú len časť na nácvik čítania. Ak je v triede problémový žiak, stačí, keď zvládne iba zábavné úlohy v spodnej časti strany. Text je primerane náročný pre väčšinu žiakov.

Samostatná práca

Farebne vyznačiť koncovku *ou* v texte. V poslednej zábavnej úlohe vybrať vhodné slovo a doplniť vetu.

Téma: Výlet

s. 87

Úloha: Precvičiť koncovku *ou*.

Motivácia: Víkendové a prázdninové výlety.

Riadený rozhovor: S kým chodíte na výlety? Čo si pripravujete na desiatu? Čo robíte s obalmi od jedla?

Didaktická hra

Čítanie s porozumením. Deti sedia v kruhu. So zatvorenými očami si vyberajú kartičky s názvami osôb. Vytvárajú dvojice, kto s kým pôjde na výlet.

Poznámka: Môže sa stať, že kartičku s **babkou** si vyberie chlapec a kartičku **dedko** si vyberie dievča. Deti zvyčajne reagujú a hneď si vymenia kartičky (čítanie s porozumením je už samozrejmosťou). Podobne si vyberú kartičky s názvami jedla a skladajú vhodné variácie na desiatu.

Samostatná práca

Po predchádzajúcej príprave v 1. úlohe vytvárajú dvojice, kto s kým pôjde na výlet. (Slová sú v kaligrafii – písanej podobe.)

V 2. úlohe vyberajú vhodné prílohy k rožkom a chlebu na výletnú desiatu. V poslednej úlohe podľa ilustrácie a podľa chuti vyberajú názvy a zároveň píšu obľúbené zmrzliny.

Učivo dopĺňajú zábavné úlohy v predpísanej písanke číslo 6 na stranách 36 – 41.

Téma: Taxík

s. 88 – 89

Úloha: Vyvodiť x a slová s novým písmenom.

Riadený rozhovor: Skúsenosti detí z cestovania na dovolenku. Akými dopravnými prostriedkami ste cestovali? Rozdiel medzi expresným vlakom, expresným autobusom (cestovanie na dlhšiu vzdialenosť, nestojí na všetkých zastávkach).

Vysvetlenie pojmu taxík. (Využívame pri výnimočných situáciách.) Vysvetlenie čítania x. V slovách (ks), v matematike (iks)

Práca na tabuli

Vyvodenie slov a mien, v ktorých je x, písať na tabuľu s pomocou detí. Slová s x sú moderné a súčasné, deťom známe (fixky, pexeso, texasky, mixér, taxík). Na spestrenie – veselé čítanie z úryvku knihy *Maxipes Fík*.

Práca v skupinách

Kto napíše alebo povie viac názvov so slovom *maxi*? Učiteľ môže zadať úlohu aj na magnetickej tabuli pomocou kartičiek so slovom *maxi* a so slovami *texasky*, *pes*, *obed*, *taxík*, *fixky*, *pexeso* – všetky tie, ktoré sa v predchádzajúcich minútach vyvodzovali. Žiaci skladajú zložené slová: *maxifixky*, *maxipes*, *maxitaxík*, *maximixér*, *maxipexeso*, *maxiobed*, *maxitopánky*...

TIP: Je dôležité, aby sa pri čítaní slov z tabule, z kartičiek a obrázkov vystriedali všetci žiaci. Každý sa má na hodine naučiť správne čítať a vyslovovať slovo s x.

Práca so šlabikárom

Text na strane 88 je zameraný na čítanie dlhších viet. Upozorniť, že druhá veta pokračuje v treťom riadku.

Spätná väzba

V samostatnej práci vyznačujú slová s novým písmenom vo vetách.

Téma: Pracovná strana s. 89

Úloha: Čítať s porozumením.

V 1. úlohe na pracovnej strane žiaci farebnými ceruzkami nacvičujú tvar tlačeneho písmena.

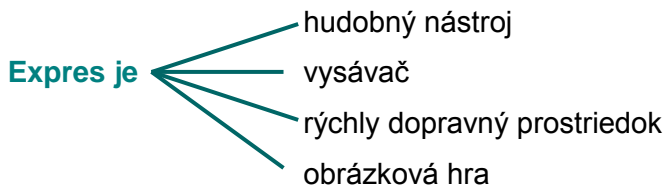
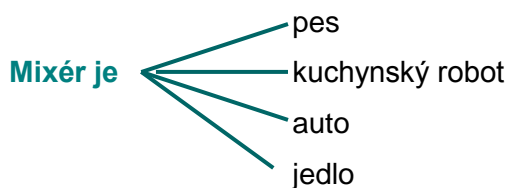
V 2. úlohe je opakovanie nových slov z predchádzajúcej hodiny a ich spájanie s obrázkami.

Nezabudnúť vysvetliť slovo *xylofón* a *saxofón*.

3. úloha obsahuje slová s x. Žiaci ich spájajú do obsahovo významových dvojíc (vysvetliť slovo *index*, *luxus*). Je dobré pripomenúť, že vec, ktorá nám slúži ako predmet dennej spotreby, nemusí byť luxusná (sedačka – látková, kožená).

Didaktická hra

Milionár. Žiaci dostanú slovo s x a k nemu štyri možnosti (hra je zameraná na vysvetlenie významu slova).

Učivo dopĺňajú úlohy v písanke s predtlačou číslo 6.

Téma: Hádanky

s. 90 – 91

Úloha: Čítať s porozumením.

Motivácia: Učiteľ povie hádanku. Môžu sa pripojiť i žiaci.

TIP: Hádanky podporujú u žiakov zvedavosť a logické myslenie, ústne vyjadrovanie i vystupovanie, rozširujú ich slovnú zásobu.

Záleží na učiteľovi, či túto tému použije v závere šlabikára. Nie je chybou, ak sa niektoré hádanky čítajú v predstihu ako spestrenie hodiny pri písmene r, č, š, ž. Môžu sa používať priebežne na hodinách, s ktorými obsahovo súvisia. Po viacnásobnom opakovaní ich má väčšina žiakov osvojené spamäti. Hádanky sme na predchádzajúcich stranách uvádzali často ako popisné, vymyslené k precvičeniu obsahu jednotlivých slov pri vyvodzovaní jednotlivých písmen.

TIP: Strany 90 – 91 sú ilustračne veľmi pôsobivé. Odpovede na hádanky sú o veciach a zvieratách uložených v klobúku i v obrátenom slove pod hádankou. Žiaci sa s touto stranou oboznámili samostatne z vlastnej iniciatívy hneď, ako sa prebrali písmená s mäčkeňom.

Téma: Rodná zem

s. 92 – 93

Úloha: Upevniť národné povedomie.

Riadený rozhovor: Uvedomenie si významu slov *Slovák/Slovenka*. Moja reč je slovenčina.

Ľubozvučnosť slovenčiny treba porovnávať s cudzími jazykmi. (Deti sa ich bežne učia už od prvého ročníka.)

Čítanie

Texty sú náročnejšie. Básne sa čítajú viackrát. Samostatné čítanie nežiadame od slabších jednotlivcov. Žiaci si vyberú strofu, ktorá sa im najviac páči. V básni sú použité menej frekventované slová. Je potrebné ich primerane vysvetliť.

TIP: Obe strany sa začínajú piesňou, žiaci sa ju môžu na hodine hudobnej výchovy naučiť spievať.

Téma: Moja domovina

s. 94 – 95

Láska k domovine, ľubozvučnej slovenčine.

TIP: Pieseň *O rodnej zemi* odporúčame prehrať v interpretácii Petra Dvorského. Pre deti je to veľmi pozitívny zážitok. Často ju budú počuť pri slávnostných príležitostiach, v rozhlase i televízii.

V. KAPITOLA – ČÍTANKA

Charakteristika čítanky pre 1. ročník ZŠ

Pri zostavovaní čítanky pre 1. ročník ZŠ sme kládli dôraz na to, aby obsah i rozsah bol primeraný veku 6-ročných detí a splňal výchovné zameranie.

Texty sme vyberali tak, aby sme vzbudili u žiakov záujem prečítať celú knižku. Zvolili sme však i staršie texty, pretože sa nazdávame, že i tie majú pre dnešné deti svoje čaro.

V čítanke sú zastúpení mnohí súčasní slovenskí spisovatelia pre deti. Osobitnú pozornosť sme venovali ľudovej slovesnosti, riekankám, hádankám, prísloviám a porekadlám. Dôležité je vytvoriť u žiaka vzťah ku knihe, podnietiť túžbu prečítať viac, ako má v čítanke.

V prvej časti sú kratšie texty a ľudové riekanky, ktoré sú deťom blízke. Ľubozvučnosť a hravosť ľudových riekaniak pomáha prekonať strach z čítania. Môžu sa ich naučiť i naspamäť. Krátke vety sú v textoch Chlapec a lopta, Balón a Čo je rodina. Žiaci sa v nich ľahko orientujú.

TIP: *Slovnú zásobu riekaniak možno vtipne využiť na nácvik nových slov pomocou kartičiek, na tabuli a pri didaktických hrách.*

Texty plynule prechádzajú od najľahších k náročnejším.

V čítanke pre 1. ročník ZŠ sú aj pracovné strany s úlohami. Žiaci môžu dopisovať, vyfarbovať, spájať, dopĺňať slová i vety. Pracovné strany sú zaradené za textami, s ktorými obsahovo súvisia. Môžu sa využiť na diferencované vyučovanie, nemusia ich vypracovať všetci žiaci. V závere čítanky sú dlhšie texty na diferencované vyučovanie.

TIP: *Všetky texty sa nemusia prečítať so všetkými žiakmi. Učiteľ si ich môže vybrať podľa vlastného uváženia a stupňa technickej zručnosti žiakov v triede.*

Z čítanky začínajú žiaci čítať asi v druhej polovici apríla. Texty tematicky nadväzujú na učivo prírodovedy: časti roka, zvieratá a ich mláďatá, práca a odpočinok, úcta k starším, láska k rodičom, vzťah k domovu, domovine, životné prostredie, život v škole, veselé príhody, žartíky, porekadlá. Dajú sa vhodne využiť ako motivačné texty pre blokové vyučovanie.

TIP: *Žiaci rýchlejšie zvládnu techniku čítania, ak sa nezameriavajú na mechanické, ale na tvorivé čítanie, na riešenie problémových úloh, dopĺňanie slov a viet, upravovanie a spájanie slov v stĺpcoch podľa obsahu a významu.*

Ak žiak vie rozprávať o tom, čo prečítal, je to preňho nový zážitok, má pocit odmeny za dobre vykonanú prácu. Aby vyriešil úlohy na pracovných stranách, musí si všetky potrebné slová nájsť a prečítať. Zdokonaľuje si techniku čítania bez násilnej drezúry. Vlastná zvedavosť ho núti čítať viac, aby mohol úlohu úspešne vyriešiť. Takýto nácvik čítania vylučuje memorovanie. Dlhoročné skúsenosti potvrdili, že samostatná práca na pracovných stranách nenaruší zdokonaľovanie žiaka v čítaní, práve naopak. Samostatný prístup k čítaniu treba podporovať už od prvých dní, rovnako i samostatné myslenie pri čítaní. A žiaci veľmi radi riešia úlohy, ktoré im umožňujú určitý prejav samostatnosti.

Učiteľ však musí na každej vyučovacej hodine čítania najprv nacvičiť nové slová a slovné spojenia na kartičkách.

Texty v čítanke poskytujú materiál na hľadanie, objavovanie a tvorenie. Žiaci si osvojujú nielen techniku čítania, ale musia objavovať vzťahy a súvislosti. Musia dosiahnuť určitú úroveň operačnej a poznávacej činnosti. Mení sa základný postoj žiaka k učeniu.

Úlohy prechádzajú od jednoduchých otázok pod textom k náročnejším situáciám a pracovných stranách. Jedna pracovná strana sa dá použiť viackrát s rôznym stupňom náročnosti. Napríklad slabší žiak prečíta text iba s doplnením obrázkov a lepší žiak môže text odpísať do zošita (záleží na učiteľovi).

Rodina je, keď ocko jednou rukou drží Tomáša a druhou mamu. A keď mamička drží jednou rukou mňa a druhou ocka.

Rodina je aj to, keď sme všetci v cukrárni a ocko hundre:

- Cukráreň je pre deti. Pre chlapa je futbal.

Rodina je aj vtedy, keď jedná stará mama povie druhej starej mame:

- Aké to len máme pekné a spôsobné vnúčatká...

Rodina je tiež to, keď ocko leží vo svojej posteli, aj mamička leží vo svojej posteli a ja s Tomášom ležíme medzi nimi, aby sa nám nič nestalo.

Hana Zelinová

vnuček syn pes babka
 dcéra sestra
 mama telefón Vyznač osoby, ktoré patria do rodiny.
 televízor kamarát učiteľka
 vnučka bocian
 medveď dedko
 suseda brat
 otec auto stôl

14

Vyznač farebné vietky oslovenia pre mamu oca
 starú mamu starého otca a deti

stará mama mamulička
 starký sestra
 dedko babička
 babka dedo starká
 mama otecko
 otec ocinko
 vnuček ocko matka
 ocko matka
 dcéra oco
 dievča syn
 starý otec chlapec
 mamička vnučka
 tato braček sestrička

*Mamka, ocko, brat...
 Ja mám všetkých rád.*

*Mám rád svoju sestričku,
 babku, dedka, tetičku.*

Ján Domasta, Vilma Šimková

Uhádni členov rodiny. Napíš.

	A			
	A			
	A			
	E			
	E			
	E			

15

Práca s textami

- Voľbu metód a foriem práce s textami čítanky určuje:
- charakter literárneho druhu (poézia, próza),
- charakter literárneho žánru (rozprávka, ľudová riekanka, príbeh zo života),
- vlastnosti konkrétneho textu,
- úroveň rozvoja vnímania pozornosti, samostatného a tvorivého myslenia žiakov,
- rozdielne individuálne predpoklady žiakov,
- začlenenie diferencovaných činností.

Učiteľ by sa mal orientovať na plnenie hlavných úloh:

- naučiť žiakov čítať správne a plynule, s porozumením,
- kultivovať hovorený prejav,
- učiť žiakov orientovať sa v texte,
- pomocou textu výchovne formovať charakter žiakov,
- usilovať sa, aby žiaci dokázali pochopiť a prežívať estetickú hodnotu textu.

Vzhľadom na rozdielnu čitateľskú úroveň žiakov v 1. ročníku sa odporúča výcvik čítania uskutočňovať diferencovane, najvhodnejšie v troch skupinách:

1. skupina: vynikajúci čitatelia,
2. skupina: priemerní čitatelia,
3. skupina: pomalší čitatelia zápasiaci s technikou čítania.

Prvá skupina žiakov prečíta menej náročný alebo kratší text, potom zadá učiteľ samostatnú prácu s textom (napr.: vyhľadať slová s dvojhláskami, vety a myšlienky, prípadne vyberie náročnejší text). S druhou a treťou skupinou pracuje učiteľ dlhší čas. Osvedčil sa nasledovný postup pri nácviku techniky čítania: v prvej fáze čítajú jednotlivito len žiaci druhej skupiny. Najslabší žiaci text sledujú a kontrolujú. Až po dokonalom precvičení textu čítajú žiaci tretej skupiny jednotlivito s pomocou učiteľa. Druhá skupina rieši samostatnú, menej náročnú úlohu.

TIP: *Po samostatnej práci musí vždy nasledovať kontrola.*

Je potrebné, aby slová z každého textu boli vypísané na osobitných kartičkách. Žiaci čítajú slová najprv jednotlivito z kartičiek (len z jednej kartičky so slovom v ruke učiteľa), až potom slová z kartičiek pripevnených na magnetickej tabuli. Výhoda: učiteľ môže za niekoľko minút zostaviť slová na kartičkách do rôznych stĺpcov, skupín podľa významu i podľa stupňa náročnosti. Učiteľ môže kartičky rozdať žiakom, ktorí hľadajú slová v texte.

Čítaniu textu z čítanky predchádza nácvik techniky čítania ťažších slov z kartičiek alebo z tabule, vysvetlenie významu menej známych slov a slovných spojení. Na nácvik čítania sú najvhodnejšie rôzne didaktické hry.

TIP: *Slová napísané na kartičkách sa môžu v závere hodiny použiť na samostatnú prácu jednotlivcov, skupín i dvojíc s rôznym stupňom náročnosti. Učiteľ si overí, ako žiaci pochopili význam jednotlivých slov a obsah textu.*

Práca s kartičkami v prvej časti hodiny je vlastne príprava na čítanie celého textu:

- číta celá trieda spoločne, učiteľ drží v ruke len jednu kartičku,
- čítajú skupiny (chlapci, dievčatá),
- čítajú jednotlivci (hra *Zlatá brána*),
- čítajú dvaja žiaci naraz jedno slovo, kto rýchlejšie,
- čítanie slov z kartičiek na magnetickej tabuli (výborné pre slabších čitateľov a žiakov s poruchami učenia),
- čítanie v stĺpcoch,
- čítanie v riadkoch,

- vyhľadávanie slov podľa diktátu učiteľa alebo jednotlivých žiakov, slová môžu vyhľadávať v určenom stĺpci, riadku alebo len na pokyn: vyhľadaj slovo,
- vyberanie slov podľa určitého kľúča, napríklad: výber slov, v ktorých je zmenené len posledné písmeno: *preskočila – preskočil, lopta – loptu*,
- vyberte slová s rôznymi predložkami, napríklad: *k lopte, po loptu, s loptou*,
- vyberte významovo podobné slová, napríklad: *rýchle, rýchlejšie, najrýchlejšie*.

Práca pre dvojice na záver hodiny:

- vyberte slová, ktoré významovo patria k lopte;
- vyberte slová, ktoré významovo patria k chlapcovi;
- slová na kartičkách nájdite v texte z čítanky. Učiteľ rozdá žiakom len dve-tri kartičky. (V príkladoch boli použité slová z textu *Chlapec a lopta*.)

Prváci sa stali gramotnými analyticko-syntetickou hláskovou metódou, na tomto princípe zdokonaľujeme čítanie aj v ďalších etapách. Žiaci si osvojili jednotlivé tvary písmen – grafémy, poznajú ich fonetickú podobu – fonémy. Poznávané hlásky vyslovovali nahlas, preto v prvej fáze nácviku čítania im najviac vyhovuje i čítanie nahlas.

Hlasné čítanie umožňuje učiteľovi kontrolovať žiaka, či priraduje písmenu jeho správnu zvukovú podobu, či písmeno dobre pozná. Až potom, keď má učiteľ istotu, že žiaci túto fázu čítania zvládli, môže uplatňovať tiché čítanie, ktoré je základom čítania s porozumením. Je známe, že pri hlasnom čítaní sa žiaci väčšinou upriamujú na verbálny prejav, výslovnosť, intonáciu, majú obavy z chýb a uniká im obsah prečítaného. Pri tichom čítaní si učiteľ overuje porozumenie obsahu textu kontrolnými otázkami. Žiaka vyzve, aby komentoval, prerozprával prečítané. Čítanie s porozumením je dôležitým predpokladom na to, aby dieťa bolo schopné učiť sa samostatne. Hlasné čítanie zasa zvyšuje sebavedomie a sebadôveru žiaka, schopnosť verbalizovať aj vlastné zážitky, pocity, názory a v konečnom dôsledku hodnotiť seba samého.

Etapy osvojovania si čítania

Pri získavaní čitateľskej zručnosti sa uvádzajú tri stupne kvality.

- Prvý stupeň je identifikácia písmen, hlások a slov so zreteľom na osvojovanie si techniky čítania.
- Druhý stupeň je využívanie získanej zručnosti funkčným spôsobom.
- Tretí stupeň je dosiahnutie takej úrovne v zručnosti čítania, ktorá so sebou prináša istú schopnosť reflexie, kritického myslenia, schopnosť odpovedať na otázky a preskúmať problémy vyplývajúce z prečítaného textu.

Tretí stupeň predstavuje uvedomené čítanie, ktoré má opäť niekoľko kvalitatívnych stupňov. Viliam Obert dopĺňa tento výpočet **štvrtým stupňom**, rozmerom, ktorý nazýva **tvorivým čítaním**. K schopnosti čítať s porozumením pridáva ďalší kvalitatívne vyšší stupeň – uplatniť tvorivosť (napr.: dopíš text; vymysli iný názov textu, poviedky; uvažuj, aký by mohol byť ďalší priebeh deja; vymysli iné zakončenie rozprávky...). Podľa neho dochádza v samotnom čitateľskom dozrievaní k rozvíjaniu (formovaniu) tvorivého čítania, k prehodnocovaniu nových ideí, činností, problémov, otázok, poznatkov, pocitov, schopností človeka. Proces čitateľského dozrievania je u ľudí rôzne dlhý a rôzne náročný.

Fyziologická príprava na hlasné čítanie

Vhodná motivácia, povzbudenie, vyvolanie záujmu, zvedavosti, čo sa možno v novom texte dozvedieť, sú rovnako nevyhnutné ako náležitá fyziologická príprava.

Tá má tri formy:

1. dýchacie cvičenia,
2. očnú gymnastiku,
3. cvičenia správnej výslovnosti.

Dýchacie cvičenia

Dýchacie cvičenia okysličujú pľúca, prekrvujú mozog, pomáhajú odstrániť napätie, naučia hospodáriť s dychom potrebným pri hlasnom čítaní a prednese spamäti. Dýchacie cvičenia pomáhajú koordinovať psychické a fyziologické funkcie, a preto sa môžu pravidelne zaraďovať na úvod

vyučovacej hodiny alebo priamo pred čítaním. Dr. Kalná uvádza niekoľko základných dýchacích cvičení:

- nádych nosom, výdych ústami v prirodzenom tempe, intervaly na dve doby,
- nádych nosom, dych zadržat', výdych predĺžiť na dve, tri, štyri doby, postupne predlžovať,
- nádych, výdych v podobe fúkania do papiera, akoby do pierka, ktoré chceme udržať vo vzduchu (nádyh nehlučný, počuť len fúkanie),
- nádych aj výdych nosom, postupne predlžovať výdychovú fázu. Usilovať sa o nehlučnosť. Pri tomto cvičení treba nevyhnutne vyčistiť horné dýchacie cesty. Žiaci často nemôžu dýchať, lebo majú plný nos, veľké nosné mandle,
- nádychovú aj výdychovú fázu predlžovať ako súťaž, kto najdlhšie vydrží hospodáriť s dychom,
- nádychovú a výdychovú fázu predlžovať tak, že počas výdychu vyslovujú jednoslabičné, dvojslabičné, trojslabičné a štvorslabičné slová, postupne aj slovné spojenia.

S nácvikom čítania narastá schopnosť „nestratiť“ riadok, t. j. orientáciu v texte, ako aj jedným pohľadom vnímať viac ako jedno písmeno či slabiku. Snažíme sa preto, aby žiaci mali potrebný odstup od textu, nadhľad, aby pracovali len očami. Aj túto zručnosť možno postupne nacvičiť a nevhodné návyky odstraňovať, napríklad očnou gymnastikou.

- Pred čítaním zatvoriť oči, vidieť len „tmu“, asi 30 s. Spolu s uvoľneným sedením sa žiaci takto sústreďujú a pripravujú na prácu.
- Uvoľnené sedenie. Žiaci si dajú pred oči dlaň asi na vzdialenosť 10 – 20 cm. Všetci sa pozerajú na stred svojej dlane. Potom učiteľ ukáže nejaký bod v triede vzdialený čo najďalej od všetkých, napr. na tabuli, na stene, prípadne aj za oknom. Všetci zaostria pohľad na tento predmet. Pohľad na blízky a vzdialený bod sa mení asi 5 – 10-krát. Vzdialené body striedať.
- Cvičenie na otváranie a zatváranie horných viečok. Horné viečko sa pohybuje smerom k dolnému asi 10-krát.
- Cvičiť zaostrenie zraku do krajnej polohy hore, napr. na lampu a potom dolu, na zem tiež asi 5 až 10-krát.
- Cvičiť zaostrenie zraku do krajnej polohy vpravo a opačne 5 – 10-krát. Vhodný je na to slovný sprievod, ktorý podporí ľavo-pravú orientáciu pomenúvaním týchto strán.
- Krúženie očami v smere hodinových ručičiek a opačne. Učiteľ môže pohyb naznačiť rukou. Skúšať pohyby majú žiaci len očami, aby sa pritom nehýbala hlava.
- Zrakový diktát. Učiteľ pomenuje smer, polohu, kam majú žiaci uprieť zrak, napr. vpravo, hore, dolu, vľavo, blízko, ďaleko; striedať polohy.
- Cvičenie na zaostrenie pohľadu na malý predmet. Nájsť pohľadom sponku do vlasov, kúsok kriedy, gombík na šatách... Predmety na hľadanie rôzne situovať.

Očné cvičenia podporujú koncentráciu zraku na čítanie a názorne pomáhajú pochopiť prácu, pohyb očí. Pripraví žiakov na hľadanie, orientáciu v texte, v knihe a pomáha odstraňovať zlovyk čítať text z blízka – „čítať nosom“.

Správna výslovnosť

Výslovnosť pri čítaní si zasluhuje osobitnú pozornosť učiteľa. Niektorí žiaci potrebujú nápravu reči s pomocou špeciálnych pedagógov – logopédov. Škola by mala odporučiť rodičom návštevu logopéda, ak sa tak nestalo už v materskej škole. Zavše aj deti bez poruchy reči majú nesprávnu výslovnosť. Učiteľ ju musí cibriť, lebo inak by nevhodne ovplyvnila komunikáciu žiaka a jeho akceptovanie okolím. Nezrozumiteľné vyjadrovanie žiaka niekedy súvisí s nedostatočným sebedomím, hanblivosťou, utiahnutosťou, nevhodným, zanedbaným vystupovaním, chudobnou slovnou zásobou. Sú to skôr psychické príčiny. Učiteľ sa ich snaží odhaliť a trpezlivo naprávať.

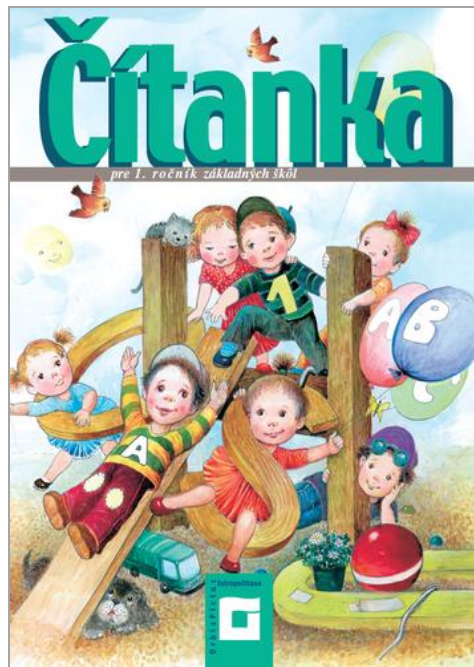
METODICKÉ POZNÁMKY K ČÍTANKE PRE 1. ROČ. ZŠ

Básničky

s. 2 – 5

Prvé dvojstrany pôsobivými ilustráciami pripomínajú radosť zo zvládnutia abecedy a čítania. Väčšina žiakov má už dobrú čitateľskú úroveň. Čítanie už nie je práca, ale zábava. Oblúbené sú i texty, ktoré žartovne radia prvákovi, ako čítať z čítanky.

Obe dvojstrany obsahujú texty s rôznym stupňom náročnosti. Odporúčame na vyučovaní čítať spoločne. Nacvičovať rôznymi formami a variáciami. Pri viacnásobnom čítaní sa žiaci naučia básničky naspamäť. Môžu sa využiť aj na oživenie iných predmetov. Strany sa čítajú diferencovane. Slabší žiaci si vyberú len jeden text na nácvik čítania.

Ľudové riekanky

s. 6

Úloha: Vzbudiť záujem o čítanie. Radosť z prečítaného aj u najslabších žiakov. Naučiť sa naspamäť niektorú riekanku.

TIP: *Môžu sa prehrať alebo spievať. Sú zhudobnené. Ľudové riekanky poznajú žiaci z predškolského obdobia. Sú ľahké, spevavé.*

Prípravné čítanie: Prečítať si posledné slová v každom verši.

Samostatná práca

Slová na kartičkách uložiť do rýmov, napríklad: *koníčku – pšeničku, ručičky – mamičky.*

Ide pavúk po stene / pracovná strana

s. 7

Úloha: Čítať písaný text. Obrázky v texte nahradiť slovami. Odpísať riekanku do zošita.

Samostatná práca

Zo slov na kartičkách zložiť ľudovú riekanku. Učiteľ sa v krátkom čase presvedčí o stupni uvedomeného čítania žiaka. Hoci sú riekanky ako celok nenáročné na čítanie, pri práci so slovami na kartičkách sa zdokonaľuje technika čítania. Ak chcú žiaci vyriešiť úlohy, musia slová uvedomene čítať.

Chlapec a lopta

s. 8

Úloha: Čítať krátky text s príťažlivou motiváciou o lopte. Správna intonácia opytovacích viet.

Prípravné čítanie: odporúčané slová na nácvik čítania z kartičiek. Zamerať sa na slová s predložkami: *s loptou, k lopte, po loptu.* Všimnúť si slová rozšírené predponami a príponami: *rýchle, rýchlejšie, najrýchlejšie.*

Samostatná práca

Vyhľadať slová na kartičkách, ktoré obsahovo súvisia. Napríklad:

chlapec	preskočil	a lopta	dostal sa
k lopte	plot	po loptu	lopta
nemá	nôh	rúk	skáče

Múdra lopta / pracovná strana

s. 9

Úloha: Čítať písaný text, dopĺňať obrázky vhodným slovom, slová si môžu napísať nad obrázok, odpísať časť textu.

Upozorniť na zmenené písmeno: lopta lopty na konci slova.

Balón

s. 10 – 11

Úloha: Čítať text, ktorý sa skladá z krátkych viet deťom obsahovo blízkych.

Prípravné čítanie:

- dôraz na výrazné čítanie zamerané na ukončenie vety,
- nácvik slov z kartičiek, náročnejších na techniku čítania,
- rozvíjanie vecných znalostí o vzduchu a balóne.

Samostatná práca

- Na príklade v triede vysvetliť slová s opačným významom.
- Slová na kartičkách usporiadať do obsahovo protikladných dvojíc. Napríklad:
uleť – neuleť,
môže – nemôže,
vydrží – nevydrží.

Šnúrky, pančušky

s. 12 – 13

Úloha: Čítať krátke oznamovacie i opytovacie vety. Dôraz na výrazné čítanie. Ukončenie vety.

Prípravné čítanie:

- správna výslovnosť slov s ä, ô,
- nácvik čítania slov vybraných z textu,
- vyhľadať slová, v ktorých sú mäkké spoluhlásky š, č,
- riadený rozhovor na tému: Kto potreboval tvoju pomoc?

Samostatná práca

- Zo slov na kartičkách utvoriť dvojice.
päta – pätička
kolená – kolienka
ruky – ručičky
topánka – topánočka
nohy – nôžky
- Utvoriť zdobeniny slov: mačka, šnúrky, lopta, strom, palec.

Čo je rodina

s. 14 – 15

Úloha: Čítať vety s priamou rečou. Vhodne, výchovne upevňovať vzťahy medzi členmi rodiny. Nadväzovať na učivo prírodovedy. Rozvíjať vecné poznatky o rodine – rodostrom rodiny.

Prípravné čítanie: Na slovách vybratých z textu precvičovať pomenovanie jednotlivých členov rodiny. Zo slov na magnetickej tabuli vybrať tie, ktoré vyjadrujú viacerými názvami pomenovanie člena rodiny, napríklad:

babka, babička, starká, stará mama,
dedo, dedko, starký, starý otec.

Samostatná práca

Úlohy pozri v čítanke.

Hľadať je ťažké

s. 16

Prvý dlhší text. Využije sa na diferencované čítanie. V tomto období je dôležité poskytnúť priestor na zdokonalenie techniky čítania i šikovnejším žiakom. Slabší žiaci pracujú len s časťou podľa vlastného výberu. Záleží na učiteľovi, aké formy práce zvolí. V texte sú primerané vety. Slovná zásoba je nenáročná, s väčšinou slov sa žiaci už stretli v šlabikári.

TIP: *Odporúčame napísať na kartičky slová : k postieľke, vrátim, bábätko, do nemocnice, prebudili, sandálky, svetíček, môžeš, strážiť.*

Samostatná práca

je v čítanke. Šikovnejší žiaci môžu vypísať zdrobneniny a utvoriť základné slová, napr. postieľka – posteľ.

Najkrajšie oči a básničky o mamičke (rodina)

s. 17

Úloha: Dôraz na výrazné čítanie. Dbáť na správnu výslovnosť dvojhlások. Text sa môže čítať aj formou rozhovoru, prípadne zdramatizovať.

Prípravné čítanie: Vyhľadať slovo, ktoré sa v texte opakuje (*najkrajšie*). Vysvetliť jeho význam v texte.

Samostatná práca

Zo slov na kartičkách vybrať slová, ktoré vyjadrujú farbu očí, napríklad:

belasé, fialové, ružové, zelené, čierne, červené. Doplňte vhodné prirovnanie do viet.

oči belasé ako _____ (nebo)

oči zelené ako _____ (trávička)

oči čierne ako _____ (uhol')

oči hnedé ako _____ (čokoláda)

Samostatná práca

Učiteľ má pripravené kartičky so slovami vecí, ktoré majú charakteristickú farbu. Žiaci sú rozdelení do skupín podľa farby. Úloha: Vyberte názvy vecí, ktoré majú vašu farbu. Napr. biela – sneh, snežienka, zima, snehuliak.

Básničky o mame

s. 18

Úloha: Výrazné čítať básniček. Naučiť žiakov niektorú báseň naspamäť. Prednes básniček do školského rozhlasu alebo na besiedke v triede pri príležitosti sviatku Dňa matiek.

Prípravné čítanie: Správna výslovnosť slov so spoluhláskou /' (ľúbim, maľujem). Nácvič čítania vybratých slov na kartičkách.

Samostatná práca

Zo slov na kartičkách zložiť básničku. Slabší žiaci si môžu porovnať slová na kartičkách s textom v čítanke.

Učiteľ môže slová, ktoré sú na kartičkách, napísať písaným písmom na tabuľu.

Čo deťom k šťastiu treba

s. 19

Úloha: Čítať básne s dôrazom na citovú výchovu – upevnenie rodinných vzťahov.

Prípravné čítanie: Všimáť si slová, ktoré sa rýmujú. Návčik slov s predložkami v izbe, v náručí, od mamy. Povedať inými slovami:

- lásky plný dom,
- v náručí svojho ocinka,
- otca ako kamaráta.

Návčik čítania slov vybraných z textu.

Samostatná práca

Usporiadať slová na kartičkách do rýmov:

treba – netreba	stačí – na koláči
hodinka – ocinka	ráta – kamaráta

Začiatok-nezačiatok

s. 20 – 21

Úloha: Čítanie priamej reči. Text je síce dlhší, ale rozdelený na viac odsekov. Vety sú kratšie, bez súvetí. Sú vtipné, žiaci čítajú s nadšením. Vhodné je i zdramatizovanie. Slabší žiaci si vyberú len časť na technický návčik čítania.

Samostatná práca

Tajnička na s. 21.

TIP: Hodina čítania sa môže spojiť s hodinou výtvarnej výchovy. Ilustrácia poviedky...

Prípravné čítanie

Hraškovci, začiatok-nezačiatok, náprstok.
pri jednom stole v jednom dome
kozube jedna rodina.

Žiaci môžu slová vyjadrujúce protiklad ukladať do dvojíc.

vidí – nevidí	ublíži – neublíži
ťažká – ľahká	šťastie – nešťastie
premení – nepremení	

Priradujú slová k členom rodiny.

prváková babka	obyčajná babka
----------------	----------------

Ako rastú deti

s. 22 – 23

Úloha: Od jednoduchých viet prejsť k čítaniu súvetí. Správne čítanie čiarky vo vete.

Prípravné čítanie: Návčik slov z kartičiek. Slová usporiadať podľa významu. Čo si obliekajú chlapci a dievčatá? Výslovnosť slov s *ä*, *ř*.

Obohatenie vecných znalostí – vysvetliť slovo centimeter, tajomstvo, vybrať podobné slová s rovnakým významom: rastú – rástli, podpätky – podpätkoch...

Výchovné využitie: Čo ťa robí veľkým? Mamine šaty?

Samostatná práca

Úlohy pozri v čítanke.

Kto už počul takú reč

s. 24 – 25

Úloha: Čítať súvetie. Orientácia v dlhšej vete. Ľudové príslovia a porekadlá, hádanky.

Prípravné čítanie: Vysvetlenie pojmov:

- oči vyočiť,
- z oka vypadnúť.

Nácvik slov z kartičiek.

Samostatná práca

Zložiť porekadlá zo slov na kartičkách. Slabší žiaci môžu použiť učebnicu. Dobrí žiaci môžu zasa súťažiť v pohotovosti, kto skôr zloží porekadlo, príslovie.

Doma

s. 26 – 27

Úloha: Čítať náučný text. Krátke vety. Nenáročné čítanie.

Pochopenie pojmov: dom – doma,
byť – doma,
domovina – vlasť.

Pomôcka: Veľká mapa Slovenska alebo mapa v čítanke.

Vyznačiť oblasť, v ktorej bývate. Poznať štátne symboly: štátny znak, štátna zástava, štátna hymna. Prehrať štátnu hymnu. Oslavná pieseň.

Samostatná práca

Vyfarbiť štátny znak a štátnu zástavu na pracovnej strane.

Rozhovor o našej domovine – vlasti. Čím je charakteristická.

Vyznačenie slov v úlohe na s. 26. Napíš názov obce, mesta, kde bývaš.

Čítanie básne *Ja som šuhaj* (báseň je od staršieho autora). Je potrebné vysvetliť pojmy: šuhaj, na svet súci, v tiesni, rodnej reči zvuky, potôčik vrtký, na záhumní, Kysuce. Na zvládnutie techniky čítania si žiaci vyberú báseň alebo text.

V závere hodiny môže mať učiteľ pripravenú krížovku na tabuli. Po jej vyplnení vzniknú slová: *Sme Slováci, Slovensko.*

Tajnička môže vzniknúť:

- doplnením začiatkových písmen k obrázkom,
- doplnením písmen označených číslicou,
- vyhľadáním slova v skupine písmen.

M U E S L O V E N S K O A Z L

Slovenské príslovia a porekadlá

s. 28 – 29

Pracovná dvojstrana si vyžaduje spoločné prečítanie a vysvetlenie jednotlivých prísloví. Spojenie s obrázkom, ktorý vyjadruje vetu. Najznámejšie dopísať.

TIP: Hodina je živá, žiaci majú veľa skúseností a príkladov pri vysvetľovaní jednotlivých porekadiel. Vhodné je nahráť vysvetlenia žiakov pre spestrenie triednej schôdze ZR (bez uvedenia mien).

Úloha: Čítať vety s priamou rečou. Dramatizované čítanie.

(Textom *Púpava* sa začína séria článkov a básničiek o jari. Dopĺňajú učivo prírodovedy.)

Prípravné čítanie: Nácvik slov so spoluhláskovou skupinou, napríklad: kdeže, zbadal, hrdzavý, hlávka atď.

Nahradiť slová inými výrazmi:

- hrdzavý
- jemnučké
- zaprosíka
- odvial
- krášliš
- na lúčine

Rozvíjanie vecných poznatkov o semienkach púpavy.

Samostatná práca

Zo slov na kartičkách vybrať vhodné slovo.

Púpava je: _____ kvet, strom, krík, rastlina, živočích, liečivá rastlina.

Púpava má kvet _____ žltý, zelený, biely, fialový, modrý.

Úlohy sú na pracovnej strane 31.

Zvonček – pracovná strana

Úloha: Doplniť do tajničky názvy jarých kvietkov (s. 32).

Čítať text napísaný písaným písmom. Obrázky vo vetách nahradiť slovami. (s. 33)

Obrázkový diktát.

Výchovné využitie – liečivé jaré kvety.

Na lúke

Úloha: Čítať dlhší text. Celý text nemusia čítať všetci žiaci. Je vhodné využiť ho výchovne – vzťah k prírode a životnému prostrediu.

Prípravné čítanie: Nácvik čítania slov z kartičiek zamerať na viacslabičné slová s mäkkými slabikami: netrhaj, nerastieme, nekvitneme. Rozvíjanie vecných poznatkov o včelách (opakovanie učiva z prírodovedy).

Samostatná práca

Do nedokončenej vety na žiackych kartičkách vybrať vhodné slovo. Čítanie s porozumením.

Včely robili: peľ, lekvár, med, sladkú šťavu.

Bol slnečný: večer, deň, ráno.

Katka vzala: knihu, loptu, kolobežku, švihadlo.

Ako sa húsatkám nechcelo na svet

Úloha: Doplnenie učiva prírodovedy o domácich zvieratách a ich mláďatách. Čítanie priamej reči. Dramatizované čítanie.

Prípravné čítanie: Vysvetlenie slova: hrboľ, uhni. Nácvik čítania s predložkami: do doliny, z doliny, do briežka, z briežka. Slová na nácvik čítania.

Samostatná práca

Úlohy pozri v čítanke.

Húsatká... lietajú, plávajú, kráčajú, gúľajú sa...

Kuriatka

s. 38 – 39

Úloha: Výrazne čítať básničky. Odstraňovať spevavé čítanie veršov.

Prípravné čítanie: Nácvič čítania slov z kartičiek. Výslovnosť mäkkých slabík *li* na konci slova.

Samostatná práca

Zložiť hádanky zo slov na kartičkách. Využitie vedomostí z prírodovedy pri dopĺňaní vhodných slov do nedokončených viet.

Kuriatka sú _____ zelené, žlté, čierne, fialové, červené.

Škrupiny majú _____ vajíčka, orechy, ryby, kvety, kuriatka.

Využiť učivo z prírodovedy. Vybrať správne kartičky so slovami a vytvoriť zvieraciu rodinu.

Relaxácia

Hľadanie zvieracích rodín podľa zvuku – dychové cvičenie.

Včely na výzvedách

s. 40 – 41

Úloha: Čítať dlhšie vety s priamou rečou a otázkami. Dramatizované čítanie.

Prípravné čítanie: Docvičovanie čítania mäkkej slabiky *li* na konci slova.

Vyhľadávanie slov s mäkkými slabikami *de, te, ne, le*.

Nadväznosť na učivo prírodovedy.

Upozorniť na tri výrazy: *včely, včeličky, včielky*.

Samostatná práca

Slová na kartičkách uložiť do správnych súvislostí.

Včely zaleteli k _____ čerešni, jabloni, smreku, fialke, tulipánu, púpave.

Pracovná strana

s. 42 – 43

Úloha: Čítať kratšie vety s pochopením obsahu. Strana je zábavná, riešia ju všetci žiaci. Hádanky dopĺňajú na tému učiva prírodovedy – Jar v záhrade.

Prípravné čítanie: Zamerať sa na výslovnosť slov, v ktorých je spoluhláska *ť, ľ*.

Samostatná práca

Vybrať vhodné slová zo žiackych kartičiek na tému, čo rastie v zeleninovej záhrade. Vysvetlenie *hriadka*. Vysvetlenie názvov náradia. Čo čím robíme. Vyber názvy záhradného náradia, napríklad: ihla, rýľ, motyka, bicykel, fúrik, lopata, lopta, hrable, kladivo, vítačka...

Pyšný motýľ

s. 44 – 45

Rozširujúce čítanie. Môže sa využiť na hodine prírodovedy a etickej výchovy ako motivačný text. Bez zadania na domáce čítanie. Vysvetlenie – vajíčko, húsenica, kukla, motýľ.

Vysvetlenie slov: pohrdlivo, osopil sa, vystatovať sa, nádherný, pochádzame z toho istého rodu, príbuzní.

TIP: Na strane 45 je obrázkový diktát. Odporúčame vopred prečítať text spoločne. Upozorniť na tvar slov *slnko, slnku, motýľ*.

Jar

s. 46 – 47

Náročnejšia báseň – vhodná (podľa uváženia učiteľa) na diferencované čítanie pre technicky vyspelejších žiakov. Vysvetliť slová *virgá, posiedka, vesna, úvrate*.

Samostatná práca

Slová na kartičkách usporiadať do rýmov.
šepce – nechce hučí – pučí

Keď prišla jar

s. 48 – 49, 50

Rozširujúce čítanie. Rozvoj techniky čítania u šikovných žiakov. Pomalší žiaci čítajú zábavné úlohy na s. 49 – 50. Text môžeme využiť v „blokovanom vyučovaní“ na doplnenie prírodovedy a etickej výchovy. Vysvetliť význam slov: podnájomník, privlastniť, bezočivo, strhla sa bitka, kľbčiť sa, pohroziť, vytrpel, bedákal, horekovať.

Premeny roka

s. 51

Text je náročný pre žiakov menej vyspelých v technike čítaní. Môže sa použiť ako úvod do učiva prírodovedy o ročných obdobiach. Môže sa čítať iba v škole spoločne, bez zadávania na domácu úlohu. Pracovať s ním podľa uváženia učiteľa. Slová pre prácu s textom precvičia na demonštračných i žiackych kartičkách.

Samostatná práca

Úlohy pozri v čítanke. Farebne vyznačiť vetu v texte.

Kamarát rok

s. 52 – 55

Úloha: Naučiť sa všetky názvy mesiacov. Básne sú rozmiestnené na dvojstrane.

Čítanie treba spojiť s hodinou prírodovedy. Básne nemusia čítať všetci žiaci. Slabším žiakom vyhovuje druhá dvojstrana (s. 54 a 55), na ktorej sú len názvy mesiacov spojené s ilustráciami ročných období. Úlohou pracovnej strany (s. 55) je spojiť názvy mesiacov s vhodným obrázkom. Nezabudnúť naučiť žiakov, v ktorom mesiaci sa narodili.

Domáca úloha:

Slabší žiaci sa naučia čítať len tú báseň, ktorá hovorí o ich mesiaci narodenia.

Pí, pí, pí

s. 56 – 57

Strany sú venované dopravnej výchove.

Úloha: Čítať rozvité vety, súvetia. Slabší žiaci sa nemusia naučiť čítať celý text. Stačí, ak si rozšíria slovnú zásobu čítaním z kartičiek.

TIP: Skúsenosti potvrdzujú, že i najslabší žiaci prečítajú náročné slová, ak ich vidia jednotlivo na kartičke. Pozornosť sústredia na jednu kartičku – jedno slovo. Ak sa majú rozhodnúť medzi čítaním slov z kartičiek uložených na magnetickej tabuli a čítaním z kartičiek, ktoré drží učiteľ v ruke, rozhodnú sa pre priamu prácu s učiteľom. Získajú pocit istoty, sebadôveru. Po krátkom čase môže

učiteľ kartičky so slovami pripnúť na tabuľu. Už ich nedesí skupina slov v stĺpcoch alebo riadkoch. Hravo sa v slovách orientujú a bez problémov, hoci pomalšie, čítajú.

Obrázkový diktát

Obrázky nahradia farby – modrá modrú
– žltá žltú
– červená červenú
– zelená zelenú

Pracovná strana

s. 58 – 59

Úlohy:

Osvojiť si najznámejšie dopravné značky a poznať ich význam. Čítanie s porozumením, riešenie úlohy – spojiť obrázok dopravnej značky so správnym pomenovaním. (Správne vyfarbiť postavu na semafore.) Tajničky majú žiaci veľmi radi.

Dorka a Darka

s. 60

Humorne ladený príbeh s výchovným zameraním. (Využiť sa dá na etickej výchove).

Úloha: Čítať ťažšie slová z kartičiek. Čítanie krátkych viet sa strieda s čítaním súvetí. Dôraz na intonáciu ukončenia vety.

Samostatná práca

Vybrať zo žiackych kartičiek slová s rovnakým významom:
šťastný, úspešný, radostný, spokojný,
príjemne, teplo, krásne, milo.

Pracovná strana

s. 61

Úloha: Čítať text doplnený obrázkami dopravných prostriedkov. Názvy obrázkov odporúčame napísať na kartičky.

TIP: Časť textu sa dá využiť ako obrázkový diktát. Názvy dopravných prostriedkov sú v prvom páde jednotného čísla. Zvládnu to i slabší žiaci po predchádzajúcej príprave. Napr.:

- Priradíte názvy dopravných prostriedkov pod obrázky.
- Usporiadajte slová s názvami dopravných prostriedkov od najpomalších po najrýchlejšie.
- Usporiadajte názvy dopravných prostriedkov od najrýchlejších po najpomalšie.
- Vyberte dopravné prostriedky, ktoré nemajú motor, nejazdia po ceste a podobne.

Huby

s. 62 – 63, 64

Rozširujúci text – náročnejší. Slabší žiaci čítajú s. 63 alebo 64.

Úloha: Čítať so zameraním na rozšírenie vecných poznatkov, doplniť atlasom húb.

Prípravné čítanie: Nácvič slov z kartičiek.

Usporiadať slová podľa významu. Napríklad: ktoré názvy a slová patria k obrázku jedlých a jedovatých húb.

Samostatná práca

Vybrať vhodné slová:

Huby zbierame do _____ kufríka,
košíka,
tašky,
igelitového vrečka.

Knižka o hubách sa volá _____ atlas húb,
atlas známkov,
atlas sveta.

Pracovná strana

s. 65

Jednoduchší písaný text doplnený obrázkami. Práca s kartičkami slov vyjadrujúcich názvy obrázkov. Diferencované úlohy na samostatnú prácu.

Čo ako vonia

s. 66 – 67

Text nemusia čítať všetci žiaci. Môže sa použiť na diferencované čítanie.

Úloha: Čítať s porozumením – čítanie súvetí. Vysvetliť pojmy: čuch, kadiaľ, priemerný, porcia, rozoznala, rozpoznávať, trčia.

Samostatná práca

Spojiť vhodné slová:

nos chuť
ústa čuch
oči sluch
uši zrak
prsty hmat

Stromček

s. 68

Úloha: Čítať kratšie vety so zameraním na porozumenie obsahu textu.

Prípravné čítanie: Návčik čítania slov z kartičiek. Po zvládnutí techniky čítania učiteľ rozdá žiakom demonštračné kartičky so slovami. Každý žiak dostane jednu kartičku a má za úlohu nájsť slovo na kartičke v texte.

Samostatná práca

Doplniť vhodné slová:

Na jablони dozrievajú _____
Na hruške dozrievajú _____
Na viniči dozrievajú _____

Poklad

s. 69

Úloha: Čítať Ezopovu bájku s výchovným použitím – etická výchova.

Prípravné čítanie:

Vysvetlenie slov: zazlorečili,
necítili ani chrbty.

Zamerať sa na čítanie a pravopis slov s mäkkými slabikami.

Návčiku slov na demonštračných kartičkách treba venovať väčšiu pozornosť. Obsahujú i viacslabičné slová.

Samostatná práca

Vyznačiť dobré vlastnosti (úloha v čítanke).

Úloha: Čítať súvetia a krátke zvolacie vety – text je nenáročný.

Prípravné čítanie: Dej rozprávky je situovaný do minulého času. V texte sú slová typu: zdvihla, zdvihol, sklonilo, zdvihlo, zajakalo, zvíťazil, vygúľal, pozrela, pozrel.

Vysvetliť slová: *prskol, kopýtko, zjajklo, do brlôžka, opäť*.

Samostatná práca

Žiaci po nácviku techniky čítania triedia slová, ktoré vyjadrujú činnosť teliatka a ježka.

Napríklad:

ježko – prskol	teliatko – zjajklo
– zvíťazil	– zdvihlo chvost
– vgúľal	– sklonilo sa, utekalo

Do viet na s. 71 vpisujú vhodné slová.

Text je vhodný na diferencované čítanie pre šikovných žiakov. Dopĺňa prírodovedu v blokovom vyučovaní o spevavých vtákoch. Nemusí sa zadať na domáce čítanie.

Úloha: Uvedomené čítanie básničiek o vtáčikoch v nadväznosti na poznatky z prírodovedy. Samostatné rozhodovanie pri označení možností v úlohách.

Prípravné čítanie: Čítanie slov z kartičiek.

Didaktické hry

K obrázkom vtáčikov priradiť správne pomenovanie a opačne. Pod obrázok napísať meno vtáčika. (Obrázky vtákov a zvierat sa centrálné dodávajú do škôl v sériách atlasov.)

Voľné rozprávanie o živote a znakoch jednotlivých vtákov. Spoločné a rozdielne vlastnosti.

Samostatná práca

Vytriediť kartičky s pomenovaniami vtákov odlietajúcich do teplých krajín a zimujúcich u nás. Zábavné úlohy v čítanke.

Text je náročnejší, rozdelený na viac častí. Číta sa diferencovane. Slabší žiaci si sami vyberajú časti na nácvik techniky čítania. Jednoduchšie a menej náročné na čítanie sú odseky na s. 77. Pútavý námet – každé dieťa chce mať psíka.

Nácvik slov

trhovisko, fantastická, stánok, rozvoniava, omamne, čerstvo narodené, hemžilo sa, z kolumbijských banánov, rozkotúľali sa, dobrosrdečne, pohladkať.

Samostatná práca

Úlohy pozri v čítanke.

Úloha: Čítať s porozumením. Zopakovať písmená veľkej abecedy. Upozorniť žiakov na poradie jednotlivých písmen v abecede.

Prípravné čítanie: Vysvetliť pojmy: *presnoril, detektív, stopovanie, na ostrove, predtým* (spodobovanie spoluhlásky).
Vymyslieť podobnú rozprávku.

TIP: *Naučiť sa báseň o abecede naspamäť. Táto úloha umožní učiteľovi pozorovať stupeň pohotovosti a samostatnosti žiakov v triede. Všíma si, za aký čas sa jednotliví žiaci báseň naučili. Ciele pozorovania učiteľ žiakom neoznamuje.*

Samostatná práca

Vypíš poradie jednotlivých veľkých tlačených písmen z textu *Abeceda* a potom z textu *Recept na maškrtnú abecedu*. Porovnaj a povedz, čo si zistil/-a.

V kotolni

Úloha: Čítať s porozumením. (Text je humorný, s kratšími vetami, vhodný pre všetkých žiakov.)
Čítanie slov z kartičiek so zameraním na:

- slová s mäkkými slabikami,
- predložkové spojenia,
- krátke vety s dvojbodkami.

Samostatná práca

Zo slov na kartičkách vyberte slová, ktoré odpovedajú na otázku: Kto pracuje v škole?

kuchár	pekár	kuchárka	letec
mäsiar	učiteľ	maliar	mamička
maliarka	žiak	učiteľka	riaditeľ
otecko	chlapec	študent	upratovačka
šofér	dievča	kurič	školník

Jabĺčko

Úloha: Čítať s porozumením a dôrazom na intonáciu vety. Text obsahuje vhodné jednoduché a rozvité vety. Hoci je dlhší, môžu ho čítať i slabší žiaci.

Prípravné čítanie: Návčik slov z kartičiek. Slová sú zamerané na skupiny spoluhlások v slove, slová s *í* (jabĺčko). Napríklad:

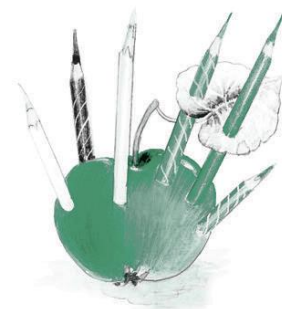
mäkkého	poobhrýzal
zamrzelo	hladný
vopchal	prestávka
prešlo	mokrého
pripravili	pobral

Vysvetliť slová – *ohryzok, poobhrýzal, zahryzol, prekatal*.

Samostatná práca

Vyberte slová, ktoré patria k Petrikovi a ktoré k Paľkovi.

Petrík	desiatovať	Paľko	chlieb
hladný	inokedy	zahryzol	do chleba
potreboval	ceruzku	neprestal	hľadať
vopchal ruku	jablko	zhnité	zamrzelo

Slovo *desiatovať* patrí k obom chlapcom.

Úloha: Čítať s porozumením. Dôraz na interpunkciu vo vete. Správne čítanie opytovacích viet.

Prípravné čítanie: Čítanie slov z kartičiek so zameraním na štvor- až päťslabičné slová typu podlavicový, zaparkované, parkovisko, najväčšie a na slová so spoluhláskovou skupinou, napríklad:

- obklopený, strach, našťastie, oranžová
- názvy áut: renault, mercedes, škoda

Samostatná práca

Zo slov na kartičkách vybrať slová vyjadrujúce veci, ktoré by sme mohli nájsť pod školskou lavicou.

nohy	nohavice	tašky	autá	tenisky
ruky	ceruzky	perá	farbičky	topánky
mačky	koláče	stoličky	jablká	uteráky
čokoláda	sandále	papier	vtáčiky	vreckovky

Na záver: Zábavné čítanie.

Hrkálka

Úloha: Čítať jednoduché vety zo školského prostredia. Text je priradený i najslabším čítateľom. Slová na kartičkách, tabuli: hrkálka, prváčka, neustále, hrká, nakreslí, vygumuje, chvastá, atrament, prisviedčajú, prekričia, škriepiť sa. Po zvládnutí techniky čítania žiaci triedia kartičky so slovami podľa významu: ku gume, k ceruzke, k peru, k písmenám.

TIP: Text sa môže i zdramatizovať. Pointu textu dopĺňa báseň *Diera do sveta*.

Samostatná práca

Hádankové úlohy sú zamerané na orientáciu v čítaní veľkých písmen abecedy.

O maliarovi Jankovi

Úloha: Nahradiť obrázky vo vetách vhodnými slovami: ústne, dokladaním kartičiek, napísaním. Pracovné strany možno využiť na obrázkový diktát.

Samostatná práca

V skrývačkách vyznačiť názvy zvierat. Čítať veľké tlačené písmená.

Oliver Počítadlo

Úloha: Čítanie rozvitých viet. Text je priradený, žartovný, vhodný na spestrenie hodín matematiky v blokovom vyučovaní.

Pracovná strana: Čítať písaný text. Odpísať časť textu a nahradiť obrázok slovami. obrazovka klávesnica myš

Samostatná práca

Úlohy pozri v čítanke.

Rodičovské združenie

Veselé rozširujúce čítanie úryvku z knihy o prvákovi Miškovi a prehnanej babkinej starostlivosti. Slabší žiaci si vyberajú časti textu.

Nácvik slov: rodičovské združenie, školských, z riadkových, cestičiek, dopravná pohroma, dopravné značky, spoločnými, poriadok, riadok, súhlasila – nesúhlasili, pomôžu – nepomôžu, vzdychla si, po koľajniciach, vodičské preukazy. Vhodné je slová najprv nacvičiť jednotlivo na kartičkách, až potom pripnúť na tabuľu.

V závere po prečítaní textu učiteľ rozdá kartičky žiakom. Na pokyn učiteľa prichádzajú pred tabuľu, slovo neprečítajú. Ostatní žiaci hľadajú určené slovo v texte. Súťažia, kto skôr nájde príslušnú vetu.

Samostatná práca

Veľké tlačené písmená a tvorenie slov. Úlohy v čítanke.

Opica

s. 92 – 93

Úloha: Čítať s porozumením, dbať na interpunkciu vo vete. (Text je vhodný i pre slabších žiakov. Obsahovo i textovo je nenáročný.)

Prípravné čítanie:

Nácvik viacslabičných slov z kartičiek, napríklad: natupírovala, prezerala si. Nácvik predložkových spojení s viacslabičnými slovami – do zrkadielka, do zoologickej, vo veľkej. Vysvetlenie pojmov:

šelma	klietka
nešelma	vrčal
vycerila	zavrčala

Práca v skupinách, dvojiciach

Zo slov na kartičkách vybrať slová, ktoré označujú zvieratá a vtáky žijúce v zoo: opica, sliepka, ťava, drozd, hus, žirafa, vrabec, slon, ďateľ, mačka, zebra, vrana, pes, lev, papagáj, slimák, tiger, medveď, kôň, krava.

Samostatná práca

Vylúšti tajničku v čítanke.

Pracovná strana

s. 93

Úloha: Obrázky vo vetách nahradiť slovami ústne, dokladaním kartičiek, napísaním.

Cisár a pisár

s. 94

Úloha: Čítať krátke vety s priamou rečou. Čítať rozkazovacie vety. Správna intonácia rozkazovacej vety.

Prípravné čítanie: Nácvik slov z kartičiek so zameraním na výslovnosť koncovky v slovách: pajácov, človečikov, klaunov, šašov.

Vysvetlenie pojmov – pisár, šašo, klaun, nahluchlý, cisár, človečik.

Samostatná práca

Pozri úlohu v čítanke – vyber slová, ktoré sa rýmujú.

Čerešničky

s. 95

Úloha: Čítať s porozumením, krátke súvetia. (Obsah textu je pútavý, nadväzuje na učivo prírodovedy.) Keďže text je dlhší, nemusia ho celý čítať všetci žiaci. Zamerať sa na krátku reprodukciu prečítaného.

Prípravné čítanie:

Nácvik výslovnosti slov s dvojhláskami z kartičiek, napríklad: *kôstky, oblieka, pomôžeme.*

Výslovnosť slov s mäkkými spoluhláskami v slabikách:

čerešničky sľúbil
nezabudnite rozsypali
ponáhľali vyplávať

Samostatná práca

Zo slov na kartičkách vyberte názvy ovocia, ktoré dozrieva v júni:

čerešne, jahody, maliny, ríbezle, hrušky, slivky, hrozno, pomaranče, banány, orechy.

Zlož názvy ovocia: ne - reš - če, dy - ja - ho, ny - li - ma ...

Kaktus

s. 96

Úloha: Čítať s porozumením. Dramatizácia textu.

Prípravné čítanie: Vysvetlenie pojmov:

tuhozelený, ovísali, bledol, vädol, staral sa.

Vytvárať dvojice z významovo podobných slov:

pichľavý	pichliače	
polievali	polievať	
starat'	staráte	starali
dostať	dostali	
všímali	všímať	

Výslovnosť slov: teplou, vodou. Výslovnosť slov s koncovkou *li*.

Samostatná práca

Zo slov na kartičkách vybrať slová, ktoré sa nehodia na výživu rastlín:

posolia, pocukrila, teplá voda, pomúčila, pomastila. Pozri úlohu v čítanke.

Medardova kvapka

s. 97

Text je vhodný pre všetkých žiakov, hoci je dlhší.

Úloha: Čítať s porozumením a zameraním sa na stupňovanie vo vetách. Oboznámiť sa s pranostikami.

Prípravné čítanie: Nácvič slov z kartičiek:

mračná, mráčiky, mrákavy, mračniská, obláčiky, oblaky, oblačiská.

Triedenie slov do skupín:

Ktoré slová pomenúvajú malé oblaky?

Ktoré slová pomenúvajú veľké oblaky?

Vybrať slová, ktoré vyjadrujú silný dážď, slabý dážď.

Vysvetlenie pranostiky *Medardova kvapka*.

Samostatná práca

Zo slov na kartičkách zložiť pranostiku o Medardovi.

Neviete, kedy budeme veľkí?

s. 98

Úloha: Čítať text s priamou rečou. (Text je vhodný pre všetkých žiakov.)

Prípravné čítanie: Nácvič čítania slov z kartičiek.

Triedenie slov do skupín zhŕňajúcich veci, ktoré nosí prvá a druhá stará mama.

Správna výslovnosť slov s mäkkými spoluhláskami v slabikách: divadla, nehnevá sa, zašpiníme, nehovoríme.

Vysvetliť slová – *dedinských dobrôt, šatôčky*.

Samostatná práca

Obsahuje problémové úlohy typu:

Stará mama má _____ dcéru, vnučku, vnuka, syna?

Dievča _____ dcéra, vnučka, sestra?

Dedko

s. 99

Úloha: Čítať kratšie vety vhodné na výchovné vštepovanie úcty k starším.

Prípravné čítanie: Nácvik slov z kartičiek. Vysvetlenie pojmov *vahanček, staroba, zapýrili, nedopočul*.

Vybrať z kartičiek slová, ktoré vyjadrujú starobu.

Rozprávka je smutná? Veselá?

Samostatná práca

Hľadať kartičky s protikladnými slovami:

ľahko kráča – ťažko chodí

šedivé vlasy – čierne vlasy

slabý zrak – dobrý zrak

nedovídi – dobre vidí

staroba – mladosť

dedko – vnuk

Keď budem dospelý

s. 100 – 101

Úloha: Zábavné čítanie krátkych viet. (Text treba rozdeliť na dve vyučovacie jednotky alebo čítať diferencovane.) Výchovne využiť s poukázaním na nevhodnú sebeckosť.

Prípravné čítanie: Nácvik slov z kartičiek. Vysvetlenie pojmov *rumá zgajú, nerumá zgali*.

Správne vysvetliť pojmy *veľký, väčší, najväčší, väčšiu, najväčšiu* a ich výslovnosť.

Samostatná práca

Doplniť vety vhodnými slovami.

Vyberiem si najväčšiu _____

Vyberiem si najväčší _____

balónik

kaluž

porciu zmrzliny

Závej

žalujú

berú hračky

rumá zgajú

nerumá zgajú

umývajú sa

sú milé

slušné

Máme radi deti, ktoré _____

Nemáme radi deti, ktoré _____

Zmrzlina

s. 102

Text je náročnejší na výslovnosť. Čítaniu by mali predchádzať cvičenia na správnu výslovnosť. Je veselý, téma blízka deťom.

Samostatná práca

Úlohy pozri v čítanke.

Prvý letný deň

s. 103

Úloha: Čítať krátke oznamovacie, zvolacie a opytovacie vety. Orientovať sa v texte.

Prípravné čítanie: Nácvik viacslabičných slov z kartičiek.

rozprávajú sa príjemnejšie zmrzlina
mimoriadne odzdravila

Nácvik predložkových spojení.

v kornútiku na kornútiku do kornútika

Samostatná práca

Ktoré slová majú rovnaký alebo blízky význam?

rozpráva sa čuší hovorí
mokro sucho vlhko
horúci chladný studený

Hádanky – Žartíky

s. 104 – 105

Úloha: Čítať s porozumením.

Prípravné čítanie: Nácvik slov z kartičiek.

Nácvik správnej výslovnosti slov s mäkkými spoluhláskami /, t, d'.

ťažké veľký ľahké obracať vŕtať dážd' koľko
vyrovnávať rozmaznávať márnosť ďaleko deň väčšie

Vysvetliť slovo *márnosť*.

Samostatná práca

Zo slov na kartičkách zložiť žartík. (Slabší žiaci môžu použiť čítanku.)

UFO na sídlisku

s. 106 – 107

Rozširujúce čítanie. Dvojstrana je u žiakov obľúbená, majú ju zväčša prečítanú z vlastnej iniciatívy pri prvých kontaktoch s čítankou.

Pani učiteľke

s. 108 – 109

Strany sú venované rozlúčke s prvou triedou a radosti z prázdnin. Odporúčame naučiť sa naspamäť.

Prípravné čítanie: Nácvik slov z kartičiek. Zamerať sa na slová so spoluhláskovou skupinou.

roztvárali vravia rozkvitnuté vďaka
stojíme plní s ktorými kvety
posledný

Samostatná práca

Zo slov na kartičkách vybrať názvy kvetov kvitnúcich v júni, ktoré boli v kytici pre pani učiteľku.

snežienky ruže klinčeky fialky
margaréty zvončeky prvosienky tulipány

Napísať, ako sa im v prvej triede páčilo.

Vysvedčenie s. 110 – 111

Záverečná dvojstrana.
Bodka za 1. triedou.

Návrh časovo-tematického plánu učiva

Mesiac	Obsah učiva	Strana
Šlabikár I. časť		
September	Tvorenie viet o obrázkoch	2 – 7
	Vyvodenie pojmov veta, slovo	8 – 17
	Vyvodenie pojmov slabika a samohláska <i>a, A</i>	18 – 25
	Samohlásky <i>a, A, i, I</i>	26 – 31
Október	Samohlásky <i>i, I, e, E</i>	32 – 37
	Samohlásky <i>o, O, u, U</i>	38 – 43
	Samohláska <i>u, U</i> – opakovanie; vyvodenie spoluhlásky <i>m, M</i>	44 – 49
	Spoluhláska <i>m, M</i> , slabiky	50 – 53
November	Slová <i>mama, Ema</i> ; vyvodenie <i>l, L</i> .	54 – 58
	Spoluhláska <i>l, L</i> , slová, vety; vyvodenie <i>v, V</i>	59 – 63
	Slová a vety <i>s v, V</i> ; vyvodenie <i>s, S</i>	64 – 68
	Slová a vety <i>so s, S a y, Y</i>	69 – 74
December	Spoluhláska <i>j, J</i> , slová, vety; vyvodenie spoluhlásky <i>p, P</i>	75 – 79
	Spoluhlásky <i>p, P a n, N</i>	80 – 84
	Spoluhláska <i>z, Z</i> , slová, vety	85 – 89
Január	Spoluhláska <i>b, B</i> ; vyvodenie <i>t, T</i>	90 – 95
Šlabikár I. časť		
Január	Spoluhláska <i>t, T</i> ; vyvodenie <i>d, D</i>	2 – 6
	Spoluhlásky <i>d, D a c, C</i>	7 – 13
Február	Spoluhlásky <i>c, C a k, K</i>	14 – 19
	Spoluhlásky <i>k, K a r, R</i>	20 – 26
	Spoluhlásky <i>š, Š a č, Č</i>	27 – 32
	Spoluhlásky <i>č, Č, ť, Ť, h, H</i>	33 – 37
Marec	Spoluhlásky <i>h, H, g, G</i>	38 – 42
	Spoluhlásky <i>l, L, ň, Ň</i>	43 – 47
	Spoluhlásky <i>f, F, ž, Ž</i>	48 – 53
	Spoluhlásky <i>ž, Ž, d', Ď</i> a slabiky s mäkkými spoluhláskami	54 – 58
Apríl	Spoluhláska <i>ch, Ch</i>	59 – 63
	Dvojhlásky <i>ia, ie, iu</i>	64 – 69
	Samohláska <i>ä</i> ; spoluhláska <i>dz, Dz</i>	70 – 74
	Spoluhláska <i>dž, Dž</i> ; dvojhláska <i>ô</i>	75 – 79
	Spoluhlásky <i>í, Í, x, X</i>	80 – 89

Poznámka: Hádanky môžeme využívať priebežne od februára na spestrenie učiva o spoluhláskach š, č, ž, h...

Záver šlabikára, strany 108 – 111, sa môžu využiť v blokovom vyučovaní s hudobnou výchovou.

Časovo-tematický plán si učitelia každoročne prispôbujú podľa úrovne žiakov v triede. Nie je pre učiteľa záväzný. Časové rozvrhnutie preberania jednotlivých písmen abecedy je v kompetencii učiteľa 1. ročníka ZŠ.

Čítanka: máj – jún

Časovo-tematický plán k čítanke nezostavujeme. Čítanka je zameraná na diferencované vyučovanie. Umožňuje rozvíjať techniku čítania vyspelejších i pomalších žiakov. Učiteľ nemusí všetky texty a úlohy preberať so všetkými žiakmi. Texty a úlohy môže učiteľ vyberať podľa úrovne žiakov v čítaní tak, aby bol každý úspešný. Časť textov a pracovných strán nadväzuje na učivo prírodovedy a dopĺňa ho. Využíva sa v blokovom vyučovaní s prírodovedou.

Literatúra

- Brťka, J. – Halaj, J.: Didaktika čítania a písania v 1. ročníku ZŠ. Bratislava: SPN, 1981
- Čižmarovič, Š. – Kalná, V.: Diagnostika čítania mladších žiakov. Bratislava: SPN, 1991
- Kalná, Kusá, Virgovičová: Metodická príručka k čítanke pre 1. ročník ZŠ. Bratislava: SPN, 1991
- Klindová – Virgovičová: Metodická príručka k šlabikáru pre 1. ročník ZŠ. Bratislava: SPN, 1991
- Kolektív: Učebné osnovy slovenského jazyka a literatúry MŠ SR
- Komenský, J. A.: Veľká didaktika. Bratislava: SPN, 1954
- Kopíl, J. – Tarcalová, Ž.: Literatúra pre deti a didaktika literárnej výchovy na 1. stupni ZŠ. Bratislava: SPN, 1985
- Linhart, J. – Turková, M.: Teorie učení a zvyšování účinnosti vyučování počátečnímu čtení. Pedagogika XXXVI/5 1986
- Lorenz, K. Z.: O biologii učení. Praha: Academia, 1974
- Manniová, J.: Čitateľská gramotnosť a mastery learning. Pedagogické spektrum, 2001
- Mistrík, J.: Rýchle čítanie. Bratislava: SPN, 1982
- Mojžíšek, L.: Základy pedagogické diagnostiky. Praha: SPN, 1986
- Obert, V.: Cesty výchovy mladého čitateľa. Bratislava: Mladé letá, 1986
- Pene, V.: Metodický průvodce k vyučování psaní v 2. a 3. ročníku ZŠ. Praha: SPN, 1981
- Skalková, J.: Aktivita žáků ve vyučování. Praha: SPN, 1971
- Sovák, M.: Učení nemusí být mučení. Praha: SPN, 1990
- Šupšáková, B.: Detské písmo: Chyby a poruchy. Bratislava: Bradlo, 1991
- Tymichová, H.: Nauč mě číst a psát. Praha: SPN, 1985
- Zápotočná, O.: Rozvoj gramotnosti v príprave na elementárne vzdelanie. Komenský 124, 1999 č. 1/2.
- Zseldes, J.: Pedagogika jazykového, literárneho výchovného programu. Budapešť: Vyd. Učebníc, 1990.
- Zelina, M.: Rozvíjanie tvorivosti žiakov v slovenskom jazyku. Banská Bystrica: MC, 1999

ISBN 978-80-7158-768-2

